ENCHIRIDION BIBLICUM

DOCUMENTA ECCLESIASTICA
SACRAM SCRIPTURAM SPECTANTIA

AUCTORITATE PONTIFICIAE COMMISSIONIS DE RE BIBLICA EDITA

Editio quarta aucta et recognita

NEAPOLI
M. D'AURIA PONTIFICIUS EDITOR

ROMAE
EDITIONES COMM. A. ARNODO

MCMLXI

PRINTED IN ITALY

"Tiferno Grafica,, S. a R. L. - Città di Castello - 1961

PRAEFATIO AD PRIMAM EDITIONEM

Cum Ecclesia numquam destiterit, sive solemnioribus declarationibus sive magisterio ordinario, divinitus traditam de Libris Sacris doctrinam exponere et contra omnes adversariorum impugnationes tueri ac defendere, cumque huiusmodi documenta non facile omnibus praesto esse possint, visum est quaedam ex praecipuis, ea scilicet quae sacrorum administris et seminariorum alumnis scitu magis necessaria sunt, in unum colligere, ut et expeditior fiat eorum usus, et doctrina Ecclesiae de origine divina Sacrorum Librorum deque eorumdem omnimoda veritate ac demum de iis omnibus quibus eorum firmatur auctoritas, penitius et securius percepi queat.

Quod ad indolem Enchiridii attinet, animadvertendum est collectionem hanc *authenticam* esse: quare, in ea perficienda nulla alia documenta fuisse generatim adducta praeter ea quae ab Ecclesiastica auctoritate prodiere: quinam autem sit valor quem quodlibet ex allatis instrumentis sibi vindicet, facile cuique patebit.

Quia vero nonnulla exstant documenta, quorum origo et auctoritas in obscuro quidem sunt, veneranda tamen antiquitate maxime commendantur, ut e. gr. Canon Muratorianus et Decretum Gelasianum, operae pretium aestimatum est eadem Collectioni adiicere.

Ad consulendum perspicuitati et brevitati, ex documentis longioribus eae partes tantum relatae sunt quae rem biblicam propius respiciunt, ceteris quae eam directe non attingunt, resecatis, uno excepo decreto « *Lamenta-*

bili sane exitu » quod, ob eius momentum, ex integro transcriptum est.

Eadem de ratione omissa sunt documenta illa quae de studio linguarum semiticarum, de Locis sanctis, de Sacrae Scripturae expositione in publicis concionibus, de lectione Librorum Sacrorum, de Societatibus biblicis, de libris apocryphis et his similibus agunt, quippe quae ad scopum propositum minus conferre videbantur.

Romae, die festo ss. Apostolis Petro et Paulo sacro, 1927.

PRAEFATIO AD EDITIONEM ALTERAM

Cum post primam huius Enchiridii Biblici editionem, quae anno 1927 auctoritate Pontificiae Commissionis de Re Biblica prodiit, non pauca documenta ecclesiastica Sacram Scripturam spectantia emissa sint, necessarium videbatur novam parare eiusdem Enchiridii editionem. Hanc a priore pluribus modis differre benevolus lector facile animadvertet. Forma enim externa, ut cotidiano usui facilius adaptetur, iam minor est, carta autem melior, litterae elegantiores et paululum crassiores. Ordo vero documentorum, ratio ea eligendi, modus ea exhibendi in hac nova editione eadem sunt ac in priore.

Ut finis praecipuus huius editionis postulat, in ea imprimis omnia illa documenta adduntur, quae inde ab anno 1927 tam ab ipsa Pontificia Commissione de Re Biblica quam ab aliis Magisterii Ecclesiae auctoritatibus emissa sunt (cf. nn. 513-621). Ex antiquioribus autem quaedam, quae maioris momenti esse videbantur, nunc primum inseruntur (nn. 8-10; 14-15; 23-24; 31-33; 35-36; 41-43). Ratio periclitandae doctrinae in Sacra Scriptura, novis curis elaborata et a Summo Pontifice approbata, in Appendicem relata est (nn. 622-636).

Alia vero documenta quae indolis potius privatae esse videbantur (cf. nn. 127-129) vel quibus posterioribus

Sanctae Sedis dispositionibus derogatum est (ut v. gr. de editionibus Sacrae Scripturae; cf. nn. 122-125 cum nn. 452-456) in hac nova editione omissa sunt.

Notae ad calcem paginarum positae omnes retractatae sunt; accuratiori atque uniformi fontium citationi studuimus et editiones documentorum recentiores, immo recentissimas, ubi prostant, citavimus, adhibito textu qui peritorum iudicio magis genuinus et certus videtur (cf. nn. 14 21 26 31).

Cum in novam hanc editionem nova documenta inserta et quaedam antiquiora omissa sint, necesse fuit etiam numeros in margine positos mutare et augere. Ad utilitatem autem eorum qui hac nova editione utentur, in ea etiam numeri prioris editionis conservantur.

Index systematicus cum elencho alphabetico coniungitur; accedit Index locorum Sacrae Scripturae, qui in Enchiridio citantur, et Index nominum.

Romae, 29 Maii 1954, die Canonizationis S. Pii PP. X.

PRAEFATIO AD EDITIONEM TERTIAM

Editio tertia aucta est documento: « Instructio ad Excellentissimos Locorum Ordinarios de Consociationibus Biblicis et de Conventibus ac Coetibus eiusdem Generis » nn. 622-633. Numeri Appendicis hac ex ratione mutandi erant in nn. 634-648. Alia documenta ex antiquitate magis, ut quidam desiderabant, adiecta non sunt, cum sint potius, licet etiam a Summis Pontificibus emissa, indolis privatae. Auctus est Index rerum et expuncta varia menda.

Faxit Deus, ut haec quoque nova editio authentica conferat ad id, quod monet S. Paulus: « Depositum custodi, devitans profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae » (1 *Tim.* 6,20).

Romae, die Pentecostes, 20 Maii 1956.

PRAEFATIO AD EDITIONEM QUARTAM

Haec editio a tertia vix differt. Pauca quae ad materiam et exitum examinum spectant mutata sunt (n. 351, 353-364, 371, 379, 635). Eas partes litterarum Encyclicarum *Pascendi,* quae, cum ad rem biblicam explicate non spectarent, in editione tertia iam minoribus litteris impressae erant (n. 257-270 ed. tertiae), omissae sunt. Qua de causa numeri marginales mutati sunt, quod folium annexum indicat.

Romae, die Paschatis, 2 Aprilis, 1961.

Editio quarta	Editio tertia
1-256	1-256
257-259	271-273
260-267	276-282
268-273	283-288
274-275	289-290
276-280	291-295
281	296
282-323	297-335
324-331	336-343
332-339	344-351
340-342	352-353
343	354
344-382	355-387
383-389	388-394
390-398	395-403
399-400	404-405
401-406	406-411
407-410	412-415
411-413	416-418
414-416	419-421
417-432	422-436
433-439	437-443
440-442	444
443-444	445
445	446
446-447	447
448-648	448-468.

INDEX DOCUMENTORUM CHRONOLOGICUS

Num.		Pag.
1-7	Fragmentum Muratorianum, saec. II	1-3
8-10	S. Cyrilli Hierosolymitani Catechesis IV, 35-36, a. 348	3-5
	LIBERIUS, 352-366	
11-13	Concilium Laodicenum, c. a. 360, Canon 59 et 60	5-7
14-15	S. Athanasii Epistula XXXIX, a. 367	7-9
	S. SIRICIUS, 384-399	
16-20	Plenarium totius Africae Concilium Hippone Regio celebratum , 8 Oct. 393, Canon 36 . .	9-10
	S. INNOCENTIUS I, 401-417	
21-22	Ex epistula « Consulenti tibi » ad Exuperium Episc. Tolosanum, 20 Febr. 405	10-11
	S. LEO I, 440-461	
23-24	Epistula 15, ad Turribium Asturicensem Episcopum de Priscillianistarum erroribus, 21 Julii 447, cap. 15	11
25	Epistula 82, ad Marcianum Augustum, 23 April. 451	12
	S. GELASIUS I, 492-496	
26-27	Decretum quod dicitur Gelasii	12-13
28-29	Antiqua regula fidei (Symbolum Concilii Toletani I, saec. V)	13-14
30	Statuta Ecclesiae Antiqua, saec. V	14
	S. GREGORIUS MAGNUS, 590-604	
31	Epistula ad Theodorum medicum Imperatoris, a. 595	14
32	Moralia XX, 1	15
33	Moralia XX, 9, n. 20	15
	HONORIUS I, 625-638	
34	Concilium Toletanum IV, a. 633	16

Num. Pag.

S. LEO III, 795-816

35 Concilium Rispacense, a. 798 16
36 Concilium Cabillonense, a. 813 16-17

S. LEO IV, 847-855

37 Concilium Meldense, 17 Iunii 847 17

S. LEO IX, 1049-1054

38 Epistula 101, ad Petrum Episcopum Antiochenum, a. 1053 17

INNOCENTIUS III, 1198-1216

39 Professio fidei Durando de Osca et sociis eius praescripta, 18 Dec. 1208 18

B. GREGORIUS X, 1271-1276

40 Concilium Lugdunense II, oecum. XIV, a. 1274, Professio fidei Michaelis Palaeologi 18

CLEMENS V, 1305-1314

41-43 Decretum Concilii Viennensis de studiis linguarum, a. 1311 18-19

IOANNES XXII, 1316-1334

44 Constitutio « Cum inter nonnullos », 13 Nov. 1323 20

BENEDICTUS XII, 1334-1342

45 Errores Armenorum (ex libello « Iam dudum » ad Armenos transmisso, a. 1341) 20

CLEMENS VI, 1342-1352

46 De erroribus Armenorum (ex epistula « Super quibusdam » ad Consolatorem, Catholicon Armenorum, 29 Sept. 1351) 21

EUGENIUS IV, 1431-1447

47-49 Concilium Florentinum, oecum. XVII, 1438-1445. Decretum pro Iacobitis (ex Bulla « Cantate Domino », 4 Febr. 1442) 21-22

LEO X, 1513-1521

50-51 Concilium Provinciale Florentinum, 1517-1518. Rubrica de magistris deque haereticis et Christi fidem scandalizantibus, 1517 . . . 22-23

Num.		Pag.
	CLEMENS VII, 1523-1534	
52-56	Concilium Senonense (seu Parisiense), 1527-1528	23-25
	PAULUS III, 1534-1549	
57-60	Decretum primum publicatum in quarta sessione 8 Aprilis 1546: « Recipiuntur libri sacri et traditiones apostolorum »	25-26
61-64	Decretum secundum publicatum in eadem quarta sessione: « Recipitur vulgata editio Bibliae praescribiturque modus interpretandi sacram scripturam etc. »	27-28
65-72	Decretum secundum publicatum in quinta sessione 17 Iunii 1546, super lectione et praedicatione	28-30
	PIUS IV, 1559-1565	
73	Professio fidei Tridentina (ex Bulla « Iniunctum nobis », 13 Nov. 1564)	31
	PIUS VI, 1775-1799	
74	De vaticinio Isaiae in Emmanuelem (ex Brevi « Divina », 20 Sept. 1779)	31-32
	PIUS IX, 1846-1878	
75	« Syllabus » seu collectio errorum modernorum, 8 Dec. 1864	32
	Concilium Vaticanum, oecum. XX, 1869-1870	
76	Ex constitutione dogmatica « Dei Filius » de fide catholica, Sessio 3 ; 24 Aprilis 1870 . .	32
77-78	Cap. 2 de revelatione	33
79	Canones de revelatione, Canon 4	33
80	Canones de fide, Canon 4	34
	LEO XIII, 1878-1903	
81-134	Encyclica « Providentissimus Deus », 18 Nov. 1893	34-62
135	Suprema Congregatio Sanctae Romanae et Universalis Inquisitionis: Decretum de authentia textus 1 Jo. 5, 7 ; 13 Ian. 1897	63
136	Declaratio ab eadem Suprema Sacra Congregatione data 2 Iunii 1927	63
137-148	Litterae Apostolicae « Vigilantiae », 30 Octobris 1902, quibus Consilium instituitur studiis Sacrae Scripturae provehendis	64-68

Num.		Pag.
	S. PIUS X, 1903-1914	
149-157	Litterae Apostolicae « Scripturae Sanctae », 23 Februarii 1904, de academicis in Sacra Scriptura gradibus a Commissione Biblica conferendis	69-71
158-159	S. Congr. Episcoporum et Regularium: Rescriptum, 19 Aprilis 1904, quod Regulares habitualem facultatem obtinere valent assequendi academicos in S. Scriptura gradus	71-72
160	Pont. Commissio de Re Biblica: Responsum I, 13 Febr. 1905, circa citationes implicitas in S. Scriptura contentas	72
161	Responsum II, 23 Iunii 1905, de narrationibus specietenus tantum historicis in S. Scripturae libris, qui pro historicis habentur . . .	73
162-180	Litterae Apostolicae « Quoniam in re biblica », 27 Martii 1906, de ratione studiorum Sacrae Scripturae in Seminariis Clericorum servanda	74-77
181-184	Pont. Commissio de Re Biblica: Responsum III, 27 Iunii 1906, de Mosaica authentia Pentateuchi	78-79
185-186	Ordini S. Benedicti committitur munus colligendi lectiones variantes vulgatae latinae s. Scripturae, 30 Aprilis, 1907	79-81
187-189	Pont. Commissio de Re Biblica: Responsum IV, 29 Maii 1907, de auctore et veritate historica quarti Evangelii	81-82
190-256	Suprema Congregatio Sacrae Romanae et Universalis Inquisitionis: Decretum « Lamentabili », 3 Iulii 1907, de praecipuis erroribus reformismi seu modernismi	83-89
257-267	Litterae Encyclicae « Pascendi », 8 Sept. 1907, de modernistarum doctrinis	89 94
268-273	Motu proprio « Praestantia Scripturae Sacrae », 18 Nov. 1907, de sententiis Pontificiae Commissionis de Re Biblica	95-98
274-275	Epistola de nova editione Vulgatae Latinae s. Scripturae (ad Rmum D. Aidanum Gasquet, Abbatem Congregationis Anglo-Benedictinae Praesidem): 3 Decembris 1907 . .	98-99

Num. Pag.

276-280 Rescriptum Commissionis Pontificiae de Re Biblica de libri Isaiae indole et auctore; 28 Iunii 1908 100-101

281 De organo officiali Pont. Commissionis de Re Biblica; 15 Februarii 1909 101

282-298 Litterae Apostolicae « Vinea electa », 7 Maii 1909, quibus Pontificium Institutum Biblicum in Urbe erigitur 102-105

299-323 Leges Pontificio Instituto Biblico regendo . . 105-108

324-331 Pont. Commissio de Re Biblica: Responsum VI, 30 Iunii 1909, de charactere historico trium priorum capitum Geneseos 108-110

332-339 Responsum VII, 1 Maii 1910, de auctoribus et de tempore compositionis Psalmorum . . . 111-113

340-342 Motu proprio « Illibatae », 29 Iunii 1910, de iureiurando conceptis verbis dando ab iis, qui doctores in Sacra Scriptura sunt renuntiandi 113-114

343 Ex Motu proprio « Sacrorum Antistitum », 1 Sept. 1910, quo quaedam statuuntur leges ad modernismi periculum propulsandum. Formula iurisiurandi 115

344-382 Pont. Commissio de Re Biblica: De examinibus coram Pont. Commissione Biblica subeundis, 24 Maii 1911 115-121

383-389 Pont. Commissio de Re Biblica: Responsum VIII, 19 Iunii 1911, de auctore, de tempore compositionis et de historica veritate Evangelii secundum Matthaeum: 121-123

390-398 Responsum IX, 26 Iunii 1912, de auctore, de tempore compositionis et de historica veritate Evangeliorum secundum Marcum et secundum Lucam 123-126

399-400 Responsum X, eodem die 26 Iunii 1912, de quaestione synoptica sive de mutuis relationibus inter tria priora Evangelia 126-127

406-411 Responsum XI, 12 Iunii 1913, de auctore, de tempore compositionis et de historica veritate libri Actuum Apostolorum 127-129

407-410 Responsum XII, eodem die 12 Iunii 1913, de auctore, de integritate et de compositionis tempore epistolarum pastoralium Pauli Apostoli 129-130

Num. Pag.

411-413 Responsum XIII, 24 Iunii 1914, de auctore et modo compositionis epistolae ad Hebraeos . 130-131

BENEDICTUS XV, 1914-1922

414-416 Pont. Commissio de Re Biblica: Responsum XIV, 18 Iunii 1915, de parousia seu de secundo adventu D. N. Iesu Christi in epistolis S. Pauli Apostoli 132-133

417-432 Litterae Apostolicae « Cum Biblia Sacra », 15 Aug. 1916: quibus latis novis legibus de Pont. Instituto Biblico, decernitur quae intercedere debeant rationes tum eidem Instituto tum Pont. Consilio Vulgatae restituendae, cum supremo Pontificio Consilio rei biblicae provehendae 133-137

433-439 Ex Codice Iuris Canonici, Canones 1365 § 2, 1366 § 3, 1385 § 1, 1391, 1399, 1400, 2318 § 2 137-138

440-495 Litterae Encyclicae « Spirius Paraclitus », 15 Sept. 1920, in natali MD S. Hieronymi Ecclesiae Doctoris 138-179

496 Pont. Commissio de Re Biblica: Declaratio de additione variarum lectionum in editionibus versionis Vulgatae N. et V. T., 17 Nov. 1921 179-180

PIUS XI, 1922-1939

497-504 S. S. Congr. S. Officii, Epistola ad R. D. Moderatorem supremum Societatis Presbyterorum a Sancto Sulpitio, 22 Dec. 1923, circa decretum damnationis operis « Manuel biblique » 180-186

505-512 Motu proprio « Bibliorum scientiam », 27 Apr. 1924, de disciplinae biblicae magisteriis . . 186-188

513-514 Pont. Commissio de Re Biblica: De falsa duorum textuum biblicorum interpretatione, 1 Iulii 1933 188-189

515-519 De opere R. D. Schmidtke, cui titulus « Die Einwanderung Israels in Kanaan », 27 Febr. 1934 189-191

520 Decretum de usu versionum Sacrae Scripturae in ecclesiis, 30 April. 1934 191

Num.		Pag.
	PIUS XII, 1939-1958	
521	Responsum de experimentis ad lauream, 16 Iulii 1939	192
522-533	Litterae ad Exc.mos PP. DD. Archiepiscopos et Episcopos Italiae, 20 Aug. 1941	192-202
534	Responsum de experimentis ad Prolytatum, 6 Iulii 1942	202-203
535-537	Responsum de versionibus Sacrae Scripturae in linguas vernaculas, 22 Aug. 1943	203-204
538-569	Litterae Encyclicae « Divino afflante Spiritu », 30 Sept. 1943	205-232
570	Suprema Sacra Congregatio Sancti Officii: Decretum de Millenarismo mitigato, 21 Iulii 1944	232-233
371-575	Litterae Apostolicae motu proprio datae de novae Psalmorum conversionis latinae usu in persolvendo divino Officio, 24 Martii 1945 .	233-236
576	De usu novi Psalterii latini extra horas canonicas, 22 Oct. 1947	236-237
577-581	Epistula ad Emum. P. D. Emmanuelem Caelestinum tit. Sancti Honuphrii S. R. E. Presbyterum Cardinalem Suhard, Archiepiscopum Parisiensem: de tempore documentorum Pentateuchi et de genere litterario undecim priorum capitum Geneseos, 16 Ian. 1948 . .	237-241
582-610	Instructio ad Exc.mos Ordinarios locorum et supremos Religionum Moderatores, Rev.mos Seminariorum Rectores et Sacrae Scripturae Lectores: de Scriptura Sacra in Clericorum Seminariis et Religiosorum Collegiis recte docenda, 13 Maii 1950	241-254
611-620	Ex Litteris Encyclicis « Humani generis », 12 Aug. 1950	255-259
621	Pont. Commissio de Re Biblica: Declaratio de libro R. D. Bernardi Bonkamp, cui titulus « Die Psalmen », 9 Iunii 1953	260
622-633	Instructio ad Exc.mos Locorum Ordinarios de consociationibus biblicis et de conventibus ac coetibus eiusdem generis, 15 Dec. 1955 .	254-259
634-648	Appendix: Ratio periclitandae doctrinae candidatorum ad academicos gradus in Sacra Scriptura	266-272
	Indices	273-284

INDEX SIGLORUM

AAS = Acta Apostolicae Sedis, Romae 1909 ss.
ASS = Acta Sanctae Sedis, Romae 1884-1909.
CCh = Corpus Christianorum, Series Latina, Turnholti, 1953 ss.
CJC = Codex Iuris Canonici.
CSEL = Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum, Vindobonae 1866 ss.
CSCO = Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium, Louvain-Washington, 1903 ss.
CT = Concilium Tridentinum, ed. Soc. Goerres, Friburgi Brisgoviae 1901 ss.
EB = Enchiridion Biblicum, Romae 1927, 1954 et 1956.
ECl = Enchiridion Clericorum, Civ. Vat. 1938.
FUNK = Patres Apostolici, Tubingae 1901.
GCS = Griechische christliche Schriftsteller, herausgegeben von der Kirchenväter-Kommission der Preussischen Akademie der Wissenschaften, Leipzig 1897 ss.
MANSI = Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio, Florentiae 1759-1798.
MGH = Monumenta Germaniae Historica, Hannoverae et Lipsiae 1826 ss.
PG = J.-P. Migne, Patrologiae cursus completus... Series Graeca, Parisiis, 1857-1886.
PL = J.-P. Migne, Patrologiae cursus completus... Series Latina, Parisiis 1844-1864.
SCHAC = Acta Conciliorum Oecumenicorum iussu atque mandato Societatis Scientiarum Argentoriatus edit E. Schwartz, Berolini et Lipsiae, 1922 ss.
TU = Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, Lipsiae 1883 ss.

Fragmentum Muratorianum *saec. II* (1)

. . . quibus tamen interfuit et ita posuit. Ter- 1
tium evangelii librum secundum Lucam.
Lucas iste medicus, post ascensum Christi,
cum eum Paulus quasi itineris (2) studiosum
secum adsumpsisset, nomine suo
ex opinione conscripsit, dominum tamen nec ipse
vidit in carne, et ideo, prout assequi potuit,
ita et a nativitate Iohannis incipit dicere.
Quartum evangeliorum Iohannis ex discipulis. 2
cohortantibus condiscipulis et episcopis suis,
dixit: « Conieiunate mihi hodie triduo et quid
cuique fuerit revelatum, alterutrum
nobis enarremus ». Eadem nocte reve-
latum Andreae ex apostolis, ut recognos-
centibus cunctis Iohannes suo nomine
cuncta describeret. Et ideo, licet varia sin-
gulis evangeliorum libris principia
doceantur, nihil tamen differt creden-
tium fidei, cum uno ac principali spiritu de-
clarata sint in omnibus omnia de nativi-
tate, de passione, de resurrectione,

---

(1) Loco textus codicis Ambrosiani (J. 101 sup., saec. VIII) satis corrupti forma iuxta H. Lietzmann (*Das muratorische Fragment und die monarchianischen Prologe zu den Evangelien, Bonn,* 1908, pp. 3-11) restituta proponitur; cf. T. Zahn, *Miscellanea II. Hippolytus der Verfasser des muratorischen Kanons* (*Neue kirkliche Zeitschrift,* 33 (1922), 417-436).

(2) Ita T. Zahn, *Geschichte des neutestamentlichen Kanons,* 2 voll., Erlangen, 1880-1890, 2, 139; H. Lietzmann: *litteris.*

de conversatione cum discipulis suis
ac de gemino eius adventu,
primo in humilitate despecto ([1]), quod fu-
it, secundo in potestate regali prae-
claro, quod futurum est. Quid ergo
mirum, si Iohannes tam constanter
singula etiam in epistulis suis profert
dicens in semetipsum: *Quae vidimus oculis*
nostris et auribus audivimus et manus
nostrae palpaverunt, haec scripsimus vobis ([2]).
Sic enim non solum visorem se et auditorem,
sed et scriptorem omnium mirabilium Domini per ordi-
3 nem profitetur. Acta autem omnium Apostolorum
sub uno libro scripta sunt. Lucas « optimo Theophi-
lo » comprendit, quae sub praesentia eius singula
gerebantur, sicuti et semota passione Petri
4 evidenter declarat, sed et profectione Pauli ab ur-
be ad Spaniam proficiscentis. Epistulae autem
Pauli quae a quo loco vel qua ex causa directae
sint, volentibus intellegere ipsae declarant:
primum omnium Corinthiis schismae haereses in-
terdicens, deinceps Galatis circumcisionem,
Romanis autem ordinem scripturarum, sed et
principium earum esse Christum intimans
prolixius scripsit. de quibus singulis ([3]) neces-
se est a nobis disputari, cum ipse beatus
apostolus Paulus sequens predecessoris sui
Iohannis ordinem non nisi nominatim septem
ecclesiis scribat, ordine tali: ad Corinthios
prima, ad Ephesios secunda, ad Philippenses ter-
tia, ad Colossenses quarta, ad Galatas quin-
ta, ad Thessalonicenses sexta, ad Romanos
septima. verum Corinthiis et Thessalonicen-
sibus licet pro correptione iteretur, una
tamen per omnem orbem terrae ecclesia

---

(1) Ita T. Zahn, *op. cit.*, 139 ; H. Lietzmann: *despectus.*
(2) I *Io.* 1, 1-4.
(3) T. Zahn, *op. cit.*, 140 supplet: [non].

diffusa esse dinoscitur; et Iohannes enim in a-
pocalypsi licet septem ecclesiis scribat,
tamen omnibus dicit. Verum ad Philemonem unam
et ad Titum unam et ad Timotheum duas pro affec-
tu et dilectione, in honore tamen ecclesiae ca-
tholicae, in ordinatione ecclesiasticae
disciplinae sanctificatae sunt. Fertur etiam ad 5
Laodicenses, alia ad Alexandrinos Pauli no-
mine finctae ad haeresem Marcionis et alia plu-
ra, quae in catholicam ecclesiam recipi non
potest: fel enim cum melle misceri non con-
gruit. Epistula sane Iudae et superscripti
Iohannis duae in catholica habentur et Sapi- 6
entia ab amicis Solomonis in honorem ipsius
scripta. Apocalypses etiam Iohannis et Pe-
tri tantum recipimus, quam quidam ex nos-
tris legi in Ecclesia nolunt. Pastorem vero
nuperrime temporibus nostris in urbe 7
Roma Hermas conscripsit sedente cathe-
dra urbis Romae ecclesiae Pio episcopo fratre
eius: et ideo legi eum quidem oportet, se pu-
blicare vero in ecclesia populo neque inter
prophetas completo numero, neque inter
apostolos in fine temporum potest.
Arsinoi autem seu Valentini vel Mi« l »tiadis
nihil in totum recipimus; qui [1] etiam novum
Psalmorum librum Marcioni conscripse-
runt una cum Basilide Asiano Cataphry-
gum constitutore.

S. CYRILLI HIEROSOLYMITANI CATECHESIS IV, 35-36, *a.* 348 (vel 350) [2]

Τούτων τὰς εἴκοσι δύο βίβλους ἀναγίνωσκε, πρὸς δὲ 8
τῶν ἀποκρύφων μηδὲν ἔχε κοινόν. Ταύτας μόνας μελέτα

(1) Alii *quin.*

(2) E. Preuschen, *Analecta. Kürzere Texte zur Geschichte der alten Kirche und des Kanons. II Teil, Zur Kanonsgeschichte,* Tü-

σπουδαίως, ἃς καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ μετὰ παῤῥησίας ἀναγι-
νώσκομεν. πολύ σου φρονιμώτεροι, καὶ εὐλαβέστεροι ἦσαν
οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίσκοποι, οἱ τῆς ἐκκλησίας
προστάται, οἱ ταύτας παραδόντες. σὺ οὖν, τέκνον τῆς
9 ἐκκλησίας ὤν, μὴ παραχάραττε τοὺς θεσμούς· καὶ τῆς
μὲν παλαιᾶς διαθήκης, ὥς εἴρηται, τὰς εἴκοσι δύο
μελέτα βίβλους, ἅς, εἰ φιλομαθὴς τυγχάνεις, ἐμοῦ λέγοντος,
ὀνομαστὶ μεμνῆσθαι σπούδασον. τοῦ νόμου μὲν γάρ εἰσιν

---

bingen, 1910, 81-82; G. C. Reischl und J. Rupp, *S. Patris Nostri Cyrilli Hierosolymorum Archiepiscopi opera quae supersunt omnia*, 2 voll., Monaci, 1848-1860, I, 128-130; PG 33, 497 D - 501 A.

Versio latina prout a Reischl-Rupp statuitur:

Istorum lege libros duos et viginti, nihilque cum apocryphis habeto commune. Has solas studiose meditare (scripturas), quas etiam in Ecclesia cum fiducia legimus. Multo prudentiores et religiosiores te erant apostoli, et veteres episcopi, Ecclesiae rectores, qui eos tradiderunt. Tu ergo filius Ecclesiae quum sis, ne statuta transgrediare. Et Veteris quidem Testamenti, ut dictum est, viginti duos libros meditare. Quos, si discendi studiosus es, me recitante, nominatim ut memoriae infigas operam navabis. Legis enim sunt primi quinque libri Mosis, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. Dein, Jesus filius Nave: et Judicum liber, una cum Ruth septimus numeratus. Reliquorum vero historicorum librorum, Regnorum primus et secundus, unus est apud Hebraeos liber; unus item, tertius cum quarto. Similiter quoque apud eos Paralipomenon primus et secundus, unus est liber. Et Esdrae primus et secundus pro uno reputatur: duodecimus liber Esther est. Et haec sunt historica. Versibus vero scripti sunt quinque: Job, Psalmorum liber, Proverbia, Ecclesiastes, et Canticum Canticorum, qui liber est decimus septimus. Postea prophetici quinque: duodecim prophetarum liber unus; Jesaïae unus; Jeremiae cum Baruch, Lamentationibus, et Epistola, unus; deinde Ezechiel, et Danielis liber, Veteris Testamenti secundus supra vicesimum.

Novi autem Testamenti sunt quatuor duntaxat Evangelia; reliqua autem falso inscripta sunt et noxia. Scripserunt et Manichaei secundum Thomam evangelium, quod evangelicae appellationis fragrantia coloratum, simpliciorum animas corrumpit. Suscipe et duodecim apostolorum Actus: et insuper septem catholicas epistolas, Jacobi et Petri, Joannis et Judae: quae est obsignatio dein omnibus et postremum discipulorum opus, Pauli quatuordecim epistolas. Reliqua autem omnia secundo loco reponas: et quaecumque in ecclesiis non leguntur, illa neque tu privatim legas sicut audisti. Ac de his quidem hactenus.

αἱ Μωϋσέως [πρῶται] πέντε βίβλοι. Γένεσις, Ἔξοδος, Λευϊτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον. ἑξῆς δὲ Ιησοῦς υἱὸς Ναυῆ καὶ τὸ τῶν Κριτῶν βιβλίον μετὰ τῆς Ῥούθ ἕβδομον ἀριθμούμενον. τῶν δὲ λοιπῶν ἱστορικῶν βιβλίων, ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα τῶν Βασιλειῶν, μία παρ' Ἑβραίοις ἐστὶ βίβλος· μία δὲ καὶ ἡ τρίτη καὶ ἡ τετάρτη. ὁμοίως δὲ παρ' ἀυτοῖς καὶ τῶν Παραλειπομένων ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα, μία τυγχάνει βίβλος· καὶ τοῦ Ἔσδρα ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα μία λελόγισται· δωδεκάτη δὲ βίβλος ἡ Ἐσθήρ. καὶ τὰ μὲν ἱστορικὰ ταῦτα. τὰ δὲ στιχηρὰ τυγχάνει πέντε· Ἰὼβ καὶ βίβλος Ψαλμῶν καὶ Παροιμίαι καὶ Ἐκκλησιαστής καὶ Ἆσμα ᾀσμάτων ἑπτακαιδέκατον βιβλίον. ἐπὶ δὲ τούτοις τὰ προφητικὰ πέντε· τῶν δώδεκα προφητῶν μία βίβλος καὶ Ἡσαΐου μία καὶ Ἱερεμίου μία μετὰ Βαροὺχ καὶ Θρήνων καὶ Ἐπιστολῆς· εἶτα Ἰεζεκιήλ καὶ ἡ τοῦ Δανιήλ, εἰκοστηδευτέρα βίβλος τῆς παλαιᾶς διαθήκης.

Τῆς δὲ καινῆς διαθήκης, τὰ τέσσερα μόνα εὐαγγέλια· τὰ δὲ λοιπὰ ψευδεπίγραφα καὶ βλαβερὰ τυγχάνει· ἔγραψαν καὶ Μανιχαῖοι κατὰ Θωμᾶν εὐαγγέλιον, ὅπερ εὐωδίᾳ τῆς εὐαγγελικῆς ἐπῳνυμίας ἐπικεχρωσμένον διαφθείρει τᾶς ψυχὰς τῶν ἁπλουστέρων. δέχου δὲ καὶ τὰς Πράξεις τῶν δώδεκα ἀποστόλων. πρὸς τούτοις τὰς ἑπτὰ ⟨τὴν⟩ Ἰακώβου, καὶ ⟨τὰς δύο⟩ Πέτρου, ⟨καὶ τὰς τρέις⟩ Ἰωάννου, καὶ ⟨τὴν⟩ Ἰούδα καθολικὰς ἐπιστολάς· ἐπισφράγισμα δὲ τῶν πάντων καὶ μαθητῶν τὸ τελευταῖον τὰς Παύλου δεκατέσσαρας ἐπιστολάς. τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἐν δευτέρῳ κείσθω· καὶ ὅσα ἐν ἐκκλησίᾳ μὴ ἀναγινώσκεται, ταῦτα μηδὲ κατὰ σεαυτὸν ἀναγίνωσκε, καθῶς ἤκουσας. καὶ τὰ μὲν περὶ τούτων ταῦτα.

LIBERIUS, 352-366

Concilium Laodicenum *c. a. 360* (1)

Canon 59 et 60

11 *Canon 59.* ["Ότι οὐ δεῖ ἰδιωτικοὺς ψαλμοὺς λέγεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐδέ ἀκανόνιστα βιβλία, ἀλλὰ μόνα τὰ κανονικὰ τῆς καινῆς καὶ παλαιᾶς διαθήκης.]

12 *Canon 60.* Ὅσα δεῖ βιβλία ἀναγινώσκεσθαι· παλαιᾶς διαθήκης· α′ Γένεσις κόσμου. β′ Ἔξοδος ἐξ Αἰγύπτου. γ′ Λευϊτικόν. δ′ Αριθμοί. ε′ Δευτερονόμιον. ς′ Ἰησοῦς Ναυῆ ζ′ Κριταί, Ρούθ. η′ Ἐσθήρ. θ′ Βασιλείων πρώτη καὶ δευτέρα. ι′ Βασιλείων τρίτη καὶ τετάρτη. ια′ Παραλειπομένων, πρῶτον καὶ δεύτερον. ιβ′ Ἔσδρας, πρῶτον καὶ δεύτερον. Βίβλος ψαλμῶν ἑκατὸν πεντήκοντα. ιδ′ Παροιμίαι Σολομῶντος. ιε′ Ἐκκλησιαστής. ις′ Ἆισμα ᾀσμάτων. ιζ′ Ἰώβ. ιη′ Δώδεκα προφῆται. ιθ′ Ἠσαΐας κ′ Ἰερεμίας καὶ Βαρούχ, Θρῆνοι καὶ ἐπιστολαί. κα′ Ἰεζεκιήλ. κβ′ Δανιήλ.

---

(1) E. Preuschen, *Analecta... Zur Kanonsgeschichte,* Tübingen, 1910, 70-71 ; Mansi, 2, 573 s.

Canon 59. Quod non oportet privatos et vulgares aliquos psalmos dici in ecclesia, nec libros non canonicos, sed solos canonicos veteris et novi testamenti.

Canon 60. Haec sunt quae legi oportet ex veteri testamento: 1. Genesis. 2. Exodus, id est, exitus ex Aegypto. 3. Leviticum. 4. Numeri. 5. Deuteronomium. 6. Iesus Nave. 7. Iudices, Ruth. 8. Hester. 9. Regnorum I et II. 10. Regnorum III et IV. 11. Paralipomenon I et II. 12. Esdrae I et II. 13. Liber psalmorum 150. 14. Proverbia Salomonis. 15. Ecclesiastes. 16. Cantica canticorum. 17. Iob. 18. Duodecim prophetae. 19. Esaias. 20. Ieremias et Baruch, lamentationes et epistolae. 21. Ezechiel. 22. Daniel.

Novi autem testamenti haec: Evangelia quatuor, secundum Matthaeum, secundum Marcum, secundum Lucam, secundum Ioannem. Actus Apostolorum. Epistolae catholicae septem, videlicet Iacobi una, Petri duae, Ioannis tres, Iudae una. Epistolae Pauli quatuordecim: ad Romanos una, ad Corinthios duae, ad Galatas una, ad Ephesios una, ad Philippenses una, ad Colossenses una, ad Thessalonicenses duae, ad Hebraeos una, ad Timotheum duae, ad Titum una, ad Philemonem una.

[Τά δὲ τῆς] καινῆς διαθήκης [ταῦτα]· Εὐαγγέλια δ'· 13
κατὰ Ματθαῖον. κατὰ Μάρκον. κατὰ Λουκᾶν. κατὰ Ἰωάννην. Πράξεις ἀποστόλων. Ἐπιστολαὶ καθολικαὶ ἑπτά· οὕτως· Ἰακώβου α'. Πέτρου α' β'. Ἰωάννου α' β' γ'. Ἰούδα α'. Ἐπιστολαὶ Παύλου ιδ'. πρὸς Ῥωμαίους α'. πρὸς Κορινθίους α' β'. πρὸς Γαλάτας α'. πρὸς Ἐφεσίους α'. πρὸς Φιλιππησίους α'. πρὸς Κολοσσαεῖς ά. πρὸς Θεσσαλονικεῖς α' β'. πρὸς Ἑβραίους α'. πρὸς Τιμόθεον α' β'. πρὸς Τίτον α'. πρὸς Φιλήμονα α'.

S. ATHANASII EPISTULA XXXIX *a. 367* (1).

Ἔστι τοίνυν τῆς μὲν παλαιᾶς διαθήκης βιβλία τῷ 14
ἀριθμῷ τὰ πάντα εἰκοσιδύο — τοσαῦτα γάρ, ὡς ἤκουσα, καὶ τὰ στοιχεῖα τὰ παρ' Ἑβραίοις εἶναι παραδέδοται — τῇ

(1) E. Preuschen, *Analecta ... Zur Kanonsgeschichte*, Tübingen, 1910, 43-45; fragmentum hoc coptice quoque exstat (CSCO, 150, 18-19 eiusdem versio gallica, 151, 36-37).

Sequitur versio latina iuxta textum syriacum facta quam editores PG 26, 1435 D - 1438 C exhibent:

Veteris ergo Testamenti libri sunt viginti duo. Ita traditum est, ut audio, tot fuisse Hebraeorum litteras. Horum autem ordo et titulus huiuscemodi est.

In primis Genesis, deinde Exodus, mox Levitarum liber, postea Numeri, exin Deuteronomium. Post hos Josue filius Nun, tum Judices, postea Ruth, dehinc Regum liber, in quatuor tomos distributus; primus quidem ac secundus tanquam liber unus habentur, tertius quartusque pariter quasi unus. Sequitur Paralipomenon liber, namque horum primus ac secundus instar unius habentur. Hinc Esdrae primus ac secundus, quasi pariter liber unus. Post hos Psalmorum liber unus. Exin Salomonis Proverbiorum liber unus. Mox Ecclesiastae liber unus. Tum Cantici canticorum liber unus. Sequitur item Iobi liber unus. Deinde duodecim prophetae qui instar libri unius reputantur. Tum Isaiae liber unus: et mox Jeremias et Baruch cum lamentationibus et epistola, similiter liber unus. Sequitur Ezechielis unus, itemque Danielis liber unus. Hactenus Testamentum Vetus.

Sed neque Novi negligenda mentio est. Sunt autem Evangelia quatuor, Matthaei, Marci, Lucae et Joannis. Exin Actus Apostolorum. Tum septem Epistolae, quae sunt huiusmodi: Jacobi una.

δὲ τάξει καὶ τῷ ὀνόματί ἐστιν ἕκαστον οὕτω· πρῶτον Γένεσις, εἶτα Ἔξοδος, εἶτα Λευϊτικόν. καὶ μετὰ τοῦτο Ἀριθμοί, καὶ λοιπὸν τὸ Δευτερονόμιον. ἑξῆς δὲ τούτων ἐστὶν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ καὶ Κριταὶ καὶ μετὰ τοῦτο ἡ Ῥούθ, καὶ αὖθις ἑξῆς Βασιλειῶν βιβλία τέσσαρα, καὶ τούτων τὸ μὲν πρῶτον καὶ δεύτερον εἰς ἓν βιβλίον ἀριθμεῖται, τὸ δὲ τρίτον καὶ τέταρτον ὁμοίως εἰς ἕν. μετὰ δὲ ταῦτα Παραλειπομένων πρῶτον καὶ δεύτερον, ὁμοίως εἰς ἓν βιβλίον ἀριθμούμενα· εἶτα Ἔσδρας πρῶτος καὶ δεύτερος ὁμοίως εἰς ἕν. μετὰ δὲ ταῦτα βίβλος Ψαλμῶν καὶ ἑξῆς Παροιμιῶν, εἶτα Ἐκκλησιαστὴς καὶ Ἆισμα ᾀσμάτων· πρὸς τούτοις ἐστὶ καὶ Ἰώβ. Καὶ λοιπὸν Προφῆται, οἱ μὲν δώδεκα εἰς ἓν βιβλίον ἀριθμούμενοι· εἶτα Ἡσαΐας, Ἱερεμίας καὶ σὺν αὐτῷ Βαρούχ, Θρῆνοι καὶ Ἐπιστολή, καὶ μετ᾽ αὐτῶν Ἰεζεχιὴλ καὶ Δανιήλ. ἄχρι τούτων τὰ τῆς παλαιᾶς διαθήκης ἵσταται.

Τὰ δὲ τῆς καινῆς πάλιν οὐκ ὀκνητέον εἰπεῖν· ἔστι γὰρ ταῦτα· Εὐαγγέλια τέσσαρα κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μάρκον, κατὰ Λουκᾶν καὶ κατὰ Ἰωάννην. εἶτα καὶ μετὰ ταῦτα Πράξεις ἀποστόλων καὶ Ἐπιστολαὶ καθολικαὶ καλούμεναι τῶν ἀποστόλων ἑπτὰ οὕτως· Ἰακώβου μὲν μία, Πέτρου δὲ δύο, εἶτα Ἰωάννου τρεῖς καὶ μετὰ ταύτας Ἰούδα μία. πρὸς τούτοις Παύλου ἀποστόλου εἰσὶν ἐπιστολαὶ δεκατέσσαρες, τῇ τάξει γραφόμεναι οὕτως· πρώτη πρὸς

Petri duae, Joannis tres. Post has Judae una. Sequuntur Pauli quatuordecim hoc ordine positae: prima ad Romanos, tum ad Corinthios duae, ad Galatas una, ad Ephesios una, ad Philippenses una, ad Colossenses una, ad Thessalonicenses duae, postea ad Hebraeos una: deinde ad Timotheum duae, ad Titum una, et ad Philemonem alia. Denique Apocalypsis Joannis... Sed tamen maioris accurationis gratia, hoc etiam addam festinanti scripto ; quod cum alii praeter hos libri exstent, nequaquam canonice definiti, Patrum sententia est, ut hi legi possint ab iis qui eruditionem quaerunt et pietatis doctrinam. Sunt autem: Sapientia Salomonis, Sapientia filii Sirach, Esther, Judith, Tobias, Apostolorum dicta didascalia, et liber Pastoris.

Ῥωμαίους, εἶτα πρὸς Κορινθίους δύο, εἶτα [καὶ] μετὰ ταύτας πρὸς Γαλάτας καὶ ἑξῆς πρὸς Ἐφεσίους, εἶτα πρὸς Φιλιππησίους καὶ πρὸς Κολοσσαεῖς καὶ πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους· καὶ ἑξῆς πρὸς μὲν Τιμόθεον δύο, πρὸς δὲ Τίτον μία, καί τελευταία ἡ πρὸς Φιλήμονα μία· καὶ πάλιν Ἰωάννου Ἀποκάλυψις.

Deinde commemorat alios libros non canonicos (οὐ κανονιζόμενα), quos Patres commendant ut legantur (ἀναγινωσκόμενα) iis qui ad fidem accedunt, scilicet:

Σοφία Σολομῶντος καὶ Σοφία Σιρὰχ καὶ Ἐσθὴρ καὶ Ιουδὶθ καὶ Τωβίας καὶ Διδαχὴ καλουμένη τῶν ἀποστόλων καὶ ὁ Ποιμήν.

S. SIRICIUS, 384-399

Plenarium totius, Africae Concilium Hippone Regio celebratum (1)

(8 Oct. 393), Canon 36.

[*Placuit*] ut praeter Scripturas canonicas nihil in Eccle- 16
sia legatur sub nomine divinarum scripturarum. Sunt autem canonicae scripturae: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. Jesu Nave, Judicum, Ruth, Regnorum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Job, Psalterium Davidicum, Salomonis libri quinque, Duodecim libri Prophetarum, Esaias, Jeremias, Daniel, Ezechiel, Tobias, Judith, Hester, Hesdrae libri duo, Machabaeorum libri duo.

Novi autem Testamenti: Evangeliorum libri quatuor, 17
Actus Apostolorum liber unus, Pauli Apostoli epistolae tredecim, eiusdem ad Hebraeos una, Petri duae, Joannis tres, Jacobi una, Judae una, Apocalypsis Joannis.

Ita ut de confirmando isto canone transmarina Eccle- 18

(1) MANSI 3, 924.

sia consulatur. Liceat etiam legi passiones Martyrum, cum anniversarii dies eorum celebrantur.

19 Idem canon tribuitur etiam concilio Carthaginensi, quod dicitur tertium a. 397 (canon 47) (1), et repetitus est a concilio Carthaginensi (canon 29) a. 419 (2), cum hoc tamen discrimine, quod loco « Pauli Apóstoli epistolae tredecim, eiusdem ad Hebraeos una » dicatur: « epistolarum Pauli apostoli numero XIV ». In eisdem conciliis (a. 397 ; 419) post verba: « Apocalypsis Johannis Liber unus » sequens additur conclusio loco praecedentis.

20 Hoc etiam fratri et consacerdoti nostro Bonifacio, vel aliis earum partium episcopis pro confirmando isto canone innotescas, quia ita a patribus ista accepimus in ecclesia legenda (3).

S. INNOCENTIUS I, 401-417

(Ex epistola "Consulenti tibi" ad Exsuperium Episc. Tolosanum, *20 Febr. 405*) (4)

21 . . . Qui uero libri recipiantur in canone [scripturarum] breuis adnexus ostendit. Haec sunt [ergo] quae desiderata moneri uoce uoluisti. Moysi libri V, id est, Genesis, Exodi, Leuitici, Numeri Deuterononii et Iesu Naue I, Iudicum I, Regnorum libri IIII simul et Ruth. Prophetarum libri XVI, Salomonis libri V, Psalterium. Item historiarum, Iob liber I, Tobiae liber I, Hesther liber I, Iudith liber I, Machabaeorum libri II, Hesdrae libri II, Paralypomenon libri II.

Item noui testamenti: euangeliorum libri IIII, apostoli Pauli epistulae XIIII, epistulae Iohannis III, epistulae Petri II, epistula Iudae I, epistula Iacobi I, actus apostolorum, apocalypsis Iohannis.

---

(1) E. Preuschen, *Analecta . . . Zur Kanonsgeschichte*, Tübingen, 1910, 72-73 ; Mansi, 3, 891.

(2) Mansi, 4, 430.

(3) E. Preuschen, *op. cit.*, 73 ; Mansi, 4, 430: innotescant.

(4) H. Wurm, *Decretales Selectae ex Antiquissimis Romanorum Pontificum Epistulis Decretalibus*, Romae, 1939, 41-45, PL 20, 501 A.

Cetera autem, quae uel sub nomine Mathiae siue 22
Iacobi minoris, uel sub nomine Petri et Iohannis, quae a quodam Leucio scripta sunt [uel sub nomine Andreae, quae a Xenocaride et Leonida philosophis] uel sub nomine Thomae, et si qua sunt alia, non solum repudianda uerum etiam noueris esse damnanda.

S. LEO I, 440-461

Epistola 15, ad Turribium Asturicensem Episcopum de Priscillianistarum erroribus

21 Iulii 447, cap. 15 (1)

Cap. XV. *Scripturas veras adulterant, falsas inducunt.* 23

De qua re quinti decimi capituli sermo conqueritur, et praesumptionem diabolicam merito detestatur: quia et nos istud veracium testium relatione comperimus, et multos corruptissimos eorum codices, qui canonici titularentur, invenimus. Quomodo enim decipere simplices possent, nisi venenata pocula quodam melle praelinirent, ne usquequaque sentirentur insuavia, quae essent futura mortifera? Curandum ergo est, et sacerdotali diligentia maxime providendum, ut falsati codices, et a sincera veritate discordes, in nullo usu lectionis habeantur. Apo- 24
cryphae autem scripturae, quae sub nominibus apostolorum multarum habent seminarium falsitatum, non solum interdicendae, sed etiam penitus auferendae sunt atque ignibus concremandae. Quamvis enim sint in illis quaedam quae videantur speciem habere pietatis, numquam tamen vacua sunt venenis, et per fabularum illecebras hoc latenter operantur, ut mirabilium narratione seductos laqueis cuiuscumque erroris involvant. Unde si quis episcoporum, vel apocrypha haberi per domos non prohibuerit, vel sub canonicorum nomine eos codices in Ecclesia permiserit legi, qui Priscilliani adulterina sunt emendatione vitiati, haereticum se noverit judicandum ; quoniam qui alios ab errore non revocat, seipsum errare demonstrat.

(1) PL 54, 688 A-B.

Epistola 82, ad Martianum Augustum, *23 Apr. 451* (1)

25 1 . . . . Et cum ab euangelica apostolicaque doctrina nec in uno quidem uerbo liceat dissidere aut aliter de scripturis diuinis sapere quam beati apostoli et patres nostri didicerunt atque docuerunt, nunc demum indisciplinatae moueantur et impiae quaestiones, quas olim mox ut eas per apta sibi corda diabolus excitauit, per discipulos ueritatis spiritus sanctus extinxit.

S. GELASIUS I, 492-496

Decretum *quod dicitur* **Gelasii**

sed tribuitur etiam S. Damaso I (366-384) et S. Hormisdae (514-523), Pontificibus (2)

26 Nunc vero de scripturis divinis agendum est, quid universalis catholica recipiat ecclesia vel quid vitari debeat.

1. Incipit ordo veteris testamenti: Genesis liber unus, Exodus liber unus, Leviticus liber unus, Numeri liber unus, Deuteronomium liber unus, Iesu Nave liber unus, Iudicum liber unus, Ruth liber unus, Regum libri quattuor, Paralypomenon libri duo, Psalmorum CL liber unus, Salomonis libri tres, proverbia liber unus, ecclesiastes liber unus, cantica canticorum liber unus. Item sapientiae liber unus, ecclesiasticum liber unus.

2. Item ordo prophetarum: Esaiae liber unus, Hieremiae liber unus cum Cinoth id est lamentationibus suis,

---

(1) SchAC, II, 4, 41, l. 24 ss.; Mansi, 6, 113; PL 54, 914 A.

(2) E. von Dobschütz, TU 38, 4, 24-28; Mansi, 6, 145-147; PL 19, 790 B - 793 A.

Hoc scriptum auctoritate publica conditum non est nec Gelasio I adscribendum est; videtur esse opus privatum a quodam clerico in Gallia meridionali initio circiter saeculi sexti compositum; at exhibet sententias quae Romae tunc temporis approbabantur (B. Altaner, *Patrologie*, Friburgi in B., 1958, 427).

Ezechielis liber unus, Danihelis liber unus, Oseae liber unus, Amos liber unus, Micheae liber unus, Iohel liber unus, Abdiae liber unus, Ionae liber unus, Naum liber unus, Abbacuc liber unus, Sophoniae liber unus, Aggei liber unus, Zachariae liber unus, Malachiae liber unus.

3. Item ordo historiarum: Iob liber unus, Tobiae liber unus, Hesdrae libri duo, Hester liber unus, Iudith liber unus, Machabeorum libri duo.

4. Item ordo scripturarum novi testamenti quem 27
sancta et catholica Romana suscipit et veneratur ecclesia: Evangeliorum libri quattuor: secundum Matheum liber unus, secundum Marcum liber unus, secundum Lucam liber unus, secundum Iohannem liber unus. Item actuum apostolorum liber unus.

Epistulae Pauli apostoli numero quattuordecim: ad Romanos epistula una, ad Corinthios epistulae duae, ad Ephesios epistula una, ad Thesalonicenses epistulae duae, ad Galatas epistula una, ad Philippenses epistula una, ad Colosenses epistula una, ad Timotheum epistulae duae, ad Titum epistula una, ad Philemonem epistula una, ad Hebreos epistula una.

Item apocalypsis Iohannis liber unus.

Item canonicae epistulae numero septem: Petri apostoli epistulae duae, Iacobi apostoli epistula una, Iohannis apostoli epistula una, alterius Iohannis presbyteri epistulae duae, Iudae Zelotis apostoli epistula una.

Antiqua regula fidei

quae passim « Symbolum Concilii Toletani I » dicitur, saec. V (1)

Canon 8. Si quis dixerit atque crediderit, alterum 28
Deum esse priscae legis, alterum evangeliorum ; anathema sit. . . .

---

(1) Textus criticus duabus redactionibus preservatur quarum brevior supra transcribitur (J. A. de Aldama, *El Simbolo Toledano I* (*Analecta Gregoriana VII*) Romae, 1934, 35-36). Canones ad redactionem longiorem pertinentes inveniuntur apud Mansi, 3, 1003 ss.

29 *Canon 12.* Si quis aliquas Scripturas, praeter quas catholica ecclesia recepit, vel in auctoritate habendas esse crediderit, vel fuerit veneratus ; anathema sit.

Statuta Ecclesiae Antiqua, *saec. V* (1)

30 *De eo qui ordinandus est episcopus dicitur*:

Quaerendum [est] etiam ab eo, si novi et veteris testamenti, id est, legis et prophetarum, et apostolorum unum eumdemque credat auctorem et Deum.

S. GREGORIUS MAGNUS, 590-604

Epistula ad Theodorum medicum Imperatoris, *a. 595, mense Iunio* (2)

31 « Quid autem est scriptura sacra, nisi quaedam epistola omnipotentis Dei ad creaturam suam? Et certe sicubi esset vestra gloria alibi constituta et scripta terreni imperatoris acciperet, non cessaret, non quiesceret, somnum oculis non daret, nisi prius, quid sibi imperator terrenus scripsisset, agnovisset. Imperator caeli, dominus hominum et angelorum pro vita tua tibi suas epistolas transmisit, et tamen, gloriose fili, easdem epistolas ardenter legere neglegis. Stude, quaeso, et cotidie creatoris tui verba meditare ; disce cor Dei in verbis Dei, ut ardentius ad aeterna suspires, ut mens vestra ad caelestia gaudia maioribus desideriis accendatur. Tanto enim tunc maior ei erit requies, quanto modo ab amore conditoris sui requies nulla fuerit. Sed ad haec agenda infundat vobis omnipotens Deus consolatorem spiritum ; ipse mentem vestram sua praesentia impleat et implendo levet. »

---

(1) Mansi, 3, 950 ; cf. PL 56, 880 A.

(2) MGH *Epistularum* T. I., Pars I, Berolini, 1887, 345-346 ; PL 77, 706 AB.

Moralia *XX, 1* [1]

« Quamvis omnem scientiam atque doctrinam Scrip- 32
tura sacra sine aliqua comparatione transcendat, ut taceam quod vera praedicat, quod ad coelestem patriam vocat ; quod a terrenis desideriis ad superna amplectenda cor legentis immutat ; quod dictis obscurioribus exercet fortes, et parvulis humili sermone blanditur, quod nec sic clausa est ut pavesci debeat, nec sic patet ut vilescat, quod usu fastidium tollit, et tanto amplius diligitur quanto amplius meditatur ; quod legentis animum humilibus verbis adiuvat, sublimibus sensibus levat, quod aliquo modo cum legentibus crescit, quod a rudibus lectoribus quasi recognoscitur, et tamen doctis semper nova reperitur ; ut ergo de rerum pondere taceam, scientias tamen omnes atque doctrinas ipso etiam locutionis suae more transcendit, quia uno eodemque sermone dum narrat textum, prodit mysterium, et sic scit praeterita dicere, ut eo ipso noverit futura praedicare, et non immutato dicendi ordine, eisdem ipsis sermonibus novit et anteacta describere et agenda nuntiare . . . »

Moralia *XX, 9, n. 20* [2]

[Haeretici non medullam scripturae sacrae comedunt, 33
sed corticem rodunt.]

« Rodi solet quod comedi non potest. Haeretici autem quia scripturam sacram intelligere sua virtute moliuntur, eam procul dubio apprehendere nequaquam possunt ; quam dum non intelligunt, quasi non edunt. Et quia per supernam gratiam non adiuti hanc comedere nequeunt, quasi quibusdam illam nisibus rodunt. Exterius quippe illam contrectant, cum quidem conantur, sed non ad eius interiora perveniunt. »

---

(1) PL 76, 149 A.
(2) PL 76, 135 BD.

HONORIUS I, 625-638

Concilium Toletanum IV, *a. 633* (1)

34 *Capitulum 17.* Apocalypsim librum multorum conciliorum auctoritas et synodica sanctorum praesulum Romanorum decreta Ioannis evangelistae esse perscribunt, et inter divinos libros recipiendum... (2) atque in ecclesia Dei praedicare contemnunt. Si quis eum deinceps aut non receperit, aut a pascha usque ad pentecosten missarum tempore in ecclesia non praedicaverit, excommunicationis sententiam habebit.

S. LEO III, 795-816

Concilium Rispacense, *a. 798* (3)

35 *Canon 4.* «...Et hoc consideret episcopus, ut ipsi presbyteri non sint idiothae, sed sacras scripturas legant et intelligant, ut secundum traditionem Romane aecclesiae possint instruere et fidem catholicam debeant ipsi agere et populos sibi commissos docere, missas secundum consuetudinem caelebrare, sicut Romana traditio nobis tradidit...»

Concilium Cabillonense, *a. 813* (4)

36 *Canon 1.* «Decrevimus iuxta sanctorum canonum constitutionem et ceterarum sanctarum scripturarum doctrinam, ut episcopi assidui sint in lectione et scrutentur misteria verborum Dei, quibus in eclesia doctrinae ful-

---

(1) Mansi 10, 624.

(2) Mansi in margine nos monet hic aliquid omnino deesse. In nota ad calcem paginae apposita legimus: «Sequentia sic habet Cod. Luc. 'constituerunt et quamplurimi sunt qui ejus auctoritatem non recipiunt'».

(3) MGH *Legum Sectio III Concilia,* T II, Pars 1, Hannoverae, 1904, 198.

(4) MGH tom. II, *Concilia aevi Karolini,* Pars I, Hannoverae et Lipsiae 1906, 274.

gore splendeant, et verborum Dei alimentis animas sibi subditas saciare non cessent et cum David cotidie dicant: *Revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua,* ita videlicet ut illas scripturas notissimas habeant, quae canonicae appellantur, et earum sensum per patrum tractatus inquirant. Canones quoque intellegant et librum beati Gregorii papae de regula pastorali et secundum formam ibidem constitutam et vivant et praedicent. »

S. LEO IV, 847-855

Concilium Meldense, *17 Iunii 847* (1)

Canon 34. Ut canonum statuta sine praejudicio ab 37
omnibus custodiantur, et nemo in actionibus vel judiciis ecclesiasticis, suo sensu, sed eorum auctoritate ducatur. In exponendis etiam vel praedicandis divinis scripturis, sanctorum catholicorum et probatissimorum patrum sensum quisque sequatur, in quorum scriptis, ut beatus dicit Hieronymus (2), fidei veritas non vacillet. Sed et qui in suis monasteriis religiose residere debent, et vocum novitates, et ut innotescant studio proferre satagunt, acerrime ut praesumptores arguantur et comprimantur.

S. LEO IX, 1049-1054

Epistola 101, ad Petrum Episcopum Antiochenum, *a. 1053* (3)

Credo etiam novi et veteris testamenti, legis et prophe- 38
tarum et apostolorum unum esse auctorem Deum et Dominum omnipotentem.

---

(1) Mansi 14, 826.
(2) *Epistula* CVII, 12 (CSEL, 55, 303 ; PL 22, 877).
(3) Mansi 19, 662 s.; PL 143, 772 B.

INNOCENTIUS III, 1198-1216

Professio fidei Durando de Osca et sociis eius praescripta (ex ep. "Eius exemplo" ad archiepiscopum Terraconensem, *18 Decembris 1208*) (1)

39 ... Novi et veteris testamenti unum eumdemque auctorem credimus esse Deum, qui in Trinitate, ut dictum est, permanens, de nihilo cuncta creavit...

B. GREGORIUS X, 1271-1276

Concilium Lugdunense II, *oecum. XIV, a. 1274*

Professio fidei Michaelis Palaeologi (2)

In Concilio Lugdunensi II B. Gregorio X oblata

40 ... Πιστεύομεν δὲ τῆς νέας καὶ παλαιᾶς διαθήκης, τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν καὶ ἀποστόλων, ἕνα ἀρχηγὸν εἶναι θεὸν καὶ κύριον παντοδύναμον...

CLEMENS V, 1305-1314

Decretum Concilii Viennensis de studiis linguarum, *a. 1311* (3)

41 Inter sollicitudines nostris humeris incumbentes perpeti cura revolvimus, ut errantes in viam veritatis inducere, ipsosque lucrifacere Deo sua nobis cooperante gratia valeamus, hoc est, quod profecto desideranter exquirimus, ad id nostrae mentis sedulo destinamus affectum, ac circa illud diligenti studio et studiosa diligentia vigilamus. Non ambigimus autem, quin ad huiusmodi

---

(1) PL 215, 1510 C.

(2) Mansi 24, 69. Versio latina:

... Credimus etiam novi et veteris testamenti, legis, ac prophetarum et apostolorum, unum esse authorem Deum ac Dominum omnipotentem...

(3) *Clementinarum* lib. V, tit. I, c. 1, A. Friedberg, *Corpus Iuris Canonici. Pars Secunda. Decretalium Collectiones*, Lipsiae, 1881, 1179.

nostrum desiderium assequendum divinorum eloquiorum sit expositio congrua, ipsorumque fidelis praedicatio admodum opportuna. Sed nec ignoramus, quin et haec promi noscantur inaniter vacuaque redire, si auribus linguam loquentis ignorantium proferantur. Ideoque illius, cuius vicem in terris, licet immeriti, gerimus, imitantes exemplum, qui ituros per universum mundum ad evangelizandum Apostolos in omni linguarum genere fore voluit eruditos, viris catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus utuntur infideles praecipue, abundare sanctam affectamus ecclesiam, qui infideles ipsos sciant et valeant sacris institutis instruere, Christicolarumque collegio per doctrinam Christianae fidei ac susceptionem sacri baptis-
matis aggregare. Ut igitur peritia linguarum huiusmodi 42
possit habiliter per instructionis efficaciam obtineri: hoc sacro approbante concilio scholas in subscriptarum linguarum generibus, ubicumque Romanam curiam residere contigerit, necnon in Parisiensi et Oxoniensi, Bononiensi et Salamantino studiis providimus erigendas, statuentes, ut in quolibet locorum ipsorum teneantur viri catholici, sufficientem habentes hebraicae [graecae], arabicae et chaldaeae linguarum notitiam, duo videlicet uniuscuiusque linguae periti, qui scholas regant inibi, et libros de linguis ipsis in latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas sollicite doceant, earumque peritiam studiosa in illos instructione transfundant, ut instructi et edocti sufficienter in linguis huiusmodi fructum speratum possint Deo auctore producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos
infideles. Quibus equidem in Romana curia legentibus 43
per sedem apostolicam, in studiis vero Parisiensi per regem Franciae, in Oxoniensi Angliae, Scotiae, Hiberniae ac Waliae, in Bononiensi per Italiae, in Salamantino per Hispaniae praelatos, monasteria, capitula, conventus, collegia exempta et non exempta et ecclesiarum rectores in stipendiis competentibus et sumptibus volumus provideri, contributionis onere singulis iuxta facultatum exigentiam imponendo, privilegiis et exemptionibus quibuscumque contrariis nequaquam obstantibus, quibus tamen nolumus quoad alia praeiudicium generari.

IOANNES XXII, 1316-1334

Constitutio "Quum inter nonnullos", *13 Nov. 1323* (1)

44 Quum inter nonnullos viros scholasticos saepe contingat in dubium revocari, utrum pertinaciter affirmare, Redemptorem nostrum ac Dominum Iesum Christum eiusque Apostolos in speciali non habuisse aliqua, nec in communi etiam, haereticum sit censendum, diversa et adversa etiam sentientibus circa illud: nos, huic concertationi finem imponere cupientes, assertionem huiusmodi pertinacem, quum scripturae sacrae, quae in plerisque locis ipsos nonnulla habuisse asserit, contradicat expresse, ipsamque scripturam sacram, per quam utique fidei orthodoxae probantur articuli, quoad praemissa fermentum aperte supponat continere mendacii, ac per consequens, quantum in ea est, eius in totum fidem evacuans, fidem catholicam reddat, eius probationem adimens, dubiam et incertam, deinceps erroneam fore censendam et haereticam, de fratrum nostrorum consilio hoc perpetuo declaramus edicto...

BENEDICTUS XII, 1334-1342

Errores Armenorum (ex libello "Iam dudum" ad Armenos transmisso, *a. 1341*) (2)

45 114. Item, dicunt, quod signum posuit Deus non occidendi Cain, et ita fuit ad litteram, quia secundum eos nullus eum occidit, sed ipse de praecipiti se submisit. Ex quo innuunt scripturam Genesis quoad hoc esse falsam, quae videtur dicere quod Lamech interfecit Cain.

---

(1) *Extravagantes Ioannis Papae* XXII, tit. XIV, c. 4, A. Friedberg, *Corpus Iuris Canonici. Pars Secunda. Decretalium Collectiones*, Lipsiae, 1881, 1229-1230.

(2) Mansi 25, 1268.

CLEMENS VI, *1342-1352* (1)

De erroribus Armenorum (ex epistola "Super quibusdam" ad Consolatorem, Catholicon Armenorum, *29 Sept. 1351*)

Quartodecimo, si credidisti et credis novum et vetus testamentum in omnibus libris, quos Romanae ecclesiae nobis tradidit auctoritas, veritatem indubiam per omnia continere. 46

EUGENIUS IV, 1431-1447

Concilium Florentinum, *oecum. XVII, 1438-1445*

Decretum pro Iacobitis (2)

(ex Bulla « Cantate Domino » 4 Febr. 1442)

... Unum atque eumdem Deum veteris et novi testamenti, hoc est legis et prophetarum atque evangelii, profitetur auctorem, quoniam eodem Spiritu sancto inspirante utriusque testamenti sancti locuti sunt, quorum libros suscipit et veneratur, qui titulis sequentibus continentur: Quinque Moysis, id est Genesi, Exodo, Levitico, Numeris, Deuteronomio; Iosue, Iudicum, Ruth, quatuor Regum, duobus Paralipomenon, Esdra, Nehemia, Tobia, Iudith, Hester, Iob, Psalmis David, Parabolis, Ecclesiaste, Canticis Canticorum, Sapientia, Ecclesiastico, Isaja, Jeremia, Baruch, Ezechiele, Daniele; duodecim prophetis minoribus, id est Osea, Joele, Amos, Abdia, Jona, Michaea, Nahum, Habacuc, Sophonia, Aggaeo, Zacharia, Malachia; duobus Machabaeorum; quatuor evangeliis: Matthaei, Marci, Lucae, Joannis; quatuordecim epistolis Pauli: ad 47

---

(1) O. Raynaldus-J. D. Mansi, *Annales Ecclesiastici ab Anno MCXCVIII ubi desinit Cardinalis Baronius*, T. 6, Lucae, 1750, 529.

(2) Mansi 31 B, 1736, 1738; *Bullarum diplomatum et privilegiorum sanctorum Romanorum Pontificum Taurinensis editio*, t. 5, Augustae Taurinorum, 1860, 60, 62.

Romanos, duabus ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, duabus ad Thessalonicenses, duabus ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebraeos; Petri duabus, tribus Joannis, una Jacobi, una Judae; actibus apostolorum et apocalypsi Joannis.

48 Praeterea Manichaeorum anathematizat insaniam, qui duo prima principia posuerunt, unum visibilium, aliud invisibilium, et alium novi testamenti Deum, alium veteris esse Deum dixerunt...

49 Firmiter credit, profitetur et docet, legalia veteris testamenti seu Mosaicae Legis, quae dividuntur in caeremonias, sacra, sacrificia, sacramenta, quia significandi alicuius futuri gratia fuerant instituta, licet divino cultui illa aetate congruerent, significato per illa Domino Nostro Jesu Christo adveniente cessasse et novi testamenti sacramenta coepisse...

LEO X, 1513-1521

Concilium Provinciale Florentinum, *1517-1518*

Rubrica de magistris, deque haereticis et Christi fidem scandalizantibus, *1517* (1)

50 Cap. 6. — *Scripturam sacram non esse aliter interpretandam quam sacri doctores interpretati sint, et damnat novarum opinionum assertores.*

Item ordinavit nullum posse ulterius scripturam sanctam scribendo aut praedicando aliter exponere aut interpretari, quam sancti ecclesiae doctores hucusque interpretati sunt.

51 Immo omnes interpretes, praedicatores, et quoscumque alios, novas sibi opiniones et communi sanctorum doctrinae adversas fingentes, etiamsi speciali scripturarum testimonio utantur, suspectos de haeresi iudicari voluit; et si in ea perstiterint, ut haereticos puniri, nisi positio

(1) Mansi 35, 272.

sua ab Apostolica Sede comprobetur. Qui enim aliter sentire aut docere praesumit, quam sentiat aut doceat ecclesia, etsi angelus esset (1), nullatenus audiri debet. Hac enim via diabolus omnes haereses disseminavit.

CLEMENS VII, 1523-1534

Concilium Senonense (seu Parisiense), *1527-1528* (2)

(Conclusum 9 Oct. 1528)

Celebratum Lutetiae Parisiorum sub Card. Antonio a Prato, *Senonensi archiepiscopo*

Decreta fidei : Decr. IV. *Quod ad ecclesiam spectet determinare qui libri sint canonici.* 52

Magna profecto fuit semperque futura est scripturae sacrae auctoritas: in qua nihil falsum, nihil otiosum esse possit. Cum enim *non humana voluntate allata sit aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspirati, locuti sint sancti Dei homines* (3), *omnis scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, et ad erudiendum in justitia* (4). At nihilo minus mutilum est et prorsus invalidum sumptum e scripturis argumentum, si pro cuiusvis arbitrio, quod adductum fuerit, sacrum aut profanum, canonicum aut apocryphum habeatur, vel quod in canonem admissum receptumque fuerit, indocti et instabiles depravent ad suam ipsorum perditionem... Nullus quidem tam deploratus quondam surrexit haereticus, qui non suum errorem scriptura tueri conaretur: nulla tam absurda, tam impudens haeresis, quae non sacris utcumque fulciatur eloquiis, sed corruptis, et a genuino sensu depravatis. Imo vero si quis literae corticem tantum, suo fretus ingenio percurrat, si penitissimos sensus cum ecclesiasticis interpretibus non penetret, vix umquam confutabitur haereticorum versutia.

---

(1) Cf. *Gal.* 1, 8.
(2) Mansi 32, 1164 s.
(3) 2 *Petr.* 1, 21.
(4) 2 *Tim.* 3, 16.

53 Obortis igitur de fide dissidiis, frustra saepe scriptura consulitur, nisi ecclesiae certa et infallibilis litem dirimat auctoritas, quae canonicum librum ab apocrypho, catholicum sensum ab haeretico, germanum ab adulterino, discernat. Hac nempe velut internuntia, patrum et sacrorum conciliorum organis, Spiritus sanctus docet nos omnia et suggerit nobis omnia [1]: sine quorum auspiciis, qui scripturae sacrae sensum habere se iactitant, *non intelligunt quae loquuntur, neque de quibus affirmant* [2]; sed *videntes non vident et audientes non audiunt* [3].

54 In enumerandis itaque canonicae scripturae libris, qui praescriptum ecclesiae usum et auctoritatem non sequitur, sacrum Carthaginense concilium tertium, Innocentii [4] et Gelasii [5] decreta, et denique definitum a sanctis patribus librorum catalogum respuit, aut in exponendis scripturis non *pascit hoedos* suos *iuxta tabernacula pastorum* [6], sed fodit sibi *cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas* [7]: et spretis orthodoxorum patrum vestigiis, proprii spiritus iudicium sequitur: is veluti schismaticus et haereseon omnium incentor et fautor a tanta temeritate reprimatur.

55 Decr. V. *Aliqua esse firmiter credenda, quae non continentur expresse in scriptura.* Ampla certe scripturae latitudo, ingens et incomprehensibilis profunditas; perniciosum est tamen eo errore laborare, ut nihil admittendum putetur, quod non e scriptura depromptum sit: multa quippe a Christo ad posteros per manus Apostolorum ore ad os et familiari colloquio transfusa sunt; quae etsi in sacra scriptura expresse contineri non videantur, inconcusse tamen tenenda veniunt...

56 Oportet itaque nos auctoritati patrum consuetudinique maiorum, usque ad tantum tempus per tantam an-

---

(1) Cf. *Io.* 14, 26.
(2) *Tim.* 1, 7.
(3) *Mt.* 13, 13.
(4) Cf. *EB* n. 21 s.
(5) Cf. *EB* n. 26 s.
(6) *Cant.* 1, 7.
(7) *Ier.* 2, 13.

norum seriem protelatae, etiam non percepta ratione credere, eamque ut antiquitus tradita est jugi observantia ac reverentia custodire. Quam si quis eo praetextu pertinacius rejiciat, quod non legitur in scripturis sacris, ut haereticus et schismaticus habeatur.

PAULUS III, 1534-1549

Concilium Tridentinum, *oecum. XIX, 1546-1563*

Decretum primum publicatum in quarta sessione, *8* **Aprilis** *1546* **: "Recipiuntur libri sacri et traditiones apostolorum"** (1)

Sacrosancta oecumenica et generalis Tridentina synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, praesidentibus 57
in ea eisdem tribus Apostolicae Sedis Legatis, hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut sublatis erroribus, puritas ipsa evangelii in ecclesia conservetur: quod promissum *ante per prophetas in scripturis sanctis* (2), Dominus noster Iesus Christus, Dei Filius, proprio ore primum promulgavit, deinde per suos apostolos, tamquam fontem omnis et salutaris veritatis et morum disciplinae, omni creaturae praedicari iussit (3) ; perspiciensque hanc veritatem et disciplinam contineri in libris scriptis et sine scripto traditionibus, quae ab ipsius Christi ore ab apostolis acceptae, aut ab ipsis apostolis Spiritu Sancto dictante, quasi per manus traditae, ad nos usque pervenerunt, orthodoxorum patrum exempla secuta, omnes libros tam veteris quam novi testamenti, cum utriusque unus Deus sit auctor, nec non traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tamquam vel oretenus a Christo, vel a Spiritu Sancto dictatas, et continua successione in ecclesia catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipit ac veneratur.

Sacrorum vero librorum indicem huic decreto adscri-

---

(1) CT 5, 91 ; MANSI 33, 22.
(2) *Rom.* 1, 3 ; cf. *Hebr.* 1, 1 s.
(3) Cf. *Mt.* 28, 19 s. ; *Mc.* 16, 15 s.

bendum censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint, qui ab ipsa synodo suscipiuntur.

58 Sunt vero infrascripti. *Testamenti veteris*: Quinque Moisis, id est Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium ; Iosue, Iudicum, Ruth, quatuor Regum, duo Paralipomenon, Esdrae primus et secundus, qui dicitur Nehemias, Tobias, Iudith, Esther, Iob, Psalterium Davidicum centum quinquaginta psalmorum, Parabolae, Ecclesiastes, Canticum Canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaias, Ieremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel, duodecim Prophetae minores, id est: Osea, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michaeas. Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggaeus, Zacharias, Malachias ; duo Machabaeorum, primus et secundus.

59 *Testamenti novi*: Quatuor Evangelia, secundum Matthaeum, Marcum, Lucam, Ioannem ; Actus Apostolorum a Luca Evangelista conscripti, quatuordecim epistolae Pauli Apostoli, ad Romanos, duae ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, duae ad Thessalonicenses, duae ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebraeos ; Petri Apostoli duae, Ioannis Apostoli tres, Iacobi Apostoli una, Iudae Apostoli una, et Apocalypsis Ioannis Apostoli.

60 Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in ecclesia catholica legi consueverunt et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis non susceperit, et traditiones praedictas sciens et prudens contempserit, anathema sit.

Omnes itaque intelligant, quo ordine et via ipsa synodus, post iactum fidei confessionis fundamentum, sit progressura, et quibus potissimum testimoniis ac praesidiis in confirmandis dogmatibus et instaurandis in ecclesia moribus sit usura.

Decretum secundum publicatum in eadem quarta sessione : "Recipitur vulgata editio Bibliae praescribiturque modus interpretandi sacram scripturam etc." (1)

Insuper eadem sacrosancta synodus, considerans non 61
parum utilitatis accedere posse ecclesiae Dei, si ex omnibus latinis editionibus, quae circumferuntur sacrorum librorum, quaenam pro authentica habenda sit, innotescat: statuit et declarat, ut haec ipsa vetus et vulgata editio, quae longo tot saeculorum usu in ipsa ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus et expositionibus pro authentica habeatur, ut nemo illam reiicere quovis praetextu audeat vel praesumat.

Praeterea ad coercenda petulantia ingenia decernit, ut 62
nemo, suae prudentiae innixus, in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae Christianae pertinentium, sacram scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimem consensum patrum, ipsam scripturam sacram interpretari audeat, etiamsi huiusmodi interpretationes nullo umquam tempore in lucem edendae forent. Qui contravenerint, per ordinarios declarentur, et poenis a iure statutis puniantur.

Sed et impressoribus modum in hac parte, ut par est, 63
imponere volens, qui iam sine modo, hoc est putantes sibi licere, quidquid libet, sine licentia superiorum ecclesiasticorum, ipsos sacrae scripturae libros, et super illis annotationes et expositiones quorumlibet indifferenter, saepe tacito, saepe etiam ementito prelo, et quod gravius est, sine nomine auctoris imprimunt, alibi etiam impressos libros huiusmodi temere venales habent: decernit et statuit, ut posthac sacra scriptura, potissimum vero haec ipsa vetus et vulgata editio, quam emendatissime imprimatur, nullique liceat imprimere, vel imprimi facere,

---

(1) CT 5, 91 s.; MANSI 33, 22 s.

quosvis libros de rebus sacris sine nomine auctoris, neque illos in futurum vendere, aut etiam apud se retinere, nisi primum examinati probatique fuerint ab ordinario, sub poena anathematis et pecuniae in canone concilii novissimi Lateranensis apposita. Et si regulares fuerint, ultra examinationem et probationem huiusmodi, licentiam quoque a suis superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris, iuxta formam suarum ordinationum. Qui autem scripto eos communicant, vel evulgant, nisi antea examinati probatique fuerint, eisdem poenis subiaceant, quibus impressores. Et qui eos habuerint vel legerint, nisi prodiderint auctorem, pro auctoribus habeantur. Ipsa vero huiusmodi librorum probatio in scriptis detur, atque ideo in fronte libri vel scripti vel impressi authentice appareat; idque totum, hoc est, et probatio et examen, gratis fiat, ut probanda probentur et reprobentur improbanda.

64 Post haec temeritatem illam reprimere volens, qua ad profana quaeque convertuntur et torquentur verba et sententiae sacrae scripturae, ad scurrilia scilicet, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones, impias et diabolicas incantationes, divinationes, sortes, libellos etiam famosos, mandat et praecipit, ad tollendam huiusmodi irreverentiam et contemptum, et ne de cetero quisquam quomodolibet verba scripturae sacrae ad haec et similia audeat usurpare, ut omnes huius generis homines, temeratores et violatores verbi Dei, iuris et arbitrii poenis per Episcopos coerceantur.

3. Decretum secundum publicatum in quinta sessione, *17 Iunii 1546*, super lectione et praedicatione (1).

65 Eadem sacrosancta synodus, piis Summorum Pontificum et probatorum conciliorum constitutionibus inhaerens easque amplectens et illis adiiciens, ne coelestis ille sacrorum librorum thesaurus, quem Spiritus Sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus iaceat, sta-

(1) CT 5, 241 s.; Mansi 33, 29 s.

tuit et decrevit, quod in illis ecclesiis, in quibus praebenda aut praestimonium seu aliud quovis nomine nuncupatum stipendium pro lectoribus sacrae theologiae deputatum reperitur, episcopi, archiepiscopi, primates et alii locorum ordinarii eos, qui praebendam aut praestimonium seu stipendium huiusmodi obtinent, ad ipsius sacrae scripturae expositionem et interpretationem per seipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneum substitutum ab ipsis episcopis, archiepiscopis, primatibus et aliis locorum ordinariis eligendum, etiam per subtractionem fructuum, cogant et compellant. De cetero vero praebenda, praestimonium aut stipendium huiusmodi nonnisi personis idoneis et qui per seipsos id munus explicare possint, conferantur. Et aliter facta provisio nulla sit et invalida.

In ecclesiis autem metropolitanis vel cathedralibus, si 66
civitas insignis vel populosa, ac etiam in collegiatis exsistentibus in aliquo insigni oppido, etiam nullius dioecesis, si ibi clerus numerosus fuerit, ubi nulla praebenda aut praestimonium seu stipendium huiusmodi deputatum reperitur, praebenda quomodocumque praeterquam ex causa resignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompatibile iniunctum non sit, ad eum usum ipso facto perpetuo constituta et deputata intelligatur. Et quatenus in ipsis ecclesiis nulla vel non sufficiens praebenda foret, metropolitanus vel episcopus ipse per assignationem fructuum alicuius simplicis beneficii (eiusdem tamen debitis supportatis oneribus), vel per contributionem beneficiatorum suae civitatis et dioecesis vel alias, prout commodius fieri poterit, de capituli consilio ita provideat, ut ipsa sacrae scripturae lectio habeatur. Ita tamen, ut quaecumque aliae lectiones, vel consuetudine vel quavis alia ratione institutae, propter id minime praetermittantur.

Ecclesiae vero, quarum annui proventus tenues fuerint, 67
et ubi tam exigua est cleri et populi multitudo, ut theologiae lectio in eis commode haberi non possit, saltem magistrum habeant ab episcopo cum [consilio capituli] eligendum, qui clericos aliosque scholares pauperes grammaticam gratis doceat, ut deinceps ad ipsa sacrae scrip-

turae studia, annuente Deo, transire possint. Ideoque illi magistro grammatices vel alicuius simplicis beneficii fructus, quos tamdiu percipiat, quamdiu in docendo persistiterit, assignentur, dum tamen beneficium ipsum suo debito non fraudetur obsequio, vel ex capitulari vel episcopali mensa condigna aliqua merces persolvatur; vel alias episcopus ipse aliquam rationem ineat suae ecclesiae et dioecesi accommodam, ne pia haec, utilis ac fructuosa provisio quovis quaesito colore negligatur.

68 In monasteriis quoque monachorum, ubi commode fieri queat, etiam lectio sacrae scripturae habeatur. Qua in re si abbates negligentes fuerint, episcopi locorum in hoc, ut Sedis Apostolicae delegati, eos ad id opportunis remediis compellant.

69 In conventibus vero aliorum regularium, in quibus studia commode vigere possunt, sacrae scripturae lectio similiter habeatur, quae lectio a capitulis generalibus vel provincialibus assignetur dignioribus magistris.

70 In gymnasiis etiam publicis, ubi tam honorifica et ceterorum omnium maxime necessaria lectio hactenus instituta non fuerit, religiosissimorum principum ac rerum publicarum pietate et caritate ad catholicae fidei defensionem et incrementum, sanaeque doctrinae conservationem et propagationem, instituatur. Et ubi instituta foret, et negligeretur, restituatur.

71 Et ne sub specie pietatis impietas disseminetur, statuit eadem sancta synodus, neminem ad huiusmodi lectionis officium tam publice quam privatim admittendum esse, qui prius ab episcopo loci de vita, moribus et scientia examinatus et approbatus non fuerit. Quod tamen de lectoribus in claustris monachorum non intelligatur.

72 Docentes vero ipsam sacram scripturam, dum publice in scholis docuerint, et scholares, qui in ipsis scholis student, privilegiis omnibus, de perceptione fructuum, praebendarum et beneficiorum suorum in absentia, a iure communi concessis, plane gaudeant et fruantur.

PIUS IV, 1559-1565

Professio fidei Tridentina (1)

(ex Bulla « Iniunctum nobis », 13 Nov. 1564)

... Item sacram scripturam juxta eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, cuius est judicare de vero sensu et interpretatione sacrarum scripturarum, admitto ; nec eam umquam, nisi juxta unanimem consensum patrum, accipiam et interpretabor. 73

PIUS VI, 1775-1799

De vaticinio Isaiae in Emmanuelem

Damnatio et prohibitio libri germanico idiomate editi, et in duas partes divisi, cui titulus: Johann Lorenz Isenbiehl's *Neuer Versuch über die Weissagung vom Emmanuel, 1778, qui latine sic se habet:* Johannis Laurentii Isenbiehl's *novum tentamen in prophetiam de Emmanuel* (2).

... Maxima vero se prodidit catholicorum offensio cum praedicari audierunt propheticum oraculum de divino Emmanuelis ortu ex virgine non ad virgineum Deiparae partum, quem prophetae omnes annuntiaverunt, non ad verum Emmanuelem, Christum Dominum, ullo sensu sive litterali sive typico pertinere: cumque S. Matthaeus insigne istud vaticinium in illo mirabili pietatis sacramento adimpletum expressis verbis testetur, hoc tamen ipsum non ut oraculi adimplementum, sed ut adnotationem meram vel allusionem a sancto evangelista memorari. Qua in re horruerunt piae aures scripturam simul, et traditionem, qualis perpetuo ex unanimi patrum consensu ad nos pervenit, per summam impudentiam labefactari ... Nos itaque ... deque apostolicae potestatis plenitudine antedictum librum ... tamquam con- 74

---

(1) Mansi 33, 221 ; *Bullarum ... Taurinensis Editio,* t. 7, Augustae Taurinorum, 1862, 326.

(2) Ex brevi « *Divina* » 20 Sept. 1779, *Bullarii Romani continuatio ... opera et studio* R. Segreti, t. 6, Romae, 1843, 145-146.

tinentem doctrinam et propositiones respective falsas, temerarias, scandalosas, perniciosas, erroneas, haeresi faventes et haereticas damnamus, ac pro damnato et reprobato in perpetuum haberi volumus atque decernimus.

PIUS IX, 1846-1878

"Syllabus" seu collectio errorum modernorum

8 Dec. 1864 (1)

75 7. Prophetiae et miracula in sacris Litteris exposita et narrata sunt poetarum commenta, et christianae fidei mysteria philosophicarum investigationum summa; et utriusque Testamenti libris mythica continentur inventa; ipseque Jesus Christus est mythica fictio.

Concilium Vaticanum, *oecum. XX, 1869-1870*

Ex constitutione dogmatica "Dei Filius" de fide catholica (2)

Sessio 3, 24 Aprilis 1870

76 ... Nemo enim ignorat, haereses, quas Tridentini Patres proscripserunt, dum, reiecto divino Ecclesiae magisterio, res ad religionem spectantes privati cuiusvis iudicio permitterentur, in sectas paulatim dissolutas esse multiplices, quibus inter se dissentientibus et concertantibus, omnis tandem in Christum fides apud non paucos labefactata est. Itaque ipsa sacra Biblia, quae antea christianae doctrinae unicus fons et iudex asserebantur, iam non pro divinis haberi, immo mythicis commentis accenseri coeperunt...

---

(1) *Pii IX Pontificis Maximi Acta,* Pars I, t. III, Romae, 1864, 702; ASS 3 (1878) 169; cf. *Acta SS. D.N. Pii PP. IX ex quibus excerptus est Syllabus editus die viii Decembris MDCCCLXIV,* Romae, 1865, 3-18; 210-218.

(2) *Pii IX Pontificis Maximi Acta,* P. I, t. V, Romae, 1871, 178. 182. 191. 192; *Acta et decreta sacrorum Conciliorum recentiorum. Collectio Lacensis,* t. 7, Friburgi Brisgoviae, 1890, 249 ab, 251 bc, 255 d. 256 a; *ASS* 5 (1869), 461. 463 s. 470.

Cap. 2. De revelatione

... Haec porro supernaturalis revelatio, secundum 77
universalis Ecclesiae fidem, a sancta Tridentina Synodo declaratam, continetur in libris scriptis et sine scripto traditionibus, quae ipsius Christi ore ab Apostolis acceptae, aut ab ipsis Apostolis Spiritu Sancto dictante quasi per manus traditae, ad nos usque pervenerunt. Qui quidem veteris et novi Testamenti libri integri cum omnibus suis partibus, prout in eiusdem Concilii decreto recensentur, et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis suscipiendi sunt. Eos vero Ecclesia pro sacris et canonicis habet, non ideo quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant; sed propterea, quod Spiritu Sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem, atque ut tales ipsi Ecclesiae traditi sunt.

Quoniam vero, quae sancta Tridentina Synodus de 78
interpretatione divinae Scripturae ad coercenda petulantia ingenia salubriter decrevit, a quibusdam hominibus prave exponuntur, Nos, idem decretum renovantes, hanc illius mentem esse declaramus, ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, is pro vero sensu sacrae Scripturae habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari.

2. Canones de revelatione

Canon 4. Si quis sacrae Scripturae libros integros 79
cum omnibus suis partibus, prout illos sancta Tridentina Synodus recensuit, pro sacris et canonicis non susceperit, aut eos divinitus inspiratos esse negaverit: anathema sit.

3. Canones de fide

80 *Canon 4.* Si quis dixerit, miracula nulla fieri posse, proindeque omnes de iis narrationes, etiam in sacra Scriptura contentas, inter fabulas vel mythos ablegandas esse; aut miracula certo cognosci numquam posse nec iis divinam religionis christianae originem rite probari: anathema sit.

LEO XIII, 1878-1903

1. Encyclica "Providentissimus", *18 Novembris 1893*, de studiis Scripturae Sacrae (1)

81 Providentissimus Deus, qui humanum genus, admirabili caritatis consilio, ad consortium naturae divinae principio evexit, dein a communi labe exitioque eductum, in pristinam dignitatem restituit, hoc eidem propterea contulit singulare praesidium, ut arcana divinitatis, sapientiae, misericordiae suae supernaturali via patefaceret. Licet enim in divina revelatione res quoque comprehendantur quae humanae rationi inaccessae non sunt, ideo hominibus revelatae, « ut ab omnibus expedite, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint, non hac tamen de causa revelatio absolute necessaria dicenda est, sed quia Deus ex infinita bonitate sua ordinavit hominem ad finem supernaturalem » (2). Quae « supernaturalis revelatio, secundum universalis Ecclesiae fidem » continetur tum « in sine scripto traditionibus » tum etiam « in libris scriptis », qui appellantur sacri et canonici, eo quod « Spiritu Sancto inspirante conscripti, Deum habent auctorem, atque ut tales ipsi Ecclesiae traditi sunt » (3). Hoc sane de utriusque Testamenti libris perpetuo tenuit palamque professa est Ecclesia: eaque cognita sunt gra-

---

(1) *Leonis XIII Pontificis Maximi Acta,* Romae, 1894, 13, 326-364; *ASS* 26 (1893-94) 269-292.

(2) *Conc.* Vat., Sess. 3 cap. 2 *de revelatione.*

(3) *Ibid.,* cf. supra n. 77.

vissima veterum documenta, quibus enuntiatur, Deum, prius per prophetas, deinde per seipsum, postea per Apostolos locutum, etiam Scripturam condidisse, quae canonica nominatur ([1]), eamdemque esse oracula et eloquia divina ([2]), litteras esse, humano generi longe a patria peregrinanti a Patre caelesti datas et per auctores sacros transmissas ([3]). Iam, tanta cum sit praestantia et dignitas Scripturarum, ut Deo ipso auctore confectae, altissima eiusdem mysteria, consilia, opera complectantur, illud consequitur, eam quoque partem sacrae theologiae, quae in eisdem divinis Libris tuendis interpretandisque versatur excellentiae et utilitatis esse quam maximae.

Nos igitur, quemadmodum alia quaedam disciplina- 82
rum genera, quippe quae ad incrementa divinae gloriae humanaeque salutis valere plurimum posse viderentur, crebris epistolis et cohortationibus provehenda, non sine fructu, Deo adiutore, curavimus, ita nobilissimum hoc sacrarum Litterarum studium excitare et commendare, atque etiam ad temporum necessitates congruentius dirigere iamdiu apud Nos cogitamus. Movemur nempe ac prope impellimur sollicitudine Apostolici muneris, non modo ut hunc praeclarum catholicae revelationis fontem tutius atque uberius ad utilitatem dominici gregis patere velimus, verum etiam ut eumdem ne patiamur ulla in parte violari, ab iis, qui in Scripturam sanctam, sive impio ausu invehuntur aperte, sive nova quaedam fallaciter imprudenterve moliuntur.

Non sumus equidem nescii, Venerabiles Fratres, haud 83
paucos esse e catholicis, viros ingenio doctrinisque abundantes, qui ferantur alacres ad divinorum Librorum vel

---

([1]) S. Aug., *De civ. Dei* XI 3 (CSEL 40, 513; PL 41, 318).

([2]) S. Clem. Rom., *I Cor* 45 (F. X. Funk, *Patres Apostolici*, 2 voll. 2ª ed., Tubingae, 1891, 156; PG 1, 300 A); S. Polyc., *Ad Phil.* 7 (Funk, *op. cit.*, 304); S. Iren., *Adv. haer.* 2, 28, 2 (PG 7, 805 A = Lib. II, XLI, 1 W. W. Harvey, *Sancti Irenaei episcopi Lugdunensis libri quinque adversus haereses*, 2 vol., Cantabrigiae, 1857, I, 349-350).

([3]) S. Io. Chrys., *In Gen.* hom. 2, 2 (PG 53, 28); S. Aug., *In Ps.* 30 sermo 2, 1 (PL 36, 239); S. Greg. M., *Ep.* 4, 31 *ad Theod.* (cf. *EB* n. 31).

defensionem agendam vel cognitionem et intelligentiam parandam ampliorem. At vero, qui eorum operam atque fructus merito collaudamus, facere tamen non possumus, quin ceteros etiam, quorum sollertia et doctrina et pietas optime hac in re pollicentur, ad eamdem sancti propositi laudem vehementer hortemur. Optamus nimirum et cupimus, ut plures patrocinium Divinarum Litterarum rite suscipiant teneantque constanter ; utque illi potissime, quos divina gratia in sacrum ordinem vocavit, maiorem in dies diligentiam industriamque iisdem legendis, meditandis, explanandis, quod aequissimum est, impendant.

84 Hoc enimvero studium cur tantopere commendandum videatur, praeter ipsius praestantiam atque obsequium verbo Dei debitum, praecipua causa inest in multiplici utilitatum genere, quas inde novimus manaturas, sponsore certissimo Spiritu Sancto: *Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus* [1]. Tali sane consilio Scripturas a Deo esse datas hominibus, exempla ostendunt Christi Domini et Apostolorum. Ipse enim qui « miraculis conciliavit auctoritatem, auctoritate meruit fidem, fide contraxit multitudinem » [2], ad sacras Litteras, in divinae suae legationis munere, appellare consuevit: nam per occasionem ex ipsis etiam sese a Deo missum Deumque declarat ; ex ipsis argumenta petit ad discipulos erudiendos, ad doctrinam confirmandam suam ; earumdem testimonia et a calumniis vindicat obtrectantium, et Sadducaeis ac Pharisaeis ad coarguendum opponit, in ipsumque Satanam, impudentius sollicitantem, retorquet ; easdemque sub ipsum vitae exitum usurpavit, explanavitque discipulis redivivus, usque dum ad Patris gloriam ascendit.

85 Eius autem voce praeceptisque Apostoli conformati, tametsi dabat ipse *signa et prodigia fieri per manus eorum* [3], magnam tamen efficacitatem ex divinis traxe-

---

(1) 2 *Tim.* 3, 16 s.
(2) S. Aug., *De util. cred.*, 32 (CSEL 25, 41 ; PL 42, 88).
(3) *Act.* 14, 3.

runt libris, ut christianam sapientiam late gentibus persuaderent, ut Iudaeorum pervicaciam frangerent, ut haereses comprimerent erumpentes. Id apertum ex ipsorum concionibus, in primis Beati Petri, quas, in argumentum firmissimum praescriptionis novae, dictis V. T. fere contexuerunt; idque ipsum patet ex Matthaei et Ioannis Evangeliis atque ex Catholicis, quae vocantur, epistolis; luculentissime vero ex eius testimonio, qui « ad pedes Gamalielis Legem Moysi et Prophetas se didicisse gloriatur, ut armatus spiritualibus telis, postea diceret confidenter: *Arma militiae nostrae non carnalia sunt, sed potentia Deo* » (1).

Per exempla igitur Christi Domini et Apostolorum 86
omnes intelligant, tirones praesertim militiae sacrae, quanti faciendae sint Divinae Litterae, et quo ipsi studio, qua religione ad idem veluti armamentarium accedere debeant. Nam catholicae veritatis doctrinam qui habeant apud doctos vel indoctos tractandam, nulla uspiam de Deo, summo et perfectissimo bono, deque operibus gloriam caritatemque ipsius prodentibus, suppetet eis vel cumulatior copia vel amplior praedicatio. De Servatore autem humani generis nihil uberius expressiusve quam ea, quae in universo habentur Bibliorum contextu: recteque affirmavit Hieronymus, « ignorationem Scripturarum esse ignorationem Christi » (2): ab illis nimirum exstat, veluti viva et spirans imago eius, ex qua levatio malorum, cohortatio virtutum, amoris divini invitatio mirifice prorsus diffunditur. Ad Ecclesiam vero quod attinet, institutio, natura, munera, charismata eius tam crebra ibidem mentione occurrunt, tam multa pro ea tamque firma prompta sunt argumenta, idem ut Hieronymus verissime edixerit: « Qui Sacrarum Scripturarum testimoniis roboratus est, is est propugnaculum Ecclesiae » (3). Quod si de vitae morumque conformatione et disciplina quaeratur, larga indidem et optima subsidia habituri sunt

(1) S. Hier., *Epist.* 53 *ad Paulinum* 3 (CSEL 54, 446 s.; PL 22, 542); cf. *Act.* 22, 3; 2 *Cor.* 10, 4.
(2) S. Hier., *In Is.* Prol. (PL 24, 17 A).
(3) S. Hier., *In Is.* 54, 12 (PL 24, 544 C).

viri apostolici: plena sanctitatis praescripta, suavitate et vi condita hortamenta, exempla in omni virtutum genere insignia; gravissima accedit, ipsius Dei nomine et verbis, praemiorum in aeternitatem promissio, denunciatio poenarum.

87 Atque haec propria et singularis Scripturarum virtus, a divino afflatu Spiritus Sancti profecta, ea est, quae oratori sacro auctoritatem addit, apostolicam praebet dicendi libertatem, nervosam victricemque tribuit eloquentiam. Quisquis enim divini verbi spiritum et robur eloquendo refert, ille, non loquitur *in sermone tantum, sed et in virtute et in Spiritu Sancto et in plenitudine multa* (1). Quamobrem ii dicendi sunt praepostere improvideque facere, qui ita conciones de religione habent et praecepta divina enuntiant, nihil ut fere afferant nisi humanae scientiae et prudentiae verba, suis magis argumentis quam divinis innixi. Istorum scilicet orationem, quantumvis nitentem luminibus, languescere et frigere necesse est, utpote quae igne careat sermonis Dei (2), eamdemque longe abesse ab illa, qua divinus sermo pollet virtute: *Vivus est enim sermo Dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus* (3). Quamquam hoc etiam prudentioribus assentiendum est, inesse in Sacris Litteris mire variam et uberem magnisque dignam rebus eloquentiam: id quod AUGUSTINUS pervidit diserteque arguit (4), atque res ipsa confirmat praestantissimorum in oratoribus sacris, qui nomen suum assiduae Bibliorum consuetudini piaeque meditationi se praecipue debere, grati Deo affirmarunt.

88 Quae omnia SS. Patres cognitione et usu quum exploratissima haberent, numquam cessarunt in Divinis Litteris earumque fructibus collaudandis. Eas enimvero crebris

---

(1) Cf. 1 *Thess.* 1, 5.
(2) Cf. *Ier.* 23, 29.
(3) *Hebr.* 4, 12.
(4) S. AUG., *De doctr. christ.* 4, c. 6-7 (H. J. VOGELS, *S. Aurelii Augustini episcopi Hipponensis de doctrina christiana,* Florelegium Patristicum tam veteris quam medii aevi, 24, Bonnae, 1930, 73-74; PL 34, 92-98).

locis appellant vel thesaurum locupletissimum doctrinarum caelestium (1), vel perennes fontes salutis (2), vel ita proponunt quasi prata fertilia et amoenissimos hortos, in quibus grex dominicus admirabili modo reficiatur et delectetur (3). Apte cadunt illa S. HIERONYMI ad Nepotianum clericum: « Diuinas scripturas saepius lege, immo numquam de manibus tuis sacra lectio deponatur ; disce quod doceas... sermo presbyteri scripturarum lectione conditus sit » (4) ; convenitque sententia S. GREGORII MAGNI, quo meno sapientius pastorum Ecclesiae descripsit munera: « Necesse est », inquit, « ut qui ad officium praedicationis excubant, a sacrae lectionis studio non recedant» (5).

Hic tamen libet AUGUSTINUM admonentem inducere: 89
« Verbi Dei inanem esse forinsecus praedicatorem, qui non sit intus auditor » (6) eumque ipsum GREGORIUM sacris concionatoribus praecipientem, « ut in divinis sermonibus, priusquam aliis eos proferant, semetipsos requirant, ne insequentes aliorum facta se deserant » (7). Sed hoc iam, ab exemplo et documento Christi, qui *coepit facere et docere* (8), vox apostolica late praemonuerat, non unum allocuta Timotheum, sed omnem clericorum ordinem, eo mandato: *Attende tibi et doctrinae, insta in illis ; hoc enim faciens, et teipsum salvum facies, et eos qui te audiunt* (9). Salutis profecto perfectionisque et propriae et

---

(1) S. IO. CHRYS., *In Gen.* hom. 21, 1 (PG 53, 175) ; *hom.* 60, 3 (PG 54, 523) ; S. AUG. [Pseudo-], *De discipl. christ.* 2 (PL 40, 670).

(2) S. ATHAN., *Epist. fest.* 39 (E. PREUSCHEN, *Analecta . . . Zur Kanonsgeschichte,* Tübingen, 1910, 44 ; coptice quoque prostat (CSCO, 150, 19 ; versio gallica eiusdem, 151, 37 ; PG 26, 1437 B).

(3) S. AUG., *Sermo* 46, 24 (PL 38, 284) ; S. AMBR., *In Ps. 118* sermo 14, 2 (CSEL 62, 299 ; PL 15, 1463 A).

(4) S. HIER., *Epist.* 52 *ad Nepotianum* 7 s. (CSEL 54, 426, 428 ; PL 22, 533, 534).

(5) S. GREG. M., *Reg. Past.* 2, 11 (al. 22) (PL 77, 50 A) ; *Moral.* 18, 26 (al. 14) (PL 76, 58 AB).

(6) S. AUG., *Sermo* 179, 1 (PL 38, 966).

(7) S. GREG. M., *Reg. past.* 3, 24 (al. 48) (PL 77, 95 A).

(8) Cf. *Act.* 1, 1.

(9) 1 *Tim.* 4, 16.

alienae eximia in sacris Litteris praesto sunt adiumenta, copiosius in Psalmis celebrata: iis tamen, qui ad divina eloquia, non solum mentem afferant docilem atque attentam, sed integrae quoque piaeque habitum voluntatis. Neque enim eorum ratio librorum similis atque communium putanda est; sed, quoniam sunt ab ipso Spiritu Sancto dictati, resque gravissimas continent multisque partibus reconditas et difficiliores, ad illas propterea intelligendas exponendasque semper eiusdem Spiritus « indigemus adventu » (1), hoc est lumine et gratia eius: quae sane, ut divini Psaltae frequenter instat auctoritas, humili sunt precatione imploranda, sanctimonia vitae custodienda.

90 Praeclare igitur ex his providentia excellit Ecclesiae, quae, « ne caelestis ille sacrorum librorum thesaurus, quem Spiritus Sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus iaceret » (2), optimis semper et institutis et legibus cavit. Ipsa enim constituit, non solum magnam eorum partem ab omnibus suis ministris in quotidiano sacrae psalmodiae officio legendam esse et mente pia considerandam, sed eorumdem expositionem et interpretationem in ecclesiis cathedralibus, in monasteriis, in conventibus aliorum regularium, in quibus studia commode vigere possint, per idoneos viros esse tradendam; diebus autem saltem dominicis et festis sollemnibus fideles salutaribus Evangelii verbis pasci, restricte iussit (3). Item prudentiae debetur diligentiaeque Ecclesiae cultus ille Scripturae Sacrae per aetatem omnem vividus et plurimae ferax utilitatis.

91 In quo, etiam ad firmanda documenta hortationesque Nostras, iuvat commemorare quemadmodum a religionis christianae initiis, quotquot sanctitate vitae rerumque divinarum scientia floruerunt, ii Sacris in Litteris multi semper assiduique fuerint. Proximos Apostolorum discipulos, in quibus Clementem Romanum, Ignatium Antio-

(1) S. Hier., *In Mich.* 1, 10 (PL 25, 1159 B).

(2) *Conc. Trid. Sess.* 5 decretum ... *super lectione et praedicatione*; cf. *EB* n. 65.

(3) *Ibid.*, n. 11, CT 5, 242.

chenum, Polycarpum, tum *Apologetas*, nominatim Iustinum et Irenaeum, videmus epistolis et libris suis, sive ad tutelam sive ad commendationem pertinerent catholicorum dogmatum, e Divinis maxime Litteris fidem, robur, gratiam omnem pietatis arcessere. Scholis autem catecheticis ac theologicis in multis sedibus Episcoporum exortis, Alexandrina et Antiochena celeberrimis, quae in eis habebatur institutio, non alia prope re, nisi lectione, explicatione, defensione divini verbi scripti continebatur. Inde plerique prodierunt Patres et scriptores, quorum operosis studiis egregiisque libris consecuta tria circiter saecula ita abundarunt, ut aetas biblicae exegeseos aurea iure ea sit appellata.

Inter *Orientales* principem locum tenet Origenes, ce- 92
leritate ingenii et laborum constantia admirabilis, cuius ex plurimis scriptis et immenso Hexaplorum opere deinceps fere omnes hauserunt. Adnumerandi plures, qui huius disciplinae fines amplificarunt: ita, inter excellentiores tulit Alexandria Clementem, Cyrillum; Palaestina Eusebium, Cyrillum alterum; Cappadocia Basilium Magnum, utrumque Gregorium, Nazianzenum et Nyssenum; Antiochia Ioannem illum Chrysostomum, in quo huius peritia doctrinae cum summa eloquentia certavit.

Neque id praeclare minus apud *Occidentales*. In mul- 93
tis, qui se admodum probavere, clara Tertulliani et Cypriani nomina, Hilarii et Ambrosii, Leonis et Gregorii Magnorum; clarissima Augustini et Hieronymi: quorum alter mire acutus exstitit in perspicienda divini verbi sententia, uberrimusque in ea deducenda ad auxilia catholicae veritatis, alter a singulari Bibliorum scientia magnisque ad eorum usum laboribus, nomine Doctoris Maximi praeconio Ecclesiae est honestatus.

Ex eo tempore ad undecimum usque saeculum, quam- 94
quam huiusmodi contentio studiorum non pari atque antea ardore ac fructu viguit, viguit tamen, opera praesertim hominum sacri ordinis. Curaverunt enim, aut quae veteres in hac re fructuosiora reliquissent deligere eaque apte digesta de suisque aucta pervulgare, ut ab Isidoro Hispalensi, Beda, Alcuino factum est in primis; aut sacros

codices illustrare glossis, ut Valafridus Strabo et Anselmus Laudunensis, aut eorumdem integritati novis curis consulere, ut Petrus Damianus et Lanfrancus fecerunt.

95 Saeculo autem duodecimo allegoricam Scripturae enarrationem bona cum laude plerique tractarunt; in eo genere S. Bernardus ceteris facile antecessit, cuius etiam sermones nihil prope nisi Divinas Litteras sapiunt.

96 Sed nova et laetiora incrementa ex disciplina accessere *Scholasticorum*. Qui, etsi in germanam versionis latinae lectionem studuerunt inquirere, confectaque ab ipsis *Correctoria biblica* id plane testantur, plus tamen studii industriaeque in interpretatione et explanatione collocaverunt. Composite enim dilucideque, nihil ut melius antea, sacrorum verborum sensus varii distincti; cuiusque pondus in re theologica perpensum; definitae librorum partes, argumenta partium; investigata scriptorum proposita; explicata sententiarum inter ipsas necessitudo et connexio: quibus ex rebus nemo unus non videt, quantum sit luminis obscurioribus locis admotum. Ipsorum praeterea de Scripturis lectam doctrinae copiam admodum produnt, tum de theologia libri, tum in easdem commentaria; quo etiam nomine Thomas Aquinas inter eos habuit palmam.

97 Postquam vero Clemens V decessor Noster Athenaeum in Urbe et celeberrimas quasque studiorum Universitates litterarum orientalium magisteriis auxit [1], exquisitius homines nostri in nativo Bibliorum codice et in exemplari latino elaborare coeperunt. Revecta deinde ad nos eruditione Graecorum, multoque magis arte nova libraria feliciter inventa, cultus Scripturae Sanctae latissime accrevit. Mirandum est enim quam brevi aetatis spatio multiplicata praelo sacra exemplaria, *Vulgata* praecipue, catholicum orbem quasi compleverint: adeo per id ipsum tempus, contra quam Ecclesiae hostes calumniantur, in honore et amore erant divina volumina.

98 Neque praetereundum est, quantus doctorum virorum numerus, maxime ex religiosis familiis, a Viennensi Concilio ad Tridentinum, in rei biblicae bonum provenerit:

---

(1) Cf. *EB* 41-43.

qui et novis usi subsidiis et variae eruditionis ingeniique sui segetem conferentes, non modo auxerunt congestas maiorum opes, sed quasi munierunt viam ad praestantiam subsecuti saeculi, quod ab eodem Tridentino effluxit, quum nobilissima Patrum aetas propemodum rediisse visa est. Nec enim quisquam ignorat, Nobisque est memoratu iucundum, decessores Nostros, a Pio IV ad Clementem VIII, auctores fuisse ut insignes illae editiones adornarentur versionum veterum, Vulgatae et Alexandrinae; quae deinde, Sixti V eiusdemque Clementis iussu et auctoritate, emissae, in communi usu versantur. Per eadem autem tempora, notum est, quum versiones alias Bibliorum antiquas, tum polyglottas Antverpiensem et Parisiensem, diligentissime esse editas, sincerae investigandae sententiae peraptas; nec ullum esse utriusque Testamenti librum, qui non plus uno nactus sit bonum explanatorem, neque graviorem ullam de iisdem rebus quaestionem, quae non multorum ingenia fecundissime exercuerit: quos inter non pauci, iique studiosiores SS. Patrum, nomen sibi fecere eximium. Neque, ex illa demum aetate, desiderata est nostrorum sollertia, cum clari subinde viri de iisdem studiis bene sint meriti, Sacrasque Litteras contra *rationalismi* commenta, ex philologia et finitimis disciplinis detorta, simili argumentorum genere vindicarint.

Haec omnia qui probe, ut oportet, considerent, dabunt 99
profecto, Ecclesiam, nec ullo unquam providentiae modo defuisse, quo Divinae Scripturae fontes in filios suos salutariter derivaret, atque illud praesidium, in quo divinitus ad eiusdem tutelam decusque locata est, retinuisse perpetuo omnique studiorum ope exornasse, ut nullis externorum hominum incitamentis eguerit, egeat.

Iam postulat a Nobis instituti consilii ratio, ut quae 100
his de studiis recte ordinandis videantur optima, ea vobissum communicemus, Venerabiles Fratres. Sed principio quale adversetur et instet hominum genus, quibus vel artibus vel armis confidant, interest utique hoc loco recognoscere.

Scilicet, ut antea cum iis praecipue res fuit, qui privato iudicio freti, divinis traditionibus et magisterio Ec-

clesiae repudiatis, Scripturam statuerant unicum revelationis fontem supremumque iudicem fidei, ita nunc est cum Rationalistis, qui eorum quasi filii et heredes, item sententia innixi sua, vel has ipsas a Patribus acceptas christianae fidei reliquias prorsus abiecerunt. Divinam enim vel revelationem vel inspirationem vel Scripturam Sacram, omnino ullam negant, neque alia prorsus ea esse dictitant, nisi hominum artificia et commenta: illas nimirum, non veras gestarum rerum narrationes, sed aut ineptas fabulas aut historias mendaces ; ea, non vaticinia et oracula, sed aut confictas post eventus praedictiones aut ex naturali vi praesensiones ; ea, non veri nominis miracula virtutisque divinae ostenta, sed admirabilia quaedam, nequaquam naturae viribus maiora, aut praestigias et mythos quosdam: Evangelia et scripta apostolica aliis plane auctoribus tribuenda.

101 Huiusmodi portenta errorum, quibus sacrosanctam Divinorum Librorum veritatem putant convelli, tamquam decretoria pronuntiata novae cuiusdam *scientiae liberae* obtrudunt: quae tamen adeo incerta ipsimet habent, ut eisdem in rebus crebrius immutent et suppleant. Cum vero tam impie de Deo, de Christo, de Evangelio et reliqua Scriptura sentiant et praedicent, non desunt ex iis, qui theologi et christiani et evangelici haberi velint, et honestissimo nomine obtendant insolentis ingenii temeritatem. His addunt sese consiliorum participes adiutoresque e ceteris disciplinis non pauci, quos eadem revelatarum rerum intolerantia ad oppugnationem Bibliorum similiter trahit. Satis autem deplorare non possumus, quam latius in dies acriusque haec oppugnatio geratur. Geritur in eruditos et graves homines, quamquam illi non ita difficulter sibi possunt cavere ; at maxime contra indoctorum vulgus omni consilio et arte infensi hostes nituntur. Libris, libellis, diariis exitiale virus infundunt ; id concionibus, id sermonibus insinuant ; omnia iam pervasere, et multas tenent, abstractas ab Ecclesiae tutela, adolescentium scholas, ubi credulas mollesque mentes ad contemptionem Scripturae, per ludibrium etiam et scurriles iocos, depravant misere.

Ista sunt, Venerabiles Fratres, quae commune pastorale studium permoveant, incendant; ita ut huic novae *falsi nominis scientiae* (1) antiqua illa et vera opponatur, quam a Christo per Apostolos accepit Ecclesia, atque in dimicatione tanta idonei defensores Scripturae Sacrae exsurgant. 102

Itaque ea prima sit cura, ut in sacris Seminariis vel Academiis sic omnino tradantur Divinae Litterae, quemadmodum et ipsius gravitas disciplinae et temporum necessitas admonent. Cuius rei causa, nihil profecto debet esse antiquius magistrorum delectione prudenti: ad hoc enim munus non homines quidem de multis, sed tales assumi oportet, quos magnus amor et diuturna consuetudo Bibliorum, atque opportunus doctrinae ornatus commendabiles faciat, pares officio. Neque minus prospiciendum mature est, horum postea locum qui sint excepturi. Iuverit idcirco, ubi commodum sit, ex alumnis optimae spei, theologiae spatium laudate emensis, nonnullos Divinis Libris totos addici, facta eisdem plenioris cuiusdam studii aliquamdiu facultate. Ita delecti institutique doctores, commissum munus adeant fidenter: in quo ut versentur optime et consentaneos fructus educant, aliqua ipsis documenta paulo explicatius impertire placet. 103

Ergo ingeniis tironum in ipso studii limine sic prospiciant, ut iudicium in eis, aptum pariter Libris Divinis tuendis atque arripiendae ex ipsis sententiae, conforment sedulo et excolant. Huc pertinet tractatus *de introductione,* ut loquuntur, *biblica,* ex quo alumnus commodam habet opem ad integritatem auctoritatemque Bibliorum convincendam, ad legitimum in illis sensum investigandum et assequendum, ad occupanda captiosa et radicitus evellenda. Quae quanti momenti sit disposite scienterque, comite et adiutrice theologia, esse initio disputata, vix attinet dicere, quum tota continenter tractatio Scripturae reliqua hisce vel fundamentis nitatur vel luminibus clarescat. 104

Exinde in fructuosiorem huius doctrinae partem, quae 105

---

(1) Cf. 1 *Tim.* 6, 20.

de interpretatione est, perstudiose incumbet praeceptoris opera; unde sit auditoribus, quo dein modo divini verbi divitias in profectum religionis et pietatis convertant. Intelligimus equidem, enarrari in scholis Scripturas omnes, nec per amplitudinem rei, nec per tempus licere. Verumtamen, quoniam certa opus est via interpretationis utiliter expediendae, utrumque magister prudens devitet incommodum, vel eorum qui de singulis libris cursim delibandum praebent, vel eorum qui in certa unius parte immoderatius consistunt. Si enim in plerisque scholis adeo non poterit obtineri, quod in Academiis maioribus, ut unus aut alter liber continuatione quadam et ubertate exponatur, at magnopere efficiendum est, ut librorum partes ad interpretandum selectae tractationem habeant convenienter plenam: quo veluti specimine allecti discipuli et edocti, cetera ipsi perlegant adamentque in omni vita.

106 Is porro, retinens instituta maiorum, exemplar in hoc sumet versionem vulgatam; quam Concilium Tridentinum « in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus et expositionibus pro authentica » habendam decrevit (1), atque etiam commendat quotidiana Ecclesiae consuetudo. Neque tamen non sua habenda erit ratio reliquarum versionum, quas christiana laudavit usurpavitque antiquitas, maxime codicum primigeniorum. Quamvis enim, ad summam rei quod spectat, ex dictionibus Vulgatae hebraea et graeca bene eluceat sententia, attamen si quid ambigue, si quid minus accurate inibi elatum sit, «inspectio praecedentis linguae», suasore AUGUSTINO, proficiet (2). Iamvero per se liquet, quam multum navitatis ad haec adhiberi oporteat, quum demum sit « commentatoris officium non, quid ipse uelit, sed, quid sentiat ille quem interpretetur, exponere » (3).

---

(1) Sess. 4 decretum: « *Recipitur vulgata editio* ... »; cf. *EB* n. 61.

(2) S. AUG., *De doctr. christ.* 3 (H. J. VOGELS, *S. Aurelii Augustini episcopi Hipponensis de doctrina christiana* ... Bonnae, 1930, 51; PL 34, 68).

(3) S. HIER., *Epist.* 49 (al. 48) *ad Pammachium* 17 (CSEL 54, 381; PL 22, 507).

Post expensam, ubi opus sit, omni industria lectionem, 107 tum locus erit scrutandae et proponendae sententiae. Primum autem consilium est, ut probata communiter interpretandi praescripta tanto experrectiore observentur cura, quanto morosios ab adversariis urget contentio. Propterea cum studio perpendendi quid ipsa verba valeant, quid consecutio rerum velit, quid locorum similitudo aut talia cetera, externa quoque appositae eruditionis illustratio societur: cauto tamen, ne istiusmodi quaestionibus plus temporis tribuatur et operae quam pernoscendis Divinis Libris, neve corrogata mutiplex rerum cognitio mentibus iuvenum plus incommodi afferat quam adiumenti.

Ex hoc tutus erit gradus ad usum Divinae Scripturae 108 in re theologica. Quo in genere animadvertisse oportet, ad ceteras difficultatis causas, quae in quibusvis antiquorum libris intelligendis fere occurrunt, proprias aliquas in Libris Sacris accedere. Eorum enim verbis, auctore Spiritu Sancto, res multae subiiciuntur, quae humanae vim aciemque rationis longissime vincunt, divina scilicet mysteria et quae cum illis continentur alia multa; idque nonnunquam ampliore quadam et reconditiore sententia, quam exprimere littera et hermeneuticae leges indicare videantur: alios praeterea sensus, vel ad dogmata illustranda vel ad commendanda praecepta vitae, ipse litteralis sensus profecto adsciscit. Quamobrem diffitendum non est religiosa quadam obscuritate Sacros Libros involvi, ut ad eos, nisi aliquo viae duce, nemo ingredi possit [1]: Deo quidem sic providente (quae vulgata est opinio SS. Patrum), ut homines maiore cum desiderio et studio illos perscrutarentur, resque inde operose perceptas mentibus animisque altius, infigerent; intelligerentque praecipue, Scripturas Deum tradidisse Ecclesiae, qua scilicet duce et magistra in legendis tractandisque eloquiis suis certissima uterentur. Ubi enim charismata Domini posita sint, ibi discendam esse veritatem, atque ab illis, apud quos sit successio apostolica, Scripturas nullo cum

---

(1) S. Hier., *Epist.* 53 *ad Paulinum* 6 (CSEL 54, 452 ; PL 22, 544).

periculo exponi, iam Sanctus docuit IRENAEUS: [1] cuius quidem ceterorumque Patrum doctrinam Synodus Vaticana amplexa est quando Tridentinum decretum de divini verbi scripti interpretatione renovans, hanc illius mentem esse declaravit, ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, is pro vero sensu Sacrae Scripturae habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum Sanctarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum aut etiam contra unanimem consensum Patrum ipsam Scripturam Sacram interpretari [2].

109 Qua plena sapientiae lege nequaquam Ecclesia pervestigationem scientiae biblicae retardat aut coercet, sed eam potius ab errore integram praestat, plurimumque ad veram adiuvat progressionem. Nam privato cuique doctori magnus patet campus, in quo, tutis vestigiis, sua interpretandi industria praeclare certet Ecclesiaeque utiliter. In locis quidem Divinae Scripturae, qui expositionem certam et definitam adhuc desiderant, effici ita potest, ex suavi Dei providentis consilio, ut, quasi praeparato studio, iudicium Ecclesiae maturetur; in locis vero iam definitis potest privatus doctor aeque prodesse, si eos vel enucleatius apud fidelium plebem et ingeniosius apud doctos edisserat, vel insignius evincat ab adversariis. Quapropter praecipuum sanctumque sit catholico interpreti, ut illa Scripturae testimonia, quorum sensus authentice declaratus est, aut per sacros auctores, Spiritu Sancto afflante, uti multis in locis N. T., aut per Ecclesiam, eodem Sancto adsistente Spiritu « sive sollemni iudicio sive ordinario et universali magisterio » [3], eâdem ipse ratione interpretetur; atque ex adiumentis disciplinae suae con-

---

[1] S. IREN., *Adv. haer.* 4, 26, 5 (PG 7, 1056 AB - *Lib.* IV, XLII, 1, W. W. HARVEY, *Sancti Irenaei episcopi Lugdunensis libri quinque adversus haereses*, I, 238).

[2] *Conc. Vat.*, Sess. 3 cap. 2 *de revel.* ex *Conc. Trid.*, Sess. 4; decretum: « *Recipitur vulgata editio . . .* »; cf. *EB* n. 78, 62.

[3] *Conc. Vat.*, Sess. 3 cap. 3 *de fide* (*Acta et decreta sacrorum Conciliorum recentiorum. Collectio Lacensis*, t. 7, 73 c.).

vincat, eam solam interpretationem, ad sanae hermeneuticae leges, posse recte probari. In ceteris analogia fidei sequenda est, et doctrina catholica, qualis ex auctoritate Ecclesiae accepta, tamquam summa norma est adhibenda: nam, cum et Sacrorum Librorum et doctrinae apud Ecclesiam depositae idem sit auctor Deus, profecto fieri nequit, ut sensus ex illis, qui ab hac quoquo modo discrepet, legitima interpretatione eruatur. Ex quo apparet, eam interpretationem ut ineptam et falsam reiiciendam, quae, vel inspiratos auctores inter se quodammodo pugnantes faciat, vel doctrinae Ecclesiae adversetur.

Huius igitur disciplinae magister hac etiam laude flo- 110
reat oportet, ut omnem theologiam egregie teneat, atque in commentariis versatus sit SS. Patrum Doctorumque et interpretum optimorum. Id sane inculcat Hieronymus (1), multumque Augustinus, qui iusta cum querela « Si unaquaeque disciplina », inquit, « quamquam vilis et facilis, ut percipi possit, doctorem aut magistrum requirit, quid temerariae superbiae plenius, quam diuinorum sacramentorum libros et ab interpretibus suis nolle cognoscere ! » (2). Id ipsum sensere et exemplo confirmavere ceteri Patres, qui « Divinarum Scripturarum intelligentiam, non ex propria praesumptione, sed ex maiorum scriptis et auctoritate sequebantur, quos et ipsos ex apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat » (3).

Iamvero SS. Patrum, quibus « post Apostolos, sancta 111
Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, aedificatoribus, pastoribus, nutritoribus crevit » (4), summa auctoritas est, quotiescumque testimonium aliquod biblicum, ut ad fidei pertinens morumve doctrinam, uno eodemque modo explicant omnes: nam ex ipsa eorum consensione, ita ab Apostolis secundum catholicam fidem traditum esse nitide eminet. Eorumdem vero Patrum sententia tunc etiam

---

(1) S. Hier., *Epist.* 53 *ad Paulinum* 6 ss. (CSEL 54, 452 ss.; PL 22, 544 ss.).
(2) S. Aug., *De util. cred.* 17, 35 (CSEL 25, 46 ; PL 42, 91).
(3) Rufinus, *Hist. eccl.* 2, 9 (GCS 9², 1014 ; PL 21, 518 B).
(4) S. Aug., *C. Iulian.* 2, 10, 37 (PL 44, 700).

magni aestimanda est, cum hisce de rebus munere doctorum quasi privatim funguntur; quippe quos, non modo scientia revelatae doctrinae et multarum notitia rerum, ad apostolicos libros cognoscendos utilium, valde commendet, verum Deus ipse, viros sanctimonia vitae et veritatis studio insignes, amplioribus luminis sui praesidiis adiuverit. Quare interpres suum esse noverit, eorum et vestigia reverenter persequi et laboribus frui intelligenti delectu.

112 Neque ideo tamen viam sibi putet obstructam, quo minus, ubi iusta causa adfuerit, inquirendo et exponendo vel ultra procedat, modo praeceptioni illi, ab AUGUSTINO sapienter propositae, religiose obsequatur, videlicet a litterali et veluti obvio sensu minime discedendum, nisi qua eum vel ratio tenere prohibeat vel necessitas cogat dimittere: (1) quae praeceptio eo tenenda est firmius, quo magis, in tanta novitatum cupidine et opinionum licentia, periculum imminet aberrandi. Caveat idem, ne illa negligat, quae ab eisdem Patribus ad allegoricam similemve sententiam translata sunt, maxime cum ex litterali descendant et multorum auctoritate fulciantur. Talem enim interpretandi rationem ab Apostolis Ecclesia accepit, suoque ipsa exemplo, ut e re patet liturgica, comprobavit; non quod Patres ex ea contenderent dogmata fidei per se demonstrare, sed quia bene frugiferam virtuti et pietati alendae nossent experti.

113 Ceterorum interpretum catholicorum est minor quidem auctoritas, attamen, quoniam Bibliorum studia continuum quemdam progressum in Ecclesia habuerunt, istorum pariter commentariis suus tribuendus est honor, ex quibus multa opportune peti liceat ad refellenda contraria, ad difficiliora enodanda. At vero id nimium dedecet, ut quis, egregiis operibus, quae nostri abunde reliquerunt, ignoratis aut despectis, heterodoxorum libros praeoptet, ab eisque cum praesenti sanae doctrinae periculo et non raro cum detrimento fidei, explicationem locorum

(1) S. AUG., *De Gen. ad litt.* 8, 7 [13] (CSEL 28 (sect. 3, pars 2), 241; PL 34, 378).

quaerat, in quibus catholici ingenia et labores suos iamdudum optimeque collocarint. Licet enim heterodoxorum studiis, prudenter adhibitis, iuvari interdum possit interpres catholicus, meminerit tamen, ex crebris quoque veterum documentis (1), incorruptum Sacrarum Litterarum sensum extra Ecclesiam neutiquam reperiri, neque ab eis tradi posse, qui verae fidei expertes, Scripturae, non medullam attingunt, sed corticem rodunt (2).

Illud autem maxime optabile est et necessarium, ut 114
eiusdem Divinae Scripturae usus in universam theologiae influat disciplinam eiusque prope sit anima: ita nimirum omni aetate Patres atque praeclarissimi quique theologi professi sunt et re praestiterunt. Nam quae obiectum sunt fidei vel ab eo consequuntur, ex Divinis potissime Litteris studuerunt asserere et stabilire; atque ex ipsis, sicut pariter ex divina traditione, nova haereticorum commenta refutare, catholicorum dogmatum rationem, intelligentiam, vincula exquirere. Neque id cuiquam fuerit mirum, qui reputet, tam insignem locum inter revelationis fontes Divinis Libris deberi, ut, nisi eorum studio usuque assiduo, nequeat theologia rite et pro dignitate tractari. Tametsi enim rectum est iuvenes in academiis et scholis ita praecipue exerceri, ut intellectum et scientiam dogmatum assequantur, ab articulis fidei argumentatione instituta ad alia ex illis, secundum normas probatae solidaeque philosophiae, concludenda; gravi tamen eruditoque theologo minime negligenda est ipsa demonstratio dogmatum ex Bibliorum auctoritatibus ducta: « Non enim accipit (theologia) sua principia ab aliis scientiis, sed immediate a Deo per revelationem. Et ideo non accipit ab aliis scientiis, tamquam a superioribus, sed utitur eis tamquam inferioribus et ancillis ». Quae sacrae doctrinae tradendae ratio praeceptorem commendatoremque habet theologo-

---

(1) Cf. Clem. Al., *Strom.* 7, 16 [104 ss.] (GCS 17, 73; PG 9, 544 Css.); Orig., *De princ.* 4, 2, 1 (8) (GCS 22, 305 s.; PG 11, 357 Ass.); *In Lev. hom.* 4, 8 (GCS 29, 328; PG 12, 444 A); Tertull., *De Praescr.* 15 s. (CSEL 70, 20 s.; PL 2, 33 As.); S. Hilar., *In Mt.* 13, 1 (PL 9, 993 C).

(2) S. Greg. M., *Moral.* 20, 9 (al. 11) (PL 76, 149 A); *EB* 33.

rum principem, AQUINATEM [1]: qui praeterea, ex hac bene perspecta christianae theologiae indole, docuit quemadmodum possit theologus sua ipsa principia, si qui ea forte impugnent, tueri: « Argumentando quidem, si adversarius aliquid concedat eorum, quae per divinam revelationem habentur; sicut per auctoritates sacrae doctrinae disputamus contra haereticos, et per unum articulum contra negantes alium. Si vero adversarius nihil credat eorum quae divinitus revelantur, non remanet amplius via ad probandum articulos fidei per rationes, sed ad solvendum rationes, si quas inducit contra fidem » [2].

115 Providendum igitur, ut ad studia biblica convenienter instructi munitique aggrediantur iuvenes; ne iustam frustrentur spem, neu, quod deterius est, erroris discrimen incaute subeant, Rationalistarum capti fallaciis apparataeque specie eruditionis. Erunt autem optime comparati, si, qua Nosmetipsi monstravimus et praescripsimus via, philosophiae et theologiae institutionem, eodem S. Thoma duce, religiose coluerint penitusque perceperint. Ita recte incedent, quum in re biblica, tum in ea theologiae parte, quam *positivam* nominant, in utraque laetissime progressuri.

116 Doctrinam catholicam legitima et sollerti sacrorum Bibliorum interpretatione probasse, exposuisse, illustrasse, multum id quidem est: altera tamen, eaque tam gravis momenti quam operis laboriosi, pars remanet, ut ipsorum auctoritas integra quam validissime asseratur. Quod quidem nullo alio pacto plene licebit universeque assequi, nisi ex vivo et proprio magisterio Ecclesiae, quae per se ipsa, ob suam nempe admirabilem propagationem, eximiam sanctitatem et inexhaustam in omnibus bonis fecunditatem, ob catholicam unitatem, invictamque stabilitatem, « magnum quoddam et perpetuum est motivum credibilitatis et divinae suae legationis testimonium irrefragabile » [3]. Quoniam vero divinum et infallibile ma-

---

(1) S. THOM., *S. th.* 1 q. 1 a. 5 ad 2.

(2) *Ibid.* a. 8.

(3) *Conc. Vat., Sess.* 3 cap. 3 *de fide.* (*Acta et decreta sacrorum Conciliorum recentiorum. Collectio Lacensis,* t. 7, 73 d).

gisterium Ecclesiae, in auctoritate etiam Sacrae Scripturae consistit, huius propterea fides saltem humana asserenda in primis vindicandaque est: quibus ex libris, tamquam ex antiquitatis probatissimis testibus, Christi Domini divinitas et legatio, Ecclesiae hierarchicae institutio, primatus Petro et successoribus eius collatus, in tuto apertoque collocentur.

Ad hoc plurimum sane conducet, si plures sint e sacro 117
ordine paratiores, qui hac etiam in parte pro fide dimicent et impetus hostiles propulsent, induti praecipue *armatura Dei,* quam suadet Apostolus [1], neque vero ad nova hostium arma et proelia insueti. Quod pulchre in sacerdotum officiis sic recenset CHRYSOSTOMUS: « Ingens adhibendum est studium ut *Christi verbum habitet in nobis abundanter* [2]: neque enim ad unum pugnae genus parati esse debemus, sed multiplex est bellum et varii sunt hostes ; neque iisdem omnes utuntur armis, neque uno tantum modo nobiscum congredi moliuntur. Quare opus est, ut is, qui cum omnibus congressurus est, omnium machinas artesque cognitas habeat, ut idem sit sagittarius et funditor, tribunus et manipuli ductor, dux et miles, pedes et eques, navalis ac muralis pugnae peritus: nisi enim omnes dimicandi artes noverit, novit diabolus per unam partem, si sola negligatur, praedonibus suis immissis, oves diripere » [3]. Fallacias hostium artesque in hac re ad impugnandum multiplices supra adumbravimus: iam, quibus praesidiis ad defensionem nitendum, commoneamus.

Est primum in studio linguarum veterum orientalium 118
simulque in arte quam vocant criticam. Utriusque rei scientia quum hodie in magno sit pretio et laude, ea clerus, plus minusve pro locis et hominibus exquisita, ornatus, melius poterit decus et munus sustinere suum ; nam ipse *omnia omnibus* fieri debet [4], paratus semper

---

(1) Cf. *Eph.* 6, 13-17.
(2) Cf. *Col.* 3, 16.
(3) S. Io. CHRYS. *De sacerd.* 4, 4 (PG 48, 666, 4, 6, S. COLOMBO, *San Giovanni Crisostomo. Dialogo del sacerdozio.* Corona Patrum Salesiana. Series graeca, vol. 1, Augustae Taurinorum, 1934, 195 s).
(4) Cf. 1 *Cor.* 9, 22.

ad satisfactionem omni poscenti rationem de ea, quae in ipso est spe (1). Ergo Sacrae Scripturae magistris necesse est atque theologos addecet, eas linguas cognitas habere, quibus libri canonici sunt primitus ab hagiographis exarati, easdemque optimum factu erit si colant alumni Ecclesiae, qui praesertim ad academicos theologiae gradus aspirant. Atque etiam curandum, ut omnibus in Academiis, quod iam in multis receptum laudabiliter est, de ceteris item antiquis linguis, maxime semiticis, deque congruente cum illis eruditione, sint magisteria, eorum in primis usui, qui ad Sacras Litteras profitendas designantur.

119 Hos autem ipsos, eiusdem rei gratia, doctiores esse oportet atque exercitatiores in vera artis criticae disciplina: perperam enim et cum religionis damno inductum est artificium, nomine honestatum criticae sublimioris, quo ex solis internis, uti loquuntur, rationibus, cuiuspiam libri origo, integritas, auctoritas, diudicata emergant. Contra perspicuum est, in quaestionibus rei historicae, cuiusmodi origo et conservatio librorum, historiae testimonia valere prae ceteris, eaque esse quam studiosissime et conquirenda et excutienda: illas vero rationes internas plerumque non esse tanti, ut in causam, nisi ad quandam confirmationem, possint advocari. Secus si fiat, magna profecto consequentur incommoda. Nam hostibus religionis plus confidentiae futurum est, ut sacrorum authenticitatem Librorum impetant et discerpant: illud ipsum quod extollunt genus criticae sublimioris, eo demum recidet, ut suum quisque studium praeiudicatamque opinionem interpretando sectentur: inde neque Scripturis quaesitum lumen accedet, neque ulla doctrinae oritura utilitas est, sed certa illa patebit erroris nota, quae est varietas et dissimilitudo sentiendi, ut iam ipsi sunt documento huiusce novae principes disciplinae: inde etiam, quia plerique infecti sunt vanae philosophiae et rationalismi placitis, ideo prophetias, miracula, cetera quaecum-

(1) Cf. 1 *Petr.* 3, 15.

que naturae ordinem superent, ex Sacris Libris dimovere non verebuntur.

Congrediendum secundo loco cum iis, qui sua physi- 120
corum scientia abusi, Sacros Libros omnibus vestigiis indagant, unde auctoribus inscitiam rerum talium opponant, scripta ipsa vituperent. Quae quidem insimulationes quum res attingant sensibus obiectas, eo periculosiores accidunt, manantes in vulgus, maxime in deditam litteris iuventutem ; quae, semel reverentiam divinae revelationis in uno aliquo capite exuerit, facile in omnibus omnem eius fidem est dimissura. Nimium sane constat, de natura doctrinam, quantum ad percipiendam summi Artificis gloriam in procreatis rebus impressam aptissima est, modo sit convenienter proposita, tantum posse ad elementa sanae philosophiae evellenda corrumpendosque mores, teneris animis perverse infusam. Quapropter Scripturae Sacrae doctori cognitio naturalium rerum bono erit subsidio, quo huius quoque modi captiones in Divinos Libros instructas facilius detegat et refellat.

Nulla quidem theologum inter et physicum vera dis- 121
sensio intercesserit, dum suis uterque finibus se contineant, id caventes, secundum S. Augustini monitum, « ne aliquid temere atque incognitum pro cognito asserat » (1). Sin tamen dissenserint, quemadmodum se gerat theologus, summatim est regula ab eodem oblata. « Quidquid », inquit, « ipsi de natura rerum ueracibus documentis demonstrare potuerint, ostendamus nostris litteris non esse contrarium, quidquid autem de quibuslibet suis uoluminibus his nostris litteris, idest catholicae fidei, contrarium protulerint, aut aliqua etiam facultate ostendamus, aut nulla dubitatione credamus esse falsissimum » (2). De cuius aequitate regulae in consideratione sit primum, scriptores sacros, seu verius « Spiritum Dei, qui per ipsos loquebatur, noluisse ista (videlicet intimam adspectabi-

---

(1) S. Aug., *De Gen. ad litt. inperfectus liber*, 9 (CSEL 28 (sect. 3, pars 2), 481 ; PL 34, 233).

(2) S. Aug., *De Gen. ad litt.*, 1, 21 (CSEL 28 (sect. 3, pars 2), 31 ; PL 34, 262).

lium rerum constitutionem) docere homines, nulli saluti profutura » ([1]); quare eos, potius quam explorationem naturae recta persequantur, res ipsas aliquando describere et tractare aut quodam translationis modo, aut sicut communis sermo per ea ferebat tempora, hodieque de multis fert rebus in quotidiana vita, ipsos inter homines scientissimos. Vulgari autem sermone quum ea primo proprieque efferantur quae cadant sub sensus, non dissimiliter scriptor sacer (monuitque et Doctor Angelicus) « ea secutus est, quae sensibiliter apparent » ([2]), seu quae Deus ipse, homines alloquens, ad eorum captum significavit humano more.

122 Quod vero defensio Scripturae Sanctae agenda strenue est, non ex eo omnes aeque sententiae tuendae sunt, quas singuli Patres aut qui deinceps interpretes in eadem declaranda ediderint: qui, prout erant opiniones aetatis, in locis edisserendis, ubi physica aguntur, fortasse non ita semper iudicaverunt ex veritate, ut quaedam posuerint, quae nunc minus probentur. Quocirca studiose dignoscendum in illorum interpretationibus, quaenam reapse tradant tamquam spectantia ad fidem aut cum ea maxime copulata, quaenam unanimi tradant consensu; namque « in his quae de necessitate fidei non sunt, licuit Sanctis diversimode opinari sicut et nobis », ut est S. Thomae ([3]) sententia. Qui et alio loco prudentissime habet: « Mihi videtur tutius esse, huiusmodi, quae philosophi communius senserunt, et nostrae fidei non repugnant, neque sic esse asserenda ut dogmata fidei, licet aliquando sub nomine philosophorum introducantur; neque sic esse neganda tamquam fidei contraria; ne sapientibus huius mundi contemnendi doctrinam fidei occasio praebeatur » ([4]). Sane, quamquam ea quae speculatores naturae

---

(1) S. Aug., *ibid.*, 2, 9 (CSEL 28 (sect. 3, pars 2), 46; PL 34, 270).

(2) S. Thom., S. *th.* 1 q. 70 a. 1 ad 3.

(3) S. Thom., *In 2 Sent.* d. 2 q. 1 a. 3.

(4) S. Thom., *Opusc.* 10. (*Responsio ad Fr. Ioannem Vercellensem Generalem Magistrum Ordinis Praedicatorum de articulis* 42, R. A. Verardo, *S. Thomae Aquinatis opuscula theologica*, Taurini, 2 voll., 1954, I, 211).

certis argumentis certa iam affirmarint, interpres ostendere debet nihil Scripturis recte explicatis obsistere, ipsum tamen ne fugiat, factum quandoque esse, ut certa quaedam ab illis tradita, postea in dubitationem adducta sint et repudiata. Quod si physicorum scriptores terminos disciplinae suae transgressi, in provinciam philosophorum perversitate opinionum invadant, eas interpres theologus philosophis mittat refutandas.

Haec ipsa deinde ad cognatas disciplinas, ad historiam 123
praesertim, iuvabit transferri. Dolendum enim, multos esse, qui antiquitatis monumenta, gentium mores et instituta, similiumque rerum testimonia magnis ii quidem laboribus perscrutentur et proferant, sed eo saepius consilio, ut erroris labes in Sacris Libris deprehendant, ex quo illorum auctoritas usquequaque infirmetur et nutet. Idque nonnulli et nimis infesto animo faciunt nec satis aequo iudicio: qui sic fidunt profanis libris et documentis memoriae priscae, perinde ut nulla eis ne suspicio quidem erroris possit subesse, libris vero Scripturae Sacrae, ex opinata tantum erroris specie, neque ea probe discussa, vel parem abnuunt fidem.

Fieri quidem potest, ut quaedam librariis in codicibus 124
describendis minus recte exciderint; quod considerate iudicandum est, nec facile admittendum, nisi quibus locis rite sit demonstratum: fieri etiam potest, ut germana alicuius loci sententia permaneat anceps; cui enodandae multum afferent optimae interpretandi regulae: at nefas omnino fuerit, aut inspirationem ad aliquas tantum Sacrae Scripturae partes coangustare, aut concedere sacrum ipsum errasse auctorem. Nec enim toleranda est eorum ratio, qui ex istis difficultatibus sese expediunt, id nimirum dare non dubitantes, inspirationem divinam ad res fidei morumque, nihil praeterea, pertinere, eo quod falso arbitrentur, de veritate sententiarum cum agitur, non adeo exquirendum, quaenam dixerit Deus, ut non magis perpendatur, quam ob causam ea dixerit. Etenim libri omnes atque integri, quos Ecclesia tamquam sacros et canonicos recipit, cum omnibus suis partibus, Spiritu Sancto dictante, conscripti sunt; tantum vero abest ut

divinae inspirationi error ullus subesse possit, ut ea per se ipsa, non modo errorem excludat omnem, sed tam necessario excludat et respuat, quam necessarium est, Deum, summam Veritatem, nullius omnino erroris auctorem esse.

125 Haec est antiqua et constans fides Ecclesiae, sollemni etiam sententia in Conciliis definita Florentino et Tridentino; confirmata denique atque expressius declarata in Concilio Vaticano, a quo absolute edictum: « Veteris et Novi Testamenti libri integri cum omnibus suis partibus, prout in eiusdem Concilii (Tridentini) decreto recensentur et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis suscipiendi sunt. Eos vero Ecclesia pro sacris et canonicis habet, non ideo quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant; sed propterea quod Spiritu Sancto inspirante conscripti, Deum habent auctorem » (1). Quare nihil admodum refert, Spiritum Sanctum assumpsisse homines tamquam instrumenta ad scribendum, quasi, non quidem primario auctori, sed scriptoribus inspiratis quidpiam falsi elabi potuerit. Nam supernaturali ipse virtute ita eos ad scribendum exercitavit et movit, ita scribentibus adstitit, ut ea omnia eaque sola, quae ipse iuberet, et recte mente conciperent, et fideliter conscribere vellent, et apte infallibili veritate exprimerent: secus, non ipse esset auctor Sacrae Scripturae universae.

126 Hoc ratum semper habuere SS. Patres: « Itaque », ait Augustinus, « cum illi scripserunt, quae ille ostendit et dixit, nequaquam dicendum est, quod ipse non scripserit, quandoquidem membra eius id operata sunt, quod dictante capite cognoverunt » (2): pronuntiatque S. Gregorius M.: « Quis haec scripserit, valde supervacue quaeritur, cum tamen auctor libri Spiritus sanctus fideliter credatur. Ipse igitur haec scripsit, qui scribenda dictavit. Ipse scripsit, qui et in illius opere inspirator exsti-

(1) *Conc. Vat.* Sess. 3 cap. 2 *de revel.;* cf. *EB* n. 77.
(2) S. Aug., *De consensu euangelistarum,* I. 35 [54]. (CSEL 43, 60; PL 34, 1070).

tit » ([1]). Consequitur, ut qui in locis authenticis Librorum Sacrorum quidpiam falsi contineri posse existiment, ii profecto aut catholicam divinae inspirationis notionem pervertant, aut Deum ipsum erroris faciant auctorem.

Atque adeo Patribus omnibus et Doctoribus persua- 127
sissimum fuit, Divinas Litteras, quales ab hagiographis editae sunt, ab omni omnino errore esse immunes, ut propterea non pauca illa, quae contrarii aliquid vel dissimile viderentur afferre (eademque fere sunt, quae nomine novae scientiae nunc obiciunt), non subtiliter minus quam religiose componere inter se et conciliare studuerint ; professi unanimes, libros eos et integros et per partes a divino aeque esse afflatu, Deumque ipsum per sacros auctores elocutum nihil admodum a veritate alienum ponere potuisse. Ea valeant universe, quae idem AUGUSTINUS ad HIERONYMUM scripsit: « Ego enim fateor caritati tuae, solis eis scripturarum libris, qui iam canonici appellantur, didici hunc timorem honoremque deferre, ut nullum eorum auctorem scribendo errasse aliquid firmissime credam ac, si aliquid in eis offendero litteris, quod uideatur contrarium ueritati, nihil aliud quam uel mendosum esse codicem uel interpretem non adsecutum esse quod dictum est, uel me minime intellexisse, non ambigam » ([2]).

At vero omni graviorum artium instrumento pro sanc- 128
titate Bibliorum plene perfecteque contendere, multo id maius est, quam ut a sola interpretum et theologorum sollertia aequum sit expectari. Eodem optandum est conspirent et connitantur illi etiam ex catholicis viris, qui ab externis doctrinis aliquam sint nominis auctoritatem adepti. Horum sane ingeniorum ornatus, si nunquam antea, ne nunc quidem, Dei beneficio, Ecclesiae deest ; atque utinam eo amplius in fidei subsidium augescat. Nihil enim magis oportere ducimus, quam ut plures validioresque nanciscatur veritas propugnatores, quam sen-

---

(1) S. GREG. M., *Moral. in l. Iob* praef. 1, 2 (PL 75, 517 AB).

(2) S. AUG., *Epist.* 82, 3 et crebrius alibi (CSEL 34, 354 ; PL 33, 277).

tiat adversarios ; neque res ulla est quae magis persuadere vulgo possit obsequium veritatis, quam si eam liberrime profiteantur, qui in laudata aliqua praestent facultate. Quin facile etiam cessura est obtrectatorum invidia, aut certe non ita petulanter iam traducere illi audebunt inimicam scientiae, fidem, cum viderint a viris scientiae laude nobilibus summum fidei honorem reverentiamque adhiberi.

129 Quoniam igitur tantum ii possunt religioni importare commodi, quibus cum catholicae professionis gratia felicem indolem ingenii benignum Numen impertiit, ideo in hac acerrima agitatione studiorum, quae Scripturas quoquo modo attingunt, aptum sibi quisque eligant studii genus, in quo aliquando excellentes, obiecta in illas improbae scientiae tela, non sine gloria repellant.

130 Quo loco gratum est illud pro merito comprobare nonnullorum catholicorum consilium, qui ut viris doctioribus suppetere possit, unde huiusmodi studia omni adiumentorum copia pertractent et provehant, coactis societatibus, largiter pecunias solent conferre. Optima sane et peropportuna temporibus pecuniae collocandae ratio. Quo enim catholicis minus praesidii in sua studia sperare licet publice, eo promptiorem effusioremque patere decet privatorum liberalitatem ; ut quibus a Deo aucti sunt divitiis, eas ad tutandum revelatae ipsius doctrinae thesaurum velint convertere.

131 Tales autem labores ut ad rem biblicam vere proficiant, insistant eruditi in iis tamquam principiis, quae supra a Nobis praefinita sunt ; fideliterque teneant, Deum, conditorem rectoremque rerum omnium, eumdem esse Scripturarum auctorem: nihil propterea ex rerum natura, nihil ex historiae monumentis colligi posse quod cum Scripturis revera pugnet. Si quid ergo tale videatur, id sedulo submovendum, tum adhibito prudenti theologorum et interpretum iudicio, quidnam verius verisimiliusve habeat Scripturae locus, de quo disceptetur, tum diligentius expensa argumentorum vi, quae contra adducantur. Neque ideo cessandum, si qua in contrarium species etiam tum resideat ; nam, quoniam verum vero adversari

haudquaquam potest, certum sit aut in sacrorum interpretationem verborum, aut in alteram disputationis partem errorem incurrisse: neutrum vero si necdum satis appareat, cunctandum interea de sententia. Permulta enim ex omni doctrinarum genere sunt diu multumque contra Scripturam iactata, quae nunc, utpote inania, penitus obsolevere: item non pauca de quibusdam Scripturae locis (non proprie ad fidei morumque pertinentibus regulam) sunt quondam interpretando proposita, in quibus rectius postea vidit acrior quaedam investigatio. Nempe opinionum commenta delet dies; sed « veritas manet et invalescit in aeternum » (1). Quare, sicut nemo sibi arrogaverit, ut omnem recte intelligat Scripturam, in qua se ipse plura nescire quam scire fassus est AUGUSTINUS (2), ita, si quid inciderit difficilius quam explicari possit, quisque eam sumet cautionem temporationemque eiusdem Doctoris: « Melius est vel premi incognitis sed utilibus signis, quam, inutiliter ea interpretando, a iugo servitutis eductam cervicem laqueis erroris inserere » (3).

Consilia et iussa Nostra si probe verecundeque erunt 132
secuti, qui subsidiaria haec studia profitentur, si et scribendo et docendo studiorum fructus dirigant ad hostes veritatis redarguendos, ad fidei damna in iuventute praecavenda, tum demum laetari poterunt dignâ se operâ Sacris Litteris inservire, eamque rei catholicae opem afferre, qualem de filiorum pietate et doctrinis iure sibi Ecclesia pollicetur.

Haec sunt, Venerabiles Fratres, quae de studiis Scrip- 133
turae Sacrae pro opportunitate monenda et praecipienda, adspirante Deo, censuimus. Iam sit vestrum curare, ut qua par est religione custodiantur et observentur: sic ut debita Deo gratia, de communicatis humano generi eloquiis

---

(1) 3 *Esdr.* 4, 38.

(2) S. AUG., *Epist.* 55 *ad Ianuar.* 21 [38] (CSEL 34, 212; PL 33, 222).

(3) S. AUG., *De doctr. christ.* 3, 9, 13 (H. VOGELS, *S. Aurelii Augustini episcopi Hipponensis de doctrina christiana* ... Bonnae, 1930, 53; PL 34, 71).

sapientiae suae, testatius eniteat optataeque utilitates redundent, maxime ad sacrae iuventutis institutionem, quae tanta est cura Nostra et spes Ecclesiae. Auctoritate nimirum et hortatione date alacres operam, ut in Seminariis atque in Academiis quae parent ditioni vestrae, haec studia iusto in honore consistant vigeantque. Integre feliciterque vigeant, moderatrice Ecclesia, secundum saluberrima documenta et exempla SS. Patrum laudatamque maiorum consuetudinem: atque talia ex temporum cursu incrementa accipiant, quae vere sint in praesidium et gloriam catholicae veritatis, natae divinitus ad perennem populorum salutem.

134 Omnes denique alumnos et administros Ecclesiae paterna caritate admonemus, ut ad Sacras Litteras adeant summo semper affectu reverentiae et pietatis: nequaquam enim ipsarum intelligentia salutariter, ut opus est, patere potest, nisi remotâ scientiae *terrenae* arrogantiâ, studioque sancte excitato eius *quae desursum est* sapientiae (1). Cuius in disciplinam semel admissa mens, atque inde illustrata et roborata, mire valebit ut etiam humanae scientiae quae sunt fraudes dignoscat et vitet, qui sunt solidi fructus percipiat et ad aeterna referat: inde potissime exardescens animus, ad emolumenta virtutis et divini amoris spiritu vehementiore contendet: *Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum* (2).

Iam divini auxilii spe freti et pastorali studio vestro confisi, Apostolicam Benedictionem, caelestium munerum auspicem Nostraeque singularis benevolentiae testem, vobis omnibus, universoque Clero et populo singulis concredito, peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 18 Novembris anno 1893, Pontificatus Nostri anno 16.

LEO PP. XIII.

---

(1) Cf. *Iac.* 3, 15-17.
(2) *Ps.* 118, 2.

2. Suprema Congregatio Sanctae Romanae et Universalis Inquisitionis : Decretum de authentia textus I Io. 5, 7,
13 Ian. 1897 (1)

Feria IV, die 13 Ian. 1897. In Congregatione Generali 135
S. R. et U. I. habita coram Emis ac Revm̃is DD. Cardinalibus, contra haereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus, proposito dubio :

« Utrum tuto negari, aut saltem in dubium revocari possit esse authenticum textum S. Ioannis, in epistola prima cap. 5 vers. 7, qui sic se habet: « Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in caelo: Pater, Verbum et Spiritus Sanctus: et hi tres unum sunt »?

Omnibus diligentissimo examine perpensis, praehabitoque DD. Consultorum voto, iidem Em̃i Cardinales respondendum mandarunt: « Negative ».

Feria vero VI, die 15 eiusdem mensis et anni, in solita audientia R. P. D. Assessori S. O. impertita, facta de suprascriptis accurata relatione SSmo D. N. Leoni PP. XIII, Sanctitas Sua resolutionem Em̃orum Patrum approbavit et confirmavit. — I. Can. Mancini, *S. R. et U. I. Notarius.*

Declaratio ab eadem Suprema Sacra Congregatione 136
inde ab initio privatim data ac postea pluries repetita, quae nunc ipsius auctoritate publici iuris fit:

« Decretum hoc latum est, ut coerceretur audacia privatorum doctorum ius sibi tribuentium authentiam commatis Ioannei aut penitus reiciendi aut ultimo iudicio saltem in dubium vocandi. Minime vero impedire voluit, quominus scriptores catholici rem plenius investigarent atque, argumentis hinc inde accurate perpensis, cum ea, quam rei gravitas requirit, moderatione et temperantia, in sententiam genuinitati contrariam inclinarent, modo profiterentur se paratos esse stare iudicio Ecclesiae, cui a Iesu Christo munus demandatum est Sacras Litteras non solum interpretandi, sed etiam fideliter custodiendi ».

Feria V, die 2 Junii 1927. — Aloisius Castellano, *Supremae S. Congr. S. Officii Notarius.*

---

(1) *ASS* 29 (1896-97) 637.

3. Litterae Apostolicae "Vigilantiae", *30 Octobris 1902,* **quibus Consilium instituitur studiis Sacrae Scripturae provehendis** (1)

137 Vigilantiae studiique memores, quo *depositum fidei* Nos quidem longe ante alios sartum tectumque praestare pro officio debemus, Litteras Encyclicas *Providentissimus Deus* anno 1893 dedimus, quibus complura de studiis Scripturae Sacrae data opera complectebamur. Postulabat enim excellens rei magnitudo atque utilitas, ut istarum disciplinarum rationibus optime, quoad esset in potestate Nostra, consuleremus, praesertim cum horum temporum eruditio progrediens quaestionibus quotidie novis, aliquandoque etiam temerariis, aditum ianuamque patefaciat. Itaque universitatem catholicorum, maxime qui sacri essent ordinis, commonefecimus, quae cuiusque pro facultate sua partes in hac causa forent; accurateque persecuti sumus, qua ratione et via haec ipsa studia provehi congruenter temporibus oporteret. Neque in irritum huiusmodi documenta Nostra cecidere. Iucunda memoratu sunt, quae subinde sacrorum Antistites aliique praestantes doctrina viri magno numero obsequii sui testimonia deferre ad Nos maturaverint, cum et earum rerum quas perscripseramus, opportunitatem gravitatemque efferrent, et diligenter se mandata effecturos confirmarent. Nec minus grate ea recordamur, quae in hoc genere catholici homines re deinceps praestitere, excitata passim horum studiorum alacritate.

138 Verumtamen insidere vel potius ingravescere causas videmus easdem, quamobrem eas Nos Litteras dandas censuimus. Necesse est igitur illa ipsa iam impensius urgeri praescripta: id quod Venerabilium Fratrum Episcoporum diligentiae etiam atque etiam volumus commendatum.

139 Sed quo facilius uberiusque res e sententia eveniat, novum quoddam auctoritatis Nostrae subsidium nunc addere decrevimus. Etenim cum Divinos hodie explicare

(1) *Leonis XIII Pontificis Maximi Acta* 22, 232-238; *ASS* 35 (1902-03) 234-238.

tuerique Libros, ut oportet, in tanta scientiae varietate tamque multiplici errorum forma, maius quiddam sit, quam ut id catholici interpretes recte efficere usquequaque possint singuli, expedit communia ipsorum adiuvari studia ac temperari auspicio ductuque Sedis Apostolicae. Id autem commode videmur posse consequi si, quo providentiae genere in aliis promovendis disciplinis usi sumus, eodem in hac, de qua sermo nunc est, utamur. His de causis placet, certum quoddam Consilium, sive, uti loquuntur, *Commissionem* gravium virorum institui: qui eam sibi habeant provinciam, omni ope curare et efficere, ut divina eloquia et exquisitiorem illam, quam tempora postulant, tractationem passim apud nostros inveniant, et incolumia sint non modo a quovis errorum afflatu, sed etiam ab omni opinionum temeritate. Huius Consilii praecipuam sedem esse addecet Romae, sub ipsis oculis Pontificis Maximi: ut quae Urbs magistra et custos est christianae sapientiae, ex eadem in universum christianae reipublicae corpus sana et incorrupta huius quoque tam necessariae doctrinae praeceptio influat. Viri autem, ex quibus id Consilium coalescet, ut suo muneri, gravi in primis et honestissimo, cumulate satisfaciant, haec proprie habebunt suae navitati proposita.

Primum omnium probe perspecto, qui sint in his di- 140
sciplinis hodie ingeniorum cursus, nihil ducant instituto suo alienum, quod recentiorum industria repererit novi: quin immo excubent animo, si quid dies afferat utile in exegesim biblicam, ut id sine mora assumant communemque in usum scribendo convertant. Quamobrem ii multum operae in excolenda philologia doctrinisque finitimis, earumque persequendis progressionibus collocent. Cum enim inde fere consueverit Scripturarum oppugnatio exsistere, inde etiam nobis quaerenda sunt arma, ne veritatis impar sit cum errore concertatio. — Similiter danda est opera, ut minori in pretio ne sit apud nos, quam apud externos, linguarum veterum orientalium scientia, aut codicum maxime primigeniorum peritia: magna enim in his studiis est utriusque opportunitas facultatis.

Deinde quod spectat ad Scripturarum auctoritatem in- 141

tegre asserendam, in eo quidem acrem curam diligentiamque adhibeant. Idque praesertim laborandum ipsis est, ut nequando inter catholicos invalescat illa sentiendi agendique ratio, sane non probanda, qua scilicet plus nimio tribuitur heterodoxorum sententiis, perinde quasi germana Scripturae intelligentia ab externae eruditionis apparatu sit in primis quaerenda. Neque enim cuiquam catholico illa possunt esse dubia, quae fusius alias Ipsi revocavimus: Deum non privato doctorum iudicio permisisse Scripturas, sed magisterio Ecclesiae interpretandas tradidisse; « in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, eum pro vero sensu Sacrae Scripturae habendum esse, quem tenuit ac tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum Sanctarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum aut etiam contra unanimem consensum Patrum ipsam Scripturam Sacram interpretari » (1): eam esse Divinorum naturam Librorum, ut ad religiosam illam, qua involvuntur, obscuritatem illustrandam subinde non valeant hermeneuticae leges, verum dux et magistra divinitus data opus sit, Ecclesia; demum legitimum Divinae Scripturae sensum extra Ecclesiam neutiquam reperiri, neque ab eis tradi posse, qui magisterium ipsius auctoritatemque repudiaverint.

142 Ergo viris qui de Consilio fuerint, curandum sedulo, ut horum diligentior sit quotidie custodia principiorum: adducanturque persuadendo, si qui forte heterodoxos admirantur praeter modum, ut magistram studiosius observent audiantque Ecclesiam. Quamquam usu quidem venit catholico interpreti, ut aliquid ex alienis auctoribus, maxime in re critica, capiat adiumenti: sed cautione opus ac delectu est. Artis criticae disciplinam, quippe percipiendae penitus hagiographorum sententiae perutilem, Nobis vehementer probantibus, nostri excolant. Hanc ipsam facultatem, adhibita loco ope heterodoxorum, Nobis non repugnantibus, iidem exacuant. Videant tamen ne ex hac consuetudine intemperantiam iudicii imbibant: si-

(1) *Conc. Vat.* Sessio 3 cap. 2 *de revel.;* cf. *EB* n. 78.

quidem in hanc saepe recidit artificium illud criticae, ut aiunt, sublimioris; cuius periculosam temeritatem plus semel Ipsi denuntiavimus.

Tertio loco, in eam studiorum horum partem, quae 143
proprie est de exponendis Scripturis, cum latissime fidelium utilitati pateat, singulares quasdam curas Consilium insumat. Ac de iis quidem testimoniis, quorum sensus aut per sacros auctores aut per Ecclesiam authentice declaratus sit, vix attinet dicere, convincendum esse, eam interpretationem solam ad sanae hermeneuticae leges posse probari. Sunt autem non pauca, de quibus cum nulla exstiterit adhuc certa et definita expositio Ecclesiae, liceat privatis doctoribus eam, quam quisque probarit, sequi tuerique sententiam: quibus tamen in locis cognitum est analogiam fidei catholicamque doctrinam servari tamquam normam oportere. Iamvero in hoc genere magnopere providendum est, ut ne acrior disputandi contentio transgrediatur mutuae caritatis terminos; neve inter disputandum ipsae revelatae veritates divinaeque traditiones vocari in disceptationem videantur. Nisi enim salva consensione animorum collocatisque in tuto principiis, non licebit ex variis multorum studiis magnos exspectare huius disciplinae progressus.

Quare hoc etiam in mandatis Consilio sit, praecipuas 144
inter doctores catholicos rite et pro dignitate moderari quaestiones; ad easque finiendas qua lumen iudicii sui, qua pondus auctoritatis afferre. Atque hinc illud etiam consequetur commodi, ut maturitas offeratur Apostolicae Sedi declarandi, quid a catholicis inviolate tenendum, quid investigationi altiori reservandum, quid singulorum iudicio relinquendum sit.

Quod igitur christianae veritati conservandae bene 145
vertat, studiis Scripturae Sanctae promovendis ad eas leges quae supra statutae sunt, Consilium sive *Commissionem* in hac alma Urbe per has Litteras instituimus. Id autem Consilium constare volumus ex aliquot S. R. E. Cardinalibus, auctoritate Nostra deligendis: iisque in communionem studiorum laborumque mens est adiungere cum Consultorum officio ac nomine, ut in sacris urbanis

Consiliis mos est, claros nonnullos, alios ex alia gente, viros, quorum a doctrina sacra, praesertim biblica, sit commendatio. Consilii autem erit et statis conventibus habendis, et scriptis vel in dies certos vel pro re nata vulgandis, et si rogatum sententiam fuerit, respondendo consulentibus, denique omnibus modis, horum studiorum, quae dicta sunt, tuitioni et incremento prodesse. Quaecumque vero res consultae communiter fuerint, de iis rebus referri ad Summum Pontificem volumus ; per illum autem ex Consultoribus referri, cui Pontifex ut sit ab actis Consilii mandaverit.

146 Atque ut communibus iuvandis laboribus supellex opportuna suppetat, iam nunc certam Bibliothecae Nostrae Vaticane ei rei addicimus partem ; ibique digerendam mox curabimus codicum voluminumque de re biblica collectam ex omni aetate copiam, quae Consilii viris in promptu sit. In quorum instructum ornatumque praesidiorum valde optandum est locupletiores catholici Nobis suppetias veniant vel utilibus mittendis libris ; atque ita peropportuno genere officii Deo, Scripturam Auctori, itemque Ecclesiae navare operam velint.

147 Ceterum confidimus fore, ut his coeptis Nostris, utpote quae christianae fidei incolumitatem sempiternamque animarum salutem recta spectent, divina benignitas abunde faveat ; eiusque munere, Apostolicae Sedis in hac re praescriptionibus catholici, qui Sacris Litteris sunt deditì, cum absoluto numeris omnibus obsequio respondeant.

148 Quae vero in hac causa statuere ac decernere visum est, ea omnia et singula uti statuta et decreta sunt, ita rata et firma esse ac manere volumus et iubemus ; contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum sub anulo Piscatoris die 30 Octobris anno 1902, Pontificatus Nostri anno 25.

A. Card. Macchi

L. ✠ S.

S. PIUS X, 1903-1914

1. Litterae Apostolicae « Scripturae Sanctae », ***23 Februarii 1904*** **; de academicis in Sacra Scriptura gradibus a Commissione Biblica conferendis** (1).

Scripturae sanctae magis magisque in Clero promovere 149
studium, conscientia Nos Apostolici officii in primis admonet hoc tempore, quum eum maxime divinae revelationis fideique fontem videmus ab intemperantia humanae rationis passim in discrimen adduci. Id ipsum quum intelligeret Noster fel. rec. Decessor Leo XIII, non satis habuit dedisse anno 1893 proprias de re biblica Encyclicas Litteras *Providentissimus Deus ;* nam paucis ante exitum mensibus, editis Apostolicis Litteris *Vigilantiae,* peculiare instituit ex aliquot S. R. E. Cardinalibus pluribusque aliis doctis viris urbanum Consilium, quod, praelucente doctrina et traditione Ecclesiae, etiam progredientis eruditionis praesidia conferret ad legitimam exegesim biblicam, et simul catholicis praesto esset, tum ad adiuvanda ac dirigenda eorum in hoc genere studia, tum ad controversias, si quae inter ipsos exstitissent, dirimendas.

Nos quidem, ut par est, praeclarum istud pontificalis 150
providentiae monumentum a Decessore relictum, Nostris quoque curis et auctoritate complectimur. Quin etiam iam nunc, eiusdem Consilii seu Commissionis navitate confisi, ipsius operam in negotio, quod magni censemus esse momenti ad Scripturarum provehendum cultum, adhibere constituimus. Siquidem hoc volumus, certam suppeditare rationem, unde bona paretur copia magistrorum, qui gravitate et sinceritate doctrinae commendati, in scholis catholicis Divinos interpretentur Libros. Huius rei gratia percommodum profecto esset, quod etiam in votis Leonis fuisse novimus, proprium quoddam in Urbe Roma condere Athenaeum, altioribus magisteriis omnique instrumento eruditionis biblicae ornatum, quo delecti undique adolescentes convenirent, scientia divinorum elo-

(1) *Pii X Pontificis Maximi Acta* 1, 176-179 ; *ASS* 36 (1903-04) 530-532.

quiorum singulares evasuri. At quoniam eius perficiendae rei deest in praesens Nobis, non secus ac Decessori, facultas, quae quidem fore ut aliquando ex catholicorum liberalitate suppetat, spem bonam certamque habemus, interea quantum ratio temporum sinit, id, harum tenore litterarum, exsequi et efficere decrevimus.

151 Itaque quod bonum salutareque sit, reique catholicae benevertat, Apostolica auctoritate Nostra, academicos prolytae et doctoris in Sacrae Scripturae disciplina gradus instituimus, a Commissione Biblica conferendos ad eas leges, quae infra scriptae sunt.

152 I. Nemo ad academicos in Sacra Scriptura gradus assumatur, qui non sit ex alterutro ordine Cleri sacerdos; ac praeterea nisi doctoratus in Sacra Theologia lauream (1), eamque in aliqua studiorum Universitate aut Athenaeo a Sede Apostolica adprobato, sit adeptus.

153 II. Candidati ad gradum vel prolytae vel doctoris in Sacra Scriptura, periculum doctrinae tum verbo tum scripto subeant: quibus autem de rebus id periculum faciendum fuerit, Commissio Biblica praestituet.

154 III. Commissionis erit explorandae candidatorum scientiae dare iudices: qui minimum quinque sint, iique ex Consultorum numero. Liceat tamen Commissioni id iudicium, pro prolytatu tantummodo, aliis idoneis viris aliquando delegare.

155 IV. Qui prolytatum in Sacra Scriptura petet, admitti ad periculum faciendum, statim ab accepta Sacrae Theologiae laurea, poterit: qui vero doctoratum, admitti non poterit, nisi elapso post habitum prolytatum anno (2).

156 V. De doctrina examinanda candidati ad lauream in Sacra Scriptura, hoc nominatim cautum sit, ut candidatus certam thesim, quam ipse delegerit et Commissio Biblica probaverit, scribendo explicet, eamque postea in

(1) Sed cf. *EB* n. 346.
(2) Sed cf. *EB* n. 369.

legitimo conventu Romae habendo recitatam ab impugnationibus censorum defendat.

Haec volumus, edicimus et statuimus, contrariis quibusvis non obstantibus.

Restat, ut Venerabiles Fratres Episcopi ceterique sa- 157
crorum Antistites in suae quisque dioecesis utilitatem ex hisce statutis Nostris eum fructum quaerant, quem inde Nobis uberem pollicemur. Ideo quos in suo Clero viderint singularibus Bibliorum studiis natos aptosque, ad promerenda etiam huius disciplinae insignia hortentur et adiuvent: insignitos porro habeant potiores, quibus in sacro Seminario Scripturarum magisterium committant.

Datum Romae apud S. Petrum sub anulo Piscatoris die 23 Februarii, festo S. Petri Damiani, anno 1904, Pontificatus Nostri anno 1.

L. ✠ S. A. Card. Macchi

2. S. Congr. Episcoporum et Regularium:

Rescriptum, ***19 Aprilis 1904,*** **quod Regulares habitualem facultatem obtinere valent assequendi academicos in S. Scriptura gradus** (1)

Il S. Padre, desiderando che i membri del clero rego- 158
lare, i quali abbiano coltivato gli studi biblici, possano anche essi conseguire i gradi accademici che la Commissione Biblica è autorizzata a conferire in virtù delle lettere Apostoliche di quest'anno, si è benignato disporre che la speciale facoltà di cui abbisognano gli alunni di Ordini religiosi per conseguire gradi accademici, sia accordata dalla Sacra Congregazione dei Vescovi e Regolari per ciò che riguarda gli studi biblici, *in modo abituale,* e non solo per modo di atto nei singoli casi, come determinano gli statuti dei vari Ordini religiosi per le altre classi di gradi accademici.

---

(1) *ASS* 37 (1904-05) 24.

Nel partecipare alla P. V. tale disposizione Pontificia, Le auguro dal Signore ogni bene.

19 Aprile 1904.

D. Card. FERRATA, *Praefectus*

L. ✠ S. PHILIPPUS GIUSTINI, *Secretarius*

Versio (1)

159 Sanctitas Sua, cupiens ut alumni quoque cleri regularis, qui studia biblica excoluerint, gradus academicos, quos Commissio Biblica vi Litterarum Apostolicarum volventis anni concedendi facultate pollet, consequi possint, statuere dignata est, ut peculiaris facultas, qua alumni Ordinum religiosorum ad academicos gradus consequendos indigent, a S. C. Episcoporum et Regularium concedatur, quod pertinet ad studia biblica, *per modum habitualem*, non autem per modum actus singulis vicibus, veluti statuta plurium Ordinum religiosorum pro aliis gradibus academicis praescribunt.

3. Pont. Commissio de Re Biblica :

Responsum I, *13 Februarii 1905*, **circa citationes implicitas in S. Scriptura contentas** (2)

160 *Cum ad normam directivam habendam pro studiosis Sacrae Scripturae proposita fuerit Commissioni Pontificiae de Re Biblica sequens quaestio, videlicet:*

Utrum ad enodandas difficultates, quae occurrunt in nonnullis S. Scripturae textibus, qui facta historica referre videntur, liceat Exegetae catholico asserere agi in his de citatione tacita vel implicita documenti ab auctore non inspirato conscripti, cuius adserta omnia auctor inspiratus minime adprobare aut sua facere intendit, quaeque ideo ab errore immunia haberi non possunt?

Praedicta Commissio respondendum censuit :

Negative, excepto casu in quo, salvis sensu ac iudicio

(1) *ASS* l. c. in adnotatione.
(2) *ASS* 37 (1904-05) 666.

Ecclesiae, solidis argumentis probetur: 1° Hagiographum alterius dicta vel documenta revera citare; et 2° eadem nec probare, nec sua facere, ita ut iure censeatur non proprio nomine loqui.

Die autem 13 Februarii anni 1905 Sanctissimus, referente me infrascripto Consultore ab Actis, praedictum responsum adprobavit atque publici iuris fieri mandavit.

Fr. David Fleming, O. F. M.
Consultor ab Actis

4. Responsum II, *23 Iunii 1905*, **de narrationibus specietenus tantum historicis in S. Scripturae libris, qui pro historicis habentur** (1)

Proposito sequenti dubio Consilium Pontificium pro 161
studiis de Re Biblica provehendis respondendum censuit, prout sequitur:

Dubium. Utrum admitti possit tamquam principium rectae exegeseos sententia quae tenet S. Scripturae libros qui pro historicis habentur, sive totaliter, sive ex parte, non historiam proprie dictam et obiective veram quandoque narrare, sed speciem tantum historiae prae se ferre ad aliquid significandum a proprie litterali seu historica verborum significatione alienum?

Resp. Negative, excepto tamen casu, non facile nec temere admittendo, in quo, Ecclesiae sensu non refragante eiusque salvo iudicio, solidis argumentis probetur Hagiographum voluisse non veram et proprie dictam historiam tradere, sed sub specie et forma historiae parabolam, allegoriam, vel sensum aliquem a proprie litterali seu historica verborum significatione remotum proponere.

Die autem 23 Iunii a. c. [1905] in audientia ambobus Reverendissimis Consultoribus ab Actis benigne concessa, Sanctissimus praedictum responsum ratum habuit ac publici iuris fieri mandavit.

Fr. David Fleming, O. F. M.
Consultor ab Actis

(1) *ASS* 38 (1905-06) 124 s.

5. Litterae Apostolicae « Quoniam in re biblica », *27 Martii 1906,* **de ratione studiorum Sacrae Scripturae in Seminariis Clericorum servanda** (1)

162 Quoniam in re biblica tantum est hodie momenti, quantum fortasse numquam antea, omnino necesse est, adolescentes clericos scientia Scripturarum imbui diligenter: ita nempe, ut non modo vim rationemque et doctrinam Bibliorum habeant ipsi perceptam et cognitam, sed etiam scite probeque possint et in divini verbi ministerio versari, et conscriptos Deo afflante Libros ab oppugnationibus horum hominum defendere, qui quicquam divinitus traditum esse negant. Propterea in Litteris Encyclicis *Providentissimus* recte Decessor Noster illustris edixit: « Prima cura sit, ut in sacris Seminariis vel Academiis sic omnino tradantur Divinae Litterae, quemadmodum et ipsius gravitas disciplinae et temporum necessitas admonent ».

In eamdem autem rem haec Nos, quae magnopere videntur profutura praescribimus:

163 I. Sacrae Scripturae praeceptio, in quoque Seminario impertienda, ista complectatur oportet: primum, notiones de inspiratione praecipuas, canonem Bibliorum, textum primigenium potissimasque versiones, leges hermeneuticas; deinde historiam utriusque Testamenti; tum singulorum, pro cuiusque gravitate, Librorum analysim et exegesim.

164 II. Disciplinae biblicae curriculum in totidem annos partiendum est, quot annos debent alumni Ecclesiae intra Seminarii septa commorari ob sacrarum disciplinarum studia: ita ut, horum studiorum emenso spatio, quisque alumnus id curriculum integrum confecerit.

165 III. Magisteria Scripturae tradendae ita constituentur, quemadmodum cuiusque Seminarii condicio et facultates

---

(1) *Pii X Pontificis Maximi Acta* 3, 72-76; *ASS* 39 (1906) 77-80.

ferent: ubique tamen cavebitur, ut alumnis copia suppetat eas res percipiendi, quas ignorare sacerdoti non licet.

IV. Quum ex una parte fieri non possit, ut omnium 166
Scripturarum accurata explicatio in schola detur, ex altera necesse sit, omnes Divinas Litteras sacerdoti esse aliquo pacto cognitas, praeceptoris erit, peculiares et proprios habere tractatus seu *introductiones* in singulos Libros eorumque historicam auctoritatem, si res postulaverit, asserere ac analysim tradere: qui tamen aliquanto plus, quam in ceteris, in eis Libris immorabitur ac Librorum partibus, quae graviores sunt.

V. Atque is, ad Testamentum Vetus quod attinet, fruc- 167
tum capiens ex iis rebus, quas recentiorum investigatio protulerit, seriem actarum rerum, quasque Hebraeus populus cum aliis Orientalibus rationes habuit, edisseret ; legem Moysi summatim exponet ; potiora vaticinia explanabit.

VI. Praesertim curabit, ut in alumnis intelligentiam et 168
studium Psalmorum, quos divino officio quotidie recitaturi sunt, excitet: nonnullosque Psalmos exempli causa interpretando, monstrabit, quemadmodum ipsi alumni suapte industria reliquos interpretentur.

VII. Quod vero ad Novum Testamentum, presse dilu- 169
cideque docebit, quatuor Evangelia quas habeant singula proprias tamquam notas, et quomodo authentica esse ostendantur ; item totius evangelicae historiae complexionem, ac doctrinam in Epistolis ceterisque Libris comprehensam exponet.

VIII. Singularem quamdam curam adhibebit in his il- 170
lustrandis utriusque Testamenti locis, qui ad fidem moresque christianos pertinent.

IX. Illud semper, maxime vero in Novi Testamenti 171
expositione meminerit, suis se praeceptis conformare eos, qui postea voce et exemplo vitae erudire ad sempiternam salutem populum debeant. Igitur inter docendum commonefacere discipulos studebit, quae sit optima via Evan-

gelii praedicandi: eosque ex occasione ad exsequenda diligenter Christi Domini et Apostolorum praescripta alliciet.

172 X. Alumni, qui meliorem de se spem facient, Hebraeo sermone et Graeco biblico, atque etiam, quoad eius fieri possit, aliqua alia lingua semitica, ut syriaca aut araba, erunt excolendi. « Sacrae Scripturae magistris necesse est atque theologos addecet, eas linguas cognitas habere, quibus Libri canonici sunt primitus ab hagiographis exarati, easdemque optimum factu erit, si colant alumni Ecclesiae, qui praesertim ad academicos theologiae gradus adspirant. Atque etiam curandum, ut omnibus in Academiis de ceteris item antiquis linguis, maxime semiticis, sint magisteria. » (1)

173 XI. In Seminariis, quae iure gaudent academicos theologiae gradus conferendi, augeri praelectionum de Sacra Scriptura numerum, altiusque propterea generales specialesque pertractari quaestiones, ac biblicae vel archaeologiae vel historiae exegesis plus temporis studiique tribui oportebit.

174 XII. Peculiaris diligentia in id insumenda erit, ut secundum leges a Commissione Biblica editas, delecti alumni ad academicos Sacrae Scripturae gradus comparentur: quod quidem ad idoneos Divinarum Litterarum magistros Seminariis quaerendos non parum valebit.

175 XIII. Doctor Sacrae Scripturae tradendae sanctum habebit, numquam a communi doctrina ac traditione Ecclesiae vel minimum discedere: utique vera scientiae huius incrementa, quaecumque recentiorum sollertia peperit, in rem suam convertet, sed temeraria novatorum commenta negliget: idem eas dumtaxat quaestiones tractandas suscipiet, quarum tractatio ad intelligentiam et defensionem Scripturarum conducat: denique rationem magisterii sui ad eas normas diriget, prudentiae plenas, quae Litteris Encyclicis *Providentissimus* continentur.

---

(1) Leo XIII, Encycl. « *Providentissimus Deus* » ; cf. *EB* n. 118.

XIV. Alumni autem quod scholae praelectionibus ad 176
hanc assequendam disciplinam deerit, privato labore suppleant oportet. Cum enim particulatim omnem enarrare Scripturam magister prae angustiis temporis non possit, privatim ipsi, certo ad hanc rem constituto spatio in dies singulos, Veteris Novique Testamenti attentam lectionem continuabunt ; in quo optimum factu erit, breve aliquod adhiberi commentarium, quod opportune obscuriores locos illustret, difficiliores explicet.

XV. Alumni in disciplina biblica, ut in ceteris theolo- 177
giae, quantum nimirum e scholae praelectionibus profecerint, periculum subeant, antequam ex una in aliam classem promoveri et sacris ordinibus initiari possint.

XVI. Omnibus in Academiis quisque candidatus ad 178
academicos theologiae gradus, quibusdam de Scriptura quaestionibus ad introductionem historicam et criticam, itemque ad exegesim pertinentibus, respondebit, atque experimento probabit, satis se interpretationis gnarum ac Hebraei sermonis Graecique biblici scientem.

XVII. Hortandi erunt Divinarum Litterarum studiosi, 179
ut, praeter interpretes, bonos lectitent auctores, qui de rebus cum hac disciplina coniunctis tractant: ut de historia utriusque Testamenti, de vita Christi Domini, de Apostolorum, de itineribus et peregrinationibus Palaestinensibus, ex quibus facile locorum morumque biblicorum notitiam imbibent.

XVIII. Huius rei gratia, dabitur pro facultatibus opera, 180
ut modica conficiatur in quoque Seminario bibliotheca, ubi volumina id genus alumnis in promptu sint.

Haec volumus et iubemus, contrariis quibusvis non obstantibus.

Datum Romae apud S. Petrum sub anulo Piscatoris, die 27 Martii anno 1906, Pontificatus Nostri 3.

L. ✠ S. A. Card. Macchi

6. Pont. Commissio de Re Biblica :

Responsum III, *27 Iunii 1906,* **de Mosaica authentia Pentateuchi** (1)

181 *Propositis sequentibus dubiis Consilium Pontificium pro studiis de Re Biblica provehendis respondendum censuit, prout sequitur :*

I. Utrum argumenta a criticis congesta ad inpugnandam authentiam mosaicam sacrorum librorum, qui Pentateuchi nomine designantur, tanti sint ponderis, ut posthabitis quampluribus testimoniis utriusque Testamenti collective sumptis, perpetua consensione populi Iudaici, Ecclesiae quoque constanti traditione necnon indiciis internis, quae ex ipso textu eruuntur, ius tribuant affirmandi hos libros non Moysen habere auctorem, sed ex fontibus maxima ex parte aetate Mosaica posterioribus fuisse confectos ?

Resp. Negative.

182 II. Utrum Mosaica authentia Pentateuchi talem necessario postulet redactionem totius operis, ut prorsus tenendum sit Moysen omnia et singula manu sua scripsisse vel ammanuensibus dictasse ; an etiam eorum hypothesis permitti possit, qui existimant eum opus ipsum a se sub divinae inspirationis afflatu conceptum alteri vel pluribus scribendum commisisse, ita tamen ut sensa sua fideliter redderent, nihil contra suam voluntatem scriberent, nihil omitterent ; ac tandem opus hac ratione confectum, ab eodem Moyse principe inspiratoque auctore probatum, ipsiusmet nomine vulgaretur ?

Resp. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

183 III. Utrum absque praeiudicio Mosaicae authentiae Pentateuchi concedi possit Moysen ad suum conficiendum opus fontes adhibuisse, scripta videlicet documenta vel

---

(1) *ASS* 39 (1906) 377 s.

orales traditiones, ex quibus, secundum peculiarem scopum sibi propositum et sub divinae inspirationis afflatu, nonnulla hauserit eaque ad verbum vel quoad sententiam, contracta vel amplificata ipsi operi inseruerit?

Resp. Affirmative.

IV. Utrum, salva substantialiter Mosaica authentia et 184
integritate Pentateuchi, admitti possit tam longo saeculorum decursu nonnullas ei modificationes obvenisse, uti: additamenta post Moysi mortem vel ab auctore inspirato apposita, vel glossas et explicationes textui interiectas; vocabula quaedam et formas e sermone antiquato in sermonem recentiorem translatas; mendosas demum lectiones vitio ammanuensium adscribendas, de quibus fas sit ad normas artis criticae disquirere et iudicare?

Resp. Affirmative, salvo Ecclesiae iudicio.

Die autem 27 Iunii anni 1906, in audientia Reverendissimis Consultoribus ab Actis benigne concessa, Sanctissimus praedicta responsa adprobavit ac publici iuris fieri mandavit.

FULCRANUS G. VIGOUROUX, P.S.S.
LAURENTIUS JANSSENS, O. S. B.
Consultores ab Actis

7. Ordini S. Benedicti committitur munus colligendi lectiones variantes vulgatae latinae s. Scripturae, *30 Aprilis, 1907*

Reverendissimo P. Abate,

La Pontificia Commissione per gli studî biblici, creata, 185
pochi anni or sono, dal Sommo Pontefice Leone XIII di venerata memoria, ha per iscopo non solo di fornire all'insegnamento cattolico delle norme savie e sicure, che pur facendo ampio tesoro delle vere conquiste della scienza, non si discostino dalle tradizioni inespugnabili della Chiesa; ma ancora di dare un nuovo impulso agli studî biblici, più importanti forse, che non furono mai, nei

(1) Cf. *ASS* 40 (1907) 446-448.

tempi nostri così travagliati dal dubbio universale e dall'evoluzionismo razionalistico. Fra i più utili argomenti a proporre alla trattazione dei dotti è certamente uno studio accurato ed esauriente sulle varianti della Volgata latina. Già i Padri del Concilio di Trento, pur riconoscendo la Volgata quale edizione autentica per gli usi pubblici della Chiesa, non ne dissimularono le imperfezioni, onde espressero il voto che con ogni diligenza venisse sottomessa ad un esame minutissimo e ridotto a forma più definitivamente conforme ai testi originali. Questo compito affidarono essi alla sollecitudine della Sede Apostolica, ed i Romani Pontefici, per quanto le condizioni dei loro tempi consentivano, non tardarono ad estendere alla emendazione della Volgata le loro sapienti cure, quantunque non fosse loro dato di giungere al perfetto coronamento della non facile impresa. Fintanto che giunga l'ora propizia per così importante revisione che ponga in grado di dare una edizione emendatissima della Volgata latina, è indispensabile un laborioso studio preliminare di preparazione mercè più diligente e compiuta raccolta delle varianti di essa Volgata che si ritrovano sia nei codici, sia negli scritti dei Padri ; studio al quale varii dotti già si applicarono con intelligenza e zelo, tra i quali a buon diritto occupa un degno posto l'illustre ed infaticabile P. Vercellone Barnabita. Essendo però siffatto lavoro molto complesso, è sembrato opportuno che venisse ufficialmente affidato ad un Ordine religioso capace di disporre dei mezzi proporzionati alla difficile impresa. È parso pertanto agli E.mi Signori Cardinali della Pontificia Commissione per gli studî biblici, ottimo divisamento, che la Santità di Nostro Signore Papa Pio X si è degnato di approvare, che l'illustre e benemerito Ordine Benedettino, i cui pazienti e dotti lavori in ogni ramo di ecclesiastica erudizione costituiscono un vero monumento di glorie legittimamente raccolte nel corso di molti secoli, fosse ufficialmente invitato ad incaricarsi di questo importantissimo e ponderoso studio.

186 Mi rivolgo quindi a Lei, R.mo P. Abate Primate, che con tanto zelo presiede alla confederazione benedettina,

di cui cotesto monastero di S. Anselmo è degno centro, affinchè con quei sentimenti di devozione verso la Santa Sede, che le son proprii, si compiaccia assumere in nome dell'Ordine stesso l'indicato compito, e rallegrandomi con Esso Lei per l'alta fiducia riposta nell'inclita famiglia di S. Benedetto, spero che i figli di cotanto Padre corrispondano con alacre gioia e felice successo all'onorevole invito. Lieto di poter così dare anche da parte mia una pubblica testimonianza dell'amore singolare che io nutro per l'Ordine Benedettino in genere, ed in ispecie per S. Anselmo ed il suo degnissimo capo, con sensi della più distinta stima godo di raffermarmi

Di Lei

Roma, 30 Aprile 1907.

Aff.mo servitore
M. Card. Rampolla

S. Pont. Commissio de Re Biblica:

Responsum IV, *29 Maii 1907,* **de auctore et veritate historica quarti Evangelii** (1)

Propositis sequentibus dubiis Commissio Pontificia de 187
Re Biblica sequenti modo respondit:

Dubium I. Utrum ex constanti, universali ac sollemni Ecclesiae traditione iam a saeculo II decurrente, prout maxime eruitur: *a*) ex SS. Patrum, scriptorum ecclesiasticorum, immo etiam haereticorum, testimoniis et allusionibus, quae, cum ab Apostolorum discipulis vel primis successoribus derivasse oportuerit, necessario nexu cum ipsa libri origine cohaerent; *b*) ex recepto semper et ubique nomine auctoris quarti Evangelii in canone et catalogis Sacrorum Librorum; *c*) ex eorumdem Librorum vetustissimis manuscriptis codicibus et in varia idiomata versionibus; *d*) ex publico usu liturgico inde ab Ecclesiae primordiis toto orbe obtinente; praescindendo ab argu-

(1) *ASS* 40 (1907) 383 s.

mento theologico, tam solido argumento historico demonstretur Ioannem Apostolum et non alium quarti Evangelii auctorem esse agnoscendum, ut rationes a criticis in oppositum adductae hanc traditionem nullatenus infirment?

Resp. Affirmative.

188 *Dubium II.* Utrum etiam rationes internae, quae eruuntur ex textu quarti Evangelii seiunctim considerato, ex scribentis testimonio et Evangelii ipsius cum prima epistola Iohannis Apostoli manifesta cognatione, censendae sint confirmare traditionem quae eidem Apostolo quartum Evangelium indubitanter attribuit? — Et utrum difficultates quae ex collatione ipsius Evangelii cum aliis tribus desumuntur, habita prae oculis diversitate temporis, scopi et auditorum, pro quibus vel contra quos auctor scripsit, solvi rationabiliter possint, prout SS. Patres et exegetae catholici passim praestiterunt?

Resp. Affirmative ad utramque partem.

189 *Dubium III.* Utrum, non obstante praxi, quae a primis temporibus in universa Ecclesia constantissime viguit, arguendi ex quarto Evangelio tamquam ex documento proprie historico, considerata nihilominus indole peculiari eiusdem Evangelii et intentione auctoris manifesta illustrandi et vindicandi Christi divinitatem ex ipsis factis et sermonibus Domini, dici possit facta narrata in quarto Evangelio esse totaliter vel ex parte conficta ad hoc ut sint allegoriae vel symbola doctrinalia, sermones vero Domini non proprie et vere esse ipsius Domini sermones, sed compositiones theologicas scriptoris, licet in ore Domini positas?

Resp. Negative.

Die autem 29 Maii anni 1907, in audientia ambobus Reverendissimis Consultoribus ab Actis benigne concessa, Sanctissimus praedicta responsa rata habuit ac publici iuris fieri mandavit.

Fulcranus Vigouroux, P. S. S.
Laurentius Janssens, O. S. B.
Consultores ab Actis

9. Suprema Congregatio Sacrae Romanae et universalis Inquisitionis quo sub 65 propositionibus reprobantur ac proscribuntur praecipui errores reformismi seu modernismi: *3 Iulii 1907* (1)

190 Lamentabili sane exitu aetas nostra, freni impatiens, in rerum summis rationibus indagandis ita nova non raro sequitur, ut, dimissa humani generis quasi hereditate, in errores incidat gravissimos. Qui errores longe erunt perniciosiores, si de disciplinis agitur sacris, si de Sacra Scriptura interpretanda, si de fidei praecipuis mysteriis. Dolendum autem vehementer inveniri etiam inter catholicos non ita paucos scriptores, qui, praetergressi fines a Patribus ac ab ipsa Sancta Ecclesia statutos (2), altioris intelligentiae specie et historicae considerationis nomine, eum dogmatum progressum quaerunt, qui, reipsa, eorum corruptela est.

191 Ne vero huius generis errores, qui quotidie inter fideles sparguntur, in eorum animis radices figant ac fidei sinceritatem corrumpant, placuit SSmo D. N. Pio divina providentia PP. X, ut per hoc Sacrae Romanae et Universalis Inquisitionis Officium ii, qui inter eos praecipui essent, notarentur et reprobarentur.

Quare, instituto diligentissimo examine, praehabitoque RR. DD. Consultorum voto, Emi ac Rm̃i Domini Cardinales, in rebus fidei et morum Inquisitores Generales, propositiones, quae sequuntur reprobandas ac proscribendas esse iudicarunt, prouti hoc generali Decreto reprobantur ac proscribuntur:

192 1. Ecclesiastica lex, quae praescribit subiicere praeviae censurae libros Divinas respicientes Scripturas, ad cultores critices aut exegeseos scientificae Librorum Veteris et Novi Testamenti non extenditur.

193 2. Ecclesiae interpretatio Sacrorum Librorum non est quidem spernenda, subiacet tamen accuratiori exegetarum iudicio et correctioni.

---

(1) *ASS* 40 (1907) 470-478.
(2) Cf. *Prov.* 22, 28.

194 3. Ex iudiciis et censuris ecclesiasticis contra liberam et cultiorem exegesim latis colligi potest fidem ab Ecclesia propositam contradicere historiae, et dogmata catholica cum verioribus christianae religionis originibus componi reipsa non posse.

195 4. Magisterium Ecclesiae ne per dogmaticas quidem definitiones genuinum Sacrarum Scripturarum sensum determinare potest.

196 5. Quum in deposito fidei veritates tantum revelatae contineantur, nullo sub respectu ad Ecclesiam pertinet iudicium ferre de assertionibus disciplinarum humanarum.

197 6. In definiendis veritatibus ita collaborant discens et docens Ecclesia, ut docenti Ecclesiae nihil supersit, nisi communes discentis opinationes sancire.

198 7. Ecclesia, cum proscribit errores, nequit a fidelibus exigere ullum internum assensum, quo iudicia a se edita complectantur.

199 8. Ab omni culpa immunes existimandi sunt, qui reprobationes a Sacra Congregatione Indicis aliisve Sacris Romanis Congregationibus latas nihili pendunt.

200 9. Nimiam simplicitatem aut ignorantiam prae se ferunt qui Deum credunt vere esse Scripturae Sacrae auctorem.

201 10. Inspiratio librorum Veteris Testamenti in eo constitit, quod scriptores israelitae religiosas doctrinas sub peculiari quodam aspectu, gentibus parum noto aut ignoto, tradiderunt.

202 11. Inspiratio divina non ita ad totam Scripturam Sacram extenditur, ut omnes et singulas eius partes ab omni errore praemuniat.

203 12. Exegeta, si velit utiliter studiis biblicis incumbere, in primis quamlibet praeconceptam opinionem de supernaturali origine Scripturae Sacrae seponere debet, eamque non aliter interpretari, quam cetera documenta mere humana.

204 13. Parabolas evangelicas ipsimet Evangelistae ac christiani secundae et tertiae generationis artificiose digesserunt, atque ita rationem dederunt exigui fructus praedicationis Christi apud Iudaeos.

205 14. In pluribus narrationibus non tam, quae vera

sunt, Evangelistae retulerunt, quam quae lectoribus, etsi falsa, censuerunt magis proficua.

15. Evangelia usque ad definitum constitutumque canonem continuis additionibus et correctionibus aucta fuerunt; in ipsis proinde doctrinae Christi non remansit nisi tenue et incertum vestigium. 206

16. Narrationes Ioannis non sunt proprie historia, sed mystica Evangelii contemplatio; sermones, in eius Evangelio contenti, sunt meditationes theologicae circa mysterium salutis, historica veritate destitutae. 207

17. Quartum Evangelium miracula exaggeravit non tantum ut extraordinaria magis apparerent, sed etiam ut aptiora fierent ad significandum opus et gloriam Verbi Incarnati. 208

18. Ioannes sibi vindicat quidem rationem testis de Christo; re tamen vera non est nisi eximius testis vitae christianae, seu vitae Christi in Ecclesia, exeunte primo saeculo. 209

19. Heterodoxi exegetae fidelius expresserunt sensum verum Scripturarum quam exegetae catholici. 210

20. Revelatio nihil aliud esse potuit quam acquisita ab homine suae ad Deum relationis conscientia. 211

21. Revelatio, obiectum fidei catholicae constituens, non fuit cum Apostolis completa. 212

22. Dogmata, quae Ecclesia perhibet tamquam revelata, non sunt veritates e caelo delapsae, sed sunt interpretatio quaedam factorum religiosorum, quam humana mens laborioso conatu sibi comparavit. 213

23. Exsistere potest et reipsa exsistit oppositio inter facta, quae in Sacra Scriptura narrantur, eisque innixa Ecclesiae dogmata; ita ut criticus tamquam falsa reiicere possit facta, quae Ecclesia tamquam certissima credit. 214

24. Reprobandus non est exegeta qui praemissas adstruit, ex quibus sequitur dogmata historice falsa aut dubia esse, dummodo dogmata ipsa directe non neget. 215

25. Assensus fidei ultimo innititur in congerie probabilitatum. 216

26. Dogmata fidei retinenda sunt tantummodo iuxta sensum practicum, idest tamquam norma praeceptiva agendi, non vero tamquam norma credendi. 217

218 27. Divinitas Iesu Christi ex Evangeliis non probatur; sed est dogma, quod conscientia christiana e notione Messiae deduxit.

219 28. Iesus, quum ministerium suum exercebat, non in eum finem loquebatur, ut doceret se esse Messiam, neque eius miracula eo spectabant ut id demonstraret.

220 29. Concedere licet Christum, quem exhibet historia, multo inferiorem esse Christo qui est obiectum fidei.

221 30. In omnibus textibus evangelicis nomen *Filius Dei* aequivalet tantum nomini *Messias*, minime vero significat Christum esse verum et naturalem Dei Filium.

222 31. Doctrina de Christo quam tradunt Paulus, Ioannes et Concilia Nicaenum, Ephesinum, Chalcedonense, non est ea quam Iesus docuit, sed quam de Iesu concepit conscientia christiana.

223 32. Conciliari nequit sensus naturalis textuum evangelicorum cum eo, quod nostri theologi docent de conscientia et scientia infallibili Iesu Christi.

224 33. Evidens est cuique, qui praeconceptis non ducitur opinionibus, Iesum aut errorem de proximo messianico adventu fuisse professum, aut maiorem partem ipsius doctrinae in Evangeliis Synopticis contentae authenticitate carere.

225 34. Criticus nequit asserere Christo scientiam nullo circumscriptam limite nisi facta hypothesi, quae historice haud concipi potest quaeque sensui morali repugnat, nempe Christum uti hominem habuisse scientiam Dei et nihilominus noluisse notitiam tot rerum communicare cum discipulis ac posteritate.

226 35. Christus non semper habuit conscientiam suae dignitatis messianicae.

227 36. Resurrectio Salvatoris non est proprie factum ordinis historici, sed factum ordinis mere supernaturalis, nec demonstratum nec demonstrabile, quod conscientia christiana sensim ex aliis derivavit.

228 37. Fides in resurrectionem Christi ab initio fuit non tam de facto ipso resurrectionis, quam de vita Christi immortali apud Deum.

38. Doctrina de morte piaculari Christi non est evangelica, sed tantum paulina. 229

39. Opiniones de origine Sacramentorum, quibus Patres Tridentini imbuti erant quaeque in eorum canones dogmaticos procul dubio influxum habuerunt, longe distant ab iis quae nunc penes historicos rei christianae indagatores merito obtinent. 230

40. Sacramenta ortum habuerunt ex eo quod Apostoli eorumque successores ideam aliquam et intentionem Christi, suadentibus et moventibus circumstantiis et eventibus, interpretati sunt. 231

41. Sacramenta eo tantum spectant ut in mentem hominis revocent praesentiam Creatoris semper beneficam. 232

42. Communitas christiana necessitatem baptismi induxit, adoptans illum tamquam ritum necessarium, eique professionis christianae obligationes adnectens. 233

43. Usus conferendi baptismum infantibus evolutio fuit disciplinaris, quae una ex causis exstitit, ut Sacramentum resolveretur in duo, in baptismum scilicet et paenitentiam. 234

44. Nihil probat ritum Sacramenti confirmationis usurpatum fuisse ab Apostolis: formalis autem distinctio duorum Sacramentorum, baptismi scilicet et confirmationis, haud spectat ad historiam christianismi primitivi. 235

45. Non omnia, quae narrat Paulus de institutione Eucharistiae (1), historice sunt sumenda. 236

46. Non adfuit in primitiva Ecclesia conceptus de christiano peccatore auctoritate Ecclesiae reconciliato; sed Ecclesia nonnisi admodum lente huiusmodi conceptui assuevit. Immo etiam postquam paenitentia tanquam Ecclesiae institutio agnita fuit, non appellabatur Sacramenti nomine, eo quod haberetur uti Sacramentum probrosum. 237

47. Verba Domini: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt* (2), minime referuntur ad Sacramentum paenitentiae, quidquid Patribus Tridentinis asserere placuit. 238

48. Iacobus in sua epistola (3) non intendit promulgare aliquod Sacramentum Christi, sed commendare pium aliquem morem, et si in hoc more forte cernit medium 239

---

(1) 1 *Cor.* 11, 23-25.
(2) *Io.* 20 22 s.
(3) *Iac.* 5, 14 s.

aliquod gratiae, id non accipit eo rigore, quo acceperunt theologi, qui notionem et numerum Sacramentorum statuerunt.

240 49. Coena christiana paulatim indolem actionis liturgicae assumente, hi, qui coenae praeesse consueverant, characterem sacerdotalem acquisiverunt.

241 50. Seniores qui in christianorum coetibus invigilandi munere fungebantur, instituti sunt ab Apostolis presbyteri aut Episcopi ad providendum necessariae crescentium communitatum ordinationi, non proprie ad perpetuandam missionem et potestatem Apostolicam.

242 51. Matrimonium non potuit evadere Sacramentum Novae Legis nisi serius in Ecclesia ; siquidem ut matrimonium pro Sacramento haberetur necesse erat, ut praecederet plena doctrinae de gratia et Sacramentis theologica explicatio.

243 52. Alienum fuit a mente Christi Ecclesiam constituere veluti societatem super terram per longam saeculorum seriem duraturam ; quin immo in mente Christi regnum caeli una cum fine mundi iamiam adventurum erat.

244 53. Constitutio organica Ecclesiae non est immutabilis ; sed societas christiana perpetuae evolutioni, aeque ac societas humana, est obnoxia.

245 54. Dogmata, Sacramenta, hierarchia, tum quod ad notionem tum quod ad realitatem attinet, non sunt nisi intelligentiae christianae interpretationes evolutionesque, quae exiguum germen in Evangelio latens externis incrementis auxerunt perfeceruntque.

246 55. Simon Petrus ne suspicatus quidem unquam est sibi a Christo demandatum esse primatum in Ecclesia.

247 56. Ecclesia Romanae non ex divinae providentiae ordinatione, sed ex mere politicis condicionibus caput omnium Ecclesiarum effecta est.

248 57. Ecclesia sese praebet scientiarum naturalium et theologicarum progressibus infensam.

249 58. Veritas non est immutabilis plus quam ipse homo, quippe quae cum ipso, in ipso et per ipsum evolvitur.

250 59. Christus determinatum doctrinae corpus omnibus temporibus cunctisque hominibus applicabile non docuit, sed potius inchoavit motum quemdam religiosum diversis temporibus ac locis adaptatum vel adaptandum.

60. Doctrina christiana in suis exordiis fuit Iudaica, 251
sed facta est per successivas evolutiones primum Paulina, tum Ioannica, demum Hellenica et universalis.

61. Dici potest absque paradoxo nullum Scripturae 252
caput, a primo Genesis ad postremum Apocalypsis, continere doctrinam prorsus identicam illi quam super eadem re tradit Ecclesia, et idcirco nullum Scripturae caput habere eumdem sensum pro critico ac pro theologo.

62. Praecipui articuli Symboli Apostolici non eamdem pro chri- 253
stianis primorum temporum significationem habebant, quam habent pro christianis nostri temporis.

63. Ecclesia sese praebet imparem ethicae evangelicae efficaciter 254
tuendae, quia obstinate adhaeret immutabilibus doctrinis, quae cum hodiernis progressibus componi nequeunt.

64. Progressus scientiarum postulat, ut reformentur conceptus 255
doctrinae christianae de Deo, de Creatione, de Revelatione, de Persona Verbi Incarnati, de Redemptione.

65. Catholicismus hodiernus cum vera scientia componi nequit 256
nisi transformetur in quemdam christianismum non dogmaticum, id est in protestantismum latum et liberalem.

Sequenti vero feria V, die 4 eiusdem mensis et anni, facta de his omnibus SSmo D. N. Pio PP. X accurata relatione, Sanctitas Sua Decretum Emorum Patrum adprobavit et confirmavit, ac omnes et singulas supra recensitas propositiones ceu reprobatas ac proscriptas ab omnibus haberi mandavit.

Petrus Palombelli
S. R. et U. I. Notarius

10. Encyclica « Pascendi », *8 Septembris 1907,* **de modernistarum doctrinis** (1)

De Librorum etiam Sacrorum natura et origine ali- 257
quid iam delibavimus. Eos, ad modernistarum scita, definire probe quis possit syllogen experientiarum, non cuique passim advenientium, sed extraordinariarum atque insignium, quae in quapiam religione sunt habitae. — Sic

(1) *Pii X Pontificis Maximi Acta* 4, 47-114 ; ASS 40 (1907) 612-650.

prorsus modernistae docent de Libris nostris tum Veteris tum Novi Testamenti. Ad suas tamen opiniones callidissime notant: quamvis experientia sit praesentis temporis, posse tamen illam de praeteritis aeque ac de futuris materiam sumere, prout videlicet, qui credit, vel exacta rursus per recordationem in modum praesentium vivit, vel futura per praeoccupationem. Id autem explicat quomodo historici quoque et apocalyptici in Libris Sacris censeri queant. — Sic igitur in hisce Libris Deus quidem loquitur per credentem; sed, uti fert theologia modernistarum, per immanentiam solummodo et permanentiam vitalem.

258 Quaeremus, quid tum de inspiratione? Haec, respondent, ab impulsione illa, nisi forte vehementiâ, nequaquam secernitur, qua credens ad fidem suam verbo scriptove aperiendam adigitur. Simile quid habemus in poëtica inspiratione; quare quidam aiebat: Est Deus in nobis, agitante calescimus illo. Hoc modo Deus initium dici debet inspirationis Sacrorum Librorum.

259 De qua praeterea inspiratione modernistae addunt, nihil omnino esse in Sacris Libris, quod illa careat. Quod quum affirmant, magis eos crederes orthodoxos quam recentiores alios, qui inspirationem aliquantum coangustant, ut, exempli causa, cum *tacitas* sic dictas *citationes* invehunt. Sed haec illi verbo tenus ac simulate. Nam si Biblia ex agnosticismi praeceptis iudicamus, humanum scilicet opus, ab hominibus pro hominibus exaratum, licet ius theologo detur ea per immanentiam divina praedicandi; quî demum inspiratio coarctari possit? Generalem utique modernistae Sacrorum Librorum inspirationem asseverant: catholico tamen sensu nullam admittunt...

260 Praeterea, ex tertio philosophiae principio, res etiam, quae historiae ambitum non excedunt, cribro veluti cernunt, eliminantque omnia ac pariter ad fidem amandant quae, ipsorum iudicio, in factorum logica, ut inquiunt, non sunt vel personis apta non fuerint. Sic volunt Christum ea non dixisse, quae audientis vulgi captum excedere videntur. Hic de reali eius historia delent et fidei permittunt allegorias omnes, quae in sermonibus eius oc-

currunt. Quaeremus forsitan, qua lege haec segregentur? Ex ingenio hominis, ex conditione, qua sit in civitate usus, ex educatione, ex adiunctorum facti cuiusquam complexu: uno verbo, si bene novimus, ex norma, quae tandem aliquando in mere subiectivam recidit. Nituntur scilicet Christi personam ipsi capere et quasi gerere; quidquid vero paribus in adiunctis ipsi fuissent acturi, id omne in Christum transferunt.

Sic igitur, ut concludamus, a priori et ex quibusdam philosophiae principiis, quam tenent quidem, sed ignorare asserunt, in reali, quam vocant, historia Christum Deum non esse affirmant nec quicquam divini egisse; ut hominem vero ea tantum patrasse aut dixisse, quae ipsi, ad illius se tempora referentes, patrandi aut dicendi ius tribuunt.

Ut autem historia ab philosophia, sic critice ab historia 261
suas accipit conclusiones. Criticus namque, indicia secutus ab historico praebita, monumenta partitur bifariam. Quidquid post dictam triplicem obtruncationem superat, reali historiae assignat; cetera ad fidei historiam seu internam ablegat. Has enim binas historias accurate distinguunt; et historiam fidei, quod bene notatum volumus, historiae reali, ut realis est, opponunt. Hinc, ut iam diximus, geminus Christus; realis alter, alter qui nunquam reapse fuit, sed ad fidem pertinet; alter qui certo loco certaque vixit aetate, alter qui solummodo in piis commentationibus fidei reperitur: eiusmodi, exempli causa, est Christus, quem Ioannis Evangelium exhibet; quod utique, aiunt, totum quantum est, commentatio est.

Verum non his philosophiae in historiam dominatus absolvitur. Monumentis, ut diximus, bifariam distributis, adest iterum philosophus, cum suo dogmate vitalis immanentiae; atque omnia edicit, quae sunt in Ecclesiae historia, per vitalem emanationem esse explicanda. Atqui vitalis cuiuscumque emanationis aut causa aut conditio est in necessitate seu indigentia quapiam ponenda: ergo et factum post necessitatem concipi oportet, et illud historice huic esse posterius.

Quid tum historicus? Monumenta iterum, sive quae 262
in Libris Sacris continentur sive aliunde adducta, scru-

tatus, indicem ex iis conficit singularum necessitatum, tum ad dogma, tum ad cultum sacrorum, tum ad alia spectantium, quae in Ecclesia, altera ex altera, locum habuere. Confectum indicem critico tradit. Hic vero ad monumenta, quae fidei historiae destinantur, manum admovet; illaque per aetates singulas sic disponit, ut dato indici respondeant singula: eius semper praecepti memor, factum necessitate, narrationem facto anteverti. Equidem fieri aliquando possit, quasdam Bibliorum partes, ut puta epistolas, ipsum esse factum a necessitate creatum. Quidquid tamen sit, lex est, monumenti cuiuslibet aetatem non aliter determinandam esse, quam ex aetate exortae in Ecclesia uniuscuiusque necessitatis . . .

263 Ex illa porro monumentorum per aetates partitione ac dispositione sequitur sua sponte non posse Libros Sacros iis auctoribus tribui, quibus reapse inscribuntur. Quam ob causam modernistae passim non dubitant asserere, illos eosdem Libros, Pentateuchum praesertim ac prima tria Evangelia, ex brevi quadam primigenia narratione, crevisse gradatim accessionibus, interpositionibus nempe in modum interpretationis sive theologicae sive allegoricae, vel etiam iniectis ad diversa solummodo inter se iungenda.

Nimirum, ut paucis clariusque dicamus, admittenda est vitalis evolutio Librorum Sacrorum, nata ex evolutione fidei eidemque respondens.

Addunt vero, huius evolutionis vestigia adeo esse manifesta, ut illius fere historia describi possit. Quin immo et reapse describunt, tam non dubitanter, ut suis ipsos oculis vidisse crederes scriptores singulos, qui singulis aetatibus ad Libros Sacros amplificandos, admorint manum.

Haec autem, ut confirment, criticen, quam textualem nominant, adiutricem appellant; nituntur que persuadere hoc vel illud factum aut dictum non suo esse loco, aliasque eiusmodi rationes proferunt. Diceres profecto eos narrationum aut sermonum quosdam quasi typos praestituisse sibi, unde certissime iudicent quid suo, quid alieno stet loco.

Hac via quî apti esse queant ad decernendum, aesti-

met qui volet. Verumtamen qui eos audiat de suis exercitationibus circa Sacros Libros affirmantes, unde tot ibi incongrue notata datum est deprehendere, credet fere nullum ante ipsos hominum eosdem Libros volutasse, neque hos infinitam propemodum Doctorum multitudinem quaquaversus rimatam esse, ingenio plane et eruditione et sanctitudine vitae longe illis praestantiorem. Qui equidem Doctores sapientissimi tantum abfuit, ut Scripturas Sacras ulla ex parte reprehenderent, ut immo, quo illas scrutabantur penitius, eo maiores divino Numini agerent gratias, quod ita cum hominibus loqui dignatum esset. Sed heu! non iis adiumentis Doctores nostri in Sacros Libros incubuerunt, quibus modernistae! scilicet magistram et ducem non habuere philosophiam, quae initia duceret a negatione Dei, nec se ipsi iudicandi normam sibi delegerunt...

Dum tamen catholicam religionem recitatis argumen- 264
tationibus asserere ac suadere elaborant apologetae novi, dant ultro et concedunt, plura in ea esse quae animos offendant. Quin etiam, non obscura quadam voluptate, in re quoque dogmatica errores contradictionesque reperire se palam dictitant: subdunt tamen, haec non solum admittere excusationem, sed, quod mirum esse oportet, iuste ac legitime esse prolata. Sic etiam, secundum ipsos, in Sacris Libris, plurima in re scientifica vel historica errore afficiuntur. Sed, inquiunt, non ibi de scientiis agi aut historia, verum de religione tantum ac re morum. Scientiae illic et historia integumenta sunt quaedam, quibus experientiae religiosae et morales obteguntur, ut facilius in vulgus propagarentur; quod quidem vulgus cum non aliter intelligeret, perfectior illi scientia aut historia non utilitati sed nocumento fuisset. Ceterum, addunt, Libri Sacri, quia naturâ sunt religiosi, vitam necessario vivunt: iam vitae sua quoque est veritas et logica, alia profecto a veritate et logica rationali, quin immo alterius omnino ordinis, veritas scilicet comparationis ac proportionis tum ad medium (sic ipsi dicunt), in quo vivitur, tum ad finem, ob quem vivitur. Demum eo usque progrediuntur, ut, nulla adhibita temperatione, asserant, quidquid per vitam explicatur, id omne verum esse ac legitimum.

265 Nos equidem, Venerabiles Fratres, quibus una atque unica est veritas, quique Sacros Libros sic aestimamus, « quod Spiritu Sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem » ([1]), hoc idem esse affirmamus ac mendacium utilitatis seu officiosum ipsi Deo tribuere: verbisque AUGUSTINI asserimus: « Admisso enim semel in tantum auctoritatis fastigium officioso aliquo mendacio, nulla illorum librorum particula remanebit, quae non ut cuique uidebitur uel ad mores difficilis uel ad fidem incredibilis, eadem perniciosissima regula ad mentientis auctoris consilium officiumque referatur » ([2]). Unde fiet quod idem Sanctus Doctor adiungit: « In eis, scilicet Scripturis, quod uult, quisque credat, quod non uult, non credat ».

266 Sed modernistae apologetae progrediuntur alacres. Concedunt praeterea, in Sacris Libris eas subinde ratiocinationes occurrere ad doctrinam quampiam probandam, quae nullo rationali fundamento regantur ; eiusmodi sunt, quae in prophetiis nituntur. Verum has quoque defendunt quasi artificia quaedam praedicationis, quae a vita legitima fiunt. Quid amplius ? Permittunt, immo vero asserunt, Christum ipsum in indicando tempore adventus regni Dei manifeste errasse: neque id mirum, inquiunt, videri debet ; nam et ipse vitae legibus tenebatur ! . . .

267 Huic tantorum errorum agmini clam aperteque invadenti Leo XIII, decessor Noster fel. rec., praesertim in re biblica, occurrere fortiter dicto actuque conatus est. Sed modernistae, ut iam vidimus, non his facile terrentur armis: observantiam demissionemque animi affectantes summam, verba Pontificis Maximi in suas partes detorserunt, actus in alios quoslibet transtulere. Sic malum robustius in dies factum. Quamobrem, Venerabiles Fratres, moras diutius non interponere decretum est, atque efficaciora moliri . . .

([1]) *Conc. Vatican.*, Sess. 3, cap. 2 *de revel*, cf. *EB* n. 77.
([2]) S. AUG., *Epist.* 28, 3, 5 (CSEL 34[1], 108, 111 ; PL 33, 112 s.).

11. Motu proprio « Praestantia Scripturae Sacrae » *18 Novembris 1907*, **de sententiis Pontificalis Consilii rei Biblicae provehendae praepositi ac de censuris et poenis in eos qui praescripta adversus modernistarum errores neglexerint**(1)

Pius PP. X. — Praestantia Scripturae Sacrae enarrata, 268
eiusque commendato studio Litteris Encyclicis *Providentissimus Deus* datis 14 Kalendas Decembres a. 1893, Leo XIII, Noster immortalis memoriae Decessor, leges descripsit, quibus Sacrorum Bibliorum studia ratione proba regerentur ; Librisque Divinis contra errores calumniasque Rationalistarum assertis, simul et ab opinionibus vindicavit falsae doctrinae, quae *critica sublimior* audit ; quas quidem opiniones nihil esse aliud palam est nisi *Rationalismi commenta,* quemadmodum sapientissime scribebat Pontifex, *e philologia et finitimis disciplinis detorta.*

Ingravescenti autem in dies periculo prospecturus, 269
quod inconsultarum deviarumque sententiarum propagatione parabatur, Litteris Apostolicis *Vigilantiae studiique memores* 3 Kalendas Novembres a. 1902 datis, Decessor idem Noster Pontificale Consilium seu Commissionem de Re Biblica condidit, aliquot doctrina et prudentia claros S. R. E. Cardinales complexam, quibus, Consultorum nomine, complures e sacro ordine adiecti sunt viri, e doctis scientia theologiae Bibliorumque Sacrorum delecti, natione varii, studiorumque exegeticorum methodo atque opinamentis dissimiles. Scilicet id commodum Pontifex, aptissimum studiis et aetati, animo spectabat, fieri in Consilio locum sententiis quibusvis libertate omnimoda proponendis, expendendis disceptandisque ; neque ante, secundum eas Litteras, certa aliqua in sententia debere Purpuratos Patres consistere, quam quum cognita prius et in utramque partem examinata rerum argumenta forent, nihilque esset posthabitum, quod posset clarissimo collocare in lumine verum sincerumque propositarum de re biblica quaestionum statum : hoc demum emenso cursu,

(1) *Pii X Pontificis Maximi Acta* 4, 233-236 ; ASS 40 (1907) 723-726.

debere sententias Pontifici Summo subiici probandas, ac deinde pervulgari.

270 Post diuturna rerum iudicia consultationesque diligentissimas, quaedam feliciter a Pontificio de Re Biblica Consilio emissae sententiae sunt, provehendis germane biblicis studiis iisdemque certa norma dirigendis perutiles. At vero minime deesse conspicimus qui, plus nimio ad opiniones methodosque proni perniciosis novitatibus affectas, studioque praeter modum abrepti falsae libertatis, quae sane est licentia intemperans, probatque se in doctrinis sacris equidem insidiosissimam maximorumque malorum contra fidei puritatem fecundam, non eo, quo par est, obsequio sententias eiusmodi, quamquam a Pontifice probatas, exceperint aut excipiant.

271 Quapropter declarandum illud praecipiendumque videmus, quemadmodum declaramus in praesens expresseque praecipimus, universos omnes conscientiae obstringi officio sententiis Pontificalis Consilii de Re Biblica, sive quae adhuc sunt emissae, sive quae pothac edentur, *perinde ac Decretis Sacrarum Congregationum pertinentibus ad doctrinam probatisque a Pontifice, se subiiciendi* (1); nec posse notam tum detrectatae oboedientiae, tum temeritatis devitare aut culpa propterea vacare gravi, quotquot verbis scriptisve sententias has tales impugnent; idque praeter scandalum, quo offendant, ceteraque, quibus in causa esse coram Deo possint, aliis, ut plurimum, temere in his errateque pronuntiatis.

272 Ad haec audentiores quotidie spiritus complurium modernistarum repressuri, qui sophismatis artificiisque omne genus vim efficacitatemque nituntur adimere, non Decreto solum *Lamentabili sane exitu,* quod 5 Nonas Iulias anni vertentis S. R. et U. Inquisitio, Nobis iubentibus, edidit, verum etiam Litteris Encyclicis Nostris *Pascendi dominici gregis,* datis die 8 mensis Septembris istius eiusdem anni,

(1) Cf. CIC can. 1324: Satis non est haereticam pravitatem devitare, sed oportet illos quoque errores diligenter fugere, qui ad illam plus minusve accedunt; quare omnes debent etiam constitutiones et decreta servare quibus pravae huiusmodi opiniones a Sancta Sede proscriptae et prohibitae sunt.

auctoritate Nostra Apostolica iteramus confirmamusque tum Decretum illud Congregationis Sacrae Supremae, tum Litteras eas Nostras Encyclicas, addita *excommunicationis* poena adversus contradictores; illudque declaramus ac decernimus, si quis, quod Deus avertat, eo audaciae progrediatur ut quamlibet e propositionibus, opinionibus doctrinisque, in alterutro documento, quod supra diximus, improbatis, tueatur, censura ipso facto plecti capite *Docentes* Constitutionis *Apostolicae Sedis* irrogata, quae prima est in excommunicationibus latae sententiae Romano Pontifici simpliciter reservatis. Haec autem excommunicatio salvis poenis est intelligenda, in quas, qui contra memorata documenta quidpiam commiserint, possint uti propagatores defensoresque haeresum incurrere, si quando eorum propositiones, opiniones doctrinaeve haereticae sint, quod quidem de utriusque illius documenti adversariis plus semel usuvenit, tum vero maxime quum modernistarum errores, id est *omnium haereseon collectum*, propugnant.

His constitutis, Ordinariis dioecesum et Moderatoribus 273
religiosarum Consociationum denuo vehementerque commendamus, velint pervigiles in magistros esse, Seminariorum in primis; repertosque erroribus modernistarum imbutos, novarum nocentiumque rerum studiosos, aut minus ad praescripta Sedis Apostolicae, utcumque edita, dociles, magisterio prorsus interdicant: a sacris item ordinibus adolescentes excludant, qui vel minimum dubitationis iniiciant doctrinas se consectari damnatas novitatesque maleficas. Simul hortamur, observare studiose ne cessent libros aliaque scripta, nimium quidem percrebrescentia, quae opiniones proclivitatesque gerant tales, ut improbatis per Encyclicas Litteras Decretumque supra dicta consentiant: ea summovenda curent ex officinis librariis catholicis multoque magis e studiosae iuventutis clerique manibus. Id si sollerter accuraverint, verae etiam solidaeque faverint institutioni mentium, in qua maxime debet sacrorum Praesulum sollicitudo versari.

Haec Nos universa rata et firma consistere auctoritate

Nostra volumus et iubemus, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, die 18 mensis Novembris a. 1907, Pontificatus Nostri 5.

PIUS PP. X

12. Epistola de nova editione Vulgatae Latinae s. Scripturae (ad Rmum D. Aidanum Gasquet, Abbatem Congregationis Anglo-Benedictinae Praesidem) : *3 Decembris 1907* (1)

274 Dilecte Fili, salutem et Apostolicam Benedictionem. — Delatum Sodalibus Benedictinis munus pervestigationum studiorumque apparandorum, quibus nova innitatur editio Conversionis Latinae Scripturarum, quae Vulgatae nomen invenit, adeo equidem arbitramur nobile ut gratulari vehementer non tibi modo, sed sodalibus universis tuis, iis maxime qui adiutores clari operis erunt, debeamus. Operosum et arduum habetis propositum facinus, in quo sollerter, memoriâ patrum, celebres eruditione viri, ipsoque e Pontificum numero aliquot, felici haud plane conatu, elaborarunt. Adiungentibus vobis rei illustri animum, non est dubitationi locus, finem vos concrediti muneris fore assecuturos, qui finis restitutione continetur primiformis textus Hieronymianae Bibliorum Conversionis, consequentium saeculorum vitio non paullum depravati. Explorata, qua Benedictini Sodales pollent, palaeographiae historicarumque disciplinarum scientia, eorumque compertissima in pervestigando constantia, certo securoque animo doctos esse iubent perfecta vos investigatione antiquos Codices universos Latinae Scripturarum Interpretationis, quotquot adservari in Europae Bibliothecis ad haec tempora constat, esse examinaturos ; idque praeterea habituros curae, Codices ubique conquirere in lucemque proferre, qui usque adhuc incomperti lateant.

(1) *Pii X Pontificis Maximi Acta* 4, 117-119 ; ASS 40 (1907) 721-722.

Has vero conquisitiones valde est exoptandum ut, quo
minore fieri negotio possit, persequi cuique vestrum fas
sit: ideoque praefectis tabulariorum bibliothecarumque
studia vestra impense commendamus, nihil ambigentes,
quin pro sua in doctrinas Librosque sacros voluntate, om-
nem vobis gratiam impertiant. — Singularis praestantia 275
rei et concepta de vobis ab Ecclesia expectatio, ingenium
item horum temporum, quibus illud certe dandum est
laudi, pervestigationes istius modi ita perficere, ut nulla
ex parte reprehendendae videantur: talia haec profecto
sunt, ut aperte inde appareat, oportere id opus ad absolu-
tionem plane ac perfectionem afferri, ductuque confici
normarum, quae plurimi apud disciplinas id genus aesti-
mentur. Equidem intelligimus longo vobis opus esse tem-
poris spatio, ut munus exitu fausto concludatis: talis
namque agitur res quam animis aggredi et perficere ne-
cesse est curarum et festinationis expertibus. Neque vero
perspicuum minus Nobis est, quam multa pecuniae vi
tam amplo exsequendo consilio sit opus: ob eamque rem
spem libet amplecti non defuturos immortali operi qui de
suis fortunis adiutores velint se dare, bene de Sacris Lit-
teris ac de Christiana Religione merituri. Eos Nos, pe-
rinde atque vos, initio egregii facinoris, hortatione pro-
sequimur, velint Nobiscum adiumentum operi afferre;
quandoquidem qui bona impendunt studia, liberalibus
debent manibus fulciri. Auspicem luminum gratiarumque
coelestium, indicemque praecipuae dilectionis Nostrae
Apostolicam Benedictionem tibi iisque universis ac singu-
lis, qui studium opemve praestantissimo facinori contu-
lerint, peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum, die 3 Decembris anno
1907, Pontificatus Nostri quinto.

Pius PP. X.

13. Pont. Commissio de Re Biblica :

Rescriptum Commissionis Pontificiae de Re Biblica de libri Isaiae indole et auctore ; *28 Iunii 1908* (1)

Propositis sequentibus dubiis Commissio Pontificia de Re Biblica sequenti modo respondit :

276 *Dubium I.* Utrum doceri possit, vaticinia quae leguntur in libro Isaiae, — et passim in Scripturis, — non esse veri nominis vaticinia, sed vel narrationes post eventum confictas, vel, si ante eventum praenuntiatum quidpiam agnosci opus sit, id prophetam non ex supernaturali Dei futurorum praescii revelatione, sed ex his, quae iam contigerunt, felici quadam sagacitate et naturali ingenii acumine, coniiciendo praenuntiasse ?

Resp. Negative.

277 *Dubium II.* Utrum sententia quae tenet, Isaiam ceterosque prophetas vaticinia non edidisse nisi de his, quae in continenti vel post non grande temporis spatium eventura erant, conciliari possit cum vaticiniis, imprimis messianicis et eschatologicis, ab eisdem prophetis de longinquo certo editis, necnon cum communi SS. Patrum sententia concorditer asserentium, prophetas ea quoque praedixisse, quae post multa saecula essent implenda ?

Resp. Negative.

278 *Dubium III.* Utrum admitti possit, prophetas non modo tamquam correctores pravitatis humanae divinique verbi in profectum audientium praecones, verum etiam tamquam praenuntios eventuum futurorum, constanter alloqui debuisse auditores non quidem futuros, sed praesentes et sibi aequales, ita ut ab ipsis plane intelligi potuerint ; proindeque secundam partem libri Isaiae (cap. 40-66), in qua vates non Iudaeos Isaiae aequales, at Iudaeos in exilio babylonico lugentes, veluti inter ipsos vivens alloquitur et solatur, non posse ipsum Isaiam iamdiu emortuum auctorem habere, sed oportere eam ignoto cuidam vati inter exules viventi assignare ?

Resp. Negative.

279 *Dubium IV.* Utrum, ad impugnandam identitatem

(1) *Pii X Pontificis Maximi Acta* 4, 140-142 ; ASS 41 (1908) 613 s.

auctoris libri Isaiae, argumentum philologicum, ex lingua stiloque desumptum, tale sit censendum, ut virum gravem, criticae artis et hebraicae linguae peritum, cogat in eodem libro pluralitatem auctorum agnoscere?

Resp. Negative.

Dubium V. Utrum solida prostent argumenta, etiam 280
cumulative sumpta, ad evincendum Isaiae librum non ipsi soli Isaiae, sed duobus, immo pluribus auctoribus esse tribuendum?

Resp. Negative.

Die autem 28 Iunii 1908, in audientia ambobus Reverendissimis Consultoribus ab Actis benigne concessa, Sanctissimus praedicta responsa rata habuit ac publici iuris fieri mandavit.

Romae, die 29 Iunii 1908.

FULCRANUS VIGOUROUX, P. S. S.
LAURENTIUS JANSSENS, O. S. B.
Consultores ab Actis

14. De organo officiali Pont. Commissionis de Re Biblica; *15 Februarii 1909* (1)

Cum de expressa voluntate SS. D. N. Pii PP. X *Acta* 281
Apostolicae Sedis typis Vaticanis edita, sint unicum *Commentarium officiale* ad « Constitutiones Pontificias, leges, decreta, aliaque tum Romanorum Pontificum, tum sacrarum Congregationum et Officiorum scita legitime promulganda et evulganda », Eminentissimi DD. Cardinales Commissioni Pontificiae de Re Biblica addicti in coetu 14 Februarii huius anni in aedibus Vaticanis habito, statuerunt, ut praedicta Commissio ad actus suos publici iuris faciendos nullo alio deinceps promulgationis organo uteretur.

Romae, die 15 Februarii anno 1909.

FULCRANUS VIGOUROUX, P. S. S.
LAURENTIUS JANSSENS, O. S. B.
Consultores ab Actis

(1) *AAS* 1 (1909) 241.

15. Litterae Apostolicae «Vinea electa», *7 Maii 1909,* **quibus Pontificium Institutum Biblicum in Urbe erigitur** (1)

282 Ad perpetuam rei memoriam. — Vinea electa sacrae Scripturae ut uberiores in dies fructus tum Ecclesiae Pastoribus, tum fidelibus universis afferret, iam inde ab exordiis apostolici Nostri regiminis, Decessorum Nostrorum vestigiis insistentes, omni ope contendimus. Instabat enim in primis praesens Ecclesiae necessitas, ex eo maxime parta, quod de disceptationibus biblicis confusae essent usquequaque ac perturbatae mentes. Urgebat etiam conceptum animo Nostro desiderium, itemque nativum muneris Nostri officium provehendi pro viribus studium Sacrarum Scripturarum, comparandique, catholicis praecipue iuvenibus, catholica studiorum subsidia, ne cum ingenti sanae doctrinae discrimine ad heterodoxos se conferrent redirentque modernistarum spiritu imbuti.

283 His talibus Ecclesia malis efficacia et nova remedia oppositurus, maioraque studiorum biblicorum incrementa curaturus, illud iam pridem Leo XIII r. m. animo spectavit, athenaeum biblicum in Urbe constituere, quod altioribus magisteriis omnique instrumento eruditionis biblicae ornatum, copiam praesertim excellentium magistrorum ad exponendos in scholis catholicis Divinos Libros praeberet.

284 Salutare ac frugiferum Decessoris Nostri propositum Nos quidem avide complexi, iam Litteris Nostris *Scripturae Sanctae,* die 23 Februarii mensis anno 1904 datis, monuimus, percommodum Nobis consilium videri huiusmodi athenaei biblici in Urbe condendi, quo « delecti undique adolescentes convenirent, scientia divinorum eloquiorum singulares evasuri », illud addentes, spem bonam Nos certamque fovere fore, ut eius perficiendae rei facultas, quae tunc quidem Nobis, non secus ac Decessori Nostro deerat, aliquando ex catholicorum liberalitate suppeteret.

285 Itaque, quod felix faustumque sit reique catholicae

---

(1) *AAS* 1 (1909) 447-449.

bene vertat, Pontificium Institutum Biblicum in hac alma Urbe, apostolica Nostra auctoritate, tenore praesentium, motu proprio, de certaque scientia ac matura deliberatione Nostris, erigimus, eiusque leges ac disciplinam has esse statuimus:

Finis Pontificio Biblico Instituto sit, ut in Urbe Roma 286
altiorum studiorum ad Libros sacros pertinentium habeatur centrum, quod efficaciore, quo liceat, modo doctrinam biblicam et studia omnia eidem adiuncta, sensu Ecclesiae catholicae promoveat.

Ad hunc finem spectat in primis, ut selecti ex utroque 287
clero atque ex variis nationibus adolescentes, absoluto iam ordinario philosophiae ac theologiae cursu, in studiis biblicis ita perficiantur atque exerceantur, ut illa postmodum tam privatim quam publice, tum scribentes cum docentes, profiteri valeant, et gravitate ac sinceritate doctrinae commendati, sive in munere magistrorum penes catholicas scholas, sive in officio scriptorum pro catholica veritate vindicanda, eorum dignitatem tueri possint.

Ad eumdem finem pertinet, ut tum magistri atque 288
alumni Instituto adscripti, tum auditores, tum etiam hospites, qui extra ordinarium in Instituto studiorum cursum in disciplinis biblicis proficere cupiant, omnibus praesidiis adiuventur, quae ad studia laboresque id genus opportuna censeantur.

Denique Instituti fine continetur, ut sanam de Libris 289
Sacris doctrinam, normis ab hac S. Sede Apostolica statutis vel statuendis omnino conformem, adversus opiniones, recentiorum maxime, falsas, erroneas, temerarias atque haereticas defendat, promulget, promoveat.

Ut Institutum id quod spectat assequi valeat, omnibus 290
ad rem idoneis praesidiis erit instructum.

Quare complectetur in primis lectiones atque exercitationes practicas de re biblica universa. Ac primo quidem loco eae materiae tractandae erunt, quibus alumni muniantur ad faciendum doctrinae suae coram Pontificia Commissione Biblica periculum (1). His accedent lectiones

(1) Sed cf. Motu proprio Pii XI, *Quod maxime erat in votis*, d. d. 30 Sept. 1928 (*AAS* 20 (1928) 314 s.).

atque exercitationes de quaestionibus peculiaribus ex interpretatione, introductione, archaeologia, historia, geographia, philologia, aliisque disciplinis ad Sacros Libros pertinentibus. Addetur methodica et practica informatio alumnorum, qua ad disputationes biblicas ratione scientifica pertractandas instruantur et exerceantur. Praeterea publice de rebus biblicis *conferentiae* adiicientur, ut communi quoque multorum necessitati atque utilitati prospiciatur.

291 Alterum summopere necessarium praesidium erit biblica bibliotheca, quae opera potissimum antiqua et nova complectetur necessaria vel utilia ad verum in disciplinis biblicis profectum comparandum, et ad fructuose peragenda ordinaria doctorum alumnorumque in Instituto studia. Accedet museum biblicum, seu rerum earum collectio, quae ad Sacras Scripturas et antiquitates biblicas illustrandas utiles esse dignoscantur.

292 Tertium subsidium erit series variorum scriptorum, nomine et auctoritate Instituti promulganda, ex quibus alia eruditis investigationibus, alia defendendae circa Libros Sacros catholicae veritati, alia spargendis ubique sanis de re biblica doctrinis proderunt.

De constitutione atque ordinatione Instituti quae sequuntur edicimus:

293 I. Pontificium Institutum biblicum ab Apostolica Sede immediate dependeat eiusque praescriptis legibusque regatur.

294 II. Instituti regimen nominando a Nobis praesidi credatur: hic, commissi sibi muneris vi, gerat Instituti personam, de rebusque gravioribus universis, quae Institutum attingant, ad Nos referat, Nobisque regiminis sui rationem quotannis reddat.

295 III. Professores ordinarii constituant Instituti consilium, quod una cum praeside provehendis Instituti ipsius bono et incremento operam navabit.

296 IV. Supremam studiorum et regiminis Instituti normam et regulam principia et decreta constituent per Sedem Apostolicam et Pontificiam Biblicam Commissionem edita vel edenda. Quae principia atque decreta ut fide-

liter, integre sincereque servent et custodiant, speciali se obligatione teneri ii universi intelligant, qui ad Pontificium hoc Institutum Biblicum quovis modo pertineant atque ad studia biblica in ipso Instituto incumbant.

Quae ad constitutionem atque ordinationem Instituti 297
huius Biblici propius spectent, ea in propriis Instituti legibus, his Litteris Nostris adiunctis, enucleatius declaramus.

Haec volumus, edicimus, statuimus, decernentes prae- 298
sentes Litteras firmas, validas, efficaces semper exsistere et fore suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, illisque, ad quos spectat et in posterum spectabit, in omnibus et per omnia plenissime suffragari sicque in praemissis per quoscumque iudices ordinarios et delegatos iudicari et definiri debere, atque irritum esse et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum sub anulo Piscatoris, die 7 Maii 1909, Pontificatus Nostri anno 6.

L. ✠ S. R. Card. Merry del Val, *a secretis Status*

16. Leges Pontificio Instituto Biblico regendo [1]

Titulus I. *De studiis in Instituto peragendis*

1. Peragendorum in Instituto studiorum materia ea 299
in primis est, quae ad academicos gradus a Pontificia Commissione Biblica conferendos requiritur. Fas praeterea erit, de disceptationibus universis, ad profectum disciplinae biblicae pertinentibus, in Instituti ipsius scholis disserere.

2. Habendae in Instituto scholae triplicis generis sint: 300
lectiones, exercitationes practicae, conferentiae publicae.

3. In lectionibus pars aliqua disciplinae biblicae, nec 301
nimis amplis nec nimis arctis circumscripta limitibus, ra-

---

(1) *AAS* 1 (1909) 449-451.

tione scientifica alumnis proponatur, ut ita in studiis adiuventur et ad subsequentes labores fructuose exantlandos sedulo instruantur.

302 4. Practicae exercitationes triplicem habeant sibi propositum finem: a) *quod ad materiam studiorum,* viam sternere ad argumentum aliquod altius noscendum, subsidiis litterariis propositis, rationibus illustratis, difficultatibus solutis ; b) *quod ad formam,* edocere omnes familiaremque, institutione et usu, reddere scientificam methodum in studiis servandam ; c) *quod ad praxim,* exercitationibus viva voce aut scripto habendis, alumnorum quoque excitare activam assiduamque operam eorumque facultates scientificas ac paedagogicas evolvere.

303 5. Conferentiae publicae occurrant in primis communi multorum necessitati atque utilitati. Hae tamen alumnis etiam Instituti multiplicem poterunt fructum afferre, cum rationem ipsis ostendant disputationes biblicas modo scientifico simul et populari, multorumque intellectui accommodato, pertractandi, suppeditentque provectioribus opportunitatem se practice exercitandi in hoc perutili dicendi genere, hac nostra potissimum aetate summopere necessario.

304 6. Pro universis biblicis studiis, tam in scholis quam privatim peragendis, Institutum alumnis offeret commodam laborum supellectilem omniaque eruditionis biblicae instrumenta.

Titulus II. *De regimine Instituti*

305 7. Regimen Instituti spectat ad praesidem, qui, sui muneris vi, Instituti personam gerit.

306 8. Praeses a Summo Pontifice nominatur, audita relatione Praepositi generalis Societatis Iesu, qui tres pro eo munere candidatos Ipsi proponet.

307 9. Praesidis adiutor et socius munere fungatur a secretis Instituti, et in rebus ordinariis vices gerat absentis vel impediti praesidis.

308 10. Pro bibliothecae cura gerenda et ceteris externis rebus ordinariis bibliothecarius et custos aliique idonei socii designentur.

11. Praeses de omnibus gravioribus Instituti rebus ad Apostolicam Sedem referat, et ipsi Sedi regiminis sui rationem quotannis reddat. 309

Titulus III. *De magistris Instituti*

12. Lectiones, exercitationes et conferentiae certis temporibus habeantur ac dirigantur ab Instituti magistris. Hi vero vel ordinarii professores vel extraordinarii lectores erunt. 310

13. Professores ordinarii de consensu Apostolicae Sedis per Praepositum Generalem Societatis Iesu nominentur. 311

14. Lectores extraordinarii, postquam plures per annos in officio docendi se probaverint, ad ordinarii professoris munus, servatis servandis, ascendere poterunt. 312

15. Magistri omnes etiam extra lectiones atque exercitationes practicas alumnis praesto erunt eosque in disciplinae biblicae studiis adiuvabunt ac dirigent. Scriptis quoque suis propositum Instituto finem assequendum curabunt, illudque maxime cavebunt, ne in varias ac dissitas doctrinae investigationes abstracti, maturo laborum suorum fructu destituantur. 313

Titulus IV. *De celebrantibus Instituti scholas*

16. Iuvenes studiis biblicis in Instituto operam navantes, ad tres classes pertinere poterunt ; nam aut alumni proprie dicti erunt, aut auditores inscripti, aut hospites liberi. 314

17. In numerum alumnorum proprie dictorum non admittentur, nisi qui sint in sacra theologia doctores, cursumque philosophiae scholasticae integre absolverint. Alumni omnes ita expleant in Instituto regulariter studiorum cursum, ut se ad periculum coram Pontificia Commissione Biblica faciendum parent. 315

18. Auditores inscribi possunt, qui integrum philosophiae ac theologiae cursum absolverint. 316

19. Ceteris studiosis, tamquam hospitibus liberis, ad lectiones audiendas aditus pateat. 317

20. Alumni atque auditores frequentes assidue esse diligentiamque servare tam in lectionibus quam in exercitationibus Instituti teneantur. 318

Titulus V. *De bibliotheca Instituti*

319 21. Bibliotheca Instituti ita instruatur, ut ordinariis studiis atque elucubrationibus tam doctorum quam discipulorum necessaria atque utilia praebeat litteraria subsidia.

320 22. Quare complectatur in primis opera sanctorum Patrum aliorumque interpretum catholicorum et praestantiorum acatholicorum de biblicis disciplinis.

321 23. Peculiari ratione bibliotheca instruatur praecipuis operibus encyclopaedicis et periodicis recentioribus ad Biblica pertinentibus.

322 24. Praeter magistros, Instituti alumni atque auditores ad usum bibliothecae ordinarium prae ceteris admittantur. Ordinario bibliothecae usu sint reliqui interdicti.

323 25. Cum bibliotheca in id debeat maxime inservire, ut studia ipso in Instituto peragantur, libros et scripta periodica in alium locum asportare nefas erit.

Ex Aedibus Vaticanis, die 7 Maii a. 1909.

De speciali mandato Sanctissimi

L. ✠ S. R. Card. Merry del Val, *a secretis Status*

17. Pont. Commissio de Re Biblica:
Responsum VI, *30 Iunii 1909*, de charactere historico trium priorum capitum Geneseos (1)

324 I. Utrum varia systemata exegetica, quae ad excludendum sensum litteralem historicum trium priorum capitum libri Geneseos excogitata et scientiae fuco propugnata sunt, solido fundamento fulciantur?

Resp. Negative.

325 II. Utrum non obstantibus indole et forma historica libri Geneseos, peculiari trium priorum capitum inter se et cum sequentibus capitibus nexu, multiplici testimonio Scripturarum tum Veteris tum Novi Testamenti, unanimi fere sanctorum Patrum sententia ac traditionali sensu,

---

(1) *AAS* 1 (1909) 567-569.

quem, ab israelitico etiam populo transmissum, semper tenuit Ecclesia, doceri possit, praedicta tria capita Geneseos continere non rerum vere gestarum narrationes, quae scilicet obiectivae realitati et historicae veritati respondeant; sed vel fabulosa ex veterum populorum mythologiis et cosmogoniis deprompta et ab auctore sacro, expurgato quovis polytheismi errore, doctrinae monotheisticae accommodata; vel allegorias et symbola, fundamento obiectivae realitatis destituta, sub historiae specie ad religiosas et philosophicas veritates inculcandas proposita; vel tandem legendas ex parte historicas et ex parte fictitias, ad animorum instructionem et aedificationem libere compositas?

Resp. Negative ad utramque partem.

III. Utrum speciatim sensus litteralis historicus vocari 326
in dubium possit, ubi agitur de factis in eisdem capitibus enarratis, quae christianae religionis fundamenta attingunt: uti sunt, inter cetera, rerum universarum creatio a Deo facta in initio temporis; peculiaris creatio hominis; formatio primae mulieris ex primo homine; generis humani unitas; originalis protoparentum felicitas in statu iustitiae, integritatis et immortalitatis; praeceptum a Deo homini datum ad eius oboedientiam probandam; divini praecepti, diabolo sub serpentis specie suasore, transgressio; protoparentum deiectio ab illo primaevo innocentiae statu; nec non Reparatoris futuri promissio?

Resp. Negative.

IV. Utrum in interpretandis illis horum capitum locis, 327
quos Patres et Doctores diverso modo intellexerunt, quin certi quippiam definitique tradiderint, liceat, salvo Ecclesiae iudicio servataque fidei analogia, eam quam quisque prudenter probaverit, sequi tuerique sententiam?

Resp. Affirmative.

V. Utrum omnia et singula, verba videlicet et phrases, 328
quae in praedictis capitibus occurrunt, semper et necessario accipienda sint sensu proprio, ita ut ab eo discedere

numquam liceat, etiam cum locutiones ipsae manifesto appareant improprie, seu metaphorice vel anthropomorphice usurpatae, et sensum proprium vel ratio tenere prohibeat vel necessitas cogat dimittere?

Resp. Negative.

329 VI. Utrum, praesupposito litterali et historico sensu, nonnullorum locorum eorumdem capitum interpretatio allegorica et prophetica, praefulgente sanctorum Patrum et Ecclesiae ipsius exemplo, adhiberi sapienter et utiliter possit?

Resp. Affirmative.

330 VII. Utrum, cum in conscribendo primo Geneseos capite non fuerit sacri auctoris mens intimam adspectabilium rerum constitutionem ordinemque creationis completum scientifico more docere, sed potius suae genti tradere notitiam popularem, prout communis sermo per ea ferebat tempora, sensibus et captui hominum accommodatam, sit in horum interpretatione adamussim semperque investiganda scientifici sermonis proprietas?

Resp. Negative.

331 VIII. Utrum in illa sex dierum denominatione atque distinctione, de quibus in Geneseos capite primo, sumi possit vox *yôm* (dies) sive sensu proprio pro die naturali, sive sensu improprio pro quodam temporis spatio, deque huiusmodi quaestione libere inter exegetas disceptare liceat?

Resp. Affirmative.

Die autem 30 Iunii anni 1909, in audientia ambobus Reverendissimis Consultoribus ab Actis benigne concessa, Sanctissimus praedicta responsa rata habuit ac publici iuris fieri mandavit.

Romae, die 30 Iunii 1909.

FULCRANUS VIGOUROUX, P. S. S.
LAURENTIUS JANSSENS, O. S. B.
Consultores ab Actis

18. Responsum VII, *1 Maii 1910*, de auctoribus et de tempore compositionis Psalmorum (1)

I. Utrum appellationes *Psalmi David, Hymni David, Liber Psalmorum David, Psalterium Davidicum,* in antiquis collectionibus et in Conciliis ipsis usurpatae ad designandum Veteris Testamenti librum CL Psalmorum, sicut etiam plurium Patrum et Doctorum sententia, qui tenuerunt omnes prorsus Psalterii psalmos uni David esse adscribendos, tantam vim habeant, ut Psalterii totius unicus auctor David haberi debeat? 332

Resp. Negative.

II. Utrum ex concordantia textus hebraici cum graeco textu alexandrino aliisque vetustis versionibus argui iure possit, titulos psalmorum hebraico textui praefixos antiquiores esse versione sic dicta LXX virorum; ac proinde si non directe ab auctoribus ipsis psalmorum, a vetusta saltem iudaica traditione derivasse? 333

Resp. Affirmative.

III. Utrum praedicti psalmorum tituli, iudaicae traditionis testes, quando nulla ratio gravis est contra eorum genuinitatem, prudenter possint in dubium revocari? 334

Resp. Negative.

IV. Utrum, si considerentur Sacrae Scripturae haud infrequentia testimonia circa naturalem Davidis peritiam, Spiritus Sancti charismate illustratam, in componendis carminibus religiosis, institutiones ab ipso conditae de cantu psalmorum liturgico, attributiones psalmorum ipsi factae tum in Veteri Testamento, tum in Novo, tum in ipsis inscriptionibus, quae psalmis ab antiquo praefixae sunt; insuper consensus Iudaeorum, Patrum et Doctorum Ecclesiae, prudenter denegari possit, praecipuum Psalterii carminum Davidem esse auctorem, vel contra affirmari pauca dumtaxat eidem regio psalti carmina esse tribuenda? 335

Resp. Negative ad utramque partem.

V. Utrum in specie denegari possit Davidica origo 336

(1) *AAS* 2 (1910) 354 s.

eorum psalmorum qui in Veteri vel Novo Testamento diserte sub Davidis nomine citantur, inter quos prae ceteris recensendi veniunt Ps. 2 *Quare fremuerunt gentes;* Ps. 15 *Conserva me, Domine;* Ps. 17 *Diligam te, Domine, fortitudo mea;* Ps. 31 *Beati quorum remissae sunt iniquitates;* Ps. 68 *Salvum me fac, Deus;* Ps. 109 *Dixit Dominus Domino meo?*

Resp. Negative.

337 VI. Utrum sententia eorum admitti possit, qui tenent inter Psalterii psalmos nonnullos esse sive Davidis sive aliorum auctorum, qui propter rationes liturgicas et musicales, oscitantiam amanuensium aliasve incompertas causas in plures fuerint divisi vel in unum coniuncti; itemque alios esse psalmos, uti *Miserere mei, Deus,* qui ut melius aptarentur circumstantiis historicis vel solemnitatibus populi iudaici, leviter fuerint retractati vel modificati, subtractione aut additione unius alteriusve versiculi, salva tamen totius textus sacri inspiratione?

Resp. Affirmative ad utramque partem.

338 VII. Utrum sententia eorum inter recentiores scriptorum, qui indiciis dumtaxat internis innixi vel minus recta sacri textus interpretatione, demonstrare conati sunt non paucos esse psalmos post tempora Esdrae et Nehemiae, quinimmo aevo Machabaeorum, compositos, probabiliter sustineri possit?

Resp. Negative.

339 VIII. Utrum ex multiplici Sacrorum Librorum Novi Testamenti testimonio et unanimi Patrum consensu, fatentibus etiam Iudaicae gentis scriptoribus, plures agnoscendi sint psalmi prophetici et messianici, qui futuri Liberatoris adventum, regnum, sacerdotium, passionem, mortem et resurrectionem vaticinati sunt; ac proinde reiicienda prorsus eorum sententia sit, qui indolem psalmorum propheticam ac messianicam pervertentes, eadem de Christo oracula ad futuram tantum sortem populi electi praenuntiandam coarctant?

Resp. Affirmative ad utramque partem.

Die autem 1 Maii 1910, in audientia utrique Reverendissimo Consultori ab Actis benigne concessa, Sanctissimus praedicta responsa rata habuit ac publici iuris fieri mandavit.

Romae, die 1 Maii 1910.

Fulcranus Vigouroux, P. S. S.
Laurentius Janssens, O. S. B.
Consultores ab Actis

19. Motu proprio « Illibatae », *29 Iunii 1910,* **de iureiurando conceptis verbis dando ab iis, qui doctores in Sacra Scriptura sunt renuntiandi** (1)

Illibatae custodiendae religionis nostrae doctrinae ani- 340
mum intendentes, plura superioribus annis providenda ac sancienda curavimus, quorum virtute, Decessoris Nostri rel. rec. exempla secuti, tum debitum responsis Sacri Consilii de Re Biblica obsequium firmavimus, tum proprium huiusmodi colendis studiis, aetate hac nostra quam quae maxime gravibus, Institutum condidimus. Quoniam vero non id tantummodo cordi Nobis est alumnos, ad magisterium contendentes, praesidiis disciplinae consentaneis ita instruere, ut scientiam de re biblica perfecte calleant et progressionem finitimarum doctrinarum in Sacros Libros defendendos apte derivent, sed etiam ut, magisterium assecuti, haustam disciplinam fideliter tradant scientiamque in discipulorum mentibus sine ulla devii sensus suspicione inserant, idcirco formulam praeterea iurisiurandi praescribendam putavimus, quam candidati ad lauream, antequam doctoris titulo in sacra Scriptura donentur, recitare atque emittere teneantur. Itaque tum doctrinae sacrae, tum magistrorum alumnorumque, tum denique Ecclesiae ipsius securiori bono prospecturi, motu proprio atque ex certa scientia et matura deliberatione, deque Apostolicae Nostrae potestatis plenitudine, praesentium

(1) *AAS* 2 (1910) 469 s.

vi, perpetuumque in modum, decernimus, volumus, praecipimus, ut qui in Sacra Scriptura doctores sint renuntiandi, iuramenti formulam in hunc, qui sequitur, modum emittant:

341 « Ego N. N. omni, qua par est, reverentia me subiicio et sincero animo adhaereo omnibus decisionibus, declarationibus et praescriptionibus Apostolicae Sedis seu Romanorum Pontificum de Sacris Scripturis deque recta earumdem explanandarum ratione, praesertim vero Leonis XIII Litteris Encyclicis *Provindentissimus Deus,* die 18 Novembris anno 1893 datis, nec non Pii X Motu proprio *Praestantia Scripturae Sacrae,* dato die 18 Novembris anno 1907 eiusque Apostolicis Litteris *Vinea electa,* datis die 7 Maii anno 1909, quibus edicitur « universos omnes conscientiae obstringi officio sententiis Pontificalis Consilii de Re Biblica, ad doctrinam pertinentibus, sive quae adhuc sunt emissae, sive quae posthac edentur, perinde ac Decretis Sacrarum Congregationum a Pontifice probatis, se subiiciendi, nec posse notam tum detrectatae oboedientiae, tum temeritatis devitare aut culpa propterea vacare gravi, quotquot verbis scriptisque sententias has tales impugnent » ; quare spondeo me « principia et decreta per Sedem Apostolicam et Pontificiam Biblicam Commissionem edita vel edenda » uti « supremam studiorum normam et regulam » fideliter, integre sincereque servaturum et inviolabiliter custoditurum, nec umquam me sive in docendo sive quomodolibet verbis scriptisque eadem esse impugnaturum. Sic spondeo, sic iuro, sic me Deus adiuvet et haec Sancta Dei Evangelia ».

342 Quod vero documento hoc Nostro, Motu proprio edito, statutum est, id ratum firmumque esse iubemus, contrariis quibuscumque minime obstantibus.

Datum Romae apud S. Petrum, die 29 Iunii 1910, Pontificatus Nostri anno septimo.

PIUS PP. X

20. Ex Motu proprio « Sacrorum Antistitum », *1 Septembris 1910,* **quo quaedam statuuntur leges ad modernismi periculum propulsandum** (¹)

Formula iurisiurandi

... Reprobo pariter eam Scripturae Sanctae diiudicandae atque interpretandae rationem, quae Ecclesiae traditione, analogia Fidei, et Apostolicae Sedis normis posthabitis, *rationalistarum* commentis inhaeret, et criticen textus velut unicam supremamque regulam haud minus licenter quam temere, amplectitur ... 343

21. Pont. Commissio de Re Biblica :

De examinibus coram Pontif. Commissione Biblica subeundis (²)

Caput I : Ad conferendum gradumBaccalaureatus et Licentiae

ART. I. *De periculorum tempore deque petitione a candidatis facienda*

1. Candidatis ad Baccalaureatum et ad Licentiam probandis duplex habetur iudicum sessio, mense Novembri et mense Maio, id est ineunte et exeunte anno scholastico. 344

2. Candidati petitionem Rm̃o Consultori ab Actis exhibeant et quidem ante finem mensis Septembris, qui volunt in sessione prima periculum doctrinae suae facere, ante finem mensis Martii, qui in altera. 345

3. In petitione candidatus, praeter nomen, cognomen, domicilium suum, indicet etiam, ubi et quo die ad sacerdotium sit promotus. Praeterea exhibeat documenta authentica, quibus constet, in quo Athenaeo vel Instituto et per quot annos primum studia philosophica, dein studia theologica, sive ordinaria sive superiora, peregerit ; ubi et quo die sacrae theologiae saltem Licentiam sit 346

(¹) *AAS* 2 (1910) 655-680, praesertim p. 671.

(²) Programma examinum vide in appendice, p. 266-272.

consecutus. Idem petitioni litteras commendatitias adiungat Ordinarii sui vel, si e religioso Ordine Institutove sit, Antistitis manu subscripta. Horum autem documentorum inspectionem sibi Pontificia Commissio reservat.

347 4. De diebus pericolorum destinatis candidati tempestive certiores fiunt.

348 Art. II. *De lingua in experimentis adhibenda*

Experimenta iis, qui Baccalaureatum vel Licentiam petunt - item qui Lauream - latine danda sunt.

Art. III. *De experimentis scriptis*

349 1. Experimentum scriptum complectitur: *a*) Dissertationem exegeticam de textu aliquo Evangeliorum vel Actuum ; - *b*) Scriptionem de quopiam argumento ex historia biblica iuxta materiarum indicem descripto (1) ; - *c*) Scriptionem de aliquo argumento Introductionis generalis vel specialis ibidem pariter assignato. Ad hanc geminam scriptionem conficiendam bis tres horae conceduntur ; sex autem ad dissertationem, cui propterea duplex tribuitur valor.

350 2. Dissertatio et scriptiones sunt sine cuiusvis libri adminiculo conficiendae, praeter Scripturae textum et concordantias atque Synopses, quorum exemplar cuivis candidato ab ipsa Commissione, sed pro dissertatione exegetica dumtaxat, traditur.

351 3. Quod attinet ad modum argumentum exegeticum tractandi, magna relinquitur candidatis libertas. Sciant tamen ab eis non requiri oratoriam quamdam amplificationem, sed tractationem scientia et ratione confectam, quae litteralem scilicet expositionem propositi textus exhibeat, cum conclusionibus doctrinalibus, comparatione locorum consimilium, interpretatione praecipuarum variarum lectionum, explanatione antilogiarum, quae vel inter textum et versiones, vel inter eiusdem textus locutiones occurrant.

---

(1) Cfr. Appendicem p. 267.

Art. IV. *De experimentis, quae viva voce fiunt*

1. Candidatus ad Baccalaureatum unum pluresve locos quattuor Evangeliorum et II Cor graece ; atque II Sam 1-20 ; Is 1-14 ; Eccle hebraice ex tempore verbis interpretari debet. Praeterea de introductione speciali in singulos libros utriusque Testamenti interrogabitur. 352

2. Candidatus ad Licentiam de historia Antiqui et Novi Testamenti ; de quaestionibus Introductionis generalis in memorato indice assignatis ; demum, ad iudicum arbitrium, de argumento in scriptionibus evoluto, interrogatur. 353

Experimentum, quod voce fit, unam horam et 20 momenta pro Baccalaureatu complectitur, id est bis semihoram pro parte graeca et hebraica, et viginti momenta pro altera. Pro Licentia complectitur 40 momenta, id est 20 pro Historia et totidem pro Introductione generali. 354

Art. V. *De notis seu punctis deque condicionibus ad successum requisitis*

1. Disciplinae aliae sunt principales, aliae auxiliares (1). 355

2. Disciplinae principales sunt: 356

a) Baccalaureatus: lingua hebraica et graeca ;

b) Licentiae: examen scriptum exegeseos ;

c) ad Lauream: exegesis V. et N.T. et lingua orientalis.

3. Disciplinae auxiliares sunt: 357

a) Baccalaureatus: introductio specialis ;

b) Licentiae: dissertatio de historia biblica ; dissertatio de introductione generali ; dissertatio de introductione speciali, et examen orale harum disciplinarum ;

c) ad Lauream: Introductionis generalis quaestiones selectae.

4. Singulis utriusque experimenti partibus aequalis tribuitur punctorum numerus, id est viginti, quae tamen 358

---

(1) Cf. *Constitutionem Apostolicam « Deus scientiarum Dominus »*, titulus tertius, art. 33 ; paragraphus 1 ; *AAS* 23 (1931) 255.

puncta in experimento linguae hebraicae et graecae, necnon dissertationis exegeticae duplum valorem habent.

359 5. In qua materia candidatus duodecim puncta tulerit, in ea se satis iudicibus probasse sciat.

360 6. Qui in una e disciplinis principalibus exitum felicem non habuerit, omnes principales iterabit; qui in auxiliari, hanc solam.

361 7. Qui mensuram statutam in singulis materiis experimenti scripti non attigerit, ad tentandum experimentum orale non admittitur. Qui vero felicem exitum in scriptis habuit, etsi in experimento verbali deficiat, ei experimentum scriptum iterandum non est.

362 Ad felicem exitum experimenti requiritur ut candidatus ad mensuram supra descriptam in singulis materiis bene responderit.

363 8. Qui in iterato experimento, sive scripto sive verbali, iterum cecidit, pericula numquam postea tentare sinitur. Iterare autem experimentum nisi in sequenti aliqua sessione non licet, salva speciali venia ab Eminentissimo Cardinali praeside impetranda.

364 9. Qui in utroque experimento sic se probavit, ut, partitione punctorum facta, tres quartas summae partes retulerit, is ius ad honorificam sui mentionem acquirit; qui vero septem partes summae, ius ad mentionem specialem. Mentionem specialem tamen nullus Candidatus acquirit, qui ceteris paribus (requisitis praesuppositis) in quacumque materia minus quam 16 puncta tulerit; qui in quacumque materia minus quam 15, ius ad mentionem non habet.

365 10. Experimenti verbali exitus nonnisi die insequenti a Revmo Secretario candidatis significatur.

Art. VI. *De expensis a Candidatis faciendis*

366 1. Tributa a Candidatis solvenda definiuntur servatis normis a S. Sede statutis et ratione habita communis condicionis oeconomicae.

367 2. Candidatis, quibus experimentum haud bene successit, tertia pars summae solvendae restituetur; quod

si in scriptis satis fecerint iudicibus, non eis restituetur nisi septima pars.

3. Qui experimentum verbale iterum tentant, sive ex 368
integro, sive ex parte, solvant septimam partem summae (praescriptae) definitae pro singulis examinibus Baccalaureatus scil. et Licentiae pro diplomate... et decimam partem pro singulis experimenti materiis.

Caput II: Ad Lauream.

ART. I. *De condicionibus ante servandis*

1. « Nemini liceat suam periclitari doctrinam, Lau- 369
reae in Scriptura Sacra potiundae causa, nisi saltem biennio ante Licentiatus renuntiatus sit, simulque vel rem biblicam docuerit, vel aliquam de eadem elucubrationem ediderit. » (1)

2. Cum nomen suum Rmo Secretario dat, candidatus 370
simul indicet titulum et generalem notionem suae theseos doctoralis, necnon linguam, qua eam exarare intendat.

3. Pariter significet: *a*) librum vel librorum comple- 371
xum, tum Antiqui tum Novi Testamenti, quorum exegesim praeparare intendit, iuxta alterum experimentorum indicem; *b*) insuper quamnam linguam orientalem ad experimentum dandum elegerit et de quibusnam textibus se interrogari cupiat. Concessa autem idiomata sunt: syriacum, accadicum, arabicum, aethiopicum, copticum, vetus aramaicum extrabiblicum, aegyptiacum, georgicum, armenium, ugariticum.

4. Materia experimenti in linguis debet esse sat ampla, 372
extra textum biblicum, maiore saltem parte, potius deligenda. Propositio operis penes candidatum est, modo sufficientis sit molis et adprobatio Rmorum Consultorum accedat.

5. Rmus Secretarius significabit candidato, utrum the- 373
seos argumentum aliasque propositas materias Commissio comprobaverit, et quasnam forte eadem animadversiones fecerit aut mutationes suggesserit.

(1) BENEDICTUS XV, *Cum Biblia Sacra* n. IX; cf. *EB* n. 430.

374 6. Ipse vero candidatus tempestive, id est saltem tres menses ante defensionem mittat suae theseos typice, lithographice aut mechanice editae quindecim saltem exemplaria, ut, praeter Emos DD. Cardinales Pontificiae Commissioni adscriptos, quotquot Rmi Consultores defensioni theseos interesse cupiant, singuli unum accipiant.

375 7. Postquam thesis examini iudicum subiecta fuerit, maiorique numero suffragia ferentium probata, Rmus Secretarius, auditis Rmis Consultoribus, cum candidato constituet de die experimento theseosque defensioni assignando.

Art. II. *De experimento deque theseos defensione*

376 1. Experimentum duplici parte constat: altera praeliminari, altera solemniori.

377 2. Experimentum *praeliminare*, seu orale, in duplex periculum dividitur. Interrogandus est candidatus: *a*) de lingua orientali a se delecta ; - *b*) de libris Antiqui vel Novi Testamenti a se propositis, necnon de notionibus ad rem criticam et patristicam spectantibus ad normam adnexi indicis.

Quae omnia experimenta in aula publica habentur ita, ut qui cupierint, auditores eisdem interesse possint.

378 3. Experimentum *solemnius* duas pariter complectitur partes: lectionem publicam a candidato ex tempore habendam, et ipsam theseos defensionem. Licet tamen lectionem publicam etiam cum experimento orali coniungere.

379 4. Lectio publice habenda est de argumento a iudicibus delecto e Libris utriusque Testamenti ab ipso candidato propositis. Candidato thema ipso die hora octava cum dimidia notificatur. Absoluta lectione, quae per circiter 40 momenta protrahitur, iudices candidatum tentent de argumento lectionis.

380 5. Defensionem theseos praecedit argumenti expositio nitida, expedita et, quantum fieri potest, plena, quae tamen spatium 20 momentorum numquam excedat. Tres dein e iudicum collegio: Secretarius et duo Consultores thesim ex officio impugnent. Post quos alii quoque Rmi Consultores quaestiones movere possunt. Spatium utrius-

que experimenti definitum non est. Suadendum tamen, ut unius diei intervallo inter se distent.

381 6. Absoluta theseos defensione, iudices conveniunt de admissione candidati inter se deliberaturi. Cuius deliberationis exitus a Rm̃o Secretario vel statim, annuente scil. Em̃o Praeside, vel die sequenti candidato significatur.

Art. III. *De expensis a candidato solvendis*

382 Candidatus ad Lauream dimidiam partem tributorum solvere debet ante examen coram faciendum, alteram vero ante dissertationis defensionem.

22. Pont. Commissio de Re Biblica:

Responsum VIII, *19 Iunii 1911*, de auctore, de tempore compositionis et de historica veritate Evangelii secundum Matthaeum (1)

383 *Propositis sequentibus dubiis Pontificia Commissio de Re Biblica ita respondendum decrevit:*

I. Utrum, attento universali et a primis saeculis constanti Ecclesiae consensu, quem luculenter ostendunt diserta Patrum testimonia, codicum Evangeliorum inscriptiones, Sacrorum Librorum versiones vel antiquissimae et catalogi a Sanctis Patribus, ab ecclesiasticis scriptoribus, a Summis Pontificibus et Conciliis traditi, ac tandem usus liturgicus Ecclesiae orientalis et occidentalis, affirmari certo possit et debeat Matthaeum, Christi Apostolum, revera Evangelii sub eius nomine vulgati esse auctorem?

Resp. Affirmative.

384 II. Utrum traditionis suffragio satis fulciri censenda sit sententia, quae tenet Matthaeum et ceteros Evangelistas in scribendo praecessisse, et primum Evangelium patrio sermone a Iudaeis Palaestinensibus tunc usitato, quibus opus illud erat directum, conscripsisse?

(1) *AAS* 3 (1911) 294-296.

Resp. Affirmative ad utramque partem.

385 III. Utrum redactio huius originalis textus differri possit ultra tempus eversionis Ierusalem, ita ut vaticinia, quae de eadem eversione ibi leguntur, scripta fuerint post eventum: aut, quod allegari solet Irenaei testimonium (1), incertae et controversae interpretationis, tanti ponderis sit existimandum, ut cogat reiicere eorum sententiam, qui congruentius traditioni censent eamdem redactionem etiam ante Pauli in Urbem adventum fuisse confectam?

Resp. Negative ad utramque partem.

386 IV. Utrum sustineri vel probabiliter possit illa modernorum quorumdam opinio, iuxta quam Matthaeus non proprie et stricte Evangelium composuisset, quale nobis est traditum, sed tantummodo collectionem aliquam dictorum seu sermonum Christi, quibus tamquam fontibus usus esset alius auctor anonymus, quem Evangelii ipsius redactorem faciunt?

Resp. Negative.

387 V. Utrum ex eo, quod Patres et ecclesiastici scriptores omnes, immo Ecclesia ipsa iam a suis incunabulis, unice usi sunt, tamquam canonico, graeco textu Evangelii sub Matthaei nomine cogniti, ne iis quidem exceptis, qui Matthaeum Apostolum patrio scripsisse sermone expresse tradiderunt, certo probari possit ipsum Evangelium graecum identicum esse quoad substantiam cum Evangelio illo, patrio sermone ab eodem Apostolo exarato?

Resp. Affirmative.

388 VI. Utrum ex eo, quod auctor primi Evangelii scopum prosequitur praecipue dogmaticum et apologeticum, demonstrandi nempe Iudaeis Iesum esse Messiam a prophetis praenuntiatum et a Davidica stirpe progenitum, et quod insuper in disponendis factis et dictis, quae enarrat et refert, non semper ordinem chronologicum tenet, deduci inde liceat ea non esse ut vera recipienda; aut etiam affirmari possit narrationes gestorum et sermonum Christi,

---

(1) S. Iren., *Adv. haer.* 3, 1 (PG 7, 844 As., *Lib.* III, I, 2; W. W. Harvey, *Sancti Irenaei episcopi Lugdunensis libri quinque adversus haereses*, 2, pp. 3 ss.; F. Sagnard, *Irénée de Lyon. Contre les hérésies livre III*, Sources Chrétiennes, 34, Paris, 1952, p. 56).

quae in ipso Evangelio leguntur, alterationem quamdam et adaptationem sub influxu prophetiarum Veteris Testamenti et adultioris Ecclesiae status subiisse, ac proinde historicae veritati haud esse conformes?

Resp. Negative ad utramque partem.

VII. Utrum speciatim solido fundamento destitutae 389
censeri iure debeant opiniones eorum, qui in dubium revocant authenticitatem historicam duorum priorum capitum, in quibus genealogia et infantia Christi narrantur, sicut et quarumdam in re dogmatica magni momenti sententiarum, uti sunt illae, quae respiciunt primatum Petri (1), formam baptizandi cum universali missione praedicandi Apostolis traditam (2), professionem fidei Apostolorum in divinitatem Christi (3), et alia huiusmodi, quae apud Matthaeum peculiari modo enuntiata occurrunt?

Resp. Affirmative.

Die autem 19 Iunii 1911, *in audientia utrique infrascripto Reverendissimo Consultori ab Actis benigne concessa, Sanctissimus Dominus Noster PIUS PP. X praedicta responsa rata habuit ac publici iuris fieri mandavit.*

Romae, die 19 Iunii 1911.

FULCRANUS VIGOUROUX, P. S. S.
LAURENTIUS JANSSENS, O. S. B.
Consultores ab Actis

23. Responsum IX, *26 Iunii 1912*, **de auctore, de tempore compositionis et de historica veritate Evangeliorum secundum Marcum et secundum Lucam** (4)

Propositis sequentibus dubiis Pontificia Commissio de 309
Re Biblica ita respondendum decrevit:

I. Utrum luculentum traditionis suffragium, inde ab Ecclesiae primordiis mire consentiens ac multiplici argu-

(1) *Mt.* 16, 17-19.
(2) *Mt.* 28, 19 s.
(3) *Mt.* 14, 33.
(4) *AAS* 4 (1912) 463-465.

mento firmatum, nimirum disertis Sanctorum Patrum et scriptorum ecclesiasticorum testimoniis, citationibus et allusionibus in eorumdem scriptis occurrentibus, veterum haereticorum usu, versionibus Librorum Novi Testamenti, codicibus manuscriptis antiquissimis et pene universis, atque etiam internis rationibus ex ipso Sacrorum Librorum textu desumptis, certo affirmare cogat Marcum, Petri discipulum et interpretem, Lucam vero medicum, Pauli adiutorem et comitem, revera Evangeliorum, quae ipsis respective attribuuntur, esse auctores?

Resp. Affirmative.

391 II. Utrum rationes, quibus nonnulli critici demonstrare nituntur postremos duodecim versus Evangelii Marci (1) non esse ab ipso Marco conscriptos, sed ab aliena manu appositos, tales sint, quae ius tribuant affirmandi eos non esse ut inspiratos et canonicos recipiendos; vel saltem demonstrent versuum eorumdem Marcum non esse auctorem?

Resp. Negative ad utramque partem.

392 III. Utrum pariter dubitare liceat de inspiratione et canonicitate narrationum Lucae de infantia Christi (2), aut de apparitione Angeli Iesum confortantis et de sudore sanguineo (3); vel solidis saltem rationibus ostendi possit — quod placuit antiquis haereticis et quibusdam etiam recentioribus criticis arridet — easdem narrationes ad genuinum Lucae Evangelium non pertinere?

Resp. Negative ad utramque partem.

393 IV. Utrum rarissima illa et prorsus singularia documenta, in quibus canticum *Magnificat* non Beatae Virgini Mariae, sed Elisabeth tribuitur, ullo modo praevalere possint ac debeant contra testimonium concors omnium fere codicum tum graeci textus originalis, tum versionum, necnon contra interpretationem quam plane exigunt non minus contextus quam ipsius Virginis animus et constans Ecclesiae traditio?

(1) *Mc.* 16, 9-20.
(2) *Lc.* 1 et 2.
(3) *Lc.* 22, 43 s.

Resp. Negative.

V. Utrum, quoad ordinem chronologicum Evangeliorum, ab ea sententia recedere fas sit, quae antiquissimo aeque ac constanti traditionis testimonio roborata, post Matthaeum, qui omnium primus Evangelium suum patrio sermone conscripsit, Marcum ordine secundum et Lucam tertium scripsisse testatur; aut huic sententiae adversari vicissim censenda sit eorum opinio quae asserit Evangelium secundum et tertium ante graecam primi Evangelii versionem esse compositum? 394

Resp. Negative ad utramque partem.

VI. Utrum tempus compositionis Evangeliorum Marci et Lucae usque ad urbem Ierusalem eversam differre liceat; vel, eo quod apud Lucam prophetia Domini circa huius urbis eversionem magis determinata videatur, ipsius saltem Evangelium obsidione iam inchoata fuisse conscriptum, sustineri possit? 395

Resp. Negative ad utramque partem.

VII. Utrum affirmari debeat Evangelium Lucae praecessisse librum *Actuum Apostolorum*; et cum hic liber, eodem (1) Luca auctore, ad finem captivitatis Romanae Apostoli fuerit absolutus (2), eiusdem Evangelium non post hoc tempus fuisse compositum? 396

Resp. Affirmative.

VIII. Utrum, prae oculis habitis tum traditionis testimoniis, tum argumentis internis, quoad fontes, quibus uterque Evangelista in conscribendo Evangelio usus est, in dubium vocari prudenter queat sententia, quae tenet Marcum iuxta praedicationem Petri, Lucam autem iuxta praedicationem Pauli scripsisse, simulque asserit iisdem Evangelistis praesto fuisse alios quoque fontes fide dignos, sive orales sive etiam iam scriptis consignatos? 397

Resp. Negative.

IX. Utrum dicta et gesta, quae a Marco iuxta Petri praedicationem accurate et quasi graphice enarrantur, et a Luca, *assecuto omnia a principio diligenter* per testes 398

---

(1) *Act.* 1, 1 s.
(2) *Act.* 28, 30 s.

fide plane dignos, quippe *qui ab initio ipsi viderunt et ministri fuerunt sermonis* (1) sincerissime exponuntur, plenam sibi eam fidem historicam iure vindicent, quam eisdem semper praestitit Ecclesia ; an e contrario eadem facta et gesta censenda sint historica veritate, saltem ex parte, destituta, sive quod scriptores non fuerint testes oculares, sive quod apud utrumque Evangelistam defectus ordinis ac discrepantia in successione factorum haud raro deprehendantur, sive quod, cum tardius venerint et scripserint, necessario conceptiones menti Christi et Apostolorum extraneas aut facta plus minusve iam imaginatione populi inquinata referre debuerint, sive demum quod dogmaticis ideis praeconceptis, quisque pro suo scopo, indulserint ?

Resp. Affirmative ad primam partem, negative ad alteram.

24. Responsum X, *eodem die 26 Iunii 1912,* **de quaestione synoptica sive de mutuis relationibus inter tria priora Evangelia** (2)

399 *Propositis pariter sequentibus dubiis Pontificia Commissio de Re Biblica ita respondendum decrevit :*

I. Utrum, servatis, quae iuxta praecedenter statuta omnino servanda sunt, praesertim de authenticitate et integritate trium Evangeliorum Matthaei, Marci et Lucae, de identitate substantiali Evangelii graeci Matthaei cum eius originali primitivo, necnon de ordine temporum, quo eadem scripta fuerunt, ad explicandum eorum ad invicem similitudines aut dissimilitudines, inter tot varias oppositasque auctorum sententias, liceat exegetis libere disputare et ad hypotheses traditionis sive scriptae sive oralis vel etiam dependentiae unius a praecedenti seu a praecedentibus appellare ?

---

(1) *Lc.* 1, 2 s.
(2) *AAS* 4 (1912) 465.

Resp. Affirmative.

II. Utrum ea quae superius statuta sunt, ii servare 400
censeri debeant, qui, nullo fulti traditionis testimonio nec historico argumento, facile amplectuntur hypothesim vulgo *duorum fontium* nuncupatam, quae compositionem Evangelii graeci Matthaei et Evangelii Lucae ex eorum potissimum dependentia ab Evangelio Marci et a collectione sic dicta sermonum Domini contendit explicare, ac proinde eam libere propugnare valeant?

Resp. Negative ad utramque partem.

Die autem 26 Iunii anni 1912, in audientia utrique Reverendissimo Consultori ab Actis benigne concessa, SSmus Dominus Noster PIUS PP. X praedicta responsa rata habuit ac publici iuris fieri mandavit.

Romae, die 26 Iunii 1912.

FULCRANUS VIGOUROUX, P. S. S.
LAURENTIUS JANSSENS, O. S. B.
Consultores ab Actis

25. Responsum XI, *12 Iunii 1913*, **de auctore, de tempore compositionis et de historica veritate libri Actuum Apostolorum** (1)

Propositis sequentibus dubiis Pontificia Commissio de 401
Re Biblica ita respondendum decrevit:

I. Utrum, perspecta potissimum Ecclesiae universae traditione usque ad primaevos ecclesiasticos scriptores assurgente, attentisque internis rationibus libri Actuum sive in se sive in sua ad tertium Evangelium relatione considerati et praesertim mutua utriusque prologi affinitate et connexione (2), uti certum tenendum sit volumen, quod titulo *Actus Apostolorum*, seu Πράξεις Ἀποστόλων, praenotatur, Lucam evangelistam habere auctorem?

Resp. Affirmative.

II. Utrum criticis rationibus, desumptis tum ex lingua 402
et stilo, tum ex enarrandi modo, tum ex unitate scopi et

(1) *ASS* 5 (1913) 291 s.
(2) *Lc.* 1, 1-4; *Act.* 1, 1 s.

doctrinae, demonstrari possit librum Actuum Apostolorum uni dumtaxat auctori tribui debere, ac proinde eam recentiorum scriptorum sententiam, quae tenet Lucam non esse libri auctorem unicum, sed diversos esse agnoscendos eiusdem libri auctores, quovis fundamento esse destitutam ?

Resp. Affirmative ad utramque partem.

403 III. Utrum, in specie, pericopae in Actis conspicuae, in quibus, abrupto usu tertiae personae, inducitur prima pluralis (*Wirstücke*), unitatem compositionis et authenticitatem infirment, vel potius historice et philologice consideratae, eam confirmare dicendae sint ?

Resp. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

404 IV. Utrum ex eo, quod liber ipse, vix mentione facta biennii primae romanae Pauli captivitatis, abrupte clauditur, inferri liceat auctorem volumen alterum deperditum conscripsisse, aut conscribere intendisse, ac proinde tempus compositionis libri Actuum longe possit post eamdem captivitatem differri, vel potius iure et merito retinendum sit Lucam sub finem primae captivitatis romanae Apostoli Pauli librum absolvisse ?

Resp. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

405 V. Utrum, si simul considerentur tum frequens ac facile commercium quod procul dubio habuit Lucas cum primis et praecipuis ecclesiae Palaestinensis fundatoribus nec non cum Paulo, gentium Apostolo, cuius et in evangelica praedicatione adiutor et in itineribus comes fuit, tum solita eius industria et diligentia in exquirendis testibus rebusque suis oculis observandis, tum denique plerumque evidens et mirabilis consensus libri Actuum cum ipsis Pauli epistolis et cum sincerioribus historiae monumentis, certo teneri debeat Lucam fontes omni fide dignos prae manibus habuisse eosque accurate, probe et fideliter adhibuisse, adeo ut plenam auctoritatem historicam sibi iure vindicet ?

Resp. Affirmative.

406 VI. Utrum difficultates, quae passim obiici solent tum ex factis supernaturalibus a Luca narratis, tum ex rela-

tione quorumdam sermonum, qui, cum sint compendiose traditi, censentur conficti et circumstantiis adaptati, tum ex nonnullis locis ab historia sive profana sive biblica apparenter saltem dissentientibus, tum demum ex narrationibus quibusdam, quae sive cum ipso Actuum auctore sive cum aliis auctoribus sacris pugnare videntur, tales sint, ut auctoritatem Actuum historicam in dubium revocare vel saltem aliquomodo minuere possint?

Resp. Negative.

26. Responsum XII, *eodem die 12 Iunii 1913,* **de auctore, de integritate et de compositionis tempore epistolarum pastoralium Pauli Apostoli** (1)

Propositis pariter sequentibus dubiis Pontificia Commissio de Re Biblica ita respondendum decrevit: 407

I. Utrum prae oculis habita Ecclesiae traditione inde a primordiis universaliter firmiterque perseverante, prout multimodis ecclesiastica monumenta vetusta testantur, teneri certo debeat epistolas quae pastorales dicuntur, nempe ad Timotheum utramque et aliam ad Titum, non obstante quorumdam haereticorum ausu, qui eas, utpote suo dogmati contrarias, de numero Paulinarum epistolarum, nulla reddita causa, eraserunt, ab ipso Apostolo Paulo fuisse conscriptas et inter genuinas et canonicas perpetuo recensitas?

Resp. Affirmative.

II. Utrum, hypothesis sic dicta fragmentaria, a qui- 408
busdam recentioribus criticis invecta et varie proposita, qui nulla ceteroquin probabili ratione, immo inter se pugnantes, contendunt epistolas pastorales posteriori tempore ex fragmentis epistolarum sive ex epistolis paulinis deperditis ab ignotis auctoribus fuisse contextas et notabiliter auctas, perspicuo et firmissimo traditionis testimonio aliquod vel leve praeiudicium inferre possit?

Resp. Negative.

III. Utrum difficultates quae multifariam obiici solent, 409

(1) *AAS* 5 (1913) 292 s.

sive ex stilo et lingua auctoris, sive ex erroribus praesertim Gnosticorum, qui uti iam tunc serpentes describuntur, sive ex statu ecclesiasticae hierarchiae, quae iam evoluta supponitur, aliaeque huiuscemodi in contrarium rationes, sententiam, quae genuinitatem epistolarum pastoralium ratam certamque habet, quomodolibet infirment?

Resp. Negative.

410 IV. Utrum, cum non minus ex historicis rationibus quam ex ecclesiastica traditione, SS. Patrum orientalium et occidentalium testimoniis consona, necnon ex indiciis ipsis, quae tum ex abrupta conclusione libri Actuum, tum ex paulinis epistolis Romae conscriptis, et praesertim ex secunda ad Timotheum, facile eruuntur, uti certa haberi debeat sententia de duplici romana captivitate Apostoli Pauli, tuto affirmari possit epistolas pastorales conscriptas esse in illo temporis spatio, quod intercedit inter liberationem a prima captivitate et mortem Apostoli?

Resp. Affirmative.

Die autem 12 Iunii anni 1913, in audientia infrascripto Rmo Consultori ab Actis benigne concessa, SSmus Dominus Noster PIUS PP. X praedicta responsa rata habuit ac publici iuris fieri mandavit.

Romae, die 12 Iunii 1913.

LAURENTIUS JANSSENS, O. S. B., *Consultor ab Actis*

27. **Responsum XIII,** *24 Iunii 1914*, **de auctore et de modo compositionis epistolae ad Hebraeos** (1)

Propositis sequentibus dubiis Pontificia Commissio de Re Biblica ita respondendum decrevit:

411 I. Utrum dubiis, quae primis saeculis, ob haereticorum imprimis abusum, aliquorum in Occidente animos tenuere circa divinam inspirationem ac Paulinam originem epistolae ad Hebraeos, tanta vis tribuenda sit, ut, attenta perpetua, unanimi ac constanti orientalium Patrum affir-

(1) *AAS* 6 (1914) 417 s.

matione, cui post saeculum IV totius occidentalis Ecclesiae plenus accessit consensus, perpensis quoque Summorum Pontificum sacrorumque Conciliorum, Tridentini praesertim, actis necnon perpetuo Ecclesiae universalis usu, haesitare liceat, eam non solum inter canonicas, — quod de fide definitum est, — verum etiam inter genuinas Apostoli Pauli epistolas certo recensere?

Resp. Negative.

II. Utrum argumenta, quae desumi solent sive ex in- 412
solita nominis Pauli absentia et consueti exordii salutationisque omissione in epistola ad Hebraeos, — sive ex eiusdem linguae graecae puritate, dictionis ac stili elegantia et perfectione, — sive ex modo quo in ea Vetus Testamentum allegatur et ex eo arguitur, — sive ex differentiis quibusdam, quae inter huius ceterarumque Pauli epistolarum doctrinam exsistere praetenduntur, aliquomodo eiusdem Paulinam originem infirmare valeant, an potius perfecta doctrinae ac sententiarum consensio admonitionum et exhortationum similitudo, necnon locutionum ac ipsorum verborum concordia a nonnullis quoque acatholicis celebrata, quae inter eam et reliqua Apostoli Gentium scripta observantur, eamdem Paulinam originem commonstrent atque confirment?

Resp. Negative ad primam partem, affirmative ad alteram.

III. Utrum Paulus Apostolus ita huius epistolae auctor 413
censendus sit, ut necessario affirmari debeat, ipsum eam totam non solum Spiritu Sancto inspirante concepisse et expressisse, verum etiam ea forma donasse, qua prostat?

Resp. Negative, salvo ulteriori Ecclesiae iudicio.

Die autem 24 Iunii anni 1914, in audientia infrascripto Rmo Consultori ab Actis benigne concessa, SSmus Dominus Noster PIUS PP. X praedicta responsa rata habuit ac publici iuris fieri mandavit.

Romae, die 24 Iunii 1914.

LAURENTIUS JANSSENS, O. S. B.
Consultor ab Actis

BENEDICTUS XV, 1914-1922

1. Pont. Commissio de Re Bibl.:

Responsum XIV, *13 Iunii 1915*, de parousia seu de secundo adventu D. N. Iesu Christi in epistolis S. Pauli Apostoli (1)

414 *Propositis sequentibus dubiis Pontificia Commissio de Re Biblica ita respondendum decrevit:*

I. Utrum ad solvendas difficultates, quae in epistolis sancti Pauli aliorumque Apostolorum occurrunt, ubi de *parousia* ut aiunt, seu de secundo adventu D. N. Iesu Christi, sermo est, exegetae catholico permissum sit adserere, Apostolos, licet sub inspiratione Spiritus Sancti nullum doceant errorem, proprios nihilominus humanos sensus exprimere, quibus error vel deceptio subesse possit?

Resp. Negative.

415 II. Utrum, prae oculis habitis genuina muneris apostolici notione et indubia sancti Pauli fidelitate erga doctrinam Magistri, dogmate item catholico de inspiratione et inerrantia sacrarum Scripturarum, quo omne id, quod hagiographus asserit, enuntiat, insinuat, retineri debet assertum, enuntiatum, insinuatum a Spiritu Sancto, perpensis quoque textibus epistolarum Apostoli, in se consideratis, modo loquendi ipsius Domini apprime consonis, affirmare oporteat, Apostolum Paulum in scriptis suis nihil omnino dixisse, quod non perfecte concordet cum illa temporis parousiae ignorantia, quam ipse Christus hominum esse proclamavit?

Resp. Affirmative.

416 III. Utrum, attenta locutione graeca «ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι», perpensa quoque expositione Patrum, imprimis sancti Ioannis Chrysostomi, tum in patrio idiomate, tum in epistolis Paulinis versatissimi, liceat tamquam longius petitam et solido fundamento destitutam

(1) *AAS* 7 (1915) 357 s.

reicere interpretationem in scholis catholicis traditionalem (ab ipsis quoque novatoribus saeculi XVI retentam), quae verba sancti Pauli in 1 Thess. 4, 15-17 explicat quin ullo modo involvat affirmationem parousiae tam proximae ut Apostolus seipsum suosque lectores adnumeret fidelibus illis, qui superstites ituri sunt obviam Christo?

Resp. Negative.

Die autem 18 Iunii 1915, in audientia infrascripto Rmo Consultori ab Actis benigne concessa, SSmus Dominus Noster BENEDICTUS PP. XV praedicta responsa rata habuit et publici iuris fieri mandavit.

Romae, die 18 Iunii 1915.

LAURENTIUS JANSSENS, O. S. B.
Abb. tit. Montis Blandini, Consultor ab Actis

2. Litterae Apostolicae « Cum Biblia Sacra », ***15 Aug. 1916*** **quibus, latis novis legibus de Pont. Instituto Biblico, decernitur quae intercedere debeant rationes tum eidem Instituto tum Pont. Consilio Vulgatae restituendae, cum supremo Pontificio Consilio rei biblicae provehendae** (1)

Cum Biblia Sacra a rationalistis, qui quidem nullam 417
Dei nec revelationem nec inspirationem ponunt, sic recentiore memoria tractarentur, quasi a solis hominum ingeniis profecta essent, eorumque commenta, omni apparatu eruditionis instructa, latius in dies, cum gravissima imperitorum offensione, serperent, Apostolici officii conscientia permotus, decessor Noster Leo XIII, ut huic tantae tamque perniciosae temeritati occurreret, Litteris Encyclicis *Providentissimus Deus,* die 18 mensis Novembris a. 1893 datis, certa quaedam posuit illustravitque principia, quibus parere omnes oporteret, quicumque se ad studium et interpretationem Divinarum Litterarum contulissent. Eiusmodi autem incommodis quotidie ingravescentibus, idem Pontifex, ne ulli providentiae modo pepercisse videretur, Litteris Apostolicis *Vigilantiae studiique memores,* die

(1) *AAS* 8 (1916) 305-308.

30 mensis Octobris a. 1902 datis, Consilium seu *Commissionem*, quam vocant, studiis Sacrae Scripturae provehendis instituit, cui universa rei biblicae cura propria esset ac peculiaris. Optimum sane propositum uberrimi, ut exspectare par erat, consecuti sunt laetissimique fructus, cum Cardinales aliique doctissimi viri, in id Consilium adlecti, hoc spatio temporis, plura ediderint, post maturam deliberationem Romanoque Pontifice adprobante, responsa, quibus et quaestiones satis multae, antehac in contrarias partes agitatae, sunt opportune diremptae, et leges studiis catholicorum doctorum biblicis dirigendis sapienter utiliterque praefinitae.

418 Neque vero actuosa Pontificii Consilii opera hos intra fines constitit. Anno enim 1907, auctore atque auspice fel. rec. decessore Nostro Pio X, decrevit, ut Bibliorum a S. Hieronymo in Latinum facta conversio, quae *Vulgatae* nomen invenit, antiquis praesertim codicibus inspectis, ad pristinam lectionem restitueretur. Quod quidem munus, laboriosum sane ac perarduum, sodalibus Benedictinis auspicato delatum est, qui, nullo palaeographiae cognatarumque doctrinarum neglecto praesidio, remotisque omnibus, quae in re tam gravi necessario obstarent, impedimentis, admirabili, qua solent, et sollertia et constantia, inceptum, acatholicis ipsis probatissimum, persequuntur [1].

419 Haud ita multo post, cum eidem Pontifici visum esset expeditiorem clericis aperire viam, ut omnibus saepti munimentis propugnationem pro Scriptura Sacra susciperent, suasore eodem Pontificio Consilio, Litteris Apostolicis *Vinea electa,* datis die 7 mensis Maii a. 1909, Institutum Biblicum in hac alma Urbe condidit, illudque non modo apparatissimis aedibus bibliothecaque singulari et fere unica instruxit, sed locupletavit etiam eo omni eruditionis biblicae instrumento, quod ad pleniorem intelligentiam validioremque Librorum Sacrorum tuitionem quam maxime conferret. Societatis Iesu sodalibus, praeclare de disciplinis sacris deque clericorum institutione meritis,

---

(1) Cf. *EB* n. 185 s. 274 s.

mandavit, Instituto praeessent, docerent [1]; qui Pontificis bonorumque omnium ita exspectationem explevere, ut iam, haud longo intervallo, complures eosque peritissimos in Ecclesiae campum horum studiorum cultores dimiserint.

Haec omnia diligenter animo reputantibus, occurrit 420
Nobis cogitatio, quo pacto possemus instituta tanti ponderis sic complere ac perficere, ut parta antehac Ecclesiae Dei magno numero commoda uberiorum accessione utilitatum cumularentur: quod si fecissemus, videbamur rem certe facturi a mente proximi Decessoris Nostri minime alienam, quandoquidem constat, plura hac in re Pontificem statuisse ea lege, ut, quemadmodum vel condicio temporum vel rerum usus et experientia postulasset, ita corrigerentur, perficerentur. Deliberatum igitur Nobis est, nonnulla constituere, quibus tum Instituti in primis Biblici efficientiam virtutemque, quantum fieri potest, augeamus, tum etiam mutuas rationes et necessitudines moderemur, quae et eidem Instituto et Pontificio Consilio Vulgatae restituendae praeposito cum supremo Nostro de universa re biblica Consilio intercedant oportet.

Itaque, salvis iis omnibus, quae antea quoquo modo 421
sancita, ab hisce Litteris Nostris minime discrepent, haec Apostolica Auctoritate Nostra edicimus ac decernimus, quae sequuntur:

I. Ad Scripturae Sacrae studia in Instituto Biblico ne 422
admittantur, nisi qui ordinarium studiorum philosophiae et theologiae cursum confecerint.

II. Studiorum biblicorum curriculum tribus ibidem 423
annis absolvatur, servata tradendarum disciplinarum ratione, quae, Nostro rei biblicae provehendae Consilio probata, ad hunc diem viguit; unoquoque autem exeunte anno, fiat, uti assolet, doctrinae experimentum.

III. Iis penitus abrogatis, quae continentur tum Lit- 424
teris Apostolicis *Iucunda sane* die 22 mensis Martii a. 1911 [2] et *Ad Pontificium Institutum Biblicum* die 2 men-

---

(1) Cf. *EB* n. 282-323.
(2) *AAS* 3 (1911) 230-232.

sis Iunii a. 1912 ([1]) datis, tum aliis Litteris, quae huic voluntatis Nostrae significationi haud congruant, Instituto Biblico largimur, ut alumnis, qui facto periculo probati sint, post primum annum det litteras testimoniales legitimi adscensus, post alterum vero, academicum conferat Baccalaureatus gradum.

425 IV. Litteris Apostolicis *Scripturae Sanctae*, die 23 mensis Februarii a. 1904 datis ([2]), derogantes, Instituto Biblico concedimus, ut discipulis qui integrum ibidem studiorum curriculum confecerint, tentata eorum doctrina eademque probata, academicum in Sacra Scriptura Prolytatus gradum, nomine tamen Pontificii Consilii Biblici, decernat.

426 V. Testimoniales Litterae et diplomata academicorum graduum, de quibus nn. III et IV sermo est, in eam sententiam edantur, quam Pontificium Consilium Biblicum antea probaverit.

427 VI. Iudiciis, quibus in Instituto Biblico candidatorum ad prolytatum doctrina explorabitur, unus aliquis e consultoribus Pontificii Consilii Biblici, quem Cardinales e Consilio eodem delegerint, continenter intersit et suffragium ferat, ut ceteri.

428 VII. Quemvis academicum in Sacra Scriptura gradum conferri ne liceat nisi iis, quos legitime constet Laurea sacrae theologiae potitos esse in aliquo Athenaeo ab Apostolica Sede adprobato. Si quis autem eam Lauream vel alium similem titulum sit alibi consecutus, res ad Pontificium Consilium Biblicum iudicanda deferatur.

429 VIII. Ius Laureae in Sacra Scriptura impertiendae uni esto Supremo Nostro rei biblicae provehendae Consilio, quod item perget ad experimentum admittere eos ad Prolytatum candidatos, qui Sacrae Scripturae studiis extra Institutum Biblicum vacaverint ([3]).

([1]) *AAS* 4 (1912) 471 s.

([2]) Cf. *EB* n. 149-157.

([3]) Laurea conferenda Pont. Instituto Biblico concessa est Motu Proprio Pii XI *Quod maxime erat in votis*, d. d. 30 Sept. 1928 (*AAS* 20 [1928] 314 s.).

IX. Nemini liceat suam periclitari doctrinam, Laureae 430
in Scriptura Sacra potiundae causa, nisi saltem biennio ante Prolyta renuntiatus sit, simulque vel rem biblicam docuerit vel aliquam de eadem elucubrationem ediderit.

X. Professores ordinarii Sacrae Scripturae in Instituto 431
Biblico tradendae a Praeposito Generali Societatis Iesu, uti antehac, eligantur; accedat tamen Pontificii Consilii assensus.

XI. Tum Pontificium Consilium Vulgatae restituendae 432
tum Pontificium Institutum Biblicum, quotannis, ad supremum Nostrum rei biblicae provehendae Consilium de opera et condicione sua, deque rebus maioris momenti universis, scripto plene absoluteque referant.

Quae vero in hac causa statuere ac decernere visum est, ea omnia et singula, uti statuta et decreta sunt, ita rata et firma esse ac manere volumus et iubemus: contrariis non obstantibus quibuslibet.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub anulo Piscatoris die 15 mensis Augusti anno 1916, Pontificatus Nostri secundo.

P. Card. Gasparri, *a Secretis Status*

3. Ex Codice Iuris Canonici, *27 Maii 1917*

Lib. III: de Rebus. Pars VI: de Magisterio Ecclesiastico. — Tit. XXI: De Seminariis.

Can. 1365, § 2. Cursus theologicus saltem integro qua- 433
driennio contineatur, et praeter theologiam dogmaticam et moralem complecti praesertim debet studium sacrae Scripturae, historiae ecclesiasticae, iuris canonici, liturgiae, sacrae eloquentiae et cantus ecclesiastici.

Can. 1366, § 3. Curandum ut saltem sacrae Scripturae, 434
theologiae dogmaticae, theologiae moralis, et historiae ecclesiasticae, totidem habeantur distincti magistri.

Tit. XXIII: de praevia censura librorum eorumque prohibitione.

Can. 1385, § 1. Nisi censura ecclesiastica praecesserit, 435
ne edantur etiam a laicis:

1° Libri sacrarum Scripturarum vel eorundem adnotationes et commentaria ;

2° Libri qui divinas Scripturas, sacram theologiam... spectant...

436 *Can. 1391.* Versiones sacrarum Scripturarum in linguam vernaculam typis imprimi nequeunt, nisi sint a Sede Apostolica probatae, aut nisi edantur sub vigilantia Episcoporum et cum adnotationibus praecipue excerptis ex sanctis Ecclesiae Patribus atque ex doctis catholicisque scriptoribus.

437 *Can. 1399.* Ipso iure prohibentur:

1° Editiones textus originalis et antiquarum versionum catholicarum sacrae Scripturae, etiam Ecclesiae Orientalis, ab acatholicis quibuslibet publicatae ; itemque eiusdem versiones in quamvis linguam, ab eisdem confectae vel editae...

438 *Can. 1400.* Usus librorum de quibus in can. 1399 n. 1, ac librorum editorum contra praescriptum can. 1391, iis dumtaxat permittitur qui studiis theologicis vel biblicis quovis modo operam dant, dummodo iidem libri fideliter et integre editi sint neque impugnentur in eorum prolegomenis aut adnotationibus catholicae fidei dogmata.

Lib. V. Pars III: de Poenis in singula delicta. Tit. XI: de delictis contra fidem et unitatem Ecclesiae.

439 *Can. 2318, § 2.* Auctores et editores qui sine debita licentia sacrarum Scripturarum libros vel earum adnotationes aut commentarios imprimi curant, incidunt ipso facto in excommunicationem nemini reservatam.

4. Litterae Encyclicae "Spiritus Paraclitus", *15 Sept. 1920,* in natali MD S. Hieronymi Ecclesiae Doctoris (1)

440 Spiritus Paraclitus, cum genus humanum, ut arcanis divinitatis imbueret, Sacris Litteris locupletasset, sanctissimos doctissimosque viros, labentibus saeculis, non pau-

---

(1) *AAS* 12 (1920) 385-422.

cos providentissime excitavit, qui non modo caelestem illum thesaurum iacere sine fructu ([1]) non sinerent, sed suis et studiis et laboribus *consolationem* inde *Scripturarum* ([2]) Christifidelibus uberrimam compararent. Hos inter, principem sane, communi omnium consensu, locum obtinet Sanctus Hieronymus, quem Doctorem Maximum Sacris Scripturis explanandis divinitus sibi datum catholica agnoscit et veneratur Ecclesia.

Iamvero, cum ab eius obitu plenum proxime quintum 441
et decimum saeculum commemoraturi simus, nolumus, Venerabiles Fratres, singularem opportunitatem praetermittere, quin de Hieronymi in scientia Scripturarum laudibus ac promeritis vos data opera alloquamur. Conscientiâ enim apostolici muneris impellimur, ut, ad nobilissimam hanc disciplinam provehendam, insigne tanti viri exemplum ad imitandum proponamus, et quae fel. rec. decessores Nostri Leo XIII et Pius X monita et praescripta hoc in genere utilissima ediderunt, eadem, apostolica Nostra auctoritate, confirmemus et ad haec Ecclesiae tempora pressius aptemus.

Etenim Hieronymus, « uir maxime catholicus et sacrae 442
legis peritissimus » ([3]) atque « catholicorum magister » ([4]) itemque « morum exemplum mundique magister » ([5]), cum catholicam de Sacris Libris doctrinam mirifice illustrarit acriterque defenderit, documenta sane plurima, eaque gravissima, Nobis affert, quae quidem usurpando, filios Ecclesiae universos, clericos potissimum, ad Scripturae Divinae reverentiam, cum pia lectione assiduaque commentatione coniunctam, hortemur.

Nostis, Venerabiles Fratres, Hieronymum Stridone na- 443
tum, in oppido « Dalmatiae quondam Pannoniaeque con-

([1]) *Conc. Trid.*, Sess. 5 *De reformatione* c. 1 ; *EB* n. 65.

([2]) *Rom.* 15, 4.

([3]) Sulp. Sev., *Dial.* 1, 7 (CSEL 1, 159 ; PL 20, 188 C).

([4]) Joh. Cassian., *Contra Nest.*, 7, 26 (CSEL 17, 384 ; PL 50, 256 A).

([5]) S. Prosper, *Carmen de ingratis* v. 57 (PL 51, 98 A).

finio » (1), et ab ipsis incunabulis catholico lacte nutritum (2), postquam Christi vestem in hac alma Urbe de sacro fonte suscepit (3), quoad longissime vixit, quidquid habuit virium, id in Sacris Bibliis perscrutandis, exponendis vindicandisque adhibuisse.

Is latinis graecisque litteris Romae eruditus, vixdum ex rhetorum schola egressus erat, cum, adhuc adolescens, Abdiam prophetam interpretari conatus est ; qua ex « puerilis ingenii » exercitatione (4) ita in eo crevit Scripturarum amor, ut, veluti invento thesauro secundum evangelicam imaginem, « omnia istius mundi emolumenta » (5) pro ea contemnenda sibi esse duxerit.

444 Quamobrem, nulla deterritus asperitate consilii, cum domum, parentes, sororem, propinquos dereliquit, tum a consuetudine lautioris cibi recessit, et in sacras Orientis regiones transmigravit, ut divitias Christi et Salvatoris scientiam in lectione et studio Bibliorum sibi pararet ampliores (6).

Qua in re quantum desudaverit, haud semel ipse describit: « Miro discendi ferebar ardore nec iuxta quorundam praesumptionem ipse me docui, Apollinarem Laodicenum audivi Antiochiae frequenter et colui et, cum me in sanctis scripturis erudiret, numquam illius contentiosum super sensu dogma suscepi » (7).

Inde in regionem Chalcidis desertam Syriae orientalis regressus, ut verbi divini sensum perfectius assequeretur, simulque ut aetatis aestum studiorum assiduitate coerceret, cuidam fratri, qui ex Hebraeis crediderat, in disciplinam se tradidit, ut hebraicum et chaldaicum quoque

---

(1) *De viris inlustribus*, 135 (E. C. Richardson, *Hieronymus. Liber de viris inlustribus* (TU 14, 1), Leipzig, 1896, p. 55 ; PL 23, 756 B).

(2) *Ep.* 82 *ad Theophilum* 2 (CSEL 55, 109 ; PL 22, 737).

(3) *Ep.* 15 *ad Damasum* 1 ; *ep.* 16 *ad eundem* 2 (CSEL 54, 63, 69 ; PL 22, 355, 358).

(4) *In Abdiam Prol.* (PL 25, 1098 C).

(5) *In Mt.* 13, 44 (PL 26, 97 C).

(6) *Ep.* 22 *ad Eustochium* 30 (CSEL 54, 189 ; PL 22, 416).

(7) *Ep.* 84 *ad Pammachium et Oceanum* 3 (CSEL 55, 122 s. ; PL 22, 745).

sermonem edisceret. « Quid ibi laboris insumpserim, quid sustinuerim difficultatis, quotiens desperauerim quotiensque cessauerim et contentione discendi rursus inceperim, testis est conscientia tam mea, qui passus sum, quam eorum, qui mecum duxere uitam. Et gratias ago domino, quod de amaro semine litterarum dulces fructus capio. » (1).

Cum autem ab haereticorum turbis ne in ea quidem solitudine quiescere sibi liceret, Constantinopolim se contulit, ubi Sanctum Gregorium Theologum, illius Sedis Antistitem, qui summa doctrinae laude ac gloria floreret, ad Sacrarum Litterarum interpretationem, fere triennium, ducem ac magistrum adhibuit; quo tempore Origenis in prophetas Homilias et Eusebii Chronicon Latine reddidit, et Isaiae de Seraphim visionem edisseruit. 445

Romam autem ob rei christianae necessitates cum revertisset, a Damaso Pontifice familiariter exceptus, et in gerendis Ecclesiae negotiis est adhibitus (2). Quibus etsi summopere distinebatur, nullo tamen pacto cum Divinos pervolutare Libros (3) codicesque exscribere et inter se comparare (4), tum quaestiones sibi propositas dirimere et discipulos ex utroque sexu ad Bibliorum cognitionem informare desiit (5); laboriosissimam vero provinciam sibi a Pontifice mandatam Latinae Novi Testamenti versionis emendandae, tam acri subtilique iudicio est exsecutus, ut recentiores ipsi huius disciplinae existimatores Hieronymianum opus quotidie magis admirentur plurisque faciant.

Sed, quoniam ad sancta Palaestinae loca omni cogitatione desiderioque ferebatur, Damaso vita functo, Hiero- 446

(1) *Ep.* 125 *ad Rusticum* 12 (CSEL 56, 131; PL 22, 1079).

(2) *Ep.* 123 *ad Geruchiam* 9; *ep.* 127 *ad Principiam* 7 (CSEL 56, 82, 150; PL 22, 1052, 1091).

(3) *Ep.* 127 *ad Principiam* 7 (CSEL 56, 151; PL 22, 1091).

(4) *Ep.* 36 *ad Damasum* 1; *ep.* 32 *ad Marcellam* 1 (CSEL 54, 268, 252; PL 22, 452, 446).

(5) *Ep.* 45 *ad Asellam* 2; *ep.* 126 *ad Marcellinum et Anapsychiam* 3; *ep.* 127 *ad Principiam* 7 (CSEL 54, 324; 56, 145, 150 s.; PL 22, 481, 1087, 1091).

nymus Bethlehem concessit, ubi, coenobio apud Christi cunabula condito, totum Deo se devovit et, quantum ab orando superesset temporis, id omne in Bibliis ediscendis docendisque insumpsit. Nam, ut iterum de se ipse testatur « iam canis spargebatur caput, et magistrum potius quam discipulum decebat ; perrexi tamen Alexandriam, audiui Didymum. In multis ei gratias ago. Quod nesciui, didici ; quod sciebam, illo diuersum docente non perdidi. Putabant me homines finem fecisse discendi: rursum Hierosolymae et Bethlehem quo labore, quo pretio Baraninam nocturnum habui praeceptorem ! Timebat enim Iudaeos et mihi alterum exhibebat Nicodemum » (1).

Neque vero in horum aliorumque doctorum institutione praeceptisque acquievit, sed praeterea subsidia omne genus adhibuit ad proficiendum utilia ; praeterquam enim quod inde ab initio codices commentariosque Bibliorum optimos sibi comparaverat, libros quoque synagogarum et volumina bibliothecae Caesareensis ab Origene et Eusebio collectae evolvit, ut, comparatione eorum codicum cum suis instituta, germanam textus biblici formam verumque sensum erueret.

447 Quem ut plenius assequeretur, Palaestinam, qua late patet, peragravit, cum id sibi haberet persuasissimum, quod ad Domnionem et Rogatianum scribebat: « Sanctam Scripturam lucidius intuebitur qui Iudaeam oculis contemplatus est et antiquarum urbium memorias locorumque vel eadem vocabula vel mutata cognoverit. Unde et nobis curae fuit, cum eruditissimis Hebraeorum hunc laborem subire, ut circuiremus provinciam quam universae Christi Ecclesiae sonant » (2).

Hieronymus igitur suavissimo illo pabulo animum continenter pascere, Pauli Epistolas explanare, Veteris Te-

---

(1) *Ep.* 84 *ad Pammachium et Oceanum* 3 (CSEL 55, 123 ; PL 22, 745).

(2) *Ad Domnionem et Rogatianum in l. Paral. Praef.* (*Biblia sacra iuxta latinam vulgatam versionem ad codicum fidem. Liber Verborum Dierum ex interpretatione Sancti Hieronymi cum praefationibus et duplici capitulorum serie,* Romae, 1948, pp. 7 s. ; PL 29, 423 A).

stamenti latinos codices e graecorum lectione emendare librosque fere omnes ex hebraica veritate denuo in latinum sermonem convertere, Sacras Litteras coeuntibus fratribus quotidie edisserere, ad epistolas rescribere, quae undique quaestiones de Scriptura dirimendas afferrent, unitatis ac doctrinae catholicae oppugnatores acriter refellere; neque — tantum apud eum potuit Bibliorum amor — a scribendo vel dictando ante desistere, quam manus obriguerint et vox morte intercepta sit.

Ita, nullis parcens nec laboribus nec vigiliis nec sumptibus, ad summam usque senectutem, in lege Domini noctu diuque apud Praesepe meditanda perseveravit, maioribus e solitudine illa effusis in catholicum nomen, per vitae exempla et scripta, utilitatibus, quam si Romae, in capite orbis terrarum, aevum exegisset.

Vita rebusque gestis Hieronymi vix delibatis, iam, Ve- 448
nerabiles Fratres, ad considerandam eius doctrinam de divina dignitate atque absoluta Scripturarum veritate veniamus.

Qua in re nullam profecto in scriptis Doctoris Maximi paginam reperias, unde non liqueat, eum cum universa catholica Ecclesia firmiter constanterque tenuisse, Libros Sacros, Spiritu Sancto inspirante conscriptos, Deum habere auctorem, atque ut tales ipsi Ecclesiae traditos esse (1). Asseverat nimirum codicis sacri libros Spiritu Sancto inspirante vel suggerente vel insinuante vel etiam dictante compositos esse, immo ab Ipso conscriptos et editos; sed nihil praeterea dubitat, quin singuli eorum auctores, pro sua quisque natura atque ingenio, operam afflanti Deo libere navarint.

Etenim non modo id universe affirmat quod omnibus sacris scriptoribus commune est, ipsos in scribendo Dei Spiritum secutos, ut omnis sensus omniumque sententiarum Scripturae Deus causa princeps habendus sit; sed etiam, quod uniuscuiusque proprium est, accurate dispicit. Nam singillatim, in rerum compositione, in lingua,

---

(1) *Conc. Vat.*, Sess. 3, *Const. de fide cath.* cap. 2 *de revelatione*, cf. *EB* 77.

in ipso genere ac forma loquendi ita eos suis quemque facultatibus ac viribus usos esse ostendit, ut propriam uniuscuiusque indolem et veluti singulares notas ac lineamenta, praesertim prophetarum et Apostoli Pauli, inde colligat ac describat.

Quam quidem Dei cum homine communitatem laboris ad unum idemque opus conficiendum, Hieronymus comparatione illustrat artificis, qui in aliqua re factitanda organo seu instrumento utitur ; quicquid enim scriptores sacri loquuntur, « Domini sunt uerba, et non sua, et quod per os ipsorum dicit, quasi per organum Dominus est locutus » (1).

Quod si etiam inquirimus, qua ratione haec Dei, uti causae principis, virtus atque actio in hagiographum sit intelligenda, cernere licet, inter Hieronymi verba et communem de inspiratione catholicam doctrinam nihil omnino interesse, cum ipse teneat, Deum, gratia collata, scriptoris menti lumen praeferre ad verum quod attinet « ex persona Dei » hominibus proponendum ; voluntatem praeterea movere atque ad scribendum impellere ; ipsi denique peculiariter continenterque adesse, donec librum perficiat. Quo potissimum ex capite sanctissimus vir summam Scripturarum praestantiam ac dignitatem infert quarum scientiam thesauro pretioso (2) et nobili margaritae (3) aequiparat, in iisque asserit divitias Christi (4) et « argentum, quo domus Dei ornatur » (5) inveniri.

449 Praecellentissimam vero earum auctoritatem sic verbis et exemplo commendabat, ut, quaecumque oriebatur controversia, ad Biblia veluti ad confertissimum armamentarium confugeret, et testimoniis inde eductis, tamquam

(1) *Tract. de Ps.* 88 (G. Morin, *Anecdota Maredsolana,* 3 voll., Maredsoli 1893-1903, 3, 3, 53 ; CCh 78², 406).

(2) *In Mt.* 13, 44 s. (PL 26, 97 C) ; *Tract. de Ps.* 77 (*Anecd. Mareds.* 3, 2, 62 ; cf. ibid. 57 ; CCh 78², 69 ; cf. ibid. 64).

(3) *In Mt.* 13, 45 s. (PL 26, 98 A).

(4) *Hebraicae quaestiones in libro Geneseos, praef.* (CCh 72, 1 ; PL 23, 984 A).

(5) *In Agg.* 2, 1 ss. (PL 25, 1404 C) ; cf. *In Gal.* 2, 10 (PL 26, 363 AB), etc.

firmissimis argumentis, quibus refragari minime liceret, ad coarguendos adversariorum errores uteretur.

Ita Helvidio perpetuam Deiparae virginitatem neganti, aperte ac simpliciter: « Ut haec quae scripta sunt, non negamus, ita ea quae non sunt scripta, renuimus. Natum Deum esse de Virgine credimus, quia legimus. Mariam nupsisse post partum, non credimus, quia non legimus » (1).

Iisdem vero armis contra Iovinianum pro doctrina catholica de statu virginali, de perseverantia, de abstinentia deque bonorum operum merito se spondet acerrime propugnaturum: « Adversus singulas propositiones eius, Scripturarum vel maxime nitar testimoniis, ne querulus garriat, se eloquentia magis quam veritate superatum » (2). Atque in libris suis contra eundem haereticum defendendis « quasi uero », scribit, « rogandus fuerit, ut mihi cederet, et non inuitus et repugnans in ueritatis uincula ducendus » (3).

De universa autem Scriptura, in Ieremiae commentario, quem morte prohibitus est absolvere: « Nec parentum nec maiorum error sequendus est, sed auctoritas scripturarum et Dei docentis imperium » (4). Et viam rationemque adversus hostes dimicandi sic Fabiolam docet: « Cum diuinis scripturis fueris eruditus et leges earum ac testimonia uincula scieris ueritatis, contendes cum aduersariis, ligabis eos et uinctos duces in captiuitatem et de hostibus quondam atque captiuis liberos Dei facies » (5).

Porro cum divina Sacrorum Librorum inspiratione 450
summaque eorundem auctoritate docet Hieronymus immunitatem et omni ab errore et fallacia vacuitatem necessario cohaerere: quod, uti a Patribus traditum commu-

(1) *Adv. Helv.* 19 (PL 23, 213 A).

(2) *Adv. Iovin.* 1, 4 (PL 23, 225 A).

(3) *Ep.* 49 (al. 48) *ad Pammachium* 14 (CSEL 54, 371; PL 22, 503).

(4) *In Hier.* 2, 77 [9, 12-14] (CSEL 59, 123; PL 24, 772 B).

(5) *Ep.* 78 *ad Fabiolam* 30 (CSEL 55, 73; PL 22, 714 s.).

niterque receptum, in celeberrimis Occidentis Orientisque scholis didicerat.

Et sane, cum, post inceptam, Damasi Pontificis mandato, Novi Testamenti recognitionem, quidam « homunculi » ipsum studiose obiurgarent, quod « aduersus auctoritatem ueterum et totius mundi opinionem aliqua in euangeliis emendare » tentasset, paucis respondit, non adeo se hebetis fuisse cordis et tam crassae rusticitatis, ut aliquid de Dominicis verbis aut corrigendum putasset aut non divinitus inspiratum [1]. Primam vero Ezechielis visionem de quatuor Evangeliis exponens, « totum autem corpus », animadvertit, « et dorsa plena oculis adprobabit, qui viderit nihil esse in Evangeliis, quod non luceat et splendore suo mundum illuminet, ut etiam, quae parva putantur et vilia, Spiritus sancti fulgeant maiestate » [2].

Iam quae de Evangeliis inibi affirmat, eadem de omnibus aliis « Dominicis verbis » in singulis commentariis profitetur, ut catholicae interpretationis legem ac fundamentum ; et hac ipsa veritatis nota germanus propheta, Hieronymo auctore, a falso internoscitur [3]. Nam « Domini verba sunt vera, et eius dixisse, fecisse est » [4]. Itaque « Scriptura mentiri non potest » [5], et nefas est dicere Scripturam mentiri [6], immo solum errorem nominis in eius verbis admittere [7].

451 Addit praeterea Sanctus Doctor, se « aliter habere Apostolos, aliter reliquos tractatores » idest profanos ; « illos semper uera dicere, istos in quibusdam, ut homines, aberrare » [8] ; et licet multa in Scripturis dicantur, quae videntur incredibilia, tamen vera esse [9] ; in hoc « verbo veritatis » nullas res sententiasque inter se pugnantes in-

---

(1) *Ep.* 27 *ad Marcellam* 1 (CSEL 54, 224 ; PL 22, 431).
(2) *In Ez.* 1, 15-18 (PL 25, 28 A).
(3) *In Mich.* 2, 11 s. ; 3, 5-8 (PL 25, 1174 BC, 1180 AB).
(4) *In Mich.* 4, 1 ss. (PL 25, 1188 B).
(5) *In Hier.* 6, 27 [31, 35 ss.] (CSEL 59, 407 ; PL 24, 919 B).
(6) *In Nah.* 1, 9 (PL 25, 1238 C).
(7) *Ep.* 57 *ad Pammachium* 7 (CSEL 54, 513 ; PL 22, 573).
(8) *Ep.* 82 *ad Theophilum* 7 (CSEL 55, 114 ; PL 22, 740).
(9) *Ep.* 72 *ad Vitalem* 2 (CSEL 55, 9 ; PL 22, 674).

veniri posse, « nihil dissonum, nihil diuersum » (1) ; quare « cum uideatur scriptura inter se esse contraria, utrumque uerum » esse, « cum diuersum sit » (2).

Cui cum fortiter principio adhaeresceret, si qua in Sacris Libris inter se discrepare viderentur, eo curas omnes cogitationesque Hieronymus convertere, ut quaestionem enodaret ; quodsi rem nondum apte diremptam putaret, de eadem, data occasione, iterato libenterque inquirere, haud ita felici interdum exitu. Scriptores tamen sacros numquam de fallacia arguit vel levissima — « hoc quippe impiorum est, Celsi, Porphyrii, Iuliani » (3).

In quo quidem cum Augustino plane consentit, qui, ad ipsum Hieronymum scribens, se solis Libris Sacris hunc timorem honoremque ait deferre, ut nullum eorum auctorem scribendo errasse aliquid, firmissime credat, ideoque, si quid in eis offendat litteris, quod videatur contrarium veritati, non id opinari, sed vel mendosum esse codicem, vel interpretem errasse, vel seipsum minime intellexisse ; quibus haec subicit: « Nec te, mi frater, sentire aliud existimo ; prorsus, inquam, non te arbitror sic legi tuos libros uelle tamquam prophetarum uel apostolorum, de quorum scriptis quod omni errore careant, dubitare nefarium est » (4).

Hac igitur Hieronymi doctrina egregie confirmantur 452
atque illustrantur ea, quibus fel. rec. decessor Noster Leo XIII antiquam et constantem Ecclesiae fidem sollemniter declaravit de absoluta Scripturarum a quibusvis erroribus immunitate:

« Tantum abest, ut divinae inspirationi error ullus subesse possit, ut ea per se ipsa non modo errorem excludat omnem, sed tam necessario excludat et respuat, quam necessarium est, Deum, summam veritatem, nullius omnino erroris auctorem esse ». Atque allatis definitionibus

(1) *Ep.* 18 A *ad Damasum* 7 ; cf. *ep.* 46 *Paulae et Eustochium ad Marcellam* 6 (CSEL 54, 83, 335 ; PL 22, 366, 486 s.).

(2) *Ep.* 36 *ad Damasum* 11 (CSEL 54, 277 ; PL 22, 457).

(3) *Ep.* 57 *ad Pammachium* 9 (CSEL 54, 518 ; PL 22, 575).

(4) Aug., *ad Hieron., Inter epist.* S. Hier. 116, 3 (CSEL 55, 399 ; PL 22, 937).

Conciliorum Florentini et Tridentini in Synodo Vaticana confirmatis, haec praeterea habet: « Quare nihil admodum refert, Spiritum Sanctum assumpsisse homines tamquam instrumenta ad scribendum, quasi non quidem primario auctori, sed scriptoribus inspiratis quidpiam falsi elabi potuerit. Nam supernaturali ipse virtute ita eos ad scribendum excitavit et movit, ita scribentibus adstitit, ut ea omnia eaque sola, quae ipse iuberet, et recte mente conciperent, et fideliter conscribere vellent, et apte infallibili veritate exprimerent: secus non ipse esset auctor Sacrae Scripturae universae » (1).

453 Quae decessoris Nostri verba, quamquam nullum relinquunt ambigendi vel tergiversandi locum, dolendum tamen est, Venerabiles Fratres, non modo ex iis, qui foris sunt, sed etiam e catholicae Ecclesiae filiis, immo vero, quod animum Nostrum vehementius excruciat, ex ipsis clericis sacrarumque disciplinarum magistris non defuisse, qui, iudicio suo superbe subnixi, Ecclesiae magisterium in hoc capite vel aperte reicerint vel occulte oppugnarint.

Equidem illorum comprobamus consilium, qui ut semet ipsos aliosque ex difficultatibus Sacri Codicis expediant, ad eas diluendas, omnibus studiorum et artis criticae freti subsidiis, novas vias atque rationes inquirunt, at misere a proposito aberrabunt, si decessoris Nostri praescripta neglexerint et certos fines terminosque a Patribus constitutos praeterierint (2).

454 Quibus sane praeceptis et finibus nequaquam recentiorum illorum continetur opinio, qui, inducto inter elementum Scripturae primarium seu religiosum et secundarium seu profanum discrimine, inspirationem quidem ipsam ad omnes sententias, immo etiam ad singula Bibliorum verba pertinere volunt, sed eius effectus, atque in primis erroris immunitatem absolutamque veritatem, ad elementum primarium seu religiosum contrahunt et coangustant. Eorum enim sententia est, id unum, quod

(1) *Providentissimus Deus*; cf. *EB* n. 125.

(2) Cf. *Prov.* 22, 28: *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.*

ad religionem spectet, a Deo in Scripturis intendi ac doceri ; reliqua vero, quae ad profanas disciplinas pertineant et doctrinae revelatae, quasi quaedam externa divinae veritatis vestis, inserviant, permitti tantummodo et scriptoris imbecillitati relinqui. Nihil igitur mirum, si in rebus physicis et historicis aliisque similibus satis multa in Bibliis occurrant, quae cum huius aetatis bonarum artium progressionibus componi omnino non possint.

Haec opinionum commenta, sunt, qui nihil repugnare contendant decessoris Nostri praescriptionibus, cum is hagiographum in naturalibus rebus secundum externam speciem, utique fallacem, loqui declaraverit.

Id vero quam temere, quam falso affirmetur, ex ipsis 455
Pontificis verbis manifesto apparet. Neque enim ab externa rerum specie, cuius rationem esse habendum Leo XIII, praeeuntibus Augustino et Thoma Aquinate, sapientissime edixit, ulla falsi labes Divinis Litteris adspergitur, quandoquidem sensus in iis rebus proxime cognoscendis, quarum sit propria ipsorum cognitio, minime decipi, dogma est sanae philosophiae.

Praeterea decessor Noster, quovis inter elementum primarium et secundarium, ut vocant, remoto discrimine omnique ambiguitate sublata, luculenter ostendit, longissime a vero abesse illorum opinionem, qui arbitrantur « de veritate sententiarum cum agitur, non adeo exquirendum, quaenam dixerit Deus, ut non magis perpendatur, quam ob causam ea dixerit » ; idemque docet divinum afflatum ad omnes Bibliorum partes, sine ullo delectu ac discrimine, proferri, nullumque in textum inspiratum errorem incidere posse: « At nefas omnino fuerit, aut inspirationem ad aliquas tantum Sacrae Scripturae partes coangustare, aut concedere sacrum ipsum errasse auctorem » (1).

Neque minus ab Ecclesiae doctrina, Hieronymi testi- 456
monio ceterorumque Patrum comprobata, ii disentiunt, qui partes Scripturarum historicas non factorum *absoluta* inniti veritate arbitrantur, sed tantummodo *relativa* quam

(1) *Providentissimus Deus* ; cf. supra n. 124.

vocant, et concordi vulgi opinione: idque non verentur ex ipsis Leonis Pontificis verbis inferre, propterea quod principia de rebus naturalibus statuta ad disciplinas historicas transferri posse dixerit. Itaque contendunt, hagiographos uti in physicis secundum ea, quae apparerent, locuti sint, ita eventa ignaros retulisse, prouti haec e communi vulgi sententia vel falsis aliorum testimoniis constare viderentur, neque fontes scientiae suae indicasse, neque aliorum enarrationes fecisse suas.

457 Rem in decessorem Nostrum plane iniuriosam et falsam plenamque erroris cur multis refellamus? Quae est enim rerum naturalium cum historia similitudo, quando physica in iis versantur, quae « sensibiliter apparent », ideoque cum phaenomenis concordare debent, cum, contra, lex historiae praecipua haec sit, scripta cum rebus gestis, uti gestae reapse sunt, congruere oportere? Recepta semel istorum opinione, quo pacto incolumis consistat veritas illa, ab omni falso immunis, narrationis sacrae, quam decessor Noster in toto Litterarum suarum contextu retinendam esse declarat?

458 Quodsi affirmat, ad historiam cognatasque disciplinas eadem principia transferri utiliter posse, quae in physicis locum habent, id quidem non universe statuit, sed auctor tantummodo est, ut haud dissimili ratione utamur ad refellendas adversariorum fallacias et ad historicam Sacrae Scripturae fidem ab eorum impugnationibus tuendam.

459 Atque utinam novarum rerum fautores hic sisterent; siquidem eo procedunt ut Doctorem Stridonensem ad sententiam suam defendendam invocent, utpote qui historiae fidem et ordinem in Bibliis servari « non iuxta id quod erat, sed iuxta id quod illo tempore putabatur », et hanc quidem propriam esse historiae legem asseveraverit (1).

In quo mirum quantum ad sua commenta detorquent verba Hieronymi. Nam quis est, qui non videat, hoc Hieronymum dicere, hagiographum non in rebus gestis

(1) *In Hier.* 5, 62 [28 (35) 15-17] (CSEL 59, 348; PL 24, 890 A); *in Mt.* 14, 9; *adv. Helv.* 4 (PL 26, 101 B; 23, 197 A).

enarrandis, veritatis ignarum, ad falsam se vulgi opinionem accommodare, sed in nomine personis et rebus imponendo communem sequi loquendi modum? Ut cum Sanctum Iosephum patrem Iesu appellat, de quo quidem patris nomine quid sentiat, ipse in toto narrationis cursu haud obscure significat. Atque haec ad Hieronymi mentem « vera historiae lex » est, ut scriptor, cum de eiusmodi appellationibus agitur, remoto omni erroris periculo, usitatam loquendi rationem teneat, propterea quia penes usum est arbitrium et norma loquendi.

Quid, quod res, quas Biblia gestas enarrant, hic noster 460
non secus ac doctrinas fide ad salutem necessaria credendas proponit? Et sane in commentario Epistolae ad Philemonem haec habet: « Quod autem dico, tale est: Credit quispiam in conditorem Deum: non potest credere, nisi prius crediderit de sanctis eius vera esse, quae scripta sunt ». Exemplis deinceps quam plurimis ex Veteris Testamenti Codice allatis, sic concludit: « Haec et cetera, quae de sanctis scripta sunt, nisi quis universa crediderit, in Deum sanctorum credere non valebit » (1).

Hieronymus igitur idem omnino profitetur, quod Augustinus, communem totius antiquitatis christianae sensum complexus, scribebat: « Quicquid de Enoch et de Helia et de Moyse scriptura sancta, certis et magnis fidei suae documentis in summo culmine auctoritatis locata, testatur, hoc credimus... Non ergo ideo credimus natum ex uirgine Maria, quod aliter in uera carne exsistere et hominibus adparere non posset (uti voluit Faustus), sed quia sic scriptum est in ea scriptura: cui nisi crediderimus, nec christiani nec salui esse poterimus » (2).

Neque aliis Scriptura Sancta obtrectatoribus caret; eos 461
intelligimus, qui rectis quidem, si intra certos quosdam fines contineantur, principiis sic abutuntur, ut fundamenta veritatis Bibliorum labefactent et doctrinam catholicam communiter a Patribus traditam subruant.

---

(1) *In Philem.* 4 ss. (PL 26, 645 D).

(2) S. Aug., *Contra Faustum* 26, 3, 7 (CSEL 25, 730, 735 s.; PL 42, 480 s. 483).

In quos Hieronymus, si adhuc viveret, utique acerrima illa sermonis sui tela coniiceret, quod, sensu et iudicio Ecclesiae posthabito, nimis facile ad citationes, quas vocant implicitas, vel ad narrationes specie tenus historicas confugiunt; aut genera quaedam litterarum in Libris Sacris inveniri contendunt, quibuscum integra ac perfecta verbi divini veritas componi nequeat; aut de Bibliorum origine ita opinantur, ut eorundem labet vel prorsus pereat auctoritas.

462 Iam quid de iis sentiendum, qui in ipsis Evangeliis exponendis, fidem illis debitam humanam minuunt, divinam evertunt? Quae enim Dominus Noster Iesus Christus dixit, quae egit, non ea censent ad nos integra atque immutata pervenisse, iis testibus, qui quae ipsi vidissent atque audivissent, religiose perscripserint; sed — praesertim ad quartum Evangelium quod attinet — partim ex Evangelistis prodiisse, qui multa ipsimet excogitarint atque addiderint, partim e narratione fidelium alterius aetatis esse congesta; ob eamque causam aquas e duobus fontibus manantes uno eodemque alveo sic hodie contineri, ut nullâ iam certâ notâ distingui inter se possint.

Haud ita Hieronymus, Augustinus et ceteri Ecclesiae Doctores historicam Evangeliorum fidem intellexerunt, de qua *qui vidit, testimonium perhibuit, et verum est testimonium eius. Et ille scit, quia vera dicit, ut et vos credatis* (1). Ac Hieronymus quidem, postquam haereticos, qui apocrypha evangelia confecerant, in eo reprehendit, quod « conati sunt magis ordinare narrationem, quam historiae texere veritatem » (2), de Scripturis canonicis, contra, scribit: « nulli dubium sit, facta esse, quae scripta sunt » (3), iterum iterumque cum Augustino consentiens, qui de Evangeliis praeclare: « uera haec », inquit, « et de illo fideliter ueraciterque conscripta sunt, ut quisquis

---

(1) *Io.* 19, 35.
(2) *In Mt. Prol.* (PL 26, 17 A); cf. *Lc.* 1, 1.
(3) *Ep.* 78 *ad Fabiolam* 1 (CSEL 55, 49; PL 22, 698). Cf. *In Mc.* 1, 13-31 (*Anecd. Mareds.* 3, 2, 329; CCh 78², 461).

euangelio eius crediderit, ueritate instruatur, non mendaciis inludatur» ([1]).

Iam videtis, Venerabiles Fratres, quanto opere sit vo- 463
bis adnitendum, ut quam Patres diligentissime defugerint insanam opinandi libertatem, eandem Ecclesiae filii non minus diligenter devitent. Quod quidem eo facilius assequemini, si et clericis et laicis, quos Spiritus Sanctus vobis credidit regundos, persuaseritis, Hieronymum ceterosque Ecclesiae Patres hanc de Sacris Libris doctrinam nusquam alibi nisi in schola ipsius Divini Magistri Iesu Christi didicisse.

Num quid aliud legimus de Scriptura sensisse Dominum? Cuius ex verbis *scriptum est* et *oportet impleri Scripturam* iam argumentum omni exceptione maius exsistit, quod omnibus controversiis finem imponat.

Sed, ut in re paulisper commoremur, cuiusnam scientiam aut memoriam fugiat, Dominum Iesum in sermonibus quos ad populum habuit, cum in monte prope lacum Genesareth, tum in synagoga Nazareth et in civitate sua Capharnaum, capita doctrinae et argumenta ad eam probandam ex Codice Sacro assumpsisse? Nonne ad disceptandum cum pharisaeis et sadducaeis invicta arma indidem cepit? Sive enim doceat, sive disputet, ex qualibet Scripturae parte sententias affert et exempla, et uti talia affert, quibus sit necessario credendum; quo in genere ad Ionam et Ninivitas, ad reginam Saba et Salomonem, ad Eliam et Elisaeum, ad David, ad Noe, ad Lot et Sodomitas et ipsam uxorem Lot, sine ullo discrimine provocat ([2]).

Veritatem autem Sacrorum Librorum sic testatur, ut sollemniter edicat: *Iota unum aut unus apex non praeteribit a lege, donec omnia fiant* ([3]), et: *Non potest solvi Scriptura* ([4]): quamobrem *qui solverit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines, minimus vocabitur*

([1]) S. Aug., *Contra Faustum* 26, 8 (CSEL 25, 737; PL 42, 484).
([2]) Cf. *Mt.* 12, 3, 39-42; *Lc.* 17, 26-29. 32 etc.
([3]) *Mt.* 5, 18.
([4]) *Io.* 10, 35.

in regno caelorum » (1). Quam ut doctrinam Apostoli, quos brevi in terris erat relicturus, plene imbiberent, ante quam ad Patrem in caelum adscendit, *aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas, et dixit eis : Quoniam sic scriptum est et sic oportebat Christum pati et resurgere a mortuis tertia die* (2).

Doctrina igitur Hieronymi de praestantia et veritate Scripturae, ut uno verbo dicamus, doctrina Christi est. Quare omnes Ecclesiae filios, eosque praecipue, qui sacrorum alumnos ad hanc excolunt disciplinam, vehementer hortamur ut Stridonensis Doctoris vestigia constanti animo persequantur: ex quo, sine dubio, futurum est, ut hunc Scripturarum thesaurum, quanti ille habuit, tanti ipsimet faciant, et ex eius possessione suavissimos capiant beatitatis fructus.

464 Etenim quod Doctore Maximo utamur duce ac magistro, id utilitates non modo quas supra memoravimus, sed alias etiam nec paucas nec mediocres habet, quas, Venerabiles Fratres, placet vobiscum paucis recolere.

Quod quidem ut aggrediamur, ille in primis ante oculos mentis Nostrae obversatur ardentissimus Bibliorum amor, quem omni vitae suae exemplo et verbis Spiritu Dei plenis Hieronymus demonstravit atque in fidelium animis quotidie magis excitare studuit. « Ama scripturas sanctas », ita in virgine Demetriade hortari omnes videtur, « et amabit te sapientia ; *dilige eam et servabit te ; honora illam et amplexabitur te.* Haec monilia in pectore et in auribus tuis haereant » (3).

465 Continua sane Scripturae lectio atque accuratissima singulorum librorum et vel sententiarum vocumque pervestigatio id effecit, ut tantum Sacri Codicis usum haberet, quantum nullus alius scriptor ecclesiasticae antiquitatis. Cui Bibliorum scientiae cum subtilitate iudicii coniunctae tribuendum est, quod versio Vulgata a Doctore

---

(1) *Mt.* 5, 19.
(2) *Lc.* 24, 45 s.
(3) *Ep.* 130 *ad Demetriadem* 20 (CSEL 56, 201 ; PL 22, 1124) ; cf. *Prov.* 4, 6, 8.

nostro confecta, omnium integrorum iudicum consensu, reliquis longe praestat antiquis versionibus, cum accuratius atque elegantius archetypon reddere videatur.

Vulgatam vero ipsam, quam « longo tot saeculorum usu in ipsa Ecclesia probatam » Concilium Tridentinum uti authenticam habendam et in docendo et orando usurpandam esse constituit (1), praegestimus animo, si quidem benignissimus Deus huius lucis Nobis usuram protulerit, ad codicum fidem, emendatam restitutamque videre: quo ex arduo laboriosoque opere, a fel. rec. decessore Nostro Pio X sodalibus Benedictinis providenter commisso, minime dubitamus, quin nova ad Scripturarum intelligentiam praesidia accedant. 466

Quarum amor e Hieronymi praesertim epistolis adeo eminet, ut eae velut ipsis divinis verbis contextae videantur; et quemadmodum Bernardo nihil ea sapiebant, unde dulcissimum Iesu nomen abesset, sic noster nullis iam litteris delectabatur, quae luminibus carerent Scripturarum. Quare ad sanctum Paulinum, virum senatoria olim et consulari dignitate conspicuum, eumque non multo ante ad Christi fidem conversum, haec candide scribebat: « Si haberes hoc fundamentum (id est scientiam scripturarum), immo, quasi extrema manus in tuo opere duceretur, nihil pulchrius, nihil doctius nihilque Latinius tuis haberemus uoluminibus... Huic prudentiae et eloquentiae si accederet uel studium uel intelligentia scripturarum, viderem te breui arcem tenere nostrorum » (2). 467

Sed qua via ac ratione magnus hic thesaurus, a Patre caelesti in solatium peregrinantium filiorum collatus, sit cum laeta boni exitus spe quaerendus, Hieronymus suo ipse exemplo indicat. 468

Atque in primis monet, praeparationem diligentem effectamque bene voluntatem ad eiusmodi studia affera-

---

(1) *Conc. Trid.* Sess. 4 *Decr. de ed. et usu ss. librorum*; cf. supra n. 61.

(2) *Ep.* 58 *ad Paulinum* 9; 11 (CSEL 54, 539, 540; PL 22, 585 s.).

mus. Ipse enim, postquam baptismo ablutus est, omnia ut removeret externa impedimenta, quae a sancto eum proposito remorari poterant, hominem illum imitatus, qui, thesauro invento, « *prae gaudio illius vadit et vendit universa, quae habet, et emit agrum illum* » (1), fluxas inanesque huius mundi delicias missas facere, solitudinem percupere et severum vitae institutum eo studiosius amplecti, quo magis in vitiorum illecebris antea salutem periclitari perspexerat.

At certe, iis sublatis impedimentis, reliquum erat, ut animum quoque ad Iesu Christi scientiam compararet, Eumque indueret qui *mitis* est et *humilis corde* (2) ; siquidem in se id expertus erat, quod Augustinus sibi Sacrarum Litterarum studia ineunti contigisse testatus est. Qui postquam se in scripta Ciceronis aliorumque adolescens immerserat, cum animum ad Scripturam Sanctam intenderet, « uisa est mihi », ait, « indigna quam Tullianae dignitati conpararem. Tumor enim meus refugiebat modum eius, et acies mea non penetrabat interiora eius. Uerum tamen illa erat, quae cresceret cum paruulis, sed ego dedignabar esse paruulus, et turgidus fastu mihi grandis uidebar » (3).

Haud aliter Hieronymus, etsi in solitudinem secesserat, profanis litteris adeo delectabatur, ut humilem Christum nondum in humilitate Scripturae cognosceret. « Itaque miser ego », inquit, « lecturus Tullium ieiunabam. Post noctium crebras uigilias, post lacrimas quas mihi praeteritorum recordatio peccatorum ex imis visceribus eruebat, Plautus sumebatur in manus. Si quando in memet reuersus, prophetam legere coepissem, sermo horrebat incultus, et quia lumen caecis oculis non uidebam, non oculorum putabam culpam esse, sed solis » (4).

Sed brevi Crucis stultitiam sic adamavit, ut sit documento, quantum humilis piusque animi habitus ad Bibliorum intelligentiam conferat.

---

(1) *Mt.* 13, 44.
(2) *Mt.* 11, 29.
(3) S. Aug., *Conf.* 3, 5 (CSEL 30, 50 ; PL 32, 686).
(4) *Ep.* 22 *ad Eustochium* 30 (CSEL 54, 189 s. ; PL 22, 416).

Itaque cum sibi ipse conscius esset « semper in exponendis Scripturis sanctis Spiritus Dei indigere nos adventu » (1) et non aliter Scripturam esse legendam et intelligendam « quam sensus Spiritus Sancti flagitat, quo conscripta est » (2), sanctissimus vir Dei opem et Paracliti lumina, amicis quoque deprecatoribus usus, suppliciter implorat ; eumque legimus divino auxilio fratrumque precibus et explanationes Librorum Sacrorum, quas inchoaret, commendantem, et quas feliciter absolvisset, referentem acceptas. 469

Praeterea, quemadmodum Dei gratiae, sic maiorum auctoritati se permittit, ut affirmare queat, se « quod didicerat, non a semet ipso, id est a praesumptionis pessimo praeceptore, sed ab inlustribus ecclesiae viris » (3) didicisse ; fatetur enim, se « nunquam in divinis voluminibus propriis viribus credidisse » (4), et cum Theophilo, episcopo Alexandrino, legem, ad quam vitam suam et studia sacra composuerat, hisce verbis communicat: « Sed tamen scito nobis esse nihil antiquius quam Christiani iura seruare nec patrum transferre terminos semperque meminisse Romanam fidem, apostolico ore laudatam » (5). 470

Atque Ecclesiae, supremae per Romanos Pontifices magistrae, toto pectore obsequitur et paret ; e regione igitur Syriae deserta, ubi haereticorum factionibus premebatur, ut controversiam Orientalium de Sanctissimae Trinitatis mysterio dirimendam Romanae Sedi subiiceret, ita scribit ad Damasum Pontificem: « Ideo mihi cathedram Petri et fidem apostolico ore laudatam censui consulendam, inde nunc meae animae postulans cibum unde olim Christi uestimenta suscepi... Ego nullum primum nisi Chri- 471

---

(1) *In Mich.* 1, 10-15 (PL 25, 1159 B).

(2) *In Gal.* 5, 19-21 (PL 26, 445 A).

(3) *Ep.* 108 sive *Epitaphium S. Paulae* 26, 2 (CSEL 55, 344 ; PL 22, 902).

(4) *Ad Domnionem et Rogatianum in l. Par. Praef.* (*Biblia Sacra ... Liber Verborum Dierum ex interpretatione Sancti Hieronymi cum praefationibus et duplici capitulorum serie,* Romae, 1948, 8 ; PL 29, 423 A).

(5) *Ep.* 63 *ad Theophilum* 2 (CSEL 54, 586 ; PL 22, 607).

stum sequens, beatitudini tuae id est cathedrae Petri communione consocior. Super illam petram aedificatam ecclesiam scio... Decernite, obsecro: si placet, non timebo tres hypostases dicere; si iubetis, condatur noua post Nicenam fides, et similibus verbis cum Arrianis confiteamur orthodoxi » (1). Tandem hanc fidei suae praeclaram confessionem in proxima epistola repetit: « Ego interim clamito: Si quis cathedrae Petri iungitur, meus est » (2).

472 Quam quidem fidei regulam in Scripturarum studio continenter secutus, falsam quandam Sacri Codicis interpretationem hoc uno argumento refutat: « Sed haec non recipit Ecclesia Dei » (3), et librum apocryphum, quem Vigilantius haereticus ipsi opposuerat, paucis hisce reiicit: « Quem ego librum nunquam legi. Quid enim necesse est in manus sumere, quod Ecclesia non recipit? » (4).

473 Ergo cum in fidei integritate retinenda tam esset diligens, acerrime cum iis depugnabat, qui ab Ecclesia descivissent, eosque adversarios veluti suos proprios habebat: « Breviter respondebo, nunquam me haereticis pepercisse et omni egisse studio, ut hostes Ecclesiae mei quoque hostes fierent » (5); et ad Rufinum cum scriberet: « In uno tibi » ait « consentire non potero, ut parcam haereticis, ut me catholicum non probem » (6). Eorum tamen defectionem complorans, rogabat, vellent ad lugentem Matrem, unicam salutis causam, reverti (7), et pro iis « qui de Ecclesia egressi erant et dimittentes doctrinam Spiritus Sancti, suum sensum sequebantur », precabatur, ut toto animo ad Deum converterentur (8).

474 Quodsi unquam alias, Venerabiles Fratres, et hac nostra praesertim aetate, cum Dei revelantis Ecclesiaeque

(1) *Ep.* 15 *ad Damasum* 1, 2, 4 (CSEL 54, 62-65; PL 22, 355-357).
(2) *Ep.* 16 *ad Damasum* 2 (CSEL 54, 69; PL 22, 359).
(3) *In Dan.* 3, 37 (PL 25, 510 A).
(4) *Adv. Vigil.* 6 (PL 23, 360 B).
(5) *Dial. c. Pelag., Prolog.* 2 (PL 23, 519 B).
(6) *Contra Ruf.* 3, 43 (PL 23, 511 C).
(7) *In Mich.* 1, 10-15 (PL 25, 1163 A).
(8) *In Is.* 6 [16, 1 ss.] (PL 24, 235 A).

docentis auctoritatem atque imperium non pauci contumaciter detrectant, spiritu Doctoris Maximi omnes e clero populoque christiano imbuantur oportet. Nostis enim — quod iam Leo XIII praemonuerat — « quale adversetur et instet hominum genus, quibus vel artibus vel armis confidant » (1).

Omnino igitur quam plurimos quamque maxime idoneos excitetis oportet sanctissimae causae defensores, qui non modo adversus eos dimicent, quibus, ordinem supernaturalem universum negantibus, nulla est Dei revelatio et afflatus, sed etiam cum iis congrediantur, qui, profanarum novitatum cupidi, Sacras Litteras quasi librum prorsus humanum interpretari audent, aut a sententiis discedunt in Ecclesia a prisca antiquitate receptis, aut magisterium eius sic negligunt, ut Apostolicae Sedis Constitutiones et Pontificii Consilii de Re Biblica decreta parvi pendant, vel silentio praetereant, vel etiam ad placita sua subdole petulanterve detorqueant.

Utinam catholici omnes auream sancti Doctoris regulam sequantur, et, Matris dicto audientes, intra *terminos antiquos* a Patribus positos (2) et ab Ecclesia ratos se modeste contineant.

Sed ad propositum redeamus. Animos igitur iam pie- 475
tate ac demissione comparatos, ad Bibliorum studium invitat Hieronymus.

Ac primum omnibus iterum iterumque quotidianam verbi divini lectionem commendat: « Modo non sit corpus nostrum subditum peccatis, et ingredietur in nos sapientia. Exerceatur sensus, mens quotidie divina lectione pascatur » (3). Et in epistolam ad Ephesios: « Unde omni studio legendae nobis Scripturae sunt et *in lege Domini* meditandum *die ac nocte,* ut probati trapezitae sciamus, qui nummus probus sit, quis adulter » (4).

Neque ab hac communi lege matronas virginesque exi-

---

(1) *Providentissimus Deus ;* cf. *EB* n. 100.
(2) Cf. *Prov.* 22, 28.
(3) *In Tit.* 3, 9 (PL 26, 630 AB) ; cf. *Sap.* 1, 4.
(4) *In Eph.* 4, 31 (PL 26, 549 CD) ; cf. *Ps.* 1, 2.

mit. Laetae, matri Romanae, haec de filia instituenda, inter alia, tradit praecepta: « Reddat tibi pensum cotidie scripturarum certum... Pro gemmis aut serico diuinos codices amet... Discat primum Psalterium, his se canticis auocet, et in Prouerbiis Salomonis erudiatur ad uitam. In Ecclesiaste consuescat calcare, quae mundi sunt; in Iob uirtutis et patientiae exempla sectetur. Ad Euangelia transeat, nunquam ea positura de manibus; Apostolorum Acta et Epistulas tota cordis inbibat uoluntate. Cumque pectoris sui cellarium his opibus locupletarit, mandet memoriae Prophetas et Heptateuchum et Regum ac Paralipomenon libros, Hesdraeque et Hesther uolumina, ut ultimum sine periculo discat Canticum canticorum » (1).

Neque aliter Eustochium virginem hortatur: « Crebrius lege et disce quam plurima. Tenenti codicem somnus obrepat et cadentem faciem pagina sancta suscipiat » (2). Cui cum epitaphium mitteret Paulae matris, sanctissimam feminam eo quoque nomine dilaudat, quod una cum filia sic se Scripturarum studiis excoluisset, ut eas et penitus nosset et memoriae mandasset. Addit praeterea: « Loquar et aliud quod forsitan aemulis videatur incredulum: Hebraeam linguam, quam ego ab adulescentia multo labore ac sudore ex parte didici, et infatigabili meditatione non desero, ne ipse ab ea deserar, discere uoluit et consecuta est ita, ut psalmos Hebraeice caneret et sermonem absque ulla Latinae linguae proprietate resonaret. Quod quidem usque hodie in sancta filia eius Eustochio cernimus » (3). Neque sanctam praeterit Marcellam, quae item Scripturas calleret optime (4).

476 Quem vero lateat, ex pia Sacrorum Librorum lectione quantum utilitatis ac suavitatis in animos rite compositos

(1) *Ep.* 107 *ad Laetam* 9, 12 (CSEL 55, 300, 302 s.; PL 22, 875, 876 s.).

(2) *Ep.* 22 *ad Eustochium* 17; cf. *ibid.* 29 (CSEL 54, 165, 187; PL 22, 404, 415 s.).

(3) *Ep.* 108 sive *Epitaphium S. Paulae* 26 (CSEL 55, 344 s.; PL 22, 902 s.).

(4) *Ep.* 127 *ad Principiam* 7 (CSEL 56, 151; PL 22, 1091 s.).

defluat? Ad Biblia enim quisquis pia mente, firma fide, humili animo et cum proficiendi voluntate accesserit, is eum ibi inveniet et comedet panem, *qui de caelo descendit* (1), et Davidicum illud in se ipse experietur: *Incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi* (2), cum haec verbi divini mensa sit vere « continens doctrinam sanctam, erudiens fidem rectam, et firmiter usque ad interiora velaminis, ubi sunt Sancta Sanctorum, perducens » (3).

Quod autem in nobis est, Venerabiles Fratres, Christifideles omnes auctore Hieronymo cohortari numquam 477
desinemus, ut sacrosancta praesertim Domini Nostri Evangelia, itemque Acta Apostolorum et Epistolas quotidiana lectione pervolutare et in sucum et sanguinem convertere studeant.

Itaque in his saecularibus sollemnibus ad Societatem, 478
quae Sancti Hieronymi nomine nuncupatur, libenter provolat cogitatio Nostra; eoque libentius, quod Nosmet ipsi rei inchoandae perficiendaeque participes fuimus, cuius quidem incrementa cum praeterita iucunde perspeximus, tum praecipimus laeto animo futura. Huic enim Societati non ignoratis, Venerabiles Fratres, id esse propositum, quattuor Evangelia et Acta Apostolorum quam latissime pervulgare ita, ut nulla iam sit christiana familia, quae iis careat, omnesque cotidiana eorum lectione et meditatione assuescant. Quod opus Nobis ob exploratas eius utilitates carissimum, vehementer cupimus, societatibus eiusdem nominis et instituti ubique conditis, et iis ad Romanam aggregatis, in dioeceses vestras propagari atque diffundi.

Eodem in genere optime de re catholica merentur illi 479
e variis regionibus viri, qui omnes Novi Testamenti et selectos e Vetere Libros commoda ac nitida forma edendos et evulgandos perdiligenter curarunt et in praesenti curant: unde constat haud exiguam fructuum copiam in

---

(1) Cf. *Io.* 6, 33.
(2) *Ps.* 50, 8.
(3) *Imit. Chr.* 4, 11, 4.

Ecclesiam Dei permanasse, cum multo iam plures ad hanc caelestis doctrinae mensam accedant, quam Dominus Noster per suos prophetas, Apostolos et Doctores christiano orbi ministravit (1).

480 Iam vero, cum Sacri Codicis studium ab omnibus fidelibus requirit Hieronymus, tum maxime ab iis, qui « iugum Christi collo suo imposuerunt » et ad divinum verbum praedicandum divinitus vocati sunt.

Sic enim in monacho Rustico clericos omnes affatur: « Quamdiu in patria tua es, habeto cellulam pro paradiso, uaria scripturarum poma decerpe, his utere deliciis, harum fruere conplexu... Numquam de manu et oculis tuis recedat liber, psalterium discatur ad uerbum, oratio sine intermissione, uigil sensus nec uanis cogitationibus patens » (2). Nepotianum vero presbyterum sic monet: « Diuinas scripturas saepius lege, immo nunquam de manibus tuis sacra lectio deponatur. Disce quod doceas; obtine *eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut* possis *exhortari in doctrina sana* et contradicentes reuincere » (3).

Cum autem in Sancti Paulini memoriam praecepta a Paulo discipulis Timotheo ac Tito de scientia Scripturarum impertita redegisset, haec addit: « Sancta quippe rusticitas sibi soli prodest et, quantum aedificat ex uitae merito ecclesiam Christi, tantum nocet, si contradicentibus non resistit. Malachias propheta, immo per Malachiam Dominus: *Interroga,* ait, *sacerdotes legem.* In tantum sacerdotis officium est interrogatum respondere de lege. Et in Deuteronomio legimus: *Interroga patrem tuum et adnuntiabit tibi, presbyteros tuos et dicent tibi...* Danihel in fine sacratissimae uisionis iustos ait fulgere quasi stellas, et intelligentes, id est doctos, quasi firmamentum. Uides quantum distent inter se iusta rusticitas et

---

(1) *Imit. Chr.* 4, 11, 4.

(2) *Ep.* 125 *ad Rusticum* 7, 11 (CSEL 56, 125, 129 s.; PL 22 1076, 1078.

(3) *Ep.* 52 *ad Nepotianum* 7 (CSEL 54, 426; PL 22, 533); cf. *Tit.* 1, 9.

docta iustitia? Alii stellis, alii caelo comparantur » (1). Aliorum quoque clericorum « iustam rusticitatem » in epistola ad Marcellam per ironiam carpit: « quam (rusticitatem) illi solam pro sanctitate habent piscatorum se discipulos adserentes, quasi idcirco iusti sint, si nihil scierint » (2).

At non eiusmodi tantummodo rusticos, verum etiam clericos litteratos Scripturarum ignorantia peccare animadvertit, et gravissimis verbis assiduam in Sacris Voluminibus exercitationem sacerdotibus inculcat.

Quae quidem exegetae sanctissimi documenta, Venera- 481
biles Fratres, studiose efficite, ut animis clericorum et sacerdotum vestrorum altius insideant; nam vestrum in primis est diligenter revocare eos ad considerandum, quid ab ipsis divini muneris, quo aucti sunt, ratio postulet, si eo non indignos se praestare velint: « *Labia enim sacerdotis custodient scientiam et legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est* » (3).

Sciant igitur, sibi nec studium Scripturarum esse negligendum nec illud alia via aggrediendum, ac Leo XIII Encyclicis Litteris « Providentissimus Deus » data opera praescripsit.

Iidem profecto perfectius aliquid attingent, si Institutum Biblicum celebrarint, quod, secundum Leonis XIII optata, proximus decessor Noster condidit permagna quidem cum Ecclesiae sanctae utilitate, ut est horum decem annorum experimento testatissimum. Sed quoniam plerique hoc nequeunt, optabile est, ut selecti ex utroque clero viri, vobis, Venerabiles Fratres, auctoribus atque auspicibus, undique in Urbem conveniant operam rei biblicae in Instituto Nostro daturi.

Qui autem alumni convenerint, iis non una de causa Institutum frequentare licebit. Alii enim, secundum praecipuum huius Lycei magni finem, studia biblica ita per-

---

(1) *Ep.* 53 *ad Paulinum* 3 (CSEL 54, 447 s.; PL 22, 542); cf. *Agg.* 2, 12 [non Malachias]; *Deut.* 32, 7; *Dan.* 12, 3.
(2) *Ep.* 27 *ad Marcellam* 1 (CSEL 54, 224; PL 22, 431).
(3) *Mal.* 2, 7.

tractabunt, ut ea « postmodum tam privatim quam publice, tum scribentes cum docentes, profiteri valeant, et... sive in munere magistrorum penes catholicas scholas, sive in officio scriptorum pro catholica veritate vindicanda, eorum dignitatem tueri possint » (1) ; alii vero, qui iam ministerio sacro initiati sint, ampliorem quam in theologiae curriculo cognitionem Scripturae Sacrae itemque magnorum eius interpretum et temporum locorumque biblicorum sibi comparare poterunt, quae cognitio ad usum praecipue pertineat, ad id nempe, ut perfecti evadant verbi divini administri, *ad omne opus bonum instructi* (2).

482 Habetis, Venerabiles Fratres, ex Hieronymi exemplo et auctoritate quibus virtutibus oporteat instructum esse, quisquis se ad lectiones studiumve Bibliorum conferat: nunc ipsum audiamus docentem quorsum Sacrarum Litterarum cognitio spectare quidque debeat intendere.

Primum in iis paginis cibus quaerendus est, unde vita spiritus ad perfectionem alatur: quam ob causam Hieronymus *in lege Domini* meditari *die ac nocte* et in Sanctis Scripturis *panem de caelo* ac manna caeleste, omnes in se delicias habens, consuevit comedere (3). Quo quidem cibo animus noster carere qui possit? Et quomodo ecclesiasticus vir viam salutis alios doceat, quando, neglecta Scripturae meditatione, se ipse non docet? Aut quo pacto, sacra administrando, confidat se « *esse ducem caecorum, lumen eorum, qui in tenebris sunt, eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiae et veritatis in lege* » (4), si hanc legis doctrinam commentari nolit et superno lumini aditum prohibeat? Heu quot sacrorum administri, posthabita Bibliorum lectione, fame ipsi pereunt et alios nimis multos interire sinunt, cum scriptum sit: « *Parvuli petie-*

---

(1) *Pius* X in Litt. Apost. *Vinea electa*, 7 Maii 1909 ; cf. *EB* n. 287.

(2) Cf. 2 *Tim*. 3, 17.

(3) *Tract de Ps*. 147 (*Anecd. Mareds*. 3, 2, 302 ; CCh 78, 338) ; cf. *Ps*. 1, 2 ; *Sap*. 16, 20.

(4) *Rom*. 2, 19 s.

runt panem et non erat qui frangeret eis » (1). « *Desolata est omnis terra quia nullus est qui recogitet corde.* » (2)

Deinde, ut res postulaverit, argumenta ex Scrip- 483
turis petenda sunt, quibus fidei dogmata illustremus, confirmemus, tueamur. Quod ille mirifice praestitit, adversus sui temporis haereticos dimicans: quos ad refellendos, quam acuta, quam solida e locis Scripturae arma desumpserit, omnia eius opera luculenter ostendunt. In quo si eum imitati erunt nostri Scripturarum interpretes, id profecto consecuturum est — quod decessor Noster in Encyclicis Litteris « Providentissimus Deus » « maxime optabile et necessarium » dixit —, ut « eiusdem Scripturae usus in universam theologiae influat disciplinam eiusque prope sit anima » (3).

Praecipuus denique Scripturae usus ad divini 484
verbi ministerium pertinet sancte fructuoseque exercendum. Atque hoc loco, gratissimum est Doctoris Maximi verbis roborari praecepta, quae Nos Litteris Encyclicis « Humani generis » de verbi divini praedicatione tradidimus (4). Ac profecto insignis interpres tam graviter, tam frequenter continuam Sacrarum Litterarum lectionem ad id potissimum sacerdotibus commendat, ut munere docendi et contionandi digne perfungantur. Neque enim eorum sermo habet aliquid, cum momenti et ponderis, tum ad effingendos animos efficacitatis, nisi a Sacra Scriptura informetur ab eaque vim suam ac robur mutuetur. « Sermo presbyteri scripturarum lectione conditus sit. » (5) Nam « quidquid in scripturis sanctis dicitur, tuba comminaus est et grandi voce credentium aures penetrans. » (6) « Nihil enim ita percutit, ut exemplum de scripturis sanctis. » (7)

---

(1) *Thren.* 4, 4.
(2) *Ier.* 12, 11.
(3) *Providentissimus Deus*; cf. *EB* n. 114.
(4) 15 Iunii 1917 (*AAS* 9 [1917] 305-317).
(5) *Ep.* 52 *ad Nepotianum* 8 (CSEL 54, 428; PL 22, 534).
(6) *In Am.* 3, 3-8 (PL 25, 1016 C).
(7) *In Zach.* 9, 15 s. (PL 25, 1488 C).

485 Quae autem sanctus Doctor habet de legibus in usu Bibliorum servandis, ea, quamquam ad interpretes quoque, maximam partem, pertinent, sacerdotes in verbi divini praedicatione ante oculos habento.

Ac primo quidem monet, ipsa Scripturae verba perdiligenter consideremus, ut certo constet quidnam sacer scriptor dixerit. Neque enim quisquam ignorat, Hieronymum, si quando opus esset, consuevisse ad codicem primigenium adire, aliam interpretationem cum alia comparare, vim verborum excutere et, si qui incidisset error, causas erroris aperire, ut de ipsa lectione omnis tolleretur dubitatio.

Tum vero, quae in verbis insit significatio et sententia, docet esse inquirendum, quia « de scripturis sanctis disputanti non tam necessaria sunt uerba quam sensus » (1). Atque in eiusmodi significatione perscrutanda minime diffitemur Hieronymum, doctores latinos nonnullosque ex graecis superiorum temporum imitatum, fortasse plus aequo allegoricis interpretationibus initio concessisse. Verum fecit ipse Sacrorum Librorum amor, fecit perpetuus labor in eos recognoscendos ac penitus percipiendos impensus, ut quotidie magis in recta sensus litteralis aestimatione proficeret, et sana hoc in genere principia proponeret; quae, cum nunc quoque tutam omnibus viam muniant ad plenum ex Sacris Libris sensum eruendum, breviter exponemus.

Ad litteralem igitur seu historicam explicationem in primis animum intendere debemus: « Prudentem semper admoneo lectorem, ut non superstitiosis acquiescat interpretationibus et quae commatice pro fingentium dicuntur arbitrio, sed consideret priora, media et sequentia, et nectat sibi universa, quae scripta sunt » (2). Addit, reliquum omne interpretationis genus, tamquam fundamento, sensu litterali in-

---

(1) *Ep.* 29 *ad Marcellam* 1 (CSEL 54, 233 ; PL 22, 436).
(2) *In Mt.* 25, 13 (PL 26, 193 B).

niti ([1]), qui neque tum abesse putandus est, cum aliquid translate effertur; nam « frequenter historia ipsa metaphorice texitur et sub imagine... praedicatur » ([2]). Qui vero opinantur, Doctorem nostrum id nonnullis Scripturae locis tribuisse, quod sensu historico carerent, eos ipsemet refellit: « Non historiam denegamus, sed spiritalem intelligentiam praeferimus » ([3]).

Litterali autem seu historica significatione in tuto col- 486
locata, interiores altioresque rimatur sensus, ut exquisitiore epulo spiritum pascat: docet enim de libro Proverbiorum, idemque de reliquis Scripturae partibus saepe monet, sistendum non esse in solo litterali sensu, « sed quasi in terra aurum, in nuce nucleus, in hirsutis castanearum operculis absconditus fructus inquiritur; ita in eis diuinum sensum altius perscrutandum » ([4]). Quamobrem, cum Sanctum Paulinum edoceret, « quo in Scripturis sanctis calle gradiatur », « totum », ait, « quod legimus in diuinis libris, nitet quidem et fulget etiam in cortice, sed dulcius in medulla est. Qui esse vult nuculeum, frangit nucem » ([5]).

Monet tamen, cum de quaerendo agitur eiusmodi interiore sensu, quemdam modum esse adhibendum, « ne dum spiritales divitias sequimur, historiae contemnere paupertatem videamur » ([6]). Itaque haud paucas improbat antiquorum scriptorum mysticas interpretationes ob eam praecipue causam, quod in litterali sensu minime inniterentur: « ut omnes illius repromissiones, quas sancti prophetae suo ore cecinerunt, non inanem sonum habeant et crassa solius tropologiae nomina, sed fundentur in

---

([1]) Cf. *in Ez.* 38, 1 ss.; 41, 23 ss.; 42, 13 s. (PL 25, 355 D, 404 B, 412 A); *in Mc.* 1, 13-31 (*Anecd. Mareds.* 3, 2, 329; CCh 78, 461); *ep.* 129 *ad Dardanum* 6 (CSEL 56, 173; PL 22, 1105), etc.

([2]) *In Hab.* 3, 14 ss. (PL 25, 1328 C).

([3]) *In Mc.* 9, 1-7 (*Anecd. Mareds.* 3, 2, 348; CCh 78, 479); cf. *in Ez.* 40, 24-27 (PL 25, 387 A).

([4]) *In Eccle.* 12, 9 s.; (CCh 72, 357 s.; PL 23, 1169 BC).

([5]) *Ep.* 58 *ad Paulinum* 9 (CSEL 54, 538; PL 22, 585).

([6]) *In Eccle.* 2, 24-26 (CCh 72, 272; PL 23, 1085 C).

terra et cum historiae habuerint fundamenta, tunc spiritalis intelligentiae culmen accipiant » (1).

Qua in re sapienter animadvertit, non esse a Christi et Apostolorum vestigiis discedendum, qui, quamquam Vetus Testamentum uti Novi Foederis praeparationem et obumbrationem considerant propter eaque locos complures typice interpretantur, non omnia tamen ad typicam significationem trahunt. Atque ut rem confirmet, saepe ad Paulum Apostolum appellat, qui, exempli gratia, « exponens sacramenta Adae et Evae, non negavit plasmationem eorum, sed super fundamentum historiae spiritalem intelligentiam aedificans ait: *Propter hoc relinquet homo etc.* » (2).

Quodsi Sacrarum Litterarum interpretes et divini verbi praecones, Christi et Apostolorum exemplum secuti monitisque Leonis XIII obtemperantes, ea non neglexerint « quae ab eisdem Patribus ad allegoricam similemve sententiam translata sunt, maxime cum ex litterali descendant, et multorum auctoritate fulciantur » (3), et modeste temperateque e litterali sententia ad altiora exsurgant atque se erigant, cum Hieronymo experientur, quam verum illud Pauli: « *Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia* » (4), et larga ex infinito Scripturarum thesauro habituri sunt rerum sententiarumque subsidia, quibus fortiter suaviterque vitam moresque fidelium ad sanctitatem conforment.

487 Quod vero attinet ad exponendi et dicendi rationem, quoniam *inter dispensatores* mysteriorum Dei *quaeritur, ut fidelis quis inveniatur* (5) statuit Hieronymus, potissimum « veritatem interpretationis » retinendam esse et « commentatoris officium esse, non quid ipse uelit, sed quid sentiat ille, quem interpretatur, expone-

---

(1) *In Am.* 9, 6 (PL 25, 1090 AB).
(2) *In Es.* 6, 1-7 (*Anecd. Mareds.* 3, 3, 104 s.); cf. *Eph.* 5, 31 s.
(3) *Providentissimus Deus*; cf. *EB* n. 112.
(4) 2 *Tim.* 3, 16.
(5) 1 *Cor.* 4, 2.

re » [1]: adiicit autem, « grande periculum esse in Ecclesia loqui, ne forte interpretatione perversa de Evangelio Christi hominis fiat Evangelium » [2].

Deinde « in explanatione Sanctarum Scripturarum non verba composita et oratoriis floribus adornata, sed eruditio et simplicitas quaeritur veritatis » [3]. Quam quidem ad normam cum scripta sua exararet, in commentariis profitetur hoc sibi habere propositum, non ut verba sua « laudentur, sed ut quae ab alio bene dicta sunt, ita intellegantur ut dicta sunt » [4]; in expositione vero divini verbi eam requiri orationem, quae « nullam lucubrationem redolens... rem explicet, sensum edisserat, obscura manifestet, non quae uerborum compositione frondescat » [5].

Atque hic placet plures Hieronymi locos subiicere, e quibus liquet, quam vehementer ab eloquentia illa abhorreret declamatorum propria, quae vacuo verborum strepitu et celeritate loquendi inanes plausus intendit. « Nolo te », monet Nepotianum presbyterum, « declamatorem esse et rabulam garrulumque, sed mysterii peritum et sacramentorum Dei tui eruditissimum. Uerba uoluere et celeritate dicendi apud inperitum uulgus admirationem sui fecere, indoctorum hominum est » [6]. « Ex litteratis quicunque hodie ordinantur, id habent curae, non quomodo Scripturarum medullas ebibant, sed quomodo aures populi declamatorum flosculis mulceant. » [7] « Taceo de meis similibus, qui si forte ad scripturas sanctas post saeculares litteras uenerint et sermone composito aurem populi mulserint, quicquid dixerint, hoc legem Dei putant, nec scire dignantur quid prophetae, quid apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia,

---

(1) *Ep.* 49 (al. 48) *ad Pammachium* 17 (CSEL 54, 381; PL 22, 507).

(2) *In Gal.* 1, 11 s. (PL 26, 347 B).

(3) *In Am. Praef.* in 1, 3 (PL 25, 1058 C).

(4) *In Gal. Praef.* in 1, 3 (PL 26, 427 D).

(5) *Ep.* 36 *ad Damasum* 14; cf. *ep.* 140 *ad Cyprianum* 1 (CSEL 54, 280; 56, 269 s.; PL 22, 459, 1166).

(6) *Ep.* 52 *ad Nepotianum* 8 (CSEL 54, 428 s.; PL 22, 354).

(7) *Dial. c. Lucif.* 11 (PL 23, 174 BC).

quasi grande sit, et non uitiosissimum dicendi genus, deprauare sententias et ad uoluntatem suam scripturam trahere repugnantem. » (1) « Nam sine scripturarum auctoritate garrulitas non haberet fidem, nisi viderentur perversam doctrinam etiam divinis testimoniis roborare. » (2)

Verum haec garrula eloquentia et verbosa rusticitas « nihil mordax, nihil vividum, nihil vitale demonstrat, sed totum flaccidum marcidumque et mollitum, ebullit in olera et in herbas, quae cito arescunt et corruunt » ; simplex, contra, Evangelii doctrina, similis minimo grano sinapis, « non exsurgit in olera, sed crescit in arborem, *ita ut volucres caeli... veniant et habitent in ramis eius* » (3).

Quare hanc sanctam dicendi simplicitatem, cum perspicuitate et venustate minime quaesita coniunctam, ipse in omnibus sectabatur: « Sint alii diserti, laudentur, ut uolunt, et inflatis buccis spumantia uerba trutinentur: mihi sufficit sic loqui, ut intellegar et ut de scripturis disputans, scripturarum imiter simplicitatem » (4). Etenim « ecclesiastica interpretatio etiam si habet eloquii uenustatem, dissimulare eam debet et fugere, ut non otiosis philosophorum scholis paucisque discipulis, sed uniuerso loquatur hominum generi » (5).

Quae profecto consilia et praecepta si iuniores sacerdotes ad effectum deduxerint et seniores continenter prae oculis habuerint, confidimus eos fore Christifidelium animis per ministerium sacrum summopere profuturos.

488 Reliquum est, Venerabiles Fratres, ut « dulces fructus » commemoremus, quos Hieronymus « de amaro semine litterarum » decerpsit, in eam erecti spem, futurum, ut eius exemplo ad cognoscendam percipiendamque Sacri Codicis virtutem sacerdotes et fideles vestris curis concrediti incendantur.

Sed tantas tamque suaves spiritus delicias, quibus pius

---

(1) *Ep.* 53 *ad Paulinum* 7 (CSEL 54, 453 s. ; PL 22, 544).
(2) *In Tit.* 1, 10 s. (PL 26, 605 A).
(3) *In Mt.* 13, 32 (PL 26, 93 BC).
(4) *Ep.* 36 *ad Damasum* 14 (CSEL 54, 281 ; PL 22, 459).
(5) *Ep.* 48 (al. 49) *ad Pammachium* 4 (CSEL 54, 350 ; PL 22, 512).

anachoreta affluebat, malumus ex eius veluti ore quam ex Nostris verbis complectamini. Audiatis igitur, quomodo de sacra hac disciplina Paulinum « symmystam, sodalem et amicum » alloquatur: « Oro te, frater carissime, inter haec uiuere, ista meditari, nihil aliud nosse, nihil quaerere, nonne tibi uidetur iam hic in terris regni caelestis habitaculum? » (1).

Alumnam vero suam, Paulam ita interrogat: « Oro te, quid hoc sacratius sacramento? quid hac uoluptate iucundius? Qui cibi, quae mella sunt dulciora quam Dei scire prudentiam, in adyta eius intrare, sensum Creatoris inspicere et sermones Domini tui, qui ab huius mundi sapientibus deridentur, plenos docere sapientia spiritali! Habeant sibi ceteri suas opes, gemma bibant, serico niteant, plausu populi delectentur et per uarias uoluptates divitias suas uincere nequeant: nostrae deliciae sint, *in lege Domini* meditari *die ac nocte,* pulsare ianuam non patentem, panes Trinitatis accipere et saeculi fluctus, Domino praeeunte, calcare » (2). Ad eandem Paulam et filiam eius Eustochium in commentario Epistolae ad Ephesios: « Si quidquam est, Paula et Eustochium, quod in hac vita sapientem teneat et inter pressuras et turbines mundi aequo animo manere persuadeat, id esse vel primum reor meditationem et scientiam scripturarum » (3).

Qua cum ipse uteretur, gravibus animi maeroribus corporisque aegrotationibus affectus, tamen pacis et interioris gaudii solatio fruebatur; quod quidem gaudium non erat in vana atque otiosa delectatione positum, sed, a caritate profectum, in caritatem actuosam erga Ecclesiam Dei convertebatur, cui divini verbi custodia a Domino commissa est.

Etenim in Sacris utriusque Foederis Litteris Ecclesiae 489
Dei laudes legebat passim praedicatas. Singulae fere illustres sanctaeque mulieres, quae in Veteri Testamento honorificum obtinent locum, nonne huius Christi Sponsae

(1) *Ep.* 53 *ad Paulinum* 10 (CSEL 54, 463; PL 22, 549).
(2) *Ep.* 30 *ad Paulam* 13 (CSEL 54, 248; PL 22, 444); cf. *Ps.* 1, 2.
(3) *In Eph. Prol.* (PL 26, 467 C).

figuram praeferebant? Nonne sacerdotium et sacrificia, instituta et sollemnia, universae paene Veteris Testamenti res gestae ad eam adumbrandam pertinebant? Quid, quod tot Psalmorum et prophetarum vaticinationes in Ecclesia divinitus impletas intuebatur? Non ipsi denique audita erant, a Christo Domino et ab Apostolis enuntiata, maxima eiusdem Ecclesiae privilegia? Quidni igitur in animo Hieronymi amorem erga Christi Sponsam quotidie magis excitaverit scientia Scripturarum?

Iam vidimus, Venerabiles Fratres, quanta reverentia et quam flagranti caritate is Ecclesiam Romanam et Petri Cathedram prosequeretur; vidimus quam acriter Ecclesiae adversarios impugnaret. Cum autem iuniori commilitoni Augustino, idem proelium proelianti, plauderet, et se una cum eo haereticorum invidiam in se suscepisse laetaretur: « Macte uirtute », ita eum alloquitur « in orbe celebraris. Catholici te conditorem antiquae rursum fidei uenerantur atque suscipiunt, et — quod signum maioris gloriae est — omnes haeretici detestantur, et me pari persequuntur odio, ut quos gladiis nequeant, uoto interficiant » (1). Quae egregie confirmat Postumianus, apud Sulpicium Severum de Hieronymo testatus: « Cui iugis aduersum malos pugna perpetuumque certamen conciuit odia perditorum. Oderunt eum haeretici, quia eos inpugnare non desinit, oderunt clerici, quia uitam eorum insectatur et crimina: sed plane eum boni omnes admirantur et diligunt » (2).

Quo ex haereticorum perditorumque hominum odio multa perpessu aspera Hieronymus oppetiit, tum maxime cum Pelagiani coenobium Bethlehemiticum tumultuose adorti vastarunt; at omnes indignitates contumeliasque libenter pertulit, neque animo concidit, utpote qui pro tuenda Christi fide mori non dubitaret: « Hoc meum gaudium est », ad Apronium scribit, « quando in Christo

---

(1) *Ep.* 141 *ad Augustinum*; cf. *ep.* 134 *ad eumdem* 1 (CSEL 56, 290 s., 261 s.; PL 22, 1180, 1161 s.).

(2) Postumianus apud Sulp. Sev., *Dial.* 1, 9 (CSEL 1, 161; PL 20, 189 D).

audio filios meos dimicare; et istum zelum in nos ipse confirmet, cui credimus, ut pro fide eius sanguinem uoluntarie fundamus... Nostra autem domus secundum carnales opes haereticorum persecutionibus penitus euersa, Christo propitio spiritalibus diuitiis plena est. Melius est enim panem manducare quam fidem perdere » (1).

Quodsi errores nusquam impune serpere passus est, 490 haud minore sane studio in perditos mores vehementi illo suo dicendi genere usus est, ut quantum in se erat, Christo « *exhiberet... gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid eiusmodi, sed ut sit sancta et immaculata* » (2). Quam graviter eos increpat, qui sacerdotalem dignitatem pravo vitae instituto violarent! Quam eloquenter ethnicos vituperat mores, qui ipsam Urbem magna ex parte inficerent!

Hanc vero vitiorum scelerumque omnium colluviem, ut quoquo pacto cohiberet, opponere ipse virtutum christianarum praestantiam atque pulchritudinem, verissime ratus nihil tam ad malum aversandum valere quam rerum optimarum amorem; instare, ut adolescentes pie ac recte instituerentur; gravibus consiliis coniuges ad vitae integritatem sanctitatemque hortari; studium virginitatis purioribus instillare animis; arduam quidem, sed suavem interioris vitae severitatem omnibus laudibus extollere; primam illam christianae religionis legem, caritatis scilicet cum labore coniunctae, qua servata, e perturbationibus ad tranquillitatem ordinis se hominum societas feliciter reciperet, omni contentione urgere.

De caritate autem ita praeclare ad Sanctum Paulinum; « Uerum Christi templum anima credentis est: illam exorna, illam uesti, illi offer donaria, in illa Christum suscipe. Quae utilitas, parietes fulgere gemmis et Christum in paupere fame mori? » (3). Laboris vero legem non scriptis modo, sed totius quoque vitae exemplis tam im-

---

(1) *Ep.* 139 *ad Apronium* (CSEL 56, 267 s.; PL 22, 1166); alii legunt: panem mendicare.
(2) *Eph.* 5, 27.
(3) *Ep.* 58 *ad Paulinum* 7 (CSEL 54, 536 s.; PL 22, 584).

pense omnibus suadebat, ut Postumianus, qui sex menses cum Hieronymo in urbe Bethlehem commoratus erat, apud Sulpicium Severum testatus sit: « Totus semper in lectione, totus in libris est: non die, non nocte requiescit; aut legit aliquid semper aut scribit » (1).

Ceterum, quantum Ecclesiam adamaret, liquet etiam ex commentariis, in quibus nullam dilaudandae Christi Sponsae opportunitatem praeterit. Ita, exempli causa, in explanatione Aggaei prophetae legimus: « Venerunt electa omnium gentium et repleta est gloria domus Domini, quae est Ecclesia Dei viventis, columna et firmamentum veritatis... His metallis illustrior fit Ecclesia Salvatoris, quam quondam synagoga fuerat; his lapidibus vivis aedificatur domus Christi et pax ei praebetur aeterna » (2). Et in Michaeam: « Venite, ascendamus in montem Domini: ascensione opus est ut quis ad Christum valeat pervenire et domum Dei Iacob, Ecclesiam, quae est domus Dei, columna et firmamentum veritatis » (3). In prooemio commentarii in Matthaeum: « Ecclesia... supra petram Domini voce fundata est, quam introduxit rex in cubiculum suum et ad quam per foramen descensionis occultae misit manum suam » (4).

491 Quemadmodum in postremis, quos attulimus, locis, sic plerumque Dominum Iesum intime cum Ecclesia coniunctum Doctor noster concelebrat. Caput enim cum a corpore mystico separari nequeat, necessario coniungitur cum Ecclesiae studio Christi amor, qui scientiae Scripturarum praecipuus atque dulcissimus omnium fructus habendus est.

Hanc profecto Sacri Codicis scientiam adeo Hieronymus persuasum habebat usitatam esse viam, qua ad cognitionem et amorem Christi Domini pervenitur, ut asseverare minime dubitaverit: « Ignoratio Scripturarum

---

(1) Postumianus apud Sulp. Sev., *Dial.* 1, 9 (CSEL 1, 161; PL 20, 190 A).
(2) *In Agg.* 2, 1-10 (PL 25, 1404 BD).
(3) *In Mich.* 4, 1-7 (PL 25, 1187 B).
(4) *In Mt. Prol.* (PL 26, 17 B).

sissimum margaritum, scientia Salvatoris et sacramentum passionis illius et resurrectionis arcanum » ([1]).

Qua Christi caritate cum flagraret, nimirum fiebat ut, 492
pauper et humilis cum Christo, animo ab omnibus terrenis curis libero ac soluto, unice Christum quaereret, eius spiritu ageretur, cum eo coniunctissime viveret, eum patientem in se, imitando, effingeret, nihil haberet antiquius, quam ut cum Christo et pro Christo pateretur.

Quare, cum, iniuriis odiisque improborum hominum lacessitus, Damaso vita functo, Roma discessisset, in eoque esset, ut navem conscenderet, haec scribebat: « Et licet me sceleratum quidam putent et omnibus flagitiis obrutum, et pro peccatis meis etiam haec parua sint, tamen tu bene facis, quod ex tua mente etiam malos bonos putas... Gratias ago Deo meo quod dignus sum quem mundus oderit... Quotam partem angustiarum perpessus sum, qui cruci milito? Infamiam falsi criminis inportarunt, sed scio per bonam et malam famam perueniri ad regna caelorum » ([2]).

Et sanctam virginem Eustochium ad eiusmodi vitae labores pro Christo fortiter ferendos sic hortabatur: « Grandis labor, sed grande praemium esse, quod martyras, esse, quod apostolos, esse, quod Christus est... Haec omnia, quae digessimus, dura uidebuntur ei, qui non amat Christum. Qui autem omnem saeculi pompam pro purgamento habuerit et uana duxerit uniuersa sub sole, ut Christum lucrifaciat, qui conmortuus est Domino suo et conresurrexit et crucifixit carnem cum uitiis et concupiscentiis, libere proclamabit: *Quis nos separabit a caritate Christi*? » ([3]).

Fructus igitur e Sacrorum Voluminum lectione Hiero- 493
nymus capiebat uberrimos: inde interiora illa lumina, quibus ad Christum magis magisque cognoscendum adamandumque trahebatur; inde spiritum illum orationis,

---

(1) *In Mt.* 13, 45 s. (PL 26, 98 A).

(2) *Ep.* 45 *ad Asellam* 1, 6 (CSEL 54, 323 s., 327, 328 ; PL 22, 480, 482, 483).

(3) *Ep.* 22 *ad Eustochium* 38 s. (CSEL 54, 204, 205 ; PL 22, 422, 423) ; cf. *Rom.* 8, 35 ; *Phil.* 3, 8 ; 2 *Tim.* 2, 11 ; *Col.* 3, 1 ; *Gal.* 5, 24.

ignoratio Christi est » ([1]). Idem ad sanctam Paulam scribit: « Quae enim alia potest esse uita sine scientia scripturarum, per quas etiam ipse Christus agnoscitur, qui est uita credentium ? » ([2]).

In Christum enim veluti centrum omnes utriusque Testamenti paginae vergunt; et Hieronymus, cum verba Apocalypsis explanat, quae sunt de fluvio et ligno vitae, inter alia, haec habet: « Unus fluuius egreditur de throno Dei, hoc est gratia Spiritus sancti, et ista gratia Spiritus sancti in sanctis scripturis est, hoc est in isto fluuio scripturarum. Tamen iste fluuius duas ripas habet, et uetus et novum testamentum, et in utraque parte arbor plantata Xristus est » ([3]).

Nihil igitur mirum si quaecumque in Sacro Codice leguntur, ea, pia mediatione, ad Christum referre consueverat: « Ego quando lego euangelium et video ibi testimonia de lege, testimonia de prophetis, solum Xristum considero: sic uidi Moysen, sic uidi prophetas, ut de Xristo intellegerem loquentes. Denique quando uenero ad splendorem Xristi et quasi splendidissimum lumen clari solis aspexero, lucernae lumen non possum uidere. Numquid lucernam si incendas in die, lucere potest? Si sol luxerit, lux lucernae non paret: sic et Xristo praesente conparata lex et prophetae non adparent. Non detraho legi et prophetis, quin potius laudo, quia Xristum praedicant: sed sic lego legem et prophetas, ut non permaneam in lege et prophetis, sed per legem et prophetas ad Xristum perueniam » ([4]).

Ita, qui Christum ubique pie quaereret, eum Scripturarum commentatione et amorem et scientiam Domini Iesu mirifice efferri cernimus, in qua margaritam illam Evangelii pretiosam invenit: « Unum autem est pretio-

---

([1]) *In Is. Prol.* (PL 24, 17 B); cf. *Tract. de Ps.* 77 (CCh 78, 66; *Anecd. Mareds.* 3, 2, 59).

([2]) *Ep.* 30 *ad Paulam* 7 (CSEL 54, 246; PL 22, 443).

([3]) *Tract.* de *Ps.* 1 (CCh 78, 8; *Anecd. Mareds.* 3, 2, 6).

([4]) *Tract. in Mc.* 9, 1-7 (CCh 78, 484; *Anecd. Mareds.* 3, 2, 353).

de quo tam pulchra conscripsit; inde mirabilem illam cum Christo consuetudinem, cuius incitatus deliciis, per arduam crucis semitam, ad adipiscendam victoriae palmam sine intermissione procurrit.

Idem continuo animi ardore in Sanctissimam Eucharistiam ferebatur, cum « nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro uimineo, sanguinem portat uitro » (1); nec minore reverentia et pietate Deiparam colebat cuius perpetuam virginitatem pro viribus defendit: eandemque Dei Matrem, nobilissimum virtutum omnium exemplar, Christi sponsis proponere ad imitandum consueverat (2).

Quamobrem nemo mirabitur, tam vehementer Hieronimum allectum atque attractum esse iis Palaestinae locis, quae Redemptor Noster et Sanctissima eius Mater consecravissent; ipsius profecto sententiam in iis licet agnoscere, quae Paula et Eustochium, eius discipulae, ex urbe Bethlehem ad Marcellam conscripserunt: « Quo sermone, qua uoce speluncam tibi possumus Salvatoris exponere? Et illud praesepe, in quo infantulus uagiit, silentio magis quam infirmo sermone honorandum est... Ergone erit illa dies, quando nobis liceat speluncam Salvatoris intrare? In sepulcro Domini flere cum sorore, flere cum matre? Crucis deinde lignum lambere et in Oliueti monte cum ascendente Domino, uoto et animo subleuari? » (3).

Has igitur recolens sacras memorias, Hieronymus, Roma procul, corpori quidem duriorem sed tam suavem animo vitam agebat, ut exclamaret: « Habeat Roma, quod angustior urbe Romana possidet Bethlem » (4).

Sanctissimi viri optatum, alia ratione, atque ipse intel- 494
legebat, perfectum esse, est cur Nos gaudeamus et Romani cives Nobiscum gaudeant; quas enim Doctoris Maximi reliquias, in illo ipso specu conditas, quem tamdiu incoluerat, Davidica nobilissima civitas se olim possidere

---

(1) *Ep.* 125 *ad Rusticum* 20 (CSEL 56, 141; PL 22, 1085).
(2) Cf. *Ep.* 22 *ad Eustochium* 38 (CSEL 54, 203; PL 22, 422).
(3) *Ep.* 46 *Paulae et Eustochium ad Marcellam,* 11, 13 (al. 10, 12) (CSEL 54, 341, 343; PL 22, 490, 491).
(4) *Ep.* 54 *ad Furiam* 13 (CSEL 54, 481; PL 22, 557).

gloriabatur, eas iam felix Roma habet, in maiore Deiparae Basilica depositas, apud ipsum Praesepe Domini.

Silet quidem vox illa, cuius sonum e solitudine olim prodeuntem totus audivit catholicus orbis; sed scriptis suis, quae « per uniuersum mundum quasi diuinae lampades rutilant » (1), Hieronymus adhuc clamat.

Clamat quae sit Scripturarum praestantia, quae integritas et historica fides, quam dulces fructus earum lectio pariat ac meditatio.

Clamat, ut ad institutum vitae christiano nomine dignum omnes Ecclesiae filii redeant, et ab ethnicorum moribus, qui hac nostra aetate paene revixisse videntur, se immunes atque incolumes servent.

Clamat, ut Petri Cathedra, Italorum praesertim pietate et studio, quorum in finibus divinitus constituta est, eo sit in honore ea fruatur libertate, quam apostolici muneris dignitas atque ipsa perfunctio omnino postulant.

Clamat, ut christianae illae gentes, quae ab Ecclesia Matre misere desciverunt, ad eam denuo confugiant, in qua spes omnis posita est salutis aeternae. Atque utinam his monitis obsequantur orientales in primis Ecclesiae, quae iam nimium diu a Petri Cathedra averso sunt animo. Hieronymus enim, cum in iis regionibus viveret et Gregorio Nazianzeno Didymoque Alexandrino usus esset magistris, orientalium aetatis suae populorum doctrinam ea complexus est pervulgata sententia: « Si quis in Noe arca non fuerit, periet regnante diluuio » (2).

Cuius diluvii fluctus nonne hodie impendent ad omnia, nisi eos Deus avertat, hominum instituta destruenda? Ecquid enim, sublato universarum rerum auctore et conservatore, Deo, non corruat? Ecquid non pereat, quod ab se Christum, qui vita est, segregarit? Sed qui olim, discipulis comprecantibus, mare turbatum tranquillavit, potest idem pulcherrima pacis munera exagitatae hominum consortioni restituere.

In quo opituletur Hieronymus Ecclesiae Dei, quam

---

(1) Io. Cassian., *Contra Nest.*, 7, 26 (CSEL 17, 384; PL 50, 256 A).
(2) *Ep.* 15 *ad Damasum* 2 (CSEL 54, 64; PL 22, 355).

cum peramanter coluit, tum a quavis adversariorum oppugnatione strenue defendit: idque patrocinio suo impetret, ut, discidiis secundum Iesu Christi optata compositis, fiat *unum ovile et unus pastor* (1).

Iam quae, Venerabiles Fratres, quinto decimo a Doc- 495
toris Maximi obitu exeunte saeculo, vobiscum communicavimus, ea vos ad clerum populumque vestrum perferre ne cunctemini, ut omnes, Hieronymo duce ac patrono, non modo catholicam de divina Scripturarum inspiratione doctrinam retineant ac tueantur, sed etiam principiis studiosissime inhaereant, quae Litteris Encyclicis « Providentissimus Deus » et hisce Nostris praescripta sunt.

Universis interea Ecclesiae filiis optamus, ut, Sacrarum Litterarum dulcedine perfusi et roborati, supereminentem Iesu Christi scientiam assequantur; cuius auspicem paternaeque benevolentiae Nostrae testem, Vobis, Venerabiles Fratres, cunctoque clero et populo vobis concredito, apostolicam benedictionem amantissime in Domino impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum die 15 mensis Septembris anno 1920 Pontificatus Nostri 7

Benedictus PP. XV

5. Pont. Commissio de Re Biblica:

Declaratio de additione variarum lectionum in editionibus versionis Vulgatae N. et V. T., *17 Nov. 1921* (2)

In Praefatione ad Lectorem editionis Clementinae ver- 496
sionis Vulgatae Sacrarum Scripturarum legitur:

« Porro in hac editione nihil non canonicum,... nullae ad marginem concordantiae (quae posthac inibi apponi non prohibentur), nullae notae, nullae variae lectiones, nullae denique praefationes... Sed sicut Apostolica Sedes industriam eorum non damnat, qui concordias locorum, varias lectiones, praefationes S. Hieronymi et alia id genus

(1) *Io.* 10, 16.
(2) *AAS* 14 (1922) 27.

in aliis editionibus inseruerunt; ita quoque non prohibet, quin, alio genere characteris, in hac ipsa Vaticana editione eiusmodi adiumenta pro studiosorum commoditate atque utilitate in posterum adiiciantur; ita tamen, ut lectiones variae ad marginem ipsius textus minime adnotentur ».

Quum autem sint, qui putent ultimis hisce verbis prohiberi additionem variarum lectionum non solum in margine laterali, verum etiam in inferiore seu ad calcem textus, quaesitum est a Pontificia Commissione Biblica: utrum liceat in editionibus versionis Vulgatae tam Novi quam Veteris Testamenti lectiones varias aliave huiusmodi studiosorum adiumenta ad calcem textus adiicere?

Re examinata, Pontificia Commissio Biblica respondit: *Affirmative.*

Quam resolutionem Ssmus Dominus Noster Benedictus Pp. XV in audientia diei 17 Novembris 1921 adprobare dignatus est.

† Henricus Laurentius Janssens, *O. S. B.*,
Ep. Bethsaiden., Consultor ab Actis

PIUS XI, 1922-1939

1. S. S. Congr. S. Officii, Epistola ad R. D. Moderatorem supremum Societatis Presbyterorum a Sancto Sulpitio, *22 Dec. 1923*, **circa decretum damnationis operis « Manuel biblique »** (1)

Reverendissime Domine.

497 Iam pluribus ab annis multi conquerebantur de opere quod inscribitur « Manuel biblique ou Cours d'Écriture Sainte à l'usage des Séminaires » a D. Vigouroux et D. Bacuez, Societatis S. Sulpitii presbyteris, primum quidem exarato, sed postmodum a D. Brassac, eiusdem Societatis sodali, funditus retractato. Ipsa Sancta Sedes iam animum ad rem converterat, quum Reverentia Tua, anno

(1) *AAS* 15 (1923) 616-619.

1920, a Summo Pontifice supplicibus precibus petiit, ut totum opus Romae examini subiiceretur eaque omnia, quae forte inibi corrigenda essent, describerentur, ut in nova editione emendari possent. Cui petitioni, licet prorsus insolitae, Summus Pontifex Benedictus f. m. Pp. XV benigne annuit atque huic Supremae Congregationi volumina recognoscenda commisit.

Examine autem, pro rei momento, mature ac diligen- 498
tissime peracto, manifestum apparuit opus laborare multis gravibusque vitiis, quae illud ita pervadunt et inficiunt, ut prorsus impossibilis foret ipsius emendatio. Missis enim quamplurimis aliis erroribus, D. Brassac circa inspirationem Sacrae Scripturae et eius inerrantiam, praesertim in rebus historicis, ubi inter substantiam narrationis et adiuncta distinguit, circa authenticitatem et veritatem historicam plurium librorum inspiratorum, ea habet, quae decretis dogmaticis sacrorum Conciliorum Tridentini ac Vaticani ceterisque documentis magisterii ecclesiastici, ut ecce Litteris Encyclicis Leonis XIII ac Pii X, decretis S. Officii et Pontificiae Commissionis de Re Biblica, necnon toti traditioni catholicae evidenter adversantur.

Quod speciatim ad inerrantiam absolutam Sacrae 499
Scripturae attinet, sufficiat in mentem revocare doctrinam Leonis XIII in Encyclica *Providentissimus*: « Nullatenus « toleranda est eorum ratio, qui... falso arbitrantur, de « veritate sententiarum cum agitur, non adeo exquiren- « dum, quaenam dixerit Deus, ut non magis perpendatur, « quam ob causam ea dixerit. Etenim libri omnes atque « integri, quos Ecclesia tamquam sacros et canonicos reci- « pit, cum omnibus suis partibus, Spiritu Sancto dictante, « conscripti sunt; tantum vero abest, ut divinae inspira- « tioni error ullus subesse possit, ut ea per se ipsa, non « modo errorem excludat omnem, sed tam necessario ex- « cludat et respuat, quam necessarium est, Deum, sum- « mam Veritatem, nullius omnino erroris auctorem esse. « Haec est antiqua et constans fides Ecclesiae, sollemni « etiam sententia in Conciliis definita Florentino et Tri- « dentino; confirmata denique atque expressius declarata « in Concilio Vaticano. ...Quare nihil admodum refert,

« Spiritum Sanctum assumpsisse homines tamquam instru« menta ad scribendum, quasi, non quidem primario « auctori, sed scriptoribus inspiratis quidpiam falsi elabi « potuerit. Nam supernaturali Ipse virtute ita eos ad scri« bendum excitavit et movit, ita scribentibus adstitit, ut « ea omnia eaque sola, quae ipse iuberet, et recte mente « conciperent, et fideliter conscribere vellent, et apte in« fallibili veritate exprimerent; secus, non Ipse esset « auctor Sacrae Scripturae universae. ...Consequitur, ut « qui in locis authenticis Librorum Sacrorum quidpiam « falsi contineri posse existiment, ii profecto aut catho« licam divinae inspirationis notionem pervertant, aut « Deum ipsum erroris faciant auctorem » ([1]).

Eamdem doctrinam contra Modernistas defendit S. Officium damnando prop. XI in decreto *Lamentabili*: « In« spiratio divina non ita ad totam Scripturam Sacram « extenditur, ut omnes et singulas eius partes ab omni « errore praemuniat » ([2]).

Tandem, in decreto Pontificiae Commissionis Biblicae diei 18 Iunii 1915 edicitur, ex dogmate catholico de inspiratione et inerrantia Sacrarum Scripturarum consequi, quod « omne id, quod hagiographus asserit, enuntiat, in« sinuat, retineri debet assertum, enuntiatum, insinuatum « a Spiritu Sancto » ([3]).

500 Falsa etiam D. Brassac utitur methodo, cum, neglecta nimis expositione positiva integrae doctrinae catholicae, animo specietenus indifferenti proponit ex una parte argumenta, quae stant pro sententia traditionali, ex altera vero studiose effert rationes, quae arte critica, quam vocant, ex indiciis internis accumulantur ad novas opiniones commendandas, quin harum rationum inefficaciam atque debilitatem verbo indicet. Et ita parvi facit monitum Leonis XIII: « Perperam et cum religionis damno « inductum est artificium, nomine honestatum criticae « sublimioris, quo ex solis internis, uti loquuntur, ratio-

---

([1]) Cf. *EB* n. 124-126.
([2]) Cf. *EB* n. 202.
([3]) Cf. *EB* n. 415.

« nibus, cuiuspiam libri origo, integritas, auctoritas diiu« dicata emergant. Contra, perspicuum est, in quaestio« nibus rei historicae, cuiusmodi origo et conservatio li« brorum, historiae testimonia valere prae ceteris, eaque « esse quam studiosissime et conquirenda et excutienda: « illas vero rationes internas plerumque non esse tanti, ut « in causam, nisi ad quamdam confirmationem, possint ad« vocari » (1). Aliud etiam vetat Summus Pontifex in eadem Encyclica, scilicet ne in quaestionibus, quae ad eruditionem faciunt, « plus temporis tribuatur et operae, « quam pernoscendis Divinis Libris, neve corrogata mul« tiplex rerum cognitio mentibus iuvenum plus incom« modi afferat quam adiumenti » (2).

Non paucas habet Auctor interpretationes quae sensui 501
Ecclesiae omnino refragantur. Lamentanda sane res, quum Concilium Tridentinum decreverit, « ut nemo, suae pru« dentiae innixus, in rebus fidei et morum ad aedificatio« nem doctrinae christianae pertinentium, Sacram Scrip« turam ad suos sensus detorquens, contra eum sensum, « quem tenuit et tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est « iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum « Sanctarum, aut etiam contra unanimem consensum Pa« trum, ipsam Scripturam Sacram interpretari audeat, « etiamsi huiusmodi interpretationes nullo unquam tem« pore in lucem edendae forent » (3). Quam praescriptionem Patres Concilii Vaticani his verbis declararunt: « Quoniam vero, quae Sancta Tridentina Synodus de in« terpretatione Divinae Scripturae ad coërcenda petulantia « ingenia salubriter decrevit, a quibusdam hominibus « prave exponuntur, Nos idem decretum renovantes hanc « illius mentem esse declaramus, ut in rebus fidei et mo« rum ad aedificationem doctrinae christianae pertinen« tium, is pro vero sensu Sacrae Scripturae habendus sit, « quem tenuit et tenet sancta Mater Ecclesia, cuius est « iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum

(1) Cf. *EB* n. 119.
(2) Cf. *EB* n. 107.
(3) Cf. *EB* n. 62.

« Sanctarum ; atque ideo nemini licere contra hunc sen-
« sum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum,
« ipsam Scripturam Sacram interpretari » (1).

502 Generatim autem Auctor, licet sententias *scholae largioris*, quas studiose proponit, non semper aperte amplectatur, ad eas tamen inclinat, et saepius adhibet locutiones ambiguas et formulas captiosas, quae utroque modo, tum orthodoxo tum opinionibus eiusdem *largioris scholae* favente, intelligi possunt, immemor aureae illius regulae, quam Pius X ab omnibus Sacram Scripturam praelegentibus stricte servari praecepit: « Doctor Sacrae Scripturae « tradendae sanctum habebit numquam a communi doc« trina ac traditione Ecclesiae vel minimum discedere ; « utique vera scientiae huius incrementa, quaecumque re« centiorum sollertia peperit, in rem suam convertet, sed « temeraria novatorum commentaria negliget ; idem eas « dumtaxat quaestiones tractandas suscipiet, quarum trac« tatio ad intelligentiam et defensionem Scripturarum « conducat ; denique rationem magisterii sui ad eas nor« mas diriget, prudentiae plenas, quae Litteris Encyclicis « *Providentissimus continentur* » (2).

503 Nihil Auctor curat, ut parum dicamus, decisiones Pontificiae Commissionis Biblicae, de quibus Pius X edicit: « declaramus expresseque praecipimus universos omnes « conscientiae obstringi officio sententiis Pontificalis Con« silii de Re Biblica, sive quae adhuc sunt emissae, sive « quae posthac edentur, perinde ac Decretis Sacrarum « Congregationum, pertinentibus ad doctrinam probatis« que a Pontifice, se subiiciendi » (3).

Quin D. Brassac haec praecepta sancte servet, potius vim argumentorum, quae favent doctrinae communiter receptae, enervat, dum e contrario fortiter difficultatibus ab adversariis allatis insistit ; saepe documenta magisterii ecclesiastici negligit vel eorum sensum ad propria placita

(1) Cf. *EB* n. 78.
(2) Litt. Apost. *Quoniam in re biblica*, 27 Martii 1906, num. 13 ; cf. *EB* n. 175.
(3) Cf. *EB* n. 271.

pervertit; indolem praeternaturalem vel miraculosam plurium factorum ab hagiographis narratorum vel silentio premit vel ad minimum reducit; vaticiniis messianicis non raro omnem fere vim probandi adimit; in multis a recto tramite doctrinae theologicae deflectit; plus aequo tribuit auctoribus heterodoxis vel scriptoribus catholicis theoriis liberioribus imbutis, dum Leo XIII declarat, nimium dedecere « ut quis, egregiis operibus, quae nostri « abunde reliquerunt, ignoratis aut despectis, heterodoxo- « rum libros praeoptet, ab eisque cum praesenti sanae doc- « trinae periculo et non raro cum detrimento fidei, expli- « cationem locorum quaerat, in quibus catholici ingenia « et labores suos iamdudum optimeque collocarint », nec incorruptum Sacrarum Litterarum sensum ab eis tradi posse, qui, « verae fidei expertes, Scripturae non medullam « attingunt, sed corticem rodunt » (1). Tandem quasi nihil habet quod pietatem fovere possit, ac ita spiritum, quo antiquum D. Vigouroux opus praestabat, penitus immutavit. 504

Quae omnia eo graviora sunt, quod agitur de « Manuali », quod in manibus versatur tot alumnorum sanctuarii, quorum institutioni Ecclesia materna cum sollicitudine invigilare debet. Ipsa enim vehementer cupit, ut ii, qui in spem altaris succrescunt, reverentiam ac amorem altissimum erga Sacram Scripturam concipiant, ita ut, sacerdotio aucti et vineam Domini ingressi, experimento noscant, quam sit *utilis omnis Scriptura divinitus inspirata ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus* (2).

Quare Emi ac Revmi DD. Cardinales una mecum Inquisitores Generales latum die 12 huius mensis praefati operis damnationis decretum edere sui muneris esse duxerunt, ac simul cetera nondum evulgata decimaequintae editionis volumina operis « Manuel biblique » imprimi omnino prohibuerunt.

---

(1) Cf. *EB* n. 33 et 113.
(2) 2 *Tim.* 3, 16 s.

Haec autem omnia SSmus Dominus Noster Pius PP. XI, suprema Sua auctoritate probata ac confirmata, tecum communicanda mandavit.

Et fausta cuncta atque felicia tibi adprecor.

Romae, 22 Decembris 1923.

R. Card. MERRY DEL VAL

2. Motu proprio « Bibliorum scientiam», *27 Apr. 1924*, de disciplinae biblicae magisteriis (1)

505 Bibliorum scientiam quanti Ecclesia Dei perpetuo fecerit, vel scripta testantur, a christianae religionis primordiis usque adhuc, ad fidem docendam tuendamque edita. Libris enim Sacris, altero divinae revelationis fonte, haud secus ac traditis sine scripto doctrinis, quicquid de Deo, de Christo, hominum Redemptore, de nativa Ecclesiae constitutione deque morum disciplina scimus, innititur id omne ac fulcitur. Quamobrem rei biblicae studia tanto plus viguerunt, quanto oportuit acrius aut veritatem inlustrare aut errores inimice infesteque in Christi divinitatem inque Ecclesiam prolatos refellere; acatholicis autem et rationalistis eo usque temeritatis audaciaeque progressis, ut ipsam Scripturae Sanctae auctoritatem atque ab errore immunitatem appeterent, iam nostris necesse fuit, magna sanae eruditionis copia instructis, in certamen descendere, ut divinum Caelestis Sapientiae donum a falsae scientiae commentis defenderent.

506 In qua quidem palaestra si omnes ex utroque clero alumni, per sacrorum studiorum cursum, graviter institui atque exerceri debent, at plenissimam tamen incorruptamque rei biblicae cognitionem ii percipiant oportet, qui ad eiusmodi disciplinam aut in Seminariis studiorumve Universitatibus tradendam aut scripto tractandam peculiari quadam ingenii sui propensione allici et reservari videantur; qui si tantulum ab Ecclesiae sensu aberrarint, iam apud plures alios integritas fidei in periculum discrimenque vocabitur. Rei huiusce momenta cum pro-

(1) *AAS* 16 (1924) 180-182.

ximi decessores Nostri provido intentoque animo ponderassent, Commissione, ut aiunt, Purpuratorum Patrum et Instituto item Biblico conditis, datisque haud semel, ut Sacrae Scripturae studia proveherent, ad universos etiam catholici orbis Antistites, Litteris, inter alia id quoque edixerunt, magistros eius disciplinae esse caute prudenterque deligendos, et alumnos optimae spei, qui nati apti ad Bibliorum studia viderentur, ad promerenda etiam huius disciplinae insignia excitari adiuvarique debere, quibus aliquando Divinarum Litterarum magisteria committerentur. Quae quidem hortamenta et iussa sapientissimorum Pontificum magno sane emolumento fuere ; verumtamen ut eadem, additis per Nos praescriptis atque incitamentis, quae temporum condicio postulat, uberiores solidioresque afferant utilitates, placet haec, quae sequuntur, auctoritate Nostra decernere:

I. Gradus academici, apud Commissionem Biblicam 507
vel Institutum Biblicum, facto scientiae periculo, impetrati, eadem pariant iura eosdemque canonicos effectus, ac gradus in sacra theologia vel in iure canonico a quibusvis Pontificiis Athenaeis et Catholicis Institutis conlati.

II. Beneficium, in quo canonice insit onus Sacrae Scrip- 508
turae populo explanandae, ulli ne conferatur, nisi, praeter alia, sit is licentia aut laurea in re biblica potitus.

III. Nullus item Sacrarum Litterarum disciplinae in 509
Seminariis tradendae doctor esto, nisi, confecto peculiari eiusdem disciplinae curriculo, gradus academicos apud Commissionem Biblicam vel Institutum Biblicum adeptus legitime sit. Volumus autem ut baccalaurei titulus iis ab Instituto Biblico tributus, qui ibidem primum alterumque curriculi annum — graviores nempe doctrinas percipiendo — peregerint, satis sit cum ad rem biblicam docendam, tum ad beneficium, de quo n. II, assequendum, incolumi tamen iure eos anteferendi, qui licentia laureave aucti sint.

IV. Summi Ordinum regularium Sodalitatumque reli- 510
giosarum Moderatores id velle Nos sciant, ut quos ex alumnis suis, aut Romae aut alibi sacrarum disciplinarum curriculum agentibus, ad Divinarum Litterarum stu-

dia aptiores deprehenderint, si non omnes, at saltem eorum aliquem, post exactum theologiae cursum, Scholas Instituti Biblici frequentare iubeant.

511 V. Id ipsum catholici orbis Episcopis sanctum ac sollemne esto, qui, praeterea, rem Nobis pergratam facturi sunt, si annuam pecuniam constituerint, constituendamve aliorum liberalitate curarint, uni vel pluribus e sua cuiusque dioecesi sacerdotibus Romae alendis, ea de causa, ut Instituti Biblici scholas celebrent ibique gradus academicos adipiscantur. Quos autem Episcopi, huius rei gratia, in Urbem miserint, iis excipiendis hospitia profecto non deerunt.

512 VI. Ut, quod postremo loco hortati sumus, id exemplo confirmemus Nostro, ducenta libellarum italicarum millia largimur, quarum annuum reditum in sacerdotes duos, ut supra, Romae alendos per Sacram Congregationem Seminariis studiorumque Universitatibus praepositam erogaturi sumus: cui quidem Sacrae Congregationi omnia, quae superioribus quinque capitibus decrevimus, ad effectum deducenda ac pro prudenti arbitrio moderanda attribuimus.

Divinam interea Sapientiam rogamus incepto faveat Nostro, quocum maximum religionis bonum cohaeret profecto ac coniungitur.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die 27 mensis Aprilis anno 1924, Pontificatus Nostri 3.

Pius PP. XI

3. Pont. Commissio de Re Biblica:

De falsa duorum textuum biblicorum interpretatione, *1 Iulii 1933* (1).

Propositis sequentibus dubiis Pontificia Commissio de Re Biblica ita respondendum decrevit:

513 I. Utrum viro catholico fas sit, maxime data interpretatione authentica Principum Apostolorum (*Act.* 2, 24-33; 13, 35-37), verba *Psalmi* 15, 10-11: *Non derelinques*

(1) *AAS* 25 (1933) 344.

animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vitae, sic interpretari quasi auctor sacer non sit locutus de resurrectione Domini Nostri Iesu Christi?

Resp. Negative.

II. Utrum, asserere liceat verba Iesu Christi quae le- 514
gantur apud *S. Matthaeum,* 16, 26: *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?,* et pariter ea quae habentur apud *S. Lucam,* 9, 25: *Quid enim proficit homo si lucretur universum mundum, se autem ipsum perdat et detrimentum sui faciat?,* sensu litterali non respicere aeternam salutem animae, sed solam vitam temporalem hominis, non obstantibus ipsorum verborum tenore eorumque contextu, necnon unanimi interpretatione catholica?

Resp. Negative.

Die autem 1 Iulii 1933, in audientia infrascripto Rm̃o Consultori ab Actis benigne concessa, Ssm̃us Dominus Noster Pius Pp. XI praedicta responsa rata habuit et publici iuris fieri mandavit.

Ioannes Baptista Frey, C. S. Sp.
Consultor ab Actis

4. De opere R. D. Friderici Schmidtke, cui titulus «Die Einwanderung Israels in Kanaan», *27 Februarii 1934* (1)

Cum quaesitum sit ab hac Pontificia Commissione de Re Biblica quid sentiendum de opere cui titulus Die Einwanderung Israels in Kanaan, *Vratislaviae anno 1933 a R. D. Friderico Schmidtke edito, ipsa respondendum decrevit:*

R. D. Fridericus Schmidtke, Professor extraordinarius 515
Veteris Testamenti in Facultate Theologica Universitatis Vratislaviensis, in volumine de quo supra:

de Pentateucho disserens, placita criticae rationali-

(1) *AAS* 26 (1934) 130-131.

sticae sequitur, neglecto plane decreto Pontificiae Commissionis Biblicae d. d. 27 Iunii 1906;

516 insuper, in historia Veteris Testamenti, nulla ratione habita decreti eiusdem Pontificiae Commissionis Biblicae d. d. 23 Iunii 1905, genus quoddam litterarium adstruit traditionum popularium falsa veris admixta referentium; contra perspicua Sacrorum Librorum testimonia asserit, inter alia, narrationes de Patriarchis, saltem magna ex parte, historiam non hominum singularium sed tribuum exhibere; Iacob non esse filium Isaac sed repraesentare tribum quamdam aramaicam; nec totam israeliticam gentem, sed partem tantum, maxime tribum Ioseph, Aegyptum ingressam esse;

517 item, miracula plura Veteris Testamenti, vim textui sacro inferens, ut facta mere naturalia explicat.

Auctor proinde dogma inspirationis et inerrantiae biblicae, implicite saltem, negat; normas hermeneuticae catholicae penitus negligit; doctrinae catholicae Litteris Encyclicis *Providentissimus Deus* Leonis XIII et *Spiritus Paraclitus* Benedicti XV clarissime propositae contradicit.

Quapropter praefatum opus omnimodam reprobationem meretur et a scholis catholicis arceri debet.

518 Hanc autem occasionem nacta, eadem Pontificia Commissio interpretes catholicos commonefacit ut, reverentia qua par est, pareant Constitutioni dogmaticae Concilii Vaticani, Decretum sacrosanctae Tridentinae Synodi renovanti, qua solemniter sancitum est, « ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, is pro vero sensu Sacrae Scripturae habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum Sanctarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum, ipsam Scripturam Sacram interpretari ».

519 Praeterea in mentem omnium Christifidelium revocat quae de decretorum Pontificiae Commissionis Biblicae auctoritate Pius X s. m., Motu Proprio *Praestantia Scripturae Sacrae,* d. d. 18 novembris 1907, edixit: « universos obstringi officio sententiis Pontificalis Consilii de Re Bi-

blica, sive quae adhuc sunt emissae, sive quae posthac edentur, *perinde ac Decretis Sacrarum Congregationum pertinentibus ad doctrinam probatisque a Pontifice, se subiciendi*; nec posse notam tum detrectatae obedientiae, tum temeritatis devitare aut culpa propterea vacare gravi, quotquot verbis scriptisve sententias has tales impugnent idque praeter scandalum, quo offendant, ceteraque, quibus in causa esse coram Deo possint, aliis ut plurimum, temere in his errateque pronuntiatis ».

Die autem 27 Februarii 1934, in audientia Rm̃o Consultori ab Actis benigne concessa, Ssm̃us Dominus Noster Pius Pp. XI praedictum responsum necnon monitum rata habuit et publici iuris fieri mandavit.

IOANNES BAPTISTA FREY, *C. S. Sp.*
Consultor ab Actis

5. Decretum De usu versionum Sacrae Scripturae in ecclesiis, *30 Aprilis 1934* (1)

Proposito ab Exm̃o Episcopo Buscoducensi, nomine 520
etiam ceterorum Excm̃orum Episcoporum provinciae ecclesiasticae neerlandicae, sequenti dubio:

Utrum permitti possit in ecclesiis populo praelegi pericopas liturgicas Epistolarum et Evangeliorum secundum versionem non ex *veteri vulgata latina editione*, sed ex textibus primigeniis sive graecis sive hebraicis?

Pontificia Commissio de Re Biblica ita respondendum decrevit:

Negative; sed versio Sacrae Scripturae Christifidelibus publice praelegatur quae sit confecta ex textu ab Ecclesia pro sacra liturgia approbato.

Die autem 30 Aprilis 1934, in audientia infrascripto Consultori ab Actis benigne concessa, Ssm̃us Dominus Noster Pius Pp. XI praedictum responsum ratum habuit et publici iuris fieri mandavit.

IOANNES BAPTISTA FREY, *C. S. Sp.*
Consultor ab Actis

---

(1) *AAS* 26 (1934) 315; cf. *AAS* 35 (1943) 270 s.; *EB* n. 535-537.

PIUS XII, 1939-1958

1. Responsum de experimentis ad lauream, *16 Iulii 1939* (1)

521 Cum quaesitum fuerit utrum liceat in examinibus ad lauream coram Pontificia Commissione Biblica habendis, experimenta quae, iuxta statuta, defensionem theseos praecedere debent, ab hac ipsa defensione ita seiungere ut etiam sat magno temporis intervallo ante fieri possint, Pontificia Commissio Biblica respondit:

Affirmative, dummodo vel ambo experimenta praeliminaria simul fiant, vel lectio publica cum defensione theseos coniungatur.

Quod responsum Ssmus Dominus Noster Pius PP. XII, in audientia die 16 Iulii a. 1939 infrascripto Revmo Consultori ab Actis benigne concessa, ratum habuit et publici iuris fieri mandavit.

Romae, die 16 Iulii a. 1939.

Iacobus M. Vosté, O. P., *Consultor ab Actis*

2. Litterae ad Exc.mos PP. DD. Archiepiscopos et Episcopos Italiae, *Roma, 20 Agosto 1941* (2)

Eccellenza Reverendissima,

522 Consta alla Pontificia Commissione per gli Studi Biblici che, settimane or sono, venne spedito agli Emi Membri del Sacro Collegio, agli Eccmi Ordinari d'Italia e ad alcuni Superiori Generali di Ordini Religiosi un opuscolo anonimo intitolato: *Un gravissimo pericolo per la Chiesa e per le anime. Il sistema critico-scientifico nello studio e nell'interpretazione della Sacra Scrittura, le sue deviazioni funeste e le sue aberrazioni* (48 pagine in 8°).

L'opuscolo reca in testa l'iscrizione: « Vale come manoscritto. Riservatissima di coscienza ». Ma di fatto, con patente contradizione, fu spedito attraverso tutta la Penisola in buste aperte.

---

(1) *AAS* 31 (1939) 320.
(2) *AAS* 33 (1941) 465-472.

Inoltre al fondo dell'ultima pagina ha la dichiarazione: « Copia conforme dell'esposto presentato al Santo Padre Pio XII ». Poichè è verissimo questo, non occorre altro a dimostrare la sconvenienza, — e l'Eccellenza Vostra Revm̃a l'avrà sicuramente rilevata subito — di spedire contemporaneamente a Sua Santità ed a molte persone ecclesiastiche un documento scritto con l'intento di presentarlo all'esame del Sommo Pontefice.

I due semplici fatti bastano a dimostrare quanto l'autore dell'opuscolo, chiunque sia, manchi di giudizio, di prudenza e di riverenza, e potrebbero dispensare da altri rilievi. Tuttavia, nel timore che certe accuse o insinuazioni possano turbare qualche Pastore e distoglierlo dal proposito di procurare ai suoi futuri sacerdoti quel sano e giusto insegnamento della Sacra Scrittura, che sta grandemente a cuore del Sommo Pontefice, gli Em̃i Padri componenti la Pontificia Commissione per gli Studi Biblici, convenuti in adunanza plenaria per l'esame del caso, hanno deciso di sottoporre alla benevole attenzione dell'Eccellenza Vostra Revm̃a le seguenti considerazioni.

L'opuscolo vuole essere una difesa di una certa ese- 523
gesi detta di *meditazione;* ma è soprattutto una virulenta accusa dello *studio scientifico delle Sacre Scritture*: esame filologico, storico, archeologico, ecc. della Bibbia altro non sono che razionalismo, naturalismo, modernismo, scetticismo, ateismo, ecc.; a capir bene la Bibbia, bisogna lasciare libero corso allo spirito, quasi che ognuno fosse in personale comunione con la divina Sapienza, e ricevesse dallo Spirito Santo speciali lumi individuali, come pretesero i primitivi protestanti. Perciò l'anonimo con estrema violenza attacca persone ed istituti scientifici pontifici; denigra lo spirito degli studi biblici scientifici, « spirito maledetto di orgoglio, di presunzione e di superficialità, palliata da accigliata indagine e da ipocrita scrupolosità della lettera » (p. 40); disprezza l'erudizione, lo studio delle lingue orientali e delle altre scienze ausiliarie, e trascorre a gravi errori circa i principi fondamentali dell'ermeneutica cattolica consentanei alla no-

zione teologica della ispirazione biblica, misconoscendo la dottrina dei sensi delle Sacre Scritture, e trattando con somma leggerezza il senso letterale e la sua accurata indagine; da ultimo, come se ignorasse la storia dei testi originali e delle versioni antiche, nonchè la natura e l'importanza della critica testuale, propugna una falsa teoria sull'autenticità della Volgata.

Poichè sarebbe fuor di luogo, e poco riverente verso Pastori e Maestri della Chiesa, ritornare sopra le nozioni primordiali dell'ispirazione e dell'ermeneutica biblica, basti porre di fronte alle pretese dell'anonimo qualcuna delle più recenti disposizioni della Santa Sede sullo studio scientifico della Sacra Scrittura, da Leone XIII in poi.

524 1. *Del senso letterale.* — L'anonimo benchè affermi *pro forma* che il senso letterale è la « base dell'interpretazione biblica » (pag. 6), di fatto preconizza una esegesi assolutamente soggettiva e allegorica, giusta l'ispirazione personale o piuttosto secondo la fantasia più o meno vivace e feconda di ognuno. Ora se è proposizione di fede da tenersi per principio fondamentale, che la Sacra Scrittura contiene, oltre al senso letterale, un senso spirituale o tipico, come ci è insegnato dalla pratica di Nostro Signore e degli Apostoli, tuttavia non ogni sentenza o racconto contiene un senso tipico, e fu un eccesso grave della scuola alessandrina di voler trovare dappertutto un senso simbolico, anche a danno del senso letterale e storico. Il senso spirituale o tipico, oltre che fondarsi sopra il senso letterale, deve provarsi sia dall'uso di Nostro Signore, degli Apostoli o degli scrittori ispirati, sia dall'uso tradizionale dei Santi Padri e della Chiesa, specialmente nella sacra liturgia, perchè « lex orandi, lex credendi ». Un'applicazione più larga dei testi sacri potrà bensì giustificarsi collo scopo dell'edificazione in omilie ed in opere ascetiche; ma il senso risultante anche dalle accomodazioni più felici, quando non sia comprovato com'è detto sopra, non si può dire veramente e strettamente senso della Bibbia nè che fu da Dio ispirato all'agiografo.

525 Invece l'anonimo, che non fa veruna di queste distin-

zioni elementari, vuole imporre le elucubrazioni della sua fantasia come senso della Bibbia, come « vere comunioni spirituali della sapienza del Signore » (p. 45), e misconoscendo la capitale importanza del senso letterale, calunnia gli esegeti cattolici di considerare « *solo* il senso letterale » e di considerarlo « a modo umano, prendendolo *solo* materialmente, per quello che suonano le parole » (p. 11), anzi di essere « ossessionati dal senso letterale della Scrittura » (p. 46). Egli rigetta in tal modo la regola d'oro dei dottori della Chiesa, così chiaramente formulata dall'Aquinate: « Omnes sensus fundantur super unum, scilicet litteralem, ex quo *solo* potest trahi argumentum » (1); regola che i Sommi Pontefici sancirono e consecrarono quando prescrissero che, prima di tutto, si cerchi con ogni cura il senso letterale. Così, per es. Leone XIII nella Enciclica *Providentissimus Deus*: « Propterea cum studio perpendendi quid ipsa verba valeant, quid consecutio rerum velit, quid locorum similitudo aut talia cetera, externa quoque appositae eruditionis illustratio societur » (2), e più avanti: « Praeceptioni illi, ab Augustino sapienter propositae, religiose obsequatur (exegeta), videlicet a litterali et veluti obvio sensu minime discedendum, nisi qua eum vel ratio tenere prohibeat vel necessitas cogat dimittere » (3). Così pure Benedetto XV nell'Enciclica *Spiritus Paraclitus*: « Ipsa Scripturae verba perdiligenter consideremus, ut certo constet quidnam sacer scriptor dixerit » (4); dove, illustrando l'esempio e i principi esegetici del « Doctor maximus in exponendis Sacris Scripturis », S. Girolamo, il quale « litterali seu historica significatione in tuto collocata, interiores altioresque rimatur sensus, ut exquisitiore epulo spiritum pascat » (5), raccomanda che gli esegeti « *modeste temperateque* e litterali sententia ad altiora

(1) Iª, q. 1, a. 10 ad 1.
(2) *EB* n. 107.
(3) *EB* n. 112.
(4) *EB* n. 485.
(5) *EB* n. 486.

exsurgant » ([1]). Ambedue finalmente i Sommi Pontefici, Leone XIII e Benedetto XV, insistono, con le stesse parole di S. Girolamo, sul dovere dell'esegeta: « commentatoris officium esse, non quid ipse velit sed quid sentiat ille, quem interpretatur, exponere » ([2]).

526 2. *Dell'uso della Volgata.* — Anche più palpabile è l'errore dell'anonimo circa il senso e l'estensione del decreto Tridentino sull'uso della Volgata latina. Il Concilio Tridentino, contro la confusione cagionata dalle nuove traduzioni in latino e in vernacolo allora propalate, volle sancito l'uso pubblico, nella Chiesa Occidentale, della versione latina comune giustificandolo dall'uso secolare fattone dalla Chiesa stessa, ma non pensò per nulla menomare l'autorità delle versioni antiche adoperate nelle Chiese Orientali, di quella segnatamente dei LXX usata dagli stessi Apostoli, e meno ancora l'autorità dei testi originali, e resistette ad una parte dei Padri, che volevano l'uso esclusivo della Volgata come sola autorevole. Ora l'anonimo sentenzia che in virtù del decreto Tridentino si possiede nella versione latina un testo dichiarato superiore a tutti gli altri, rimprovera agli esegeti di voler interpretare la Volgata coll'aiuto degli originali e delle altre versioni antiche. Per lui il decreto dà la « certezza del Sacro Testo », così che la Chiesa non ha bisogno di « ancora ricercare l'autentica lettera di Dio » (pag. 7), e ciò non soltanto *in rebus fidei et morum*, ma in tutti i rispetti (anche letterari, geografici, cronologici, ecc.). La Chiesa con quel decreto ci ha dato « il Testo autentico e ufficiale, dal quale non è lecito discostarsi » (pag. 6), e fare la critica testuale è un « mutilare la Sacra Scrittura » (pag. 8), è un « sostituirsi con presunzione alla sua autorità [della Chiesa], che sola può presentarci un testo autentico, e sola ce lo presenta difatti col citato Decreto del Concilio di Trento » (pag. 28): ogni operazione critica circa il testo biblico, quale viene presentato nella

---

(1) *Ibid.*
(2) *EB* n. 106, 487.

Volgata, è « il libero esame, anzi il farnetico esame personale, sostituito all'Autorità della Chiesa » (pag. 9).

527 Ebbene tale pretesa non è soltanto contro il senso comune, il quale non accetterà mai che una versione possa essere superiore al testo originale, ma è anche contro la mente dei Padri del Concilio, quale appare dagli Atti; il Concilio anzi fu consapevole della necessità di una revisione e correzione della Volgata medesima, e ne rimise l'esecuzione ai Sommi Pontefici, i quali la fecero, come fecero, secondo la mente dei più autorevoli collaboratori del Concilio stesso, un'edizione corretta dei LXX (sotto Sisto V), e poi ordinarono quella del Vecchio Testamento ebraico e del Nuovo Testamento greco, incaricandone commissioni apposite. Ed è apertamente contro il precetto dell'Enciclica *Providentissimus*: « Neque tamen non sua habenda erit ratio reliquarum versionum, quas christiana laudavit usurpavitque antiquitas, maxime codicum primigeniorum » (1).

Insomma il Concilio Tridentino dichiarò « autentica » la Volgata in senso giuridico, cioè riguardo alla « vis probativa in rebus fidei et morum », ma non escluse affatto possibili divergenze dal testo originale e dalle antiche versioni, come ogni buon libro d'Introduzione Biblica espone chiaramente secondo gli Atti del Concilio medesimo.

528 3. *Della critica testuale.* — Con l'idea, sopra esposta, del valore, pressochè unico, della Volgata, e minimo o quasi nullo dei testi originali e delle altre versioni antiche, non fa meraviglia che l'anonimo neghi la necessità e l'utilità della critica testuale, non ostante che le recenti scoperte dei testi preziosissimi abbiano confermato il contrario. Poichè « è la Chiesa che ci presenta e garantisce il Testo Sacro » (pag. 10), fare della critica testuale è « trattare il Libro divino come un libro umano » (pag. 23), e l'unico uso che si può fare del testo originale e delle antiche versioni è di *consultarli* « in qualche difficoltà

---

(1) *EB* n. 106.

da illuminare » (pag. 6); il testo greco non può « far fede » contro un altro testo e « contro lo stesso testo ufficiale della Chiesa » (pag. 8), e « non si possono in nessun modo *espungere*... dal Testo, non solo della Chiesa (= Volgata), ma da quello originale, interi tratti o interi versetti » (pag. 7), dunque nemmeno se assenti dalla primitiva tradizione di esso e penetrativi dipoi; tentare di stabilire il Sacro Testo con mezzi critici è un « massacrare » la Bibbia (pag. 9). Indi le parecchie pagine dell'opuscolo, piene di invettive contro il « criticismo scientifico », « naturalismo », « modernismo ».

529 Che la scienza biblica cattolica, dai tempi di Origene e di S. Girolamo fin alla « Commissione per la revisione ed emendazione della Volgata », istituita proprio dal Papa dell'Enciclica *Pascendi*, si sia affaticata a stabilire la forma più pura possibile del testo originale e delle versioni, compresa (per non dire anzitutto) la Volgata; che Leone XIII fortemente raccomandi: « Artis criticae disciplinam, quippe percipiendae penitus hagiographorum sententiae perutilem, Nobis vehementer probantibus, nostri excolant. Hanc ipsam facultatem, adhibita loco ope heterodoxorum, Nobis non repugnantibus, iidem exacuant » [1]; che la Pontificia Commissione Biblica abbia risposto che, nel Pentateuco (e « servatis servandis » anche in altri libri biblici [2]) si possa ammettere « tam longo saeculorum decursu nonnullas... modificationes obvenisse, uti: additamenta post Moysi mortem vel ab auctore inspirato apposita, vel glossas et explicationes textui interiectas; vocabula quaedam et formas e sermone antiquato in sermonem recentiorem translatas: mendosas demum lectiones vitio amanuensium adscribendas, de quibus fas sit ad normas artis criticae disquirere et iudicare » [3] che il S. Offizio abbia permesso e permetta agli esegeti cattolici di discutere la questione del *Comma*

---

(1) Litt. Apost. *Vigilantiae*; *EB* n. 142.

(2) Cf. *Decretum De auctoribus et de tempore compositionis Psalmorum*; EB n. 337.

(3) Cf. *Decretum De Mosaica authentia Pentateuchi*; *EB* n. 184.

Ioanneum e, « argumentis hinc inde accurate perpensis, cum ea, quam rei gravitas requirit, moderatione et temperantia, in sententiam genuinitati contrariam inclinare » (1): tutto questo dimentica o dissimula l'autore dell'opuscolo per rendere oggetto di orrore l'opera degli esegeti cattolici, i quali, fedeli alle tradizioni cattoliche ed alle norme inculcate dalla suprema autorità ecclesiastica, provano, col fatto medesimo dei loro austeri e penosi lavori di critica testuale, in quanta venerazione tengano il Testo Sacro.

4. *Dello studio delle lingue orientali e delle scienze* 530
ausiliarie. — Muovono a commiserazione ed insieme a indignazione la leggerezza e l'arroganza incredibile, con cui l'anonimo ne parla. « L'Ebraico, il Siriaco, l'Aramaico » sarebbero soltanto materia di orgoglio degli « scientifici » (pag. 4), « sfoggio dell'erudizione» (pag. 14); « l'orientalismo s'è mutato in vero feticismo », e « la sapienza orientalista moderna è spesse volte discutibilissima » (pag. 46). Tanto disprezzo, nato fatto per alienare gli spiriti dal duro studio e per fomentare la leggerezza a la disinvoltura nel trattamento dei libri divini, col risultato inevitabile di sminuire la riverenza somma e la totale soggezione dovute ad essi ed il salutare timore di farne un uso meno conveniente, è in pieno contrasto con la tradizione della Chiesa, la quale, dai tempi di S. Girolamo fin ai nostri, ha favorito lo studio delle lingue orientali, sapendo che « Sacrae Scripturae magistris necesse est... eas linguas cognitas habere, quibus libri canonici sunt primitus ab hagiographis exarati » (2), e raccomandato « ut omnibus in Academiis... de ceteris item antiquis linguis, maxime semiticis, deque congruente cum illis eruditione, sint magisteria » (*ibid.*), ed esorta a curare, « ut minore in pretio ne sit apud nos quam apud externos, linguarum veterum orientalium scien-

(1) Declaratio S. Officii d. d. 2 Iunii 1927 ; *EB* n. 136.
(2) Leone XIII, Enciclica *Providentissimus Deus ; EB* n. 118.

tia » ([1]). L'anonimo dimentica che lo studio delle lingue bibliche, del greco e dell'ebraico, raccomandato da Leone XIII per le Accademie teologiche, vi è stato reso obbligatorio da Pio X ([2]), e che tale legge è riportata nella costituzione *Deus scientiarum Dominus* (art. 33-34; *Ordinationes,* art. 27, I).

531 Naturalmente lo studio delle lingue orientali e delle scienze ausiliarie non è, per gli esegeti, fine a se stesso, ma ordinato all'intelligenza ed esposizione precisa e chiara della parola divina, affinchè se ne alimenti al possibile la vita spirituale. In tal senso, e non per una gretta pedanteria nè per una mal celata diffidenza contro l'intelligenza spirituale, si raccomanda ed inculca la ricerca del senso letterale coi sussidi della filologia e della critica, e si disapproverebbe chi se ne valesse con eccesso, ed esclusivamente, peggio se abusivamente, quasi non fosse divino il libro. Ma allo stesso tempo non si può permettere che col pretesto dell'abuso si attenti di rendere sospetto e di togliere l'uso dei veri principi esegetici: « abusus non tollit usum ».

532 All'opuscolo l'autore ha aggiunto quattro pagine col titolo « Conferme tratte dall'Enciclica *Pascendi* », come a porre la sua sciagurata impresa sotto il patronato del santo Pontefice Pio X. Accorgimento infelice, perchè, se l'insegnamento della Sacra Scrittura ebbe da Leone XIII nell'Enciclica *Providentissimus Deus* la *Magna charta,* che richiamava sull'importantissimo soggetto l'attenzione della Chiesa intera, fu Pio X che diede, di propria personale iniziativa, l'assetto definitivo a quell'insegnamento, specialmente in Roma ed in Italia, avendo egli, nella sua esperienza di Vescovo, osservato da vicino e le deficienze dell'insegnamento biblico e gli effetti disastrosi che ne derivavano.

Cominciò difatti coll'istituire, soltanto pochi mesi dopo l'elezione, il 23 febbraio 1904, i gradi di licenza e laurea in Sacra Scrittura, ben sapendo che la creazione di titoli

---

(1) Leone XIII, Litt. Apost. *Vigilantiae*; *EB* n. 140.
(3) *EB* n. 178.

speciali era mezzo efficace ad ottenere che studenti si dedicassero in modo speciale allo studio di essa. Non potendo poi, per mancanza di mezzi, fondare immediatamente l'Istituto di alti studi biblici al quale pensava, Pio X incoraggiò, nel 1906, l'insegnamento della Sacra Scrittura nel Pontificio Seminario Romano, approvò, negli anni 1908 e 1909, la creazione di un insegnamento superiore di Sacra Scrittura nella Gregoriana e nell'Angelicum, e, finalmente, creava nello stesso anno 1909 il Pontificio Istituto Biblico, la cui opera non ha cessato di svilupparsi sotto gli occhi dei Sommi Pontefici con una continuità di direttive così evidente da non esigere dimostrazione. Quanto l'Istituto Biblico abbia fatto per promuovere il progresso dello studio della Sacra Scrittura specialmente in Italia, lo dimostrano il numero degli alunni ed uditori di nazionalità italiana, e quello degli iscritti alle Settimane Bibliche, ogni anno convocate con frequenza e con frutto crescenti. Fu Pio X ancora che fissò le direttive dello studio della Sacra Scrittura nei Seminari, quando pubblicò la lettera apostolica *Quoniam in re biblica* del 27 marzo 1906 [1], e provvide all'applicazione di esse nei Seminari d'Italia con lo speciale programma della S. Congregazione dei Vescovi e Regolari in data del 10 maggio 1907.

Non occorre insistere oltre: checchè sia dell'autore 533
dell'esposto, e delle sue mire, lo studio della Sacra Scrittura deve continuare, anche nei Seminari d'Italia, secondo le direttive date dagli ultimi Sommi Pontefici, perchè oggi, non meno di ieri, importa che i sacerdoti e ministri della Parola di Dio siano ben preparati, e capaci di dare risposte soddisfacenti, non soltanto sulle questioni del dogma e della morale cattolica, ma anche alle difficoltà proposte contro la verità storica e la dottrina religiosa della Bibbia, particolarmente del Vecchio Testamento. Perciò piace terminare colle stesse parole con cui Benedetto XV di s. m., chiudeva l'Enciclica *Spiritus Paraclitus*: « Exegetae sanctissimi [S. Hieronymi] documenta,

(1) *EB* nn. 162-180.

Venerabiles Fratres, studiose efficite, ut animis clericorum et sacerdotum vestrorum altius insideant; nam vestrum in primis est diligenter revocare eos ad considerandum, quid ab ipsis divini muneris, quo aucti sunt, ratio postulet, si eo non indignos se praestare velint: « Labia enim sacerdotis custodient scientiam et legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est » (*Mal.* 2, 7). Sciant igitur, sibi nec studium Scripturarum esse negligendum, nec illud alia via aggrediendum, ac Leo XIII Encyclicis Litteris *Providentissimus Deus* data opera praescripsit » (1).

Il Santo Padre, al Quale è stata sottoposta tutta la questione nell'Udienza concessa dalla stessa Sua Santità il 16 agosto 1941 al Revmo Segretario della Pontificia Commissione per gli Studi Biblici, Si è degnato di approvare le deliberazioni degli Emi componenti la Commissione e di ordinare la spedizione della presente lettera.

Assolvendo quindi il compito affidatomi, La prego, Eccmo e Revmo Signore, di gradire i sensi del mio omaggio, mentre mi confermo

dell'Eccellenza Vostra Revma
devmo per servirla

E. Card. Tisserant, *Presidente*
Fr. I. M. Vosté, O. P., *Segretario*

3. Responsum de Experimentis ad Prolytatum, *6 Iulii 1942* (2)

534 Cum quaesitum fuerit utrum in examinibus ad Prolytatum seu Licentiatum coram Pontificia Commissione Biblica habendis, varia experimenta, sive oralia sive scripta, quae iuxta statuta in eadem sessione fieri solent, ita dividere liceat, ut etiam sat magnum intervallum interea habeatur, eadem Pontificia Commissio Biblica respondit:

---

(1) *EB* n. 481.
(2) *AAS* 34 (1942) 232.

Affirmative. Ita tamen ut prius fiant examina linguarum hebraicae et graecae, una cum universa introductione speciali et quidem ore (1). Quibus experimentis feliciter superatis, Candidatus declarabitur *Baccalaureus*.

Superatis vero ceteris experimentis programmatis (2), conferetur gradus *Prolytatus*.

Quod responsum Ssmus D. N. Pius Pp. XII, in audientia die 6 Iulii an. 1942 infrascripto Revmo Consultori ab Actis benigne concessa, ratum habuit et publici iuris fieri mandavit.

Romae, 6 Julii 1942.

Iacobus M. Vosté, O. P.
Consultor ab Actis

4. Responsum de versionibus Sacrae Scripturae in linguas vernaculas, *22 Augusti 1943* (3)

Pontificia Commissio de Re Biblica ad solvendam 535
quaestionem sibi propositam de usu et auctoritate versionum biblicarum in linguas vernaculas, praesertim ex textibus primigeniis, atque ad suum decretum *De usu versionum Sacrae Scripturae in ecclesiis* d. d. 30 aprilis 1934 (4) magis declarandum, sequentes normas referre et commendare opportunum duxit:

Quandoquidem a Leone XIII f. r., Pontifice Maximo, in Litteris encyclicis *Providentissimus Deus* (5) commendatum fuit, ut ad penitiorem cognitionem et declarationem uberiorem verbi divini adhibeantur primigenii Bibliorum textus; eaque commendatione, sane non in solum commodum exegetarum et theologorum facta, visum est ac videtur propemodum consultum, ut iidem quoque textus in linguas communiter notas seu vernaculas, utique sub vigili competentis auctoritatis ecclesia-

(1) *EB* n. 635 (cf. 352, 356-364).
(2) *Ibid.* nn. 636-640 (cf. 349-351 ; 353, 356-364).
(3) *AAS* 35 (1943) 270 s.
(4) *EB* n. 520.
(5) *Leonis XIII Acta* 13, 342 ; *EB* n. 106.

sticae cura, iuxta probatas scientiae sacrae adaeque profanae leges vertantur;

quoniam porro ex Vulgata editione, quam unam et solam inter latinas versiones tunc temporis circumlatas Synodus oecumenica Tridentina declaravit authenticam (1), desumptae ut plurimum sunt pericopae biblicae in liturgicis Ecclesiae Latinae libris ad sacrosanctum Missae Sacrificium et ad officium divinum publice legendae; servatis servandis:

536 1° Versiones Sacrae Scripturae in linguas vernaculas sive ex Vulgata sive ex textibus primigennis factae, dummodo competentis aucoritatis ecclesiasticae licentia editae sint ad normam can. 1391, a fidelibus pro privata ipsorum pietate rite adhiberi et legi possunt; atque etiam, si qua versio, diligenti tum textus tum adnotationum examine a viris biblica et theologica scientia excellentibus peracto, magis fida et apta inventa sit, hanc Episcopi sive singuli sive in conventibus provinciae vel nationis suae congregati, fidelibus suae curae commissis peculiariter, si placuerit, commendare possunt.

537 2° Pericoparum biblicarum in linguam vernaculam versio quam forte sacerdotes s. Missam celebrantes, pro consuetudine vel pro opportunitate, post lectum ipsum textum liturgicum, populo praelecturi sint, iuxta responsum Commissionis Pontificiae de Re Biblica (2) textui latino, nempe liturgico, conformis sit oportet, integra manente facultate illam ipsam versionem, si expediat, ope textus originalis vel alterius versionis magis perspicuae apte illustrandi.

Quod responsum Ssmus D. N. Pius PP. XII, in audientia die 22 Augusti an. 1943 infrascripto Revmo Consultori ab Actis benigne concessa, ratum habuit et publici iuris fieri mandavit.

Romae, 22 Augusti 1943.

Iacobus M. Vosté, *Consultor ab Actis*

---

(1) Sess. 4 decr. « *Recipitur vulgata editio . . .* »; *EB* n. 61.
(2) *AAS* 26 (1934) 315; *EB* n. 520.

5. Litterae Encyclicae « Divino affiante Spiritu », *30 Septembris 1943* (1)

Divino afflante Spiritu, illos Sacri Scriptores exararunt libros, quos Deus, pro sua erga hominum genus paterna caritate, dilargiri voluit « ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus » (2). Nihil igitur mirum, si Sancta Ecclesia hunc e caelo datum thesaurum, quem doctrinae de fide et moribus pretiosissimum habet fontem divinamque normam, ut ex Apostolorum manibus illibatum accepit, ita omni cum cura custodivit, a quavis falsa et perversa interpretatione defendit, et ad munus supernam impertiendi animis salutem sollicite adhibuit, quemadmodum paene innumera cuiusvis aetatis documenta luculenter testantur. Recentioribus autem temporibus, Sacras Litteras, cum divina earum origo et recta earumdem explanatio peculiari ratione in discrimen vocarentur, maiore etiam alacritate et studio tutandas ac protegendas suscepit Ecclesia. Itaque iam sacrosancta Tridentina Synodus « libros integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia catholica legi consueverunt et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis » esse agnoscendos solemni edixit decreto (3). Ac nostra aetate Concilium Vaticanum, ut falsas de inspiratione doctrinas reprobaret, hos eosdem libros, « pro sacris et canonicis » ab Ecclesia habendos esse declaravit « non ideo quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati, nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant, sed propterea, quod Spiritu Sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem, atque ut tales ipsi Ecclesiae traditi sunt » (4). Deinceps vero cum contra solemnem hanc catholicae doctrinae definitionem, qua libris « integris 538

(1) *AAS* 35 (1943) 297-326.
(2) 2 *Tim.* 3, 16 s.
(4) Sessio IV, decr. 1; *EB* n. 60.
(5) Sessio III. cap. 2; *EB* n. 77.

cum omnibus suis partibus » divina eiusmodi vindicatur auctoritas, quae cuiusvis erroris immunitate fruatur, catholici quidam scriptores ausi essent Scripturae Sacrae veritatem ad res tantum fidei morumque coarctare, cetera autem, sive physici sive historici generis, ceu « obiter dicta » et cum fide — prout ipsi contenderunt — minime conexa reputare, Decessor Noster imm. mem. Leo XIII Encyclicis Litteris *Providentissimus Deus,* die 18 mensis Novembris anno 1893 datis, et illos errores iure meritoque confodit, et Divinorum Librorum studia praeceptis normisque munivit sapientissimis.

Quandoquidem vero quinquagesimum exeuntem annum recolere addecet, cum Encyclicae hae Litterae, quae princeps studiorum biblicorum habentur lex, editae sunt, Nos quidem, pro ea, quam inde a Summi Pontificatus exordiis de sacris disciplinis curam professi sumus (1), illud opportunissime factum iri censuimus, si et ea, quae Decessor Noster sapienter statuit eiusque successores ad opus stabiliendum perficiendumque contulerunt, confirmemus et inculcemus, et quae in praesens tempora postulare videantur decernamus, ut omnes Ecclesiae filios, qui hisce studiis se dedunt, ad rem tam necessariam tamque laudabilem magis magisque incitemus.

I.

539 Haec prima ac summa Leonis XIII cura fuit, ut doctrinam de Sacrorum Voluminum veritate exponeret et ab impugnationibus vindicaret. Gravibus igitur verbis edixit nullum omnino haberi errorem cum hagiographus, de rebus physicis loquens, « ea secutus sit quae sensibiliter appareant », ut ait Angelicus, (2) verba faciendo « aut quodam translationis modo, aut sicut communis sermo per ea ferebat tempora, hodieque de multis fert rebus in cotidiana vita, ipsos inter homines scientissimos ». Ipsos enim « Scriptores sacros, seu verius — verba sunt Augustini — (3)

(1) *Sermo ad alumnos Seminariorum... in Urbe* (die 24 Iunii 1939); *AAS* 31 (1939) 245-251.

(2) Cf. Iª, q. 70, art. 1 ad 3.

(3) *De Gen. ad litt.* 2, 9 (CSEL 28, 46 ; PL 34, 270 s.).

Spiritum Dei, qui per ipsos loquebatur, noluisse ista — videlicet intimam adspectabilium rerum constitutionem — docere homines nulli saluti profutura » ([1]) ; quod quidem « ad cognatas disciplinas, ad historiam praesertim, iuvabit transferri », nimirum « haud dissimili ratione adversariorum fallacias » refellendo et « historicam Sacrae Scripturae fidem ab eorum impugnationibus » tuendo ([2]). Neque Sacro Scriptori errorem imputandum esse, ubi « quaedam librariis in codicibus describendis minus recte exciderint » aut « germana alicuius loci sententia permaneat anceps ». Denique nefas omnino esse « aut inspirationem ad aliquas tantum Sacrae Scripturae partes coangustare, aut concedere sacrum ipsum errasse scriptorem », cum divina inspiratio « per se ipsa non modo errorem excludat omnem, sed tam necessario excludat et respuat, quam necessarium est Deum, summam Veritatem, nullius omnino erroris auctorem esse. Haec est antiqua et constans fides Ecclesiae » ([3]).

Hanc igitur, quam Decessor Noster Leo XIII tanta 540
cum gravitate doctrinam exposuit, Nos quoque auctoritate Nostra proponimus et, ut ab omnibus religiose teneatur, inculcamus. Nec minus sollerter iisdem vel hodie obsequendum esse statuimus consiliis et incitamentis, quae ille, pro suo tempore, sapientissime adiunxit. Nam cum novae nec leves surgerent difficultates et quaestiones, tum ex praeiudicatis *rationalismi* usque quaque grassantis opinionibus, tum maxime ex antiquissimis monumentis passim in orientalibus regionibus effossis et exploratis, idem Decessor Noster sollicitudine muneris apostolici impulsus, non modo ut praeclarus eiusmodi catholicae revelationis fons tutius atque uberius ad utilitatem dominici gregis pateret, verum etiam ut eumdem ne pateretur ulla in parte violari, optavit et cupiit, « ut plures patrocinium Di-

---

([1]) *Leonis XIII Acta* 13, 355 ; *EB* n. 121.

([2]) Cf. BENEDICTUS XV, Enc. *Spiritus Paraclitus, AAS* 12 (1920) 396 ; *EB* n. 458.

([3]) *Leonis XIII Pontificis Maximi Acta* 13, 357 s.; *EB* n. 124 s.

vinarum Litterarum rite susciperent tenerentque constanter; utique illi potissime, quos divina gratia in sacrum ordinem vocavit, maiorem in dies diligentiam industriamque iisdem legendis, meditandis, explanandis, quod aequissimum est, impenderent » (1).

541 Quapropter idem Pontifex, ut iam pridem Scholam studiis Bibliorum Sacrorum colendis Hierosolymae ad Sancti Stephani, cura quidem Magistri Generalis Sacri Praedicatorum Ordinis conditam, laudaverat et comprobaverat, ex qua, ut ipsemet ait, « ipsa res biblica non levia cepit incrementa maioraque exspectat » (2); ita postremo suae vitae anno novam etiam adiecit rationem, qua haec studia, per Encyclicas Litteras *Providentissimus Deus* tantopere commendata, cotidie magis perficerentur et quam tutissime proveherentur. Litteris enim Apostolicis *Vigilantiae,* die 30 mensis Octobris, anno 1902 datis, Consilium, seu *Commissionem,* quam vocant, gravium virorum constituit, « qui eam sibi haberent provinciam, omni ope curare et efficere, ut divina eloquia et exquisitiorem illam, quam tempora postulant, tractationem passim apud nostros inveniant, et incolumia sint non modo a quovis errorum afflatu, sed etiam ab omni opinionum temeritate » (3); quod quidem Consilium Nos quoque, decessorum Nostrorum exemplum secuti, re ipsa firmavimus et auximus, illius ministerio, ut pluries antea, usi, ut Sacrorum librorum interpretes ad sanas illas catholicae exegeseos leges revocaremus, quas Sancti Patres et Ecclesiae Doctores et Summi ipsi Pontifices tradiderunt (4).

542 Heic autem haud abs re alienum videtur grate recolere, quae Nostri subinde Decessores in eumdem finem prae-

---

(1) Cf. *Leonis XIII Pontificis Maximi Acta* 13, 328; *EB* n. 83.

(2) Litt. Apost. *Hierosolymae in coenobio,* d. d. 17 Sept. 1892; *Leonis XIII Pontificis Maximi Acta* 12, 239-241, cf. p. 240.

(3) Cf. *Leonis XIII Pontificis Maximi Acta* 22, 232 ss.; *EB* nn. 137-148; cf. n. 139.

(4) *Pontificiae Commissionis de Re biblica Litterae ad Excmos PP. DD. Archiepiscopos et Episcopos Italiae,* d. d. 20 Aug. 1941; *AAS* 33 (1941) 465-472; *EB* nn. 522-533.

cipua et utiliora contulerunt, quaeque felicis incepti Leoniani dixerimus sive complementa sive fructus. Ac primo quidem Pius X, volens « certam suppeditare rationem, unde bona paretur copia magistrorum, qui gravitate et sinceritate doctrinae commendati, in scholis catholicis Divinos interpretentur Libros, ...academicos prolytae et doctoris in Sacrae Scripturae disciplina gradus ...a *Commissione* Biblica conferendos » instituit (1) ; deinde legem tulit « de ratione studiorum S. Scripturae in Seminariis Clericorum servanda » eo nempe spectans, ut sacrorum alumni « non modo vim rationemque et doctrinam Bibliorum haberent ipsi perceptam et cognitam, sed etiam scite probeque possent et in divini verbi ministerio versari, et conscriptos Deo afflante libros ab oppugnationibus ...defendere » (2) ; denique, « ut in Urbe Roma altiorum studiorum ad Libros Sacros pertinentium haberetur *centrum,* quod efficaciore, quo liceret, modo doctrinam biblicam et studia omnia eidem adiuncta, sensu Ecclesiae catholicae promoveret », Pontificium Institutum Biblicum condidit, quod, inclitae Societatis Iesu curis concreditum, « altioribus magisteriis omnique instrumento eruditionis biblicae ornatum » voluit, eiusque leges ac disciplinam praescripsit, hac in re « salutare ac frugiferum propositum » Leonis XIII sese exsequi professus (3).

Haec denique omnia proximus Decessor Noster fel. 543
rec. Pius XI perfecit, inter alia decernens, ne ullus esset « Sacrarum Litterarum disciplinae in Seminariis tradendae doctor, nisi, confecto peculiari eiusdem disciplinae curriculo, gradus academicos apud *Commissionem* Biblicam vel Institutum Biblicum adeptus legitime esset ». Quos quidem gradus eadem iura eosdemque effectus parere voluit, ac gradus in Sacra Theologia vel in iure *canonico* rite collatos ; itemque statuit ne ulli conferretur

(1) Litt. Apost. *Scripturae Sanctae,* d. d. 23 Febr. 1904 ; *Pii X Pontificis Maximi Acta* 1, 176-179 ; *EB* nn. 149-157 ; cf. nn. 150-151.

(2) Cf. Litt. Apost. *Quoniam in re biblica,* d. d. 27 Mart. 1906 ; *Pii X Acta* 3, 72-76 ; *EB* nn. 162-180, cf. n. 162.

(3) Litt. Apost. *Vinea electa,* d. d. 7 Maii 1909 ; *AAS* 1 (1909) 447-449 ; *EB* nn. 282-298 ; cf. nn. 286 et 283.

« beneficium, in quo *canonice* inesset onus Sacrae Scripturae populo explanandae, nisi, praeter alia, is esset licentia aut laurea in re biblica potitus ». Atque una simul exhortatus tam summos Ordinum regularium Sodalitatumque religiosarum Moderatores, quam catholici orbis Episcopos, ut ex alumnis suis aptiores ad Scholas Instituti Biblici celebrandas et ad gradus academicos ibi adipiscendos mitterent, hortationes eiusmodi suo exemplo confirmavit, annuis, in id ipsum efficiendum, ex largitate sua reditibus constitutis (1).

Idemque Pontifex, postquam fuit, Pio X fel. rec. favente et approbante, anno 1907 « delatum Sodalibus Benedictinis munus pervestigationum studiorumque apparandorum, quibus nova innitatur editio Conversionis Latinae Scripturarum, quae Vulgatae nomen invenit » (2), hoc idem, quod diuturnum tempus magnosque sumptus postulat, « operosum et arduum facinus », cuius permagnam utilitatem egregia ostenderant volumina iam in lucem edita, firmius securiusque constabilire volens, Urbanum S. Hieronymi Coenobium, quod in illud opus unice incumberet, a fundamentis exstruxit, et bibliotheca ceterisque investigationis subsidiis uberrime ditavit (3).

544 Nec silentio heic praetereundum esse videtur, quantopere iidem Decessores Nostri, datis occasionibus, Sacrarum Scripturarum sive studium, sive praedicationem, sive piam denique lectionem ac meditationem commendaverint. Etenim Pius X sodalitatem a S. Hieronymo, quae consuetudinem, sane laudabilem, legendi meditandique sacrosancta Evangelia christifidelibus suadere studet, idque pro viribus facilius reddere, vehementer probavit; et ut alacriter in incepto persisteret hortatus est, edicens « eam esse omnium utilissimam rem quae tempori magis respondeat » quippe quae haud parum conferat ad « abo-

(1) Motu proprio *Bibliorum scientiam*, d. d. 27 Aprilis 1924; *AAS* 16 (1924) 180-182; *EB* nn. 505-512.

(2) *Epistula ad Revmum D. Aidanum Gasquet*, d. d. 3 Dec. 1907; *Pii X Pontificis Maximi Acta* 4, 117-119; *EB* n. 274 s.

(3) Const. Apost. *Inter praecipuas*, d. d. 15 Iun. 1933; *AAS* 26 (1934) 85-87.

lendam opinionem Scripturis Sacris vernacula lingua legendis repugnare Ecclesiam aut impedimenti quidpiam interponere » ([1]). Benedictus autem XV, revoluto decimo ac quinto saeculo, ex quo Maximus in Sacris Litteris exponendis Doctor e vita excessit, postquam tum eiusdem Doctoris praecepta et exempla, tum principia ac normas a Leone XIII et ab Se datas religiosissime inculcavit, atque alia hoc in rerum genere maxime opportuna neque unquam oblivioni tradenda commendavit, hortatus est « filios Ecclesiae universos, clericos potissimum, ad Sacrae Scripturae reverentiam, cum pia lectione assiduaque meditatione coniunctam » ; monuitque « in his paginis cibum quaerendum esse, unde vita spiritus ad perfectionem alatur », ac « praecipuum Scripturae usum ad divini verbi ministerium pertinere sancte fructuoseque exercendum » ; itemque iterum dilaudavit operam Societatis ab eodem S. Hieronymo nuncupatae, cuius cura Evangelia et Acta Apostolorum quam latissime pervulgantur, « ita ut nulla iam sit christiana familia quae iis careat, omnesque cotidiana eorum lectione et meditatione assuescant » ([2]).

Non modo autem hisce Decessorum Nostrorum insti- 545
tutis, praeceptis, incitamentis, sed eorum etiam omnium, qui diligenter iisdem obsecundarunt, operibus ac laboribus, cum in meditando, in pervestigando, in scribendoque, tum in docendo, in concionando, in Sacrisque Libris vertendis ac propagandis exantlatis, aequum ac gratum est profiteri Sacrarum Scripturarum scientiam et usum inter catholicos haud parum profecisse. Permulti enim e scholis, in quibus altiores de re theologica et biblica disciplinae traduntur, ac praecipue e Nostro Pontificio Instituto Biblico, iam prodierunt et in dies prodeunt Scripturae Sanctae cultores, qui incenso studio erga Sacra Volumina animati, hoc eodem impenso studio adulescentem clerum imbuunt, eamque, quam hauserunt, doctrinam

---

(1) *Epist. ad Emum Card. Cassetta, « Qui piam »*, d. d. 21 Ian. 1907 ; *Pii X Pontificis Maximi Acta* 4, 23-25.

(2) Litt. Encycl. *Spiritus Paraclitus*, d. d. 15 Sept. 1920 ; *AAS* 12 (1920) 385-422 ; *EB* nn. 440-495 ; cf. nn. 440, 482, 484, 478.

eidem sedulo impertiunt. Eorum non pauci scriptis quoque rem biblicam multifariam provexerunt et provehunt; sive cum sacros textus ad criticae artis normas concinnatos edunt, eosque explicant, illustrant, in vulgatas linguas vertunt, sive cum fidelibus ad piam eorumdem lectionem et meditationem proponunt, sive denique cum profanas disciplinas ad Scripturam explanandam utiles excolunt atque adsciscunt. Ex hisce igitur aliisque inceptis, quae in dies latius propagantur et invalescunt, ut, exempli gratia, de re biblica consociationibus, congressibus, coetibus per hebdomadam habitis, bibliothecis, sodalitatibusque meditandis evangeliis, spem concipimus haud dubiam fore, ut in posterum et reverentia et usus et scientia Sacrarum Litterarum etiam atque etiam ad animorum bonum ubique proficiant, dummodo studiorum biblicorum rationem a Leone XIII praescriptam, ab eius Successoribus luculentius perfectiusque declaratam, a Nobis vero confirmatam et auctam — quae quidem unice tuta est atque experimento comprobata — firmius, alacrius, fidentiusque retineant omnes, illis haudquaquam impediti difficultatibus, quae, ut in humanis rebus assolet, huic quoque praeclaro operi numquam deerunt.

II.

546 Biblicae disciplinae, ceterarumque quae eidem utilitati sunt, condiciones, his quinquaginta annis valde mutatas esse nemo est, quin facile possit animadvertere. Nam, ut alia praetereamus, quo tempore Decessor Noster Encyclicas Litteras *Providentissimus Deus* edidit, vix unus vel alter in Palaestina locus effossionibus ad eiusmodi res pertinentibus coeperat explorari. Nunc vero id genus investigationes et numero auctae sunt plurimum, et severiore ratione atque arte ipso usu expolita, multo plura ac certiora nos docent. Quantum porro lucis ex illis investigationibus ad Sacros Libros rectius pleniusque intellegendos eliciatur, norunt periti omnes, norunt quotquot his studiis dant operam. Augetur autem harum explorationum momentum repertis identidem monumentis scriptis, quae

ad cognitionem linguarum, litterarum, eventuum, morum ac cultuum antiquissimorum multum conferunt. Atque haud minoris momenti est inventio et inquisitio, adeo frequens aetate hac nostra, papyrorum, quae ad cognoscendas litteras, institutionesque publicas et privatas, temporis praesertim Servatoris Nostri, tantopere valuere. Ac praeterea vetusti Sacrorum Librorum codices inventi et sollerti data opera editi sunt; exegesis Ecclesiae Patrum latius pleniusque pervestigata est; antiquorum denique modus loquendi, narrandi, scribendique innumeris exemplis illustratur. Haec omnia, quae, non sine providentis Dei consilio, aetas haec nostra consecuta est, Sacrarum Litterarum interpretes quodammodo invitant atque admonent, ut ad Divina Eloquia penitius perscrutanda, illustranda clarius, lucidiusque proponenda, tanta hac luce data alacriter utuntur. Quodsi, summo cum animi solacio, cernimus eosdem interpretes invitationi huic naviter iam obsecutos esse, atque adhuc obsequi, id non postremus profecto, nec minimus fructus est Encyclicarum Litterarum *Providentissimus Deus*, quibus Decessor Noster Leo XIII, hunc novum disciplinae biblicae florem quasi animo praesagiens, exegetas catholicos et ad laborem advocavit, et iisdem quae esset laboris via ac ratio sapienter definivit. Ut autem labor non modo constanter perseveret, sed in dies etiam perficiatur ac reddatur fecundior, Nos quoque Encyclicis his Litteris consequi cupimus, in id maxime intenti ut omnibus ostendamus, quae agenda restent, et qua mente exegetae catholico tantum ac tam excelsum munus hodie adgrediendum sit, utque operariis, in vinea Domini sedulo laborantibus, novos stimulos novumque animum addamus.

Catholico interpreti, qui ad Sacras Scripturas intelle- 547
gendas explanandasque accederet, iam Ecclesiae Patres, imprimisque Augustinus, veterum linguarum studium et ad textus primigenios recursum magnopere commendabant [1]. Veruntamen ita tunc temporis ferebant littera-

---

(1) Cf. ex gr. S. HIER., *Praef. in quatuor Evang. ad Damasum* (I. WORDSWORTH-H. I. WHITE, *Novum Testamentum latine secun-*

rum condiciones, ut non multi, iidemque imperfecte tantum, hebraicam linguam noscerent. Media vero aetate, cum Scholastica Theologia maxime florebat, graeci etiam sermonis cognitio apud Occidentales adeo iam dudum imminuta erat, ut ipsi summi illorum temporum Doctores, in Divinis Libris explicandis, sola niterentur latina conversione, quam Vulgatam vocant. Ex contrario nostris hisce temporibus non graeca tantummodo lingua, quae inde a renatis humanioribus litteris ad novam quodammodo vitam revocata est, omnibus paene antiquitatis et litterarum cultoribus est familiaris, sed hebraicae quoque aliarumque orientalium linguarum cognitio inter litteratos viros late propagata est. Tanta porro nunc suppetit subsidiorum copia ad eos sermones addiscendos, ut Bibliorum interpres qui, illis neglectis, ad textus primigenios praecluserit sibi aditum, levitatis et socordiae notam effugere minime possit. Exegetae enim est etiam minima quaeque, quae Divino Flamine inspirante, ex hagiographi calamo prodiere, summa cum cura ac veneratione quasi arripere, quo penitius pleniusque mentem eius intellegat. Quare diligenter id agat, ut linguarum biblicarum ac ceterorum quoque orientalium sermonum in dies maiorem sibi comparet peritiam, suamque interpretationem omnibus illis fulciat adiumentis, quae a cuiusvis generis philologia repetantur. Id quidem divus Hieronymus, pro suae aetatis cognitionibus, sollicite consequi studuit ; idque etiam haud pauci ex magnis saeculi XVI et XVII exegetis, quamquam multo minor tum fuit quam hodie linguarum scientia, indefesso studio ac fructu non mediocri appetivere. Eadem igitur ratione primigenium illum textum explanari oportet, qui ab ipso sacro auctore conscriptus maiorem auctoritatem maiusque pondus habet, quam quaelibet, utut optima, sive antiqua sive recentior conversio ; quod facilius profecto utiliusque fieri potest, si

---

dum editionem Sancti Hieronymi, ed. min., Oxonii, 1911, pp. XIV-XVI ; PL 29, 557 B-562 A ; S. Aug., *De doctr. christ.* 2, 16 ; H. Vogels, *S. Aurelii Augustini episcopi Hipponensis de doctrina christiana . . .* Bonnae, 1930, pp. 26 ; PL 34, 42-43).

cum cognitione linguarum etiam solida criticae artis peritia, ad eumdem textum quod attinet, coniungitur.

548 Quantum momentum in eiusmodi critice sit collocandum, scite monuit Augustinus, cum inter praecepta Sacrorum Librorum studioso inculcanda curam emendati textus habendi primo loco posuit. « Codicibus emendandis — ita ille ait clarissimus Ecclesiae Doctor — primitus debet invigilare sollertia eorum qui Scripturas Divinas nosse desiderant, ut emendatis non emendati cedant » (1). Hodie vero haec ars, quae *critices textualis* nomine venit et in edendis profanis scriptionibus magna cum laude et fructu adhibetur, in Libris quoque Sacris, ob ipsam reverentiam divino eloquio debitam, iure optimo exercetur. Id enim ex instituto suo praestat, ut textum sacrum, quantum fieri potest, quam perfectissime restituat, a depravationibus infirmitate amanuensium illatis eum expurget, eumque a glossis et lacunis, a verborum inversionibus ac repetitionibus ab aliisque omne genus mendis, quae in litteras per multa saecula traditas irrepere solent, pro viribus liberet. Ac vix opus est animadvertere istiusmodi criticen, quam abhinc aliquot decenniis non pauci arbitrio plane suo adhibuerunt, atque ita non raro, ut quis dixerit eosdem ad inferendas in sacrum textum praeiudicatas suas opiniones id fecisse, hodie eam legum stabilitatem et securitatem attigisse, ut insigne facta sit instrumentum ad divinum eloquium purius accuratiusque edendum, et ut quilibet abusus facile detegi possit. Neque oportet hoc loco in memoriam revocare — quippe quod omnibus Sacrae Scripturae cultoribus natum ac perspicuum sit — quanto videlicet Ecclesia, inde a primis saeculis ad aetatem usque hanc nostram, haec criticae artis studia in honore habuerit. Hodie igitur, postquam huius artis disciplina ad tantam pervenit perfectionem, rei biblicae studiosorum munus est honorificum, etsi non semper facile, omni ope curare, ut quam primum a catholicis op-

(1) *De doct. christ.* 2, 21 (H. Vogels, *S. Aurelii Augustini episcopi Hipponensis de doctrina christiana* ... Bonnae, 1930, p. 29 ; PL 34, 46).

portune apparentur tam Sacrorum Librorum, quam antiquarum conversionum editiones ad has normas redactae, quae nempe cum summa sacri textus reverentia accuratam coniungant omnium legum criticarum observationem. Atque omnes probe sciant diuturnum hunc laborem non solum esse necessarium ad scripta divino instinctu data recte perspicienda, sed vehementer etiam ex pietate illa postulari, qua providentissimo Deo, qui hos libros veluti paternas litteras e maiestatis suae sede propriis filiis misit, gratos nos esse summopere decet.

549 Neque arbitretur quisquam hunc primorum textuum usum, ad critices rationem habitum, praescriptis illis quae de Vulgata Latina Concilium Tridentinum sapienter statuit (1), ullo modo officere. Constat enim e litterarum monumentis Concilii Praesidibus fuisse creditum, ut ipsius Sacrae Synodi nomine Summum Pontificem rogarent — quod illi quidem fecerunt — ut Latina primum editio, dein vero et Graeca et Hebraica, quoad fieri posset, corrigerentur (2), in Ecclesiae Sanctae Dei utilitatem tandem aliquando vulgandae. Cui voto, si tunc propter temporum difficultates aliaque impedimenta non plene responderi potuit, in praesens, ut fore confidimus, doctorum catholicorum collatis viribus perfectius ampliusque satisfieri potest. Quod autem Vulgatam Tridentina Synodus esse voluit latinam conversionem, « qua omnes pro authentica uterentur », id quidem, ut omnes norunt, latinam solummodo respicit Ecclesiam, eiusdemque publicum Scripturae usum, ac nequaquam, procul dubio, primigeniorum textuum auctoritatem et vim minuit. Neque enim de primigeniis textibus tunc agebatur, sed de latinis, quae illa aetate circumferebantur conversionibus, inter quas idem Concilium illam iure praeferendam edixit, quae « longo tot saeculorum usu in ipsa Ecclesia probata est ». Haec igitur praecellens Vulgatae auctoritas seu, ut aiunt, *authentia* non ob criticas praesertim rationes a Concilio statuta est, sed ob illius potius legitimum in Ecclesiis

---

(1) *Decr. « Recipitur vulgata editio . . . ; CT* 5, 91 s., *EB* 61 s.
(2) *Ibid.* 10, 471 ; cf. 5, 29, 63, 65 ; 10, 446 s.

usum, per tot saeculorum decursum habitum ; quo quidem usu demonstratur eamdem, prout intellexit et intellegit Ecclesia, in rebus fidei ac morum ab omni prorsus esse errore immunem ; ita ut, ipsa Ecclesia testante et confirmante, in disputationibus, lectionibus concionibusque tuto ac sine errandi periculo, proferri possit ; atque adeo eiusmodi *authentia* non primario nomine *critica*, sed *iuridica* potius vocatur. Quapropter haec Vulgatae in rebus doctrinae auctoritas minime vetat — immo id hodie fere postulat — quominus eadem haec doctrina ex primigeniis etiam textibus comprobetur et confirmetur, atque etiam quominus passim in auxilium iidem textus vocentur, quibus recta Sacrarum Litterarum significatio ubique magis in dies patefiat atque explanetur. Ac ne id quidem Tridentini Concilii decreto prohibetur, quominus nempe ad christifidelium usum et bonum et ad faciliorem divini eloquii intellegentiam, conversiones in vulgatas linguas conficiantur, eaeque etiam ex ipsis primigeniis textibus, ut iam multis in regionibus, approbante Ecclesiae auctoritate, laudabiliter factum esse novimus.

Linguarum antiquarum cognitione et criticae artis 550
subsidiis egregie instructus, exegeta catholicus ad illud accedat munus, quod ex omnibus ei impositis summum est, ut nempe germanam ipsam Sacrorum Librorum sententiam reperiat atque exponat. Quo in opere exsequendo ante oculos habeant interpretes sibi illud omnium maximum curandum esse, ut clare dispiciant ac definiant, quis sit verborum biblicorum sensus, quem *litteralem* vocant. Hanc *litteralem* verborum significationem omni cum diligentia per linguarum cognitionem iidem eruant, ope adhibita contextus, comparationisque cum assimilibus locis ; quae quidem omnia in profanorum quoque scriptorum interpretatione in auxilium vocari solent, ut auctoris mens luculenter patescat. Sacrarum autem Litterarum exegetae, 551
memores de verbo divinitus inspirato heic agi, cuius custodia et interpretatio ab ipso Deo Ecclesiae commissa est, non minus diligenter rationem habeant explanationum et declarationum magisterii Ecclesiae, itemque explicationis a Sanctis Patribus datae, atque etiam « analogiae

fidei », ut Leo XIII in Encyclicis Litteris *Providentissimus Deus* sapientissime animadvertit ([1]). Singulari vero studio id agunt, ut non tantum — id quod in quibusdam commentariis fieri dolemus — eas res exponant quae ad historiam, archaeologiam, philologiam ad aliasque huiusmodi disciplinas spectent; sed, illis quidem opportune allatis, quantum ad exegesin conferre possint, ostendant potissimum quae sit singulorum librorum vel textuum theologica doctrina de rebus fidei et morum, ita ut haec eorum explanatio non modo theologos doctores adiuvet ad fidei dogmata proponenda confirmandaque, sed sacerdotibus etiam adiumento sit ad doctrinam christianam coram populo enucleandam, ac fidelibus denique omnibus ad vitam sanctam homineque christiano dignam agendam adserviat.

552 Talem cum dederint interpretationem, imprimis, ut diximus, theologicam, efficaciter illos ad silentium redigent, qui, asserverantes se vix quidquam in biblicis commentariis invenire, quod mentem ad Deum extollat, animum enutriat, interiorem vitam promoveat, ad spiritualem quamdam et mysticam, ut aiunt, interpretationem confugiendum esse dictitant. Quod quam parum recte profiteantur, ipsa multorum experientia docet, qui verbum Dei iterum atque iterum considerantes ac meditantes, suum animum perfecerunt, et erga Deum sunt vehementi amore permoti; idemque perpetua Ecclesiae institutio ac summorum Doctorum monita lucide ostendunt. Non omnis sane spiritualis sensus a Sacra Scriptura excluditur. Quae enim in Vetere Testamento dicta vel facta sunt, ita a Deo sapientissime sunt ordinata atque disposita, ut praeterita spirituali modo ea praesignificarent, quae in novo gratiae foedere essent futura. Quare exegeta, sicut *litteralem*, ut aiunt, verborum significationem, quam hagiographus intenderit atque expresserit, reperire atque exponere debet, ita spiritualem etiam, dummodo rite constet illam a Deo fuisse datam. Deus enim solummodo spiritualem hanc significationem et novisse potuit, et nobis revelare. Iamvero eiusmodi sensum in Sanctis Evangeliis nobis indicat,

(1) *Leonis XIII Pontificis Maximi Acta* 13, 345 s.; *EB* n. 109-111.

nosque edocet divinus ipse Servator; hunc etiam, Magistri exemplum imitati, Apostoli loquendo scribendoque profitentur; hunc perpetuo tradita ab Ecclesia doctrina ostendit; hunc denique antiquissimus liturgiae usus declarat, ubicumque rite adhiberi potest notum illud pronuntiatum: Lex precandi lex credendi est. Hunc igitur spiri- 553
tualem sensum, a Deo ipso intentum et ordinatum, exegetae catholici ea diligentia patefaciant ac proponant, quam divini verbi dignitas exposcit; alias autem translatas rerum significationes ne tamquam genuinum Sacrae Scripturae sensum proferant, religiose caveant. Nam etsi, in concionatoris praesertim obeundo munere, amplior quidam Sacri Textus usus translata verborum ratione habitus, ad res fidei et morum illustrandas et commendandas utilis esse potest, dummodo moderate ac sobrie fiat, nunquam tamen obliviscendum est hunc verborum Sacrae Scripturae usum eidem esse quasi externum et adiectum; eumdemque hodie potissimum non carere periculo, cum christifideles, ii nominatim qui tam sacris quam profanis disciplinis instructi sint, quaerant quid ipse Deus in Sacris Litteris nobis significet, potius quam quid facundus orator vel scriptor, Bibliorum verbis dexteritate quadam adhibitis, exponat. Nec « vivus sermo Dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti et pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis » [1], calamistris indiget, vel humana accommodatione, ut animos moveat ac percellat; ipsae enim Sacrae Paginae, Dei afflante Spiritu exaratae, per se nativo abundant sensu: divina virtute ditatae, per se valent; superno decore ornatae, per se lucent ac splendent, dummodo ab interprete tam integre et accurate explicentur, ut omnes thesauri sapientiae et prudentiae, quae in eis latent, in lucem proferantur.

Qua in re praestanda catholicus exegeta egregie iuvari 554
poterit sollerti illorum operum studio, quibus Sancti Patres, Ecclesiae Doctores, illustresque superiorum tempo-

(1) *Hebr.* 4, 12.

rum interpretes Sacras Litteras explanarunt. Illi enim, etsi interdum eruditione profana et linguarum scientia minus instructi erant, quam nostrae aetatis interpretes, pro eo tamen, quod Deus in Ecclesia eis attribuit munere, suavi quadam eminent caelestium rerum perspicientia miroque mentis acumine, quibus divini eloquii profunda intime penetrant, et in lucem afferunt quidquid ad doctrinam Christi illustrandam sanctitatemque vitae promovendam conducere potest. Dolendum sane est pretiosos huiusmodi christianae antiquitatis thesauros non paucis e nostrorum temporum scriptoribus parum esse cognitos, neque historiae exegeseos cultores iam ea omnia peregisse, quae ad rem tanti momenti rite pervestigandam recteque aestimandam necessaria videantur. Utinam multi existant, qui catholicae Scripturarum interpretationis auctores et opera studiose perquirentes, ab iisdemque paene immensas congestas opes quasi exhaurientes, valide ad id conferant, ut et in dies magis appareat, quantopere illi divinam Sacrorum Librorum doctrinam perspexerint atque illustraverint, et hodierni quoque interpretes inde exemplum sumant opportunaque repetant argumenta. Sic enim tandem aliquando fiet et veterum doctrinae spiritualisque dicendi suavitatis, et recentiorum maioris eruditionis adultiorisque artis felix et fecunda coniunctio, novos utique fructus allatura in Divinarum Litterarum campo, nunquam satis exculto, nunquam exhausto.

555 Ac praeterea nostra quoque tempora ad Sacras Litteras penitius et accuratius interpretandas aliquid conferre posse iure meritoque sperare licet. Non enim pauca, inter ea praesertim quae ad historiam spectant, aut vix, aut non satis explicata sunt a superiorum saeculorum explanatoribus, quippe quibus fere omnes notitiae deessent ad illa magis illustranda necessariae. Quam difficilia ipsis quoque Patribus et quasi impervia quaedam fuerint, illis ostenditur, ut alia mittamus, conatibus, quos multi ex iisdem iterarunt ut prima interpretarentur Geneseos capita ; itemque ex repetitis illis a S. Hieronymo tentaminibus ita vertendi Psalmos, ut *litteralis*, seu ex verbis ipsis expressus, eorum sensus clare patefieret. Alii denique ha-

bentur libri vel sacri textus, quorum difficultates recens demum detexit aetas, postquam ex altiore rerum antiquarum cognitione novae sunt obortae quaestiones, quibus aptius in causam introspiciatur. Perperam igitur quidam, scientiae biblicae condiciones haud recte perspicientes, nihil iam catholico nostrae aetatis exegetae dictitant ad ea addendum superesse, quae christiana antiquitas protulerit; cum, ex contrario, nostra haec tempora adeo multa proposuerint, quae nova investigatione novoque examine indigeant, et actuosum hodierni interpretis studium non parum exstimulent.

Nostra siquidem aetas, ut novas aggerit quaestiones 556
novasque difficultates, ita, favente Deo, nova etiam praebet exegeseos subsidia et adiumenta. Inter haec illud videtur peculiari mentione dignum, quod catholici theologi, Sanctorum Patrum ac potissimum Angelici Communisque Doctoris doctrinam secuti, inspirationis biblicae naturam et effectus aptius perfectiusque explorarunt ac proposuere, quam praeteritis saeculis fieri assoleret. Ex eo enim edisserendo profecti, quod hagiographus in sacro conficiendo libro est Spiritus Sancti ὄργανον seu instrumentum, idque vivum ac ratione praeditum, recte animadvertunt illum, divina motione actum, ita suis uti facultatibus et viribus, « ut propriam uniuscuiusque indolem et veluti singulares notas ac lineamenta » (1) ex
libro, eius opera orto, facile possint omnes colligere. In- 557
terpres igitur omni cum cura, ac nulla quam recentiores pervestigationes attulerint luce neglecta, dispicere enitatur, quae propria fuerit sacri scriptoris indoles ac vitae condicio, qua floruerit aetate, quos fontes adhibuerit sive scriptos sive ore traditos, quibusque sit usus formis dicendi. Sic enim satius cognoscere poterit quis hagiographus fuerit, quidque scribendo significare voluerit. Neque enim quemquam latet summam interpretandi normam eam esse, qua perspiciatur et definiatur, quid scriptor dicere intenderit, ut egregie Sanctus Athanasius monet:

---

(1) Cf. Benedictus XV, Enc. *Spiritus Paraclitus*; *AAS* 12 (1920) 390; *EB* n. 448.

« Hic, ut in omnibus aliis divinae Scripturae locis agere convenit, observandum est, qua occasione locutus sit Apostolus, quae sit persona, quae res cuius gratia scripsit, accurate et fideliter attendendum est, ne quis illa ignorans, aut aliud praeter ea intellegens, a vera aberret sententia » (1).

558 Quisnam autem sit *litteralis* sensus, in veterum Orientalium auctorum verbis et scriptis saepenumero non ita in aperto est, ut apud nostrae aetatis scriptores. Nam quid illi verbis significare voluerint, non solis grammaticae, vel philologiae legibus, nec solo sermonis contextu determinatur; omnino oportet mente quasi redeat interpres ad remota illa Orientis saecula, ut subsidiis historiae, archaeologiae, ethnologiae aliarumque disciplinarum rite adiutus, discernat atque perspiciat, quaenam litteraria, ut aiunt, genera vetustae illius aetatis scriptores adhibere voluerint, ac reapse adhibuerint. Veteres enim Orientales, ut quod in mente haberent exprimerent, non semper iisdem formis iisdemque dicendi modis utebantur, quibus nos hodie, sed illis potius, qui apud suorum temporum et locorum homines usu erant recepti. Hi quinam fuerint, exegeta non quasi in antecessum statuere potest, sed accurata tantummodo antiquarum Orientis litterarum pervestigatione. Haec porro, postremis hisce decenniis maiore, quam antea, cura et diligentia peracta, clarius manifestavit, quaenam dicendi formae antiquis illis temporibus adhibitae sint, sive in rebus poëtice describendis, sive in vitae normis et legibus proponendis, sive denique in enar-
559 randis historiae factis atque eventibus. Haec eadem pervestigatio id quoque iam lucide comprobavit, israëliticum populum inter ceteras Orientis veteres nationes in historia rite scribenda, tam ob antiquitatem, quam ob fidelem rerum gestarum relationem singulariter praestitisse; quod quidem ex divinae inspirationis charismate atque ex peculiari historiae biblicae fine, qui ad religionem pertinet, profecto eruitur. Nihilominus etiam apud Sacros Scriptores, sicut apud ceteros antiquos, certas quasdam inve-

(1) *Contra Arianos* I, 54 (PG 26, 123 B).

niri exponendi narrandique artes, certos quosdam idiotismos, linguis praesertim semiticis proprios, *approximationes* quae dicuntur, ac certos loquendi modos hyperbolicos, immo interdum etiam paradoxa, quibus res menti firmius imprimantur, nemo sane miretur, qui de inspiratione biblica recte sentiat. A Libris enim Sacris nulla aliena est illarum loquendi rationum, quibus apud veteres gentes, praesertim apud Orientales, humanus sermo ad sententiam exprimendam uti solebat, ea condicione, ut adhibitum dicendi genus Dei sanctitati et veritati haud quaquam repugnet, quemadmodum, pro sagacitate sua, iam ipse Angelicus Doctor hisce verbis animadvertit: « In scriptura divina traduntur nobis per modum, quo homines solent uti » (1). Sicut enim substantiale Dei Verbum hominibus simile factum est quoad omnia « absque peccato » (2), ita etiam Dei verba, humanis linguis expressa, quod omnia humano sermoni assimilia facta sunt, excepto errore: quod quidem utpote providentis Dei συγκατάβασιν, seu « condescensionem », iam Sanctus Ioannes Chrysostomus summis laudibus extulit, et in Sacris Libris haberi iterum iterumque asseveravit (3).

Quapropter catholicus exegeta, ut hodiernis rei bibli- 560
cae necessitatibus rite satisfaciat, in exponenda Scriptura Sacra, in eademque ab omni errore immuni ostendenda et comprobanda, eo quoque prudenter subsidio utatur, ut perquirat quid dicendi forma seu litterarum genus, ab hagiographo adhibitum, ad veram et genuinam conferat interpretationem; ac sibi persuadeat hanc officii sui partem sine magno catholicae exegeseos detrimento neglegi non posse. Non raro enim — ut hoc solummodo attingamus — cum Sacros Auctores ab historiae fide aberrasse, aut res minus accurate rettulisse obiurgando nonnulli iactant, nulla alia de re agi comperitur, nisi de suetis illis

---

(1) *Comment. ad Hebr.* cap. I, lectio 4 ([64], R. Cai, *S. Thomae Aquinatis Doctoris Angelici super epistolas S. Pauli lectura*, 2 voll., Taurini-Romae, 1953, 2, p. 350).

(2) *Hebr.* 4, 15.

(3) Cf. ex gr. *In Gen.* 1, 4 (PG 53, 35); *In Gen.* 2, 21 (*ibid.* 121); *In Gen.* 3, 8 (*ibid.* 135); *Hom.* 15 *in Ioan.* ad I, 18 (PG 59, 97 s.).

nativis antiquorum dicendi narrandique modis, qui in mutuo hominum inter se commercio passim adhiberi solebant, ac reapse licito communique more adhibebantur. Iusta igitur mentis aequitas postulat, ut haec, cum in divino eloquio, quod pro hominibus verbis humanis exprimitur, inveniantur, non magis erroris arguantur, quam cum eadem in cotidiano vitae usu habeantur. Cognitis igitur accurateque aestimatis antiquorum loquendi scribendique modis et artibus, multa dissolvi poterunt, quae contra Divinarum Litterarum veritatem fidemque historicam opponuntur ; neque minus apte eiusmodi studium ad Sacri Auctoris mentem plenius illustriusque perspiciendam conducet.

561 Nostri igitur rerum biblicarum cultores in hanc quoque rem animum debita diligentia intendant, neque quidquam omittant, quod novitatis attulerint, cum archaeologia, tum antiqua rerum gestarum historia priscarumque litterarum scientia, quodque aptum sit, quo melius veterum scriptorum mens, eorumque ratiocinandi, narrandi scribendique modus, forma et ars cognoscatur. Qua in causa laicorum etiam ordinis catholici viri animadvertant se non tantum ad profanae doctrinae utilitatem conferre, sed de re quoque christiana optime mereri, si omni, qua par est, sedulitate ac studio rebus antiquis explorandis et investigandis se dedant, et ad quaestiones id genus, hucusque minus claras et perspicuas, enodandas pro viribus adiuvent. Omnis enim humana cognitio, etiamsi non sacra, ut suam habet quasi insitam dignitatem et excellentiam — quippe quae sit quaedam finita participatio infinitae cognitionis Dei — ita novam altioremque dignitatem et quasi consecrationem assequitur, cum ad res ipsas divinas clariore luce collustrandas adhibetur.

562 Per provectam illam, de qua supra diximus, orientalium rerum antiquarum explorationem, per ipsius primigenii textus accuratiorem investigationem, itemque per ampliorem diligentioremque tum linguarum biblicarum, tum earum quoque omnium, quae ad Orientem pertinent, cognitionem, feliciter, suffragante Deo, contigit, ut non paucae ex quaestionibus illis, quas Decessoris

Nostri imm. rec. Leonis XIII aetate, contra Sacrorum Librorum *authentiam*, antiquitatem, integritatem, fidemque historicam critici ab Ecclesia alieni, vel eidem etiam adversantes habuere, hodie iam expeditae ac solutae sint. Exegetae enim catholici, iisdem doctrinae armis recte usi, quibus adversarii non raro abutebantur, illas protulerunt interpretationes, quae et catholicae institutioni genuinaeque a maioribus traditae sententiae congruae sunt, et una simul pares evasisse videntur difficultatibus, quas sive novae explorationes novaque inventa attulerint, sive antiquitas nostris temporibus enodandas reliquerit. Inde autem evenit, ut Bibliorum auctoritatis et veritatis historicae fiducia, tot impugnationibus apud quosdam aliquatenus labefactata, hodie apud catholicos in integrum restituta sit; quin immo scriptores non desunt etiam non catholici, qui inquisitionibus sobrio et aequo animo institutis, ad id adducti sint ut, relictis recentiorum placitis, ad antiquiores sententias, saltem hic illic, redierint. Quae rerum mutatio magna ex parte indefesso illi debetur labori, quo catholici Sacrarum Litterarum explanatores, difficultatibus omnisque generis obstaculis minime perterriti, totis viribus contenderunt, ut iis, quae hodierna eruditorum hominum pervestigatio, sive in archaeologiae, sive in historiae ac philologiae rebus ad novas quaestiones solvendas attulisset, debito modo uterentur.

Nemo tamen miretur non omnes adhuc esse difficul- 563
tates expeditas atque evictas, sed graves etiam hodie quaestiones catholicorum exegetarum mentes non parum agitare. Quam ad rem non est profecto concidendum animo; neque est obliviscendum, in humanis disciplinis rem non aliter se habere atque in rerum natura: videlicet incepta paulatim crescere, ac non posse nisi post multos labores colligi fructus. Ita factum est, ut quaedam, quae elapsis temporibus non solutae ac suspensae haberentur disputationes, nostra demum aetate, progredientibus studiis, feliciter enodatae sint. Quamobrem fore spes est, ut illae etiam, quae nunc maxime implicatae maximeque arduae videantur, constanti conamine tandem aliquando plena luce pateant. Quodsi optata enodatio diu tardet,

nec nobis arrideat, sed forte posteris assequendus rerum felix relinquatur exitus, nemo idcirco succenseat, cum id ad nos quoque pertinere sit aequum, quod Patres, ac potissimum Augustinus ([1]), suo tempore monuere: Deum nempe Sacros, quos ipse inspiravit, Libros consulto difficultatibus adspersisse, ut et intentius ad eos evolvendos et perscrutandos excitaremur, et salubriter mentis nostrae limites experti, debita animi demissione exerceremur. Nihil igitur mirum, si unius alteriusve quaestionis nullum unquam habebitur responsum plane perfectum, cum interdum agatur de rebus obscuris et a nostris temporibus nostraque experientia nimis longe remotis; et cum etiam exegesis, sicut ceterae graviores disciplinae, sua habere possit secreta, quae mentibus nostris impervia, quibusvis conatibus aperiri nequeant.

564 Hac tamen in rerum condicione catholicus interpres, actuoso fortique suae disciplinae amore actus, ac Sanctae Matri Ecclesiae sincere devotus, neutiquam retineri debet, quominus difficiles quaestiones, hucusque nondum enodatas, iterum atque iterum aggrediatur, non modo ut, quae ab adversariis opponantur, propulset, sed ut solidam etiam explicationem reperire enitatur, quae et cum Ecclesiae doctrina, cum iisque nominatim, quae de Sacra Scriptura ab omni errore immuni tradita sunt, fideliter concordet, et certis quoque profanarum disciplinarum conclusionibus debito modo satisfaciat. Horum autem strenuorum in vinea Domini operariorum conatus non solummodo aequo iustoque animo, sed summa etiam cum caritate iudicandos esse ceteri omnes Ecclesiae filii meminerint; qui quidem ab illo haud satis prudenti studio abhorrere debent, quo quidquid novum est, ob hoc ipsum censetur esse impugnandum, aut in suspicionem ad-
565 ducendum. Illud enim imprimis ante oculos habeant, in normis ac legibus ab Ecclesia datis, de fidei morumque doctrina agi; atque inter multa illa, quae in Sacris Libris,

---

([1]) Cf. S. Aug., *Epist.* 149 *ad Paulinum* 34 (CSEL 44, 379; PL 33, 644); *De diversis quaestionibus*, q. 53, 2 (PL 40, 36); *Enarr. in Ps.* 146, 12 (CCh 40, 2130 s.; PL 37, 1907).

legalibus, historicis, sapientialibus et propheticis proponuntur, pauca tantum esse quorum sensus ab Ecclesiae auctoritate declaratus sit, neque plura ea esse, de quibus unanimis Sanctorum Patrum sit sententia. Multa igitur remanent, eaque gravissima, in quibus edisserendis et explanandis catholicorum interpretum acumen et ingenium libere exerceri potest ac debet, ut ad omnium utilitatem, ad maiorem in dies doctrinae sacrae profectum, et ad Ecclesiae defensionem et honorem ex suo quisque viritim conferat. Haec vera filiorum Dei libertas, quae et Ecclesiae doctrinam fideliter teneat, et quaecumque profana attulerit cognitio, tamquam Dei donum grato accipiat animo et adhibeat, studio utique omnium elata ac sustentata, omnis sinceri fructus omnisque in scientia catholica solidi profectus condicio est et fons, ut praeclare admonet decessor Noster fel. rec. Leo XIII cum dicit: « Nisi salva consensione animorum collocatisque in tuto principiis, non licebit ex variis multorum studiis magnos exspectare huius disciplinae progressus » (1).

Qui ingentes illos consideraverit labores, quos exegesis 566
catholica per duo fere annorum milia suscepit, ut verbum Dei, per Sacras Litteras hominibus impertitum, penitius cotidie perfectiusque intellegatur, vehementiusque adametur, facile is sibi persuaserit christifidelibus, ac praesertim sacerdotibus, grave eiusmodi officium esse, ut thesauro illo a summis ingeniis per tot saecula congesto, copiose et sancte utantur. Sacros enim Libros Deus hominibus non ideo concessit, ut eorum satisfaceret curiositati, vel ut studendi investigandique praeberet argumentum, sed quemadmodum animadvertit Apostolus, ut divina haec eloquia nos possent « instruere ad salutem per fidem quae est in Christo Iesu » et « ut perfectus esset homo Dei ad omne opus bonum instructus » (2). Sacerdotes igitur, quibus aeternae fidelium salutis procuratio commissa est, postquam sacras paginas diligenti studio ipsi perquisierint, suasque precando meditandoque effecerint, supernas

---

(1) Litt. Apost. *Vigilantiae ; Leonis XIII Acta* 22, 237 ; *EB* n. 143.
(2) Cf. 2 *Tim.* 3, 15, 17.

divini verbi opes sermonibus, homiliis, exhortationibus sedulo promant; iidemque christianam doctrinam sententiis ex Sacris Libris haustis confirment, praeclaris exemplis e sacra historia, ac nominatim e Christi Domini Evangelio illustrent, atque haec omnia — accommodationibus illis, privato arbitrio inductis et ex rebus longe alienis expetitis, quae quidem divini sermonis non usus sed abusus sunt, studiose diligenterque vitatis — adeo eloquenter, adeo dilucide clareque proponant, ut fideles non solum ad vitam recte conformandam moveantur et incendantur, sed summam etiam animo concipiant Scripturae Sacrae venerationem. Hanc porro venerationem sacri Antistites in fidelibus sibi commissis satius in dies augere et perficere studeant, provectis omnibus inceptis illis, quibus viri, apostolico studio repleti, Sacrorum Librorum inter catholicos cognitionem et amorem excitare ac fovere laudabiliter nituntur. Faveant igitur atque auxilium praestent piis illis consociationibus, quibus propositum sit Sacrarum Litterarum, Evangeliorum potissimum, edita exemplaria inter fideles diffundere, eorumque cotidiana lectio studiosissime curare ut in christianis familiis rite sancteque fiat; Sacram Scripturam, in vulgatas hodie linguas probante Ecclesiae auctoritate conversam, et alloquio et usu, ubi per liturgiae leges licet, efficaciter commendent; ac publicas de rebus biblicis dissertationes, seu acroases, aut ipsi habeant, aut ab aliis apprime peritis sacris oratoribus habendas curent. Commentarios vero, qui tanta cum laude tantoque cum fructu in variis terrarum orbis partibus statis temporibus eduntur, sive ad quaestiones ex scientiae ratione tractandas et exponendas, sive ad huiusmodi investigationum fructus, vel ministerio sacro, vel fidelium utilitati accommodandos, omnes sacrorum administri pro viribus sustentent et inter varios gregis sui coetus et ordines apposite divulgent. Qui quidem sacrorum administri haec omnia, et quaecumque id genus alia apostolicum studium ac sincerus divini verbi amor ad excelsum hoc propositum apta invenerit, efficax sibi in animorum cura auxilium esse futurum persuasum habeant.

567 Neminem autem fugit haec omnia a sacerdotibus rite

perfici non posse, nisi ipsimet, dum in Seminariis commorati sunt, Sacrae Scripturae actuosum ac perennem imbiberint amorem. Quare sacrorum Antistites, quibus Seminariorum suorum paterna incumbit cura, diligenter vigilent, ut in hac quoque re nihil omittatur, quod ad eiusmodi finem assequendum iuvare possit. Sacrae autem Scripturae magistri totam de re biblica institutionem in Seminariis ita perficiant, ut adulescentes ad sacerdotium atque ad divini verbi ministerium efformandos ea Sacrarum Litterarum cognitione instruant, eoque erga illas imbuant amore, sine quibus uberes apostolatus fructus haberi nequeunt. Quare exegetica explanatio ad rationem potissimum theologicam spectet, supervacaneis vitatis disputationibus, atque iis praetermissis, quae curiositatem potius nutriant, quam veram foveant doctrinam solidamque pietatem; sensum *litteralem*, quem vocant, ac praesertim theologicum, ita solide proponant, ita scite explicent, ita ardenter inculcent, ut id quodammodo eorum alumnis contingat, quod Iesu Christi discipulis evenit Emmaus euntibus, qui, auditis Magistri verbis, exclamarunt: « Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum aperiret nobis Scripturas? » (1). Sic Divinae Litterae futuris Ecclesiae sacerdotibus fiant et propriae cuiusque vitae spiritualis fons purus atque perennis, et sacri concionandi muneris, quod suscepturi sunt, alimentum ac robur. Quod quidem si gravissimae huius disciplinae in Seminariis magistri assecuti fuerint, se ad animorum salutem, ad rei catholicae profectum, ad Dei honorem et gloriam summopere contulisse, seseque opus perfecisse apostolico officio coniunctissimum, laeti sibi persuadeant.

Haec, quae diximus, Venerabiles Fratres ac dilecti filii, 568
si omni aetate necessaria sunt, multo magis profecto nostris urgent luctuosis temporibus, dum populi ac nationes fere omnes calamitatum pelago merguntur, dum immane bellum ruinis ruinas caedesque caedibus accumulat, dumque, acerbissimis populorum invicem excitatis odiis, in non paucis summo dolore cernimus non modo christianae

(1) *Lc.* 24, 32.

animorum moderationis caritatisque, sed ipsius etiam humanitatis restingui sensum. His autem letiferis humanae consortionis vulneribus quisnam alius mederi potest, nisi ille, quem Apostolorum Princeps, amore ac fiducia plenus, his verbis appellat: « Domine, ad quem ibimus? verba vitae aeternae habes » [1]. Ad hunc igitur oportet miserentissimum Redemptorem nostrum totis viribus reducere omnes: ipse enim est maerentium consolator divinus; ipse est, qui docet omnes — sive qui publica auctoritate praestant, sive qui oboediendi obsequendique tenentur officio — veri nominis probitatem, integram iustitiam, generosamque caritatem; ipse denique est, ipseque unus, qui firmum exsistere potest pacis tranquillitatisque fundamentum atque praesidium. « Fundamentum enim aliud nemo potest ponere praeter id quod positum est, quod est Christus Iesus. » [2] Hunc autem salutis auctorem Christum eo plenius cognoscent homines, eo impensius adamabunt, eo fidelius imitabuntur, quo studiosius ad Sacrarum Litterarum, Novi praesertim Testamenti, cognitionem meditationemque permoti erunt. Nam, ut Stridonensis ait: « Ignoratio scripturarum, ignoratio Christi est » [3], et « si quidquam est, quod in hac vita sapientem virum teneat, et inter pressuras et turbines mundi aequo animo manere persuadeat, id esse vel primum reor, meditationem et scientiam scripturarum » [4]. Hinc enim qui adversis afflictisque rebus fatigantur atque opprimuntur, vera haurient solacia, divinamque ad patiendum, ad sustinendum virtutem; hinc — ex Sanctis nempe Evangeliis — omnibus adest Christus, summum atque perfectum iustitiae, caritatis misericordiaeque exemplar; ac laniato et trepido humano generi patent divinae illius gratiae fontes, qua posthabita ac neglecta, populi populorumque rectores rerum tranquillitatem animorumque concordiam nullam inire, nullam stabilire poterunt; inde denique omnes discent Christum, « qui

---

(1) *Io.* 6, 69.
(2) 1 *Cor.* 3, 11.
(3) S. HIER., *In Isaiam, Prol.* (PL 24, 17 B).
(4) Id., *In Ephesios, Prol.* (PL 26, 467 C).

est caput omnis principatus et potestatis » [1] et « qui factus est nobis sapientia a Deo et iustitia et sanctificatio et redemptio » [2].

* * *

His igitur, quae ad Sacrarum Scripturarum studia hodiernis necessitatibus accommodanda spectant, expositis et commendatis, iam reliquum est, Venerabiles Fratres ac dilecti filii, ut Bibliorum cultoribus, quotquot devoti sunt Ecclesiae filii, eiusque doctrinae et normis fideliter obsequuntur, non modo paterna gratulemur voluntate quod ad munus adeo excelsum delecti et vocati sint, sed animum etiam addamus, ut opus feliciter susceptum, renovatis in dies viribus, omni studio, omnique cura exsequi pergant. Excelsum dicimus munus: quid enim sublimius, quam ipsum verbum Dei, Spiritu Sancto inspirante hominibus datum, perscrutari, explicare, fidelibus proponere, ab infidelibus defendere? Pascitur hoc spirituali cibo ipse interpretis animus, nutriturque « ad commemorationem fidei nostrae et ad consolationem spei nostrae et ad exhortationem caritatis » [3]. « Inter haec uiuere, ista meditari, nihil aliud nosse, nihil quaerere, nonne tibi uidetur iam hic in terris regni caelestis habitaculum? » [4] Pascantur hoc eodem cibo fidelium quoque mentes, quae inde Dei cognitionem et amorem, ac proprii cuiusque sui animi profectum et felicitatem hauriant. Omni igitur mente huic sancto negotio divini eloquii explanatores se dedant. « Orent, ut intellegant » [5]; laborent, ut in Sacrarum Paginarum secreta altius in dies introspiciant; doceant et concionentur, ut verbi Dei thesauros aliis etiam reserent. Quae revolutis saeculis prae- 569

(1) *Col.* 2, 10.

(2) 1 *Cor.* 1, 30.

(3) Cf. S. Aug., *Contra Faustum* 13, 18 (CSEL 25, 400; PL 42, 294).

(4) S. Hier., *Ep.* 53, 10 (CSEL 54, 463; PL 22, 549).

(5) S. Aug., *De doctr. christ.* 3, 56 (H. Vogels, *S. Aurelii Augustini episcopi Hipponensis de doctrina christiana*... Bonnae, 1930, pp. 71; PL 34, 89).

clari illi Sacrae Scripturae interpretes magno cum fructu praestitere, id hodierni quoque pro facultate aemulentur, ita quidem ut, sicut elapsis temporibus, ita etiam in praesens eximios Ecclesia habeat in Divinis exponendis Litteris doctores; atque christifideles, eorum opera ac labore, omnem Sacrarum Scripturarum percipiant lucem, exhortationem, laetitiam. Quo in arduo sane ac gravi munere ipsi quoque « solatio Sanctos Libros » (1) sibi habeant, ac propositae mercedis sint memores: quandoquidem qui « docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellae in perpetuas aeternitates » (2).

Interea vero, dum omnibus Ecclesiae filiis, ac nominatim biblicae disciplinae praeceptoribus, adulescenti clero sacrisque oratoribus vehementer optamus, ut eloquia Dei perpetuo meditantes, gustent quam bonus et suavis sit spiritus Domini (3); caelestium munerum auspicem paternaeque benevolentiae Nostrae testem, vobis singulis universis, Venerabiles Fratres ac dilecti filii, Apostolicam Benedictionem peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 30 mensis Septembris, in festo S. Hieronymi, Doctoris in exponendis Sacris Scripturis Maximi, anno 1943, Pontificatus Nostri quinto.

Pius PP. XII

6. Suprema Sacra Congregatio Sancti Officii : Decretum de Millenarismo mitigato, *21 Iulii 1944* (4)

570 Postremis hisce temporibus non semel ab hac Suprema S. Congregatione S. Officii quaesitum est, quid sentiendum de systemate *Millenarismi mitigati*, docentis scilicet Christum Dominum ante finale iudicium, sive praevia sive non praevia plurium iustorum resurrectione, visibiliter in hanc terram regnandi causa esse venturum.

(1) 1 *Mach.* 12, 9.
(2) *Dan* 12, 3.
(3) Cf. *Sap.* 12, 1.
(4) *AAS* 36 (1944) 212.

Re igitur examini subiecta in conventu plenario feriae IV, diei 19 iulii 1944, E.mi ac Rev.mi Domini Cardinales, rebus fidei et morum tutandis praepositi, praehabito RR. Consultorum voto, respondendum decreverunt: *Systema Millenarismi mitigati tuto doceri non posse.*

Et sequenti feria V, die 20 eiusdem mensis et anni, Ss.mus D. N. Pius divina providentia Papa XII, in solita audientia Exc.mo ac Rev.mo D. Adsessori Sancti Officii impertita, hanc E.morum Patrum responsionem approbavit, confirmavit ac publici iuris fieri iussit.

Datum Romae, ex Aedibus S. Officii die 21 iulii 1944.

I. Pepe
Supremae S. Congr. S. Officii Notarius

7. Litterae Apostolicae motu proprio datae de novae Psalmorum conversionis latinae usu in persolvendo divino Officio, *24 Martii 1945* (1)

In cotidianis precibus, quibus sacerdotes maiestatem 571
Dei altissimi bonitatemque colunt, ac suis ipsorum, totius Ecclesiae universique orbis consulunt necessitatibus, peculiarem profecto locum praeclara illa carmina obtinent, quae, Divino afflante Spiritu, Sanctus propheta David aliique sacri auctores composuere, quaeque Ecclesia, Divino Redemptore eiusque Apostolis praeeuntibus, inde ab originibus in sacris celebrandis continenter adhibuit. Hos autem Psalmos Latina Ecclesia a graecae linguae fidelibus receptos habet, ex graeco nempe in latinum sermonem, verbo pro verbo fere reddito, conversos, atque identidem decursu temporis, imprimisque a S. Hieronymo, in Sacris exponendis Litteris Doctore Maximo, naviter correctos atque expolitos. At hisce correctionibus nota illa graecae ipsius interpretationis menda, quibus primigenii textus sensus et vis non parum obscurantur, non ita ablata sunt, ut sacri Psalmi ab omnibus queant et ubique facile intellegi ; atque omnes norunt ipsum S. Hieronymum non satis habuisse antiquam illam latinam

(1) *AAS* 37 (1945) 65-67.

« translationem diligentissime emendatam » suae linguae civibus dare, sed maiore etiam conatu Psalmos ex ipsa « hebraica ueritate » (1) convertisse in latinum. Quae tamen nova S. Doctoris interpretatio in Ecclesiae usum deducta non fuit; sed paulatim emendatior illa veteris conversionis latinae editio, quam *Psalterium Gallicanum* vocant, adeo invaluit, ut eam decessor noster S. Pius V in Breviarium Romanum recipere atque adeo omnium fere usui praescribere opportunum duxerit.

572 Latinae huius interpretationis obscuritates mendaque, a S. Hieronymo neutiquam expuncta — quippe qui id solum sibi proposuerit, ut latinum textum secundum emendatiores codices graecos corrigeret — aetate recentiore idcirco magis magisque manifesta oculis occurrerunt, quod antiquarum linguarum, imprimisque hebraicae, cognitio admodum profecit, quod interpretandi ars perfectior evasit, quod metricae denique ac rhythmicae sermonum orientalium leges altius fuere investigatae, et « criticae textualis » quae dicitur, normae clarius perspectae sunt. Accedit quod ex multis illis Psalmorum in vulgatas linguas conversionibus, quae in diversis nationibus, approbante Ecclesiae auctoritate, ex textibus primigeniis confectae sunt, illustrius in dies patet quantopere carmina illa, ut in nativis dictionibus habentur, perspicuitate eximia, poetica venustate doctrinaeque amplitudine excellant.

573 Haud mirum igitur est si sacerdotes non paucos, qui Horarias Preces non modo summa religione, sed pleniore etiam cum intellegentia recitare student, laudabile incessit studium talem habendi in cotidiana Psalmorum lectione latinam conversionem, qua sensus, a Spiritu Sancto inspirante intentus, significantius patescat, qua pii Psalmistae affectus perfectius exprimantur, qua dicendi ars verborumque vis clarius usque manifestentur. Quod quidem studium atque optatum, tam in volumi-

---

(1) S. Hier., *Praefatio in Librum Psalmorum iuxta hebraicam veritatem* (PL 28, 1183-1188 ; H. de Sainte-Marie, *Sancti Hieronymi Psalterium iuxta Hebraeos,* Romae, 1954, pp. 6 s.).

nibus a doctis probatisque viris exaratis, quam in commentariis certo tempore edi solitis identidem patefactum, etiam ad Nos a non paucis sacrorum administris sacrorumque Antistitibus, atque etiam a nonnullis S. R. E. Patribus Cardinalibus perlatum est. Nos autem, pro eximia illa, quam erga Divinae Scripturae eloquia fovemus reverentia, id summis viribus enitendum arbitramur, ut plenius in dies fidelibus pateat Sacrarum Litterarum sensus a Spiritu Sancto inspirante datus et hagiographi calamo expressus, quemadmodum in Encyclicis Litteris *Divino afflante Spiritu* haud ita multo ante exposuimus.
Quapropter, etsi rei difficultates minime parvi pendimus 574
neque ignoramus Vulgatam quae dicitur interpretationem arctissime esse cum Sanctorum Patrum scriptis Doctorumque explanationibus conexam, eamdemque longo saeculorum usu summam in Ecclesia nactam esse auctoritatem, attamen piis hisce votis morem gerere statuimus; atque adeo novam Psalmorum latinam conversionem apparari iussimus, quae et textus primigenios presse fideliterque sequeretur, et veteris venerandae Vulgatae aliarumque antiquarum interpretationum, quantum fieri posset, rationem haberet, variasque earum dictiones ad criticae artis normas perpenderet. Probe enim novimus ne ipsum quidem hebraicum textum omni mendo omnique obscuratione immunem ad nos pervenisse; atque adeo cum aliis opus esse ab antiquitate nobis traditis textibus eum conferre, ut diligentior ac sincerior inveniatur sententiae dictio; immo id quoque aliquando contingere ut, adhibitis etiam omnibus critices linguarumque scientiae subsidiis, verborum sensus non omnino clare patefiat, atque id futurae investigationi relinquatur, ut nempe, dedita pro facultate opera, res uberiore luce perfundatur. Minime tamen dubitamus quin hodie, omnibus recentioris doctrinae adiumentis sedulo adhibitis, iam talis fieri possit conversio quae Psalmorum sensum ac vim adeo clare exhibeat, ut sacerdotes, in Divino persolvendo Officio facile perspicientes quid Spiritus Sanctus per os Psalmistae significare voluerit, divinis hisce eloquiis efficaciter ad veram genuinamque pietatem excitentur ac moveantur.

575 Iamvero, postquam nova, quae in votis erat, interpretatio a Nostri Pontificii Instituti Biblici professoribus cum ea, qua par est, cura ac diligentia confecta est, hanc iis omnibus, qui officio tenentur Horarias Preces cotidie recitare, paterna offerimus voluntate; dum, rebus omnibus perpensis, motu proprio ac matura deliberatione nostra concedimus ut eadem, sive in privata sive in publica recitatione, si libuerit, utantur, postquam ad Psalterium Breviarii Romani accommodata, ab Officina Libraria Vaticana in lucem edita fuerit.

Ex hac pastorali sollicitudine Nostra, Nostraque erga Deo devotos viros ac mulieres paterna caritate confidimus fore, ut deinceps omnes maiorem in dies hauriant ex Divino persolvendo Officio lucem, gratiam, consolationemque, quibus quidem collustrati atque impulsi difficillimis hisce Ecclesiae temporibus ad imitanda illa sanctitatis exempla, quae ex Psalmis tam praeclare effulgent, magis magisque conformentur, et ad illos enutriendos refovendosque moveantur divini amoris, strenuae fortitudinis, piaeque paenitentiae sensus, ad quos Spiritus Sanctus in Psalmorum lectione nos excitat.

Quae autem per has Litteras, motu proprio datas, decrevimus ac statuimus, ea rata firmaque sunto, contrariis quibuslibet non obstantibus, peculiarissima etiam mentione dignis.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 24 mensis Martii anno 1945, Pontificatus Nostri septimo.

Pius PP. XII

8. De usu novi Psalterii latini extra horas canonicas
22 Octobris 1947 (1)

576 Cum quaesitum fuerit utrum nova Psalmorum conversio ex primigeniis textibus facta, quae secundum litteras Apostolicas *Motu proprio* datas die 24 Martii 1945 in cotidianis precibus sive horis canonicis adhiberi potest,

---

(1) *AAS* 39 (1947) 508.

in ceteris liturgicis precibus ac caeremoniis licite adhibeatur.

Summus Pontifex Pius Papa XII, in audientia die 22 Octobris 1947 infrascripto benigne concessa, affirmative respondit, eamdem nempe facultatem extendendo ad omnes preces tam liturgicas quam extraliturgicas, dummodo de *integris* psalmis extra Missam recitandis vel cantandis agatur.

Romae, 22 Octobris 1947.

Iacobus M. Vosté, O. P.
Consultor ab Actis

9. Epistula

Ad Emum P. D. Emmanuelem Caelestinum tit. Sancti Honuphrii S. R. E. Presbyterum Cardinalem Suhard, Archiepiscopum Parisiensem: de tempore documentorum Pentateuchi et de genere litterario undecim priorum capitum Geneseos, *16 Ianuarii 1948* (1)

Éminence,

Le Saint-Père a bien voulu confier à l'examen de la 577
Commission Pontificale pour les Études Bibliques deux questions, qui ont été récemment soumises à Sa Sainteté au sujet des sources du Pentateuque et de l'historicité des onze premiers chapitres de la Genèse. Ces deux questions, avec leurs considérants et voeux, ont été l'objet de l'étude la plus attentive de la part des Révmes Consulteurs et des Émes Cardinaux Membres de la dite Commision. Comme suite de leurs délibérations Sa Sainteté a daigné approuver la réponse suivante dans l'audience concédée au soussigné en date du 16 janvier 1948.

La Commission Pontificale Biblique se plaît à rendre 578
hommage au sentiment de filiale confiance qui a inspiré cette démarche et désire y correspondre par un effort sincère de promouvoir les études bibliques en leur assurant, dans les limites de l'enseignement traditionnel de l'Église,

(1) *AAS* 40 (1948) 45-48.

la plus entière liberté. Cette liberté a été affirmée en termes explicites par l'Encyclique du Souverain Pontife glorieusement régnant *Divino afflante Spiritu* en ces termes: « L'exégète catholique, poussé par un amour de sa science actif et courageux, sincèrement dévoué à notre Mère la Sainte Église, ne doit, en aucune façon, se défendre d'aborder, et à plusieurs reprises, les questions difficiles qui n'ont pas encore été résolues jusqu'ici non seulement pour repousser les objections des adversaires, mais encore pour tenter de leur trouver une solide explication, en accord parfait avec la doctrine de l'Église, spécialement avec celle de l'inerrance biblique, et capable en même temps de satisfaire pleinement aux conclusions certaines des sciences profanes. Les efforts de ces vaillants ouvriers dans la vigne du Seigneur méritent d'être jugés, non seulement avec équité et justice, mais encore avec une parfaite charité ; que tous les autres fils de l'Église s'en souviennent. Ceux-ci doivent se garder de ce zèle tout autre que prudent, qui estime devoir attaquer ou tenir en suspicion tout ce qui est nouveau » ([1]).

579 Qu'on veuille bien comprendre et interpréter, à la lumière de cette recommandation du Souverain Pontife, les trois réponses officielles données jadis par la Commission Biblique à propos des questions susmentionnées, à savoir le 23 juin 1905 sur les récits qui n'auraient d'historique que l'apparence dans les livres historiques de la Sainte Écriture ([2]), le 27 juin 1906 sur l'authenticité mosaïque du Pentateuque ([3]), et le 30 juin 1909 sur la caractère historique des trois premiers chapitres de la Genèse ([4]), et l'on concédera que ces réponses ne s'opposent nullement à un examen ultérieur vraiment scientifique de ces problèmes d'après les résultats acquis pendant ces quarante dernières années. En conséquence, la Commission Biblique ne croit pas qu'il y a lieu de promulguer,

---

([1]) *AAS* 35 (1943) 319 ; édition française, p. 23 ; *EB* n. 564.
([2]) *EB* n. 161.
([3]) *EB* n. 181-184.
([4]) *EB* n. 324-331.

du moins pour le moment, de nouveaux décrets à propos de ces questions.

En ce qui concerne la composition du Pentateuque, 580
dans le décret susmentionné du 27 juin 1906 la Commission Biblique reconnaissait déjà que l'on pouvait affirmer que Moïse, « pour composer son ouvrage, s'est servi de documents écrits ou de traditions orales » et admettre aussi des modifications et additions postérieures à Moïse [1]. Il n'est plus personne aujourd'hui qui mette en doute l'existence de ces sources et n'admette un accroissement progressif des lois mosaïques dû aux conditions sociales et religieuses des temps postérieurs, progression qui se manifeste aussi dans les récits historiques. Cependant, même dans le camp des exégètes non-catholiques, des opinions très divergentes sont professées aujourd'hui touchant la nature et le nombre de ces documents, leur dénomination et leur date. Il ne manque même pas d'auteurs, en différents pays, qui pour des raisons purement critiques et historiques, sans aucune intention apologétique, rejettent résolument les théories les plus en vogue jusqu'ici et cherchent l'explication de certaines particularités rédactionnelles du Pentateuque, non pas tant dans la diversité des documents supposés, que dans la psychologie spéciale, dans les procédés particuliers, mieux connus aujourd'hui, de la pensée et de l'expression des anciens Orientaux, ou encore dans le genre littéraire différent postulé par la diversité des matières. C'est pourquoi nous invitons les savants catholiques à étudier ces problèmes sans parti-pris, à la lumière d'une saine critique et des résultats des autres sciences intéressées dans ces matières, et une telle étude établira sans doute la grande part et la profonde influence de Moïse comme auteur et comme législateur.

La question des formes littéraires des onze premiers 581
chapitres de la Genèse est bien plus obscure et complexe. Ces formes littéraires ne répondent à aucune de nos catégories classiques et ne peuvent pas être jugées à la lu-

(1) *EB* n. 183-184.

mière des genres littéraires gréco-latins ou modernes. On ne peut donc en nier ni affirmer l'historicité en bloc sans leur appliquer indûment les normes d'un genre littéraire sous lequel ils ne peuvent pas être classés. Si l'on s'accorde à ne pas voir dans ces chapitres de l'histoire au sens classique et moderne, on doit avouer aussi que les données scientifiques actuelles ne permettent pas de donner une solution *positive* à tous les problèmes qu'ils posent. Le premier devoir qui incombe ici à l'exégèse scientifique consiste tout d'abord dans l'étude attentive de tous les problèmes littéraires, scientifiques, historiques, culturels et religieux connexes avec ces chapitres ; il faudrait ensuite examiner de près les procédés littéraires des anciens peuples orientaux, leur psychologie, leur manière de s'exprimer et leur notion même de la vérité historique ; il faudrait, en un mot, rassembler sans préjugés tout le matériel des sciences paléontologique et historique, épigraphique et littéraire. C'est ainsi seulement qu'on peut espérer voir plus clair dans la vraie nature de certains récits des premiers chapitres de la Genèse. Déclarer à priori que leurs récits ne contiennent pas de l'histoire au sens moderne du mot, laisserait facilement entendre qu'ils n'en contiennent en aucun sens, tandis qu'ils relatent en un langage simple et figuré, adapté aux intelligences d'une humanité moins développée, les vérités fondamentales présupposées à l'économie du salut, en même temps que la description populaire des origines du genre humain et du peuple élu. En attendant il faut pratiquer la patience qui est prudence et sagesse de la vie. C'est ce que le Saint-Père inculque également dans l'Encyclique déjà citée: « Personne, dit-il, ne doit s'étonner qu'on n'ait pas encore tiré au clair, ni résolu toutes les difficultés... Il ne faut pas, pour autant, perdre courage, ni oublier que dans les disciplines humaines il ne peut en être autrement que dans la nature, où ce qui commence croît peu à peu, où les fruits ne se recueillent qu'après de longs travaux... On peut donc espérer que (ces difficultés), qui aujourd'hui paraissent les plus compliquées et les plus ardues, s'ou-

vriront enfin un jour, grâce à un effort constant, à la pleine lumière » (1).

En baisant la Pourpre Sacrée avec les sentiments de la plus profonde vénération, je me professe

de Votre Éminence Révérendissime
le très humble serviteur
JACQUES M. VOSTÉ, O. P.
Secrétaire de la Commission Pontificale pour les Études Bibliques

Rome, 16 janvier 1948.

10. Instructio :

Ad Exc.mos Ordinarios locorum et supremos Religionum Moderatores, Rev.mos Seminariorum Rectores et Sacrae Scripturae Lectores : de Scriptura Sacra in Clericorum Seminariis et Religiosorum Collegiis recte docenda, *13 Maii 1950* (1)

Sanctissimus Dominus Noster Pius Pp. XII, Summus 582
Pontifex feliciter regnans, ut quinquagesimum post editas Encyclicas Litteras *Providentissimus Deus* digne recoleret exeuntem annum, Litteras item Encyclicas *Divino afflante Spiritu* d. d. 30 septembris 1943 edidit. Postquam Summus Pontifex luculenter demonstravit, quid Praedecessores sui his decem lustris ad studia biblica promovenda naviter fecerint, omnes tam praesules quam fideles graviter monuit, quantum eadem in Ecclesia valeant, quaque ratione providendum sit, ut et ipsa haec studia prospere proficiant et ad regnum Dei inter homines dilatandum efficaciter iuvent, itemque sapienter statuit et praecepit qua via et ratione essent in dies magis colenda et perficienda.

Ut quae Summus Pontifex commendata et sancita 583
voluit, summa cura et fidelitate ad effectum perducantur, Pontificia Commissio de Re Biblica opportunum censuit

(1) *AAS l. c.* p. 318 ; édition française p. 22 ; *EB* n. 563.
(2) *AAS* 42 (1950) 495-505.

eadem proprio modo applicare ad disciplinas biblicas in Clericorum Seminariis ac Religiosorum Collegiis docendas, in quibus tradi nequeunt illa amplitudine qua in Facultatibus theologicis et Institutis peculiaribus proponuntur. In his enim illi formantur magistri quorum erit et futuros sacerdotes scientia sacra instituere et illas ipsas disciplinas profundius investigare, quae formatio propria erit paucorum. In Clericorum autem Seminariis et Religiosorum Collegiis ii parantur qui futuri sunt sacerdotes et gregis dominici pastores quorumque erit populum catholicum veritates fidei docere ac divinam revelationem contra incredulorum impetus tueri.

584 Non raro proximis decenniis Summi Pontifices disertis verbis inculcarunt, quanta cum cura Locorum Ordinarii et Supremi Religionum Moderatores tam exhortatione quam auctoritate providere teneantur, ut in Clericorum Seminariis et Collegiis Religiosorum Sacrae Scripturae studia « iusto in honore consistant vigeantque » ([1]), ut Leo XIII imm. m. scripsit, ibique Divinae Litterae ita tradantur, « quemadmodum et ipsius gravitas disciplinae et temporum necessitas admonent » ([2]).

Nuper vero Sanctissimus Dominus Noster Pius PP. XII felic. regn., decessorum admonitiones complectens suaque auctoritate confirmans, graviter monuit a sacerdotibus in cura animarum constitutis Libros Sacros neutiquam recte et cum fructu exponi et illustrari posse, « nisi ipsimet, dum in Seminariis commorati sunt, Sacrae Scripturae actuosum ac perennem imbiberint amorem. Quare sacrorum Antistites, quibus Seminariorum suorum paterna incumbit cura, diligenter vigilent, ut in hac quoque re nihil omittatur, quod ad eiusmodi finem assequendum iuvare possit » ([3]).

585 At illo tempore quo tot nationes calamitatum et ruinarum pondere opprimebantur, Ordinarii quoque loco-

---

([1]) Litt. Encycl. *Providentissimus Deus* ; *EB* n. 133.

([2]) *Ibid.* n. 103 ; cf. etiam n. 114 ; Pius X, Litt. Apost. *Quoniam in re biblica,* d. d. 27 Martii 1906 ; *EB* n. 162.

([3]) Litt. Encycl. *Divino afflante Spiritu ; AAS* 35 (1943) 321 ; *EB* n. 567.

rum et Seminariorum Rectores, cotidianis vitae et incolumitatis curis distenti, huic negotio fortasse minus efficaciter operam dare potuerunt quam rei gravitas atque momentum postulant. Verum nunc, silentibus iam armis, haec Summorum Pontificum monita ac iussa in memoriam redigenda ac denuo inculcanda videntur, ut sollerti Moderatorum cura ac diligenti magistrorum opera futurorum sacerdotum de Sacris Libris institutio fervide instauretur ac promoveatur, quo efficacius fideles ad saluberrimos vitae christianae fontes reducantur mundusque tam dire afflictus denuo imbuatur ac perfundatur doctrina Christi qui, ipseque unus, fons est libertatis, caritatis, pacis.

I. De Magistro rei biblicae

Ad studia biblica in Clericorum Seminariis et Col- 586
legiis Religiosorum rite instauranda et promovenda potissimum opus est magistris qui ad hanc disciplinam omnibus aliis sanctiorem et sublimiorem rite docendam omni ex parte sint idonei.

1. Vix opus est monere S. Scripturae magistrum debere inter ceteros vita et virtute sacerdotali excellere, immo etiam plus ceteris, cum Verbi Dei intima cotidie fruatur familiaritate.

2. Praeterea autem debita oportet instructus sit rerum 587
biblicarum scientia quam serio studio comparaverit et continuo labore conservet et augeat (1).

a) De doctrinae rite comparatae copia et indole ut 588
certius constare possit, id quod Pius XI s. m. sapienter statuit, hodie quoque ratum atque validum habetur, nequis Sacrarum Litterarum in Seminariis magister sit, « nisi confecto peculiari eiusdem disciplinae curriculo, gradus academicos apud Commissionem Biblicam vel Institutum Biblicum adeptus legitime sit » (2).

b) Sed cum huius disciplinae ambitus tantus sit, ut 589
paucorum annorum spatio obtineri quidem possit gene-

(1) Cf. Leo XIII, Litt. Encycl. *Providentissimus ; EB* n. 103.

(2) Motu proprio *Bibliorum scientiam*, d. d. 27 Apr. 1924 ; *EB* n. 509.

ralis eius conspectus, discendi et docendi ratio, aliquarum gravium quaestionum cognitio, reliqua autem *ulteriori magistri studio et diligentiae relinqui debeant,* insuper assiduo opus est proprio singulorum labore, quo scientia antea comparata augeatur, perficiatur solideturque, quaestiones quae de novo oriantur, scite examinentur et disputentur, variae disciplinae partes quae clericis tradi debent, altius et profundius investigentur. Ad quod assequendum necesse est libros novos de rebus biblicis editos atque commentaria periodica studiose perlegat, bibliothecas consulat, conventibus rei biblicae provehendae institutis intersit, atque etiam, si condiciones permittant, opportuno tempore iter in Terram Sanctam peragat, quo urbes et regiones cum Sacra Historia conexas propriis oculis conspiciat atque perlustret. Tantus enim scientiae biblicae est ambitus, tot ac tanti fiunt in explanandis Libris Sacris progressus, tot in auxilium vocandae sunt scientiae (nempe linguarum studium, historia, geographia, archaeologia, aliae), ut magister, nisi cotidie se dederit diligenti studio, mox arduo suo officio evadat impar neque ea praestare possit quae sacerdotes ministerio animarum dediti, immo ipsi quoque fideles iure ab eo expostulant.

590 *c*) His facile patet quantopere necesse sit, ut Sacrae Scripturae magister *totum se dare possit muneri suo,* « ut opus feliciter susceptum, renovatis in dies viribus, omni studio omnique cura exsequi pergat » (1). Quare ne cogatur ut, praeter Sacrae Scripturae disciplinas, alias graviores in Seminario simul tradat. Disertis enim verbis in Codice Iuris Canonici curandum esse statuitur, « ut saltem *Sacrae Scripturae,* theologiae dogmaticae, theologiae moralis, et historiae ecclesiasticae, totidem habeantur distincti magistri » (2). Ac ne extra Seminarium quidem aliis gravibus officiis aut ministeriis oneretur, ne illis negotiis quantumvis sanctis ac laude dignis, impediatur in iis, ad quae rite explenda et tempore indiget et mentis vigore atque animi pace.

---

(1) Litt. Encycl. *Divino afflante Spiritu, l. c.* p. 324 ; *EB* n. 569.
(2) CJC, can. 1366 § 3.

II. De ratione docendi res biblicas

Iam quod ad ipsam Sacrae Scripturae in Clericorum Seminariis et Religiosorum Collegiis docendae rationem attinet, imprimis haec in memoriam videntur redigenda. 591

1. Magistri biblici manus est in alumnis, simul cum debita Sacrorum Librorum cognitione, « *actuosum ac perennem eorundem amorem* » (1) excitare atque fovere. Hac enim institutione in futuris sacerdotibus alatur et in dies augeatur oportet illa erga verbum divinum veneratio, qua per totam vitam in eo inveniant praecipuum mentis cultum et animi occupationem, cordisque solatium ac delectationem.

Ad quem finem rite assequendum hodie quoque 592
maxime confert *cotidiana Sacrae Scripturae lectio* quae olim clericis omnibus, tam sacerdotibus saecularibus quam religiosis, cotidianum erat exercitium non minus sacrum quam cotidiana meditatio, quin immo pia haec lectio ipsa eis erat meditatio (2). Magister igitur discipulis inculcet, ut hanc cotidianam Sacrorum Librorum lectionem magni aestiment eamque humili cum fide et religiosa cum pietate peragant (3). Eis commendet ut hoc exercitium adeo utile per totum studiorum tempus constanter ita continuent, ut totam Scripturam *identidem cursim perlegant,* sive versione Vulgata usi sive translatione aliqua recentiore e textu primigenio in linguam vulgarem confecta et a Superioribus ecclesiasticis rite approbata, nisi ipso textu primigenio melius iuventur. Quae Sacrae Scripturae lectio maiore cum fructu peragetur, si discipuli iam inde ab initio curriculi studiorum in Sacris Libris recte legendis scite instituantur et dirigantur proposito etiam brevi singulorum Librorum conspectu seu analysi, quemadmodum in « Introductione speciali » fieri solet (4).

(1) Cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Divino afflante Spiritu, l. c.* p. 321 ; *EB* n. 567.

(2) Cf. *Ios.* 1, 8 ; S. Hier., *In Titum* 3, 9 (PL 26, 630 B) ; *Ep.* 52, *ad Nepotianum* 7, 8 (CSEL 54, 426-428 ; PL 22, 533 s).

(3) Cf. *De Imitatione Christi,* I, cap. V.

(4) Cf. Pius X, Litt. Apost. *Quoniam in re biblica ; EB* n. 166 ; Pius XI, *L'Osservatore Romano,* 1 ottobre 1930 ; cf. *ECl* n. 1476.

Huiusmodi cotidiana lectione continuata et ordinatim concinneque facta sacerdotii candidati tam ad sacram liturgiam recte intellegendam et digne celebrandam quam ad ipsa studia sacrae theologiae cum fructu agenda egregie parabuntur. Haec autem Sacrae Scripturae cotidiana lectio ne inter feriarum quidem tempus omittatur, sive ab omnibus in commune sive a singulis domi suae peragatur, immo his maioris otii diebus etiam impensius fiat. Fidelitate illa qua magis magisque Sacram Scripturam intime cognoscere et gustare studebunt, clare patebit, quam sincerus sit eorum in Dei verbum amor et quantopere officiis a vocatione sacerdotali sibi impositis satisfacere nitantur.

593 2. In *ipsis scholis* habendis magister Sacrae Scripturae alumnis suis sollicite omnia ea praebere curet, quibus in futuro opere sacerdotali indigebunt tam ad vitam sancte agendam quam ad animas Deo lucrandas. Quare:

a) Sacra Scriptura in Clericorum Seminariis et Religiosorum Collegiis tradatur adeo scientifice ac solide et complete, ut eam totam et secundum omnes eius partes cognoscant, ut probe sciant quae quaestiones graviores hisce nostris temporibus de singulis libris biblicis agitentur, et quae obiecta et difficultates contra historiam et doctrinam sacram opponi soleant, denique ut in pericopis biblicis populo explicandis validis innitantur scientiae fundamentis.

594 *b*) Cum tempus quod docendae Sacrae Scripturae suppetit, plerumque brevius sit quam ut ingens rerum biblicarum materia possit tota tradi, magister prae ceteris graviores quaestiones prudenter seligere curet, idque ita, ut non sua quaerat studia suasque animi propensiones, sed diligenter ante oculos habeat, quid utilitas postulet alumnorum qui futuri sunt verbi divini praecones. Huic autem utilitati tum tantum rite satisfiet, cum magister clare et perspicue monstraverit, quae sint praecipue *doctrinae* tam in Vetere quam in Novo Testamento a Spiritu Sancto propositae, quae revelationis a primis initiis usque ad Christum Dominum et Apostolos cernatur progressio, quae inter Vetus et Novum Testamentum intercedat ratio

atque coniunctio; neque omittat apte ostendere, quanti momenti spiritalis, nostris quoque temporibus, sit Vetus Testamentum. Haec igitur sollerter declarare conetur, ubicumque sive in Introductione generali aut speciali sive in exegesi offeretur opportunitas. Utiliter etiam aptis historiae sacrae et profanae exemplis illustrabit, quanta Deus egerit, ut omnes salvos faceret et ad agnitionem veritatis perduceret (1), et quomodo paterna eius providentia omnia sapienter disposuerit atque direxerit, ut cooperarentur « in bonum iis qui secundum propositum vocati sunt sancti » (2).

Dubium non est quin supernis his atque religiosis 595
rationibus debito modo explanatis ac demonstratis in alumnorum mentibus profundior quidam Sacrorum Librorum amor maiorque existimatio exoritura sint, quibus faciliora et dulciora reddantur studia etiam magis arida, qualia sunt linguae hebraicae et graecae, quae quidem studia in Seminariis et Collegiis non plane omitti possunt, quin periculum oriatur, ne clerici linguarum ignoratione ab ipsis textibus primigeniis inspiratis arceantur ac ne translationes quidem recentiores recte intellegere et scite iudicare possint (3). Quae linguarum atque etiam critices studia, etsi in Seminariis et Collegiis summis contineri debent argumentis, hac superna luce illustrata fecundiora et iucundiora reddentur maioresque ad Sacrorum Librorum sensum percipiendum in dies fructus ferrent.

In tradenda *Introductione generali*, ceteris quidem 596
quaestionibus non plane omissis, maxime in doctrina inspirationis et veritatis Sacrarum Scripturarum et in legibus interpretationis (hermeneutica) immoretur; in *Introductione vero speciali* cum in Vetus tum maxime in Novum Testamentum diligenter de Sacris Libris agat ac dilucide ostendat, quod singulorum sit argumentum, qui finis a quo auctore sint scripti et quo tempore (4). Qua in re, vitata omni vana de criticorum opinionibus eruditione

---

(1) Cf. 1 *Tim.* 2, 4.
(2) Cf. *Rom.* 8, 28.
(3) Cf. Pius X, Litt. Apost. *Quoniam in re biblica; EB* n. 172.
(4) Cf. Pius X, Litt. Apost. *Quoniam in re biblica; EB* n. 166.

quae alumnorum mentes magis perturbet quam excolat, ea potius proponat et nervose demonstret, quibus nostrae aetatis homines spiritalem utilitatem capiant et in quaestionibus et difficultatibus dissolvendis apte iuventur. Ut de omnibus Libris Sacris quantum satis est tractare possit, magister tempore quod ei conceditur, diligenter utatur neque in rebus inutilibus aut minoris ponderis immoretur.

597 In *exegetica* expositione, magister ne unquam obliviscatur *Ecclesiae* a Deo traditam esse Sacram Scripturam non solum custodiendam, sed etiam interpretandam, eamque non aliter esse explicandam nisi eiusdem Ecclesiae nomine et mente, quippe quae sit « columna et firmamentum veritatis » (1). Quare « sanctum habebit, numquam a communi doctrina ac traditione Ecclesiae vel minimum discedere: utique vera scientiae huius incrementa, quaecumque recentiorum sollertia peperit, in rem suam convertet, sed temeraria novatorum commenta negleget » (2).

In seligendis autem partibus quarum accuratiorem explicationem tradat, ne merae eruditionis rationem habeat, sed ea exponat quibus utriusque Testamenti *doctrina* declaretur ac definiatur, ne, ut ait S. Gregorius, corticem rodat, medullam autem non attingat (3). Quare Veteris Testamenti *praecipue* explanet doctrinam de generis humani primordiis, vaticinia messiana, Psalmos; in Novo autem interpretando totius vitae Christi Domini ordinate tradat conspectum easque saltem Evangeliorum et Epistularum partes fusius explicet, quae diebus dominicis et festis in ecclesia publice leguntur; praeterea tradat historiam passionis et resurrectionis Domini atque unam ad minimum ex praecipuis epistulis S. Pauli penitus exponet, non omissis ceterarum quoque epistularum iis locis qui ad doctrinam spectant.

598 Interpretationis autem munere magister ita fungatur, ut primo loco *sensum litteralem* qui dicitur clare et perspicue exponat, in auxilium adhibito, ubi res ferat, ipso

---

(1) 1 *Tim.* 3, 15.

(2) Cf. Pius X, Litt. Apost. *Quoniam in re biblica*; *EB* n. 175.

(3) Cf. *Moralia* 20, 9 (PL 76, 149); *EB* n. 33.

quoque textu primigenio. In determinando autem sensu litterali textuum ne via illa incedat quam pro dolor hodie non pauci sequuntur exegetae, ut non habeat rationem nisi ipsorum verborum et proximi contextus, sed sedulo antiquas illas normas ante oculos habeat quas Summus Pontifex Pius XII gl. r. in Litteris encyclicis *Divino afflante Spiritu* denuo inculcavit, nempe ut accurate dispiciat exegeta quid Sacra Scriptura in aliis assimilibus locis doceat, quae eiusdem textus sit explicatio apud SS. Patres et in traditione catholica, quid « analogia fidei » postulet, quid demum, si casus fert, ipsum Magisterium Ecclesiae de illo textu statuerit (1). Quae omnia, ut rite facere possit, egregie versatus sit etiam in sacra theologia, magnoque et sincero sacrae doctrinae imbuatur amore, neque unquam, solis principiis criticis et litterariis innixus, munus suum exegeticum ab universa theologica institutione separet.

Spiritalem quoque verborum significationem, dum- 599
modo eam a Deo intendi secundum sapientissimas normas a Summis Pontificibus identidem statutas rite constet (2), debito modo explicare curet. Sensum illum spiritalem a SS. Patribus et magnis interpretibus tanto studio et amore expositum magister eo facilius intelleget eoque religiosius discipulis proponet, quo maiore ipse ornatur cordis puritate, animi excellentia, spiritus humilitate, Dei revelantis reverentia et amore.

Difficultates et obscuritates quae interpreti in Sacrae 600
Scripturae Libris non raro occurrunt, magister ne attenuet aut dissimulet, sed quaestione aeque et honeste exposita, pro viribus, accitis variarum disciplinarum subsidiis, rem enodare conetur. Ne tamen obliviscatur « Deum Sacros quos ipse inspiravit Libros, consulto difficultatibus adspersisse, ut et intentius ad eos evolvendos et perscru-

---

(1) Pius XII, Litt. Encycl. *Divino afflante Spiritu ; l. c.* p. 310 ; *EB* n. 551.

(2) Litt. Encycl. *Providentissimus Deus* ; *EB* n. 112 ; Litt. Encycl. *Spiritus Paraclitus ; EB* nn. 485 s. ; Litt. Encycl. *Divino afflante Spiritu ; l. c.* p. 311 ; *EB* n. 552 s.

tandos excitaremur, et salubriter mentis nostrae limites experti, debita animi demissione exerceremur » (1).

Omnia haec magister quantum fieri potest, ratione exponat *synthetica* quae dicitur, iis quae praecipua sunt accuratius tractatis, reliquis autem ea amplitudine eoque loco quae eisdem conveniant. Cui arti exponendi inde ab initio sollerter operam det in eaque in dies magis perfici studeat, id persuasum habens ab ea fructum et efficaciam docendi magna ex parte pendere.

601 3. *Quis sit finis, quae indoles* lectionum Sacrae Scripturae quibus Seminariorum et Collegiorum alumni instituantur, eo definitur quod illae non ad formandos « specialistas » quos dicunt, diriguntur, sed ad futuros sacerdotes et apostolos parandos. Sacerdotum autem formatio, quamvis ab universis vitae et ordinis Seminarii vel Collegii condicionibus pendeat, haud dubie rei biblicae studio et cognitione peculiariter iuvatur. His enim lectionibus potissimum obtinendum est, ut futuri sacerdotes intellegant sibique persuadeant Sacros Libros tam ad fovendam suam ipsorum propriam vitam sacerdotalem quam ad munera sacerdotalia cum fructu peragenda plurimum conferre. Quapropter magister alumnis suis, nequaquam contentus, ut rerum biblicarum notitias et cognitiones utiles et necessarias tradat, data occasione id quoque naviter ipsis ostendat, quomodo Sacrarum Scripturarum solida cognitione, assidua lectione, pia meditatione vitae propriae sacerdotalis sanctitatem alere, firmare, promovere (2) ministeriumque apostolicum, maxime sacrae concionis et institutionis catecheticae, fecundum reddere possint (3).

---

(1) Pius XII, Litt. Encycl. *Divino afflante Spiritu, l. c.* p. 318 ; *EB* n. 563.

(2) Cf. S. Hier., *Ep.* 130 *ad Demetriadem* 20 (CSEL 56, 201 ; PL 22, 1124).

(3) Cf. Leo XIII, Litt. Encycl. *Providentissimus Deus ; EB* n. 87 ; Benedictus XV, Litt. Encycl. *Spiritus Paraclitus ; ibid.* nn. 482 s. ; Pius XII, Litt. Encycl. *Divino afflante Spiritu ; ibid.* n. 566.

III. Consilia et normae

Studia igitur biblica, cum ad pietatem sacerdotalem 602
et muneris apostolici fructum tantopere valeant, summa diligentia esse peragenda et promovenda, nemo sane est quin videat, ideoque valde dolendum est eadem non semper in debito haberi honore, sed non raro aliarum disciplinarum studio indigne postponi, immo interdum perperam neglegi. Quare haec Pontificia Commissio de Re Biblica, variis ex diversis orbis partibus notitiis et votis commota, tam Excmis locorum Ordinariis Supremisque Religionum Moderatoribus quam Revmis Seminariorum Rectoribus ac rei biblicae Magistris enixe commendanda censuit quae sequuntur.

1. In Seminariorum et Collegiorum *bibliotheca biblica* (1), praeter Sanctorum Patrum et maiorum interpretum catholicorum commentarios, adsint meliora opera de theologia biblica et de archaeologia et historia sacra, atque etiam encyclopaediae seu lexica biblica atque periodicae de rebus biblicis ephemerides, quae quidem opera singuli magistri varias ob rationes non facile acquirere possunt, suo sane et alumnorum ingenti damno.

2. Pari autem cura ac diligentia Seminariorum et Col- 603
legiorum Moderatores provideant, ut *Clericis* quoque, praeter Sacrorum Bibliorum volumen reique biblicae librum manualem quibus singuli instruantur, in propria ipsorum bibliotheca illa praesto sint opera quibus ad lectiones in scholis auditas recolendas et apte complendas melius et efficacius iuvari possint.

3. Magister rei biblicae, ut officio suo laudabiliter satis- 604
facere possit, totus *relinquatur muneri suo* neque alia ei graviora committantur negotia, et tanta cum cura a Superioribus, collatis pecuniae quoque subsidiis aliisque opportunis auxiliis foveatur, ut animo libenti, etiam per totam vitam, in docendi munere perseveret.

Prima enim studii biblici in Seminariis et Collegiis provehendi condicio ea est, ut magistro rei biblicae omnia

(1) Cf. Pius X in Litt. Apost. *Quoniam in re biblica ; EB* n. 180.

illa librorum et pecuniae subsidia suppeditentur, quibus et ipse in scientia progredi et progredientem scientiam suam facere, conventibus studiorum causa instituendis interesse, data opportuna occasione Terram Sanctam invisere, laborum suorum fructus typis edere possit.

Consulitur vero ut, ubi maior est alumnorum numerus (immo etiam alibi, ut futuris necessitatibus mature provideatur), duo constituantur Lectores rei biblicae, alter Veteris, alter Novi Testamenti.

605 4. Magistro rei biblicae, discipulorum progressus studioso, enixe commendatur, ut *selectis alumnis maiore ingenio praeditis* peculiarem tradat cursum liberum, sive linguarum biblicarum aliarumque quae ad studia Sacrae Scripturae necessariae vel utiles sunt (¹), sive theologiae biblicae, historiae, archaeologiae aut cuiusvis alterius disciplinae auxiliaris. Quo in cursu tractare poterit etiam quaestiones peculiares, quae de singulis libris biblicis hodie magis agitantur quaeque ipse sive proprio studio sive commentationum lectione accuratius investigaverit.

606 5. Magistro rei biblicae itidem suadetur, ut *melioris spei alumnos* qui peculiarem erga Sacras Paginas amorem ostendant, cum prudentia et moderatione, Superiorum consilia secutus, ad studia specialia praeparet, ita tamen, ut alias disciplinas neutiquam neglegant (²). Quibus opportunitatem praebeat addiscendi linguas etiam recentes ad haec studia magis necessarias eosque ad cognoscenda et legenda instituat opera « de historia utriusque Testamenti, de vita Christi Domini, de Apostolorum, de itineribus et peregrinationibus palaestinensibus » (³). Probe enim meminerit grave detrimentum pati huiusmodi alumnos, cum sine iusta praeparatione, potissimum litterarum, ad studia specialia peragenda mittantur, sibique persuadeat unum ex praecipuis suis officiis esse, ut Seminario

---

(¹) Ita etiam Pius X, Litt. Apost. *Quoniam in re biblica ; EB* n. 172.

(²) Cf. Pius X, Litt. Apost. *Quoniam in re biblica ; EB* nn. 172, 174 ; Pius XI, Motu proprio *Bibliorum scientiam ; EB* n. 505 s.

(³) Cf. Pius X, Litt. Apost. *Quoniam in re biblica ; EB* n. 179.

suo, propria experientia usus, optimos praeparet futuros praeceptores quorum opera res biblicae magis magisque colantur et floreant.

6. Cum exiguo illo temporis spatio quod Sacrae Scrip- 607
turae scholis plerumque assignatur, iis omnibus quae ad Clericorum theologicam et asceticam institutionem et ad rectum Sacrorum Librorum in liturgia ac contione usum docendum requiruntur, debito modo satisfieri vix possit, valde laudatur et enixe commendatur, ut iam ab ineunte altiorum studiorum curriculo, id quod in quorundam Ordinum Collegiis laudabiliter fieri novimus, *compendiaria quaedam tradatur introductio,* qua opportune stimuletur et dirigatur totius Sacrae Scripturae lectio ab alumnis studiorum tempore cursim facienda. Quod si rite factum erit, magister intra quadriennium curriculi theologici in doctrina biblica exponenda diutius immorari poterit.

7. Clerici theologi semel vel bis in anno *homiliam* 608
de pericopa aliqua biblica componere teneantur quem laborem ipse magister dirigat et diligenter iudicet. Hac ratione alumni, iam inde a principio institutionis theologicae, homilias diebus dominicis et festis habendas congruo studio et pia meditatione parare accurateque scribere addiscent, atque Verbi Dei sensum verum ac proprium populo christiano e suggestu recte, apposite, reverenterque proponere et explanare.

8. Postremo ut studium Scripturae Sacrae etiam pe- 609
racto theologiae curriculo debita ratione colatur et perficiatur ac deinceps per vitam fideliter continuetur, ad *examina* quae sacerdotes saeculares saltem per triennium, religiosi saltem per quinquennium, expleto studiorum curriculo, ex praescripto Iuris canonici de variis sacrarum scientiarum disciplinis subire tenentur (1), singulis annis etiam quaestiones aliquae graviores de Introductione generali et speciali et de exegesi parandae assignentur. Praeterea in *collationibus* seu *conferentiis* quae a Clero tam saeculari quam regulari ad normam eiusdem Iuris

---

(1) CJC can. 130, 590.

canonici statis temporibus de re morali et liturgica habendae sunt [1], explicanda proponatur etiam — ut in quibusdam regionibus multa cum laude fit — pericopa aliqua biblica sive Veteris sive Novi Testamenti, quae a magistro rei biblicae Seminarii apte eligatur et ab eodem postea in periodicis commentariis dioeceseos, si casus fert, vel alibi ad rationem scientiae biblicae explicata evulgetur.

610 Excmos Ordinarios et Revmos Religionum Moderatores enixe rogamus, ut quae hisce exposuimus, ea qua moventur communis boni cura ac diligentia, ita accipiant et exsequi velint, ut futurorum nostrorum sacerdotum institutio in dies magis perficiatur atque solida illa sacra imbuantur scientia qua iam studii theologici tempore ac dein per totam vitam uti debent, idque non leviter et temere, nec proprio arbitrio et sensu, sed secundum scientiae sacrae normas, secundum Ecclesiae leges et praecepta, secundum genuinae traditionis catholicae regulas, ut Sacri Libri in propria vita spiritali alenda et excolenda eis sint quasi panis cotidianus, lumen et robur, in ministeriis autem apostolicis efficax auxilium quo adiuti quam plurimos ad veritatem, ad timorem et amorem Dei, ad virtutem et sanctitatem perducant. Sane non ignoramus, quot et quantae hodie obstent difficultates, quominus, quae commendavimus, brevi tempore et perfecte compleantur; at certum habemus Ecclesiarum Praesules et Religionum Moderatores, animis neutiquam fractis, nulli rei defuturos esse, ut Divinarum Litterarum studium et amor inter Clericos ac sacerdotes omnes novo floreant vigore atque in eorum animis et muneribus uberrimos ferant vitae et gratiae fructus.

Hanc autem Instructionem Ssmus Dominus Noster Pius PP. XII, in audientia die 13 Maii a. 1950 infrascripto Revmo Consultori ab Actis benigne concessa, approbavit et publici iuris fieri mandavit.

Romae, die 13 Maii a. 1950.

Athanasius Miller, O. S. B., *Consultor ab Actis*

---

(1) *Ibid.* can. 131, 591.

11. Ex Litteris Encyclicis « Humani generis », *12 Augusti 1950* (1)

Verum [quoque] est, theologis semper redeundum esse ad divinae revelationis fontes: eorum enim est indicare qua ratione ea quae a vivo Magisterio docentur, in Sacris Litteris et in divina « traditione », « sive explicite, sive implicite inveniantur » (2). Accedit quod uterque doctrinae divinitus revelatae fons tot tantosque continet thesauros veritatis, ut numquam reapse exhauriatur. Quapropter sacrorum fontium studio sacrae disciplinae semper iuvenescunt; dum contra speculatio, quae ulteriorem sacri depositi inquisitionem neglegit, ut experiundo novimus, sterilis evadit. Sed hac de causa theologia etiam positiva, quam dicunt, scientiae dumtaxat historicae aequari nequit. Una enim cum sacris eiusmodi fontibus Deus Ecclesiae suae Magisterium vivum dedit, ad ea quoque illustranda et enucleanda, quae in fidei deposito nonnisi obscure ac velut implicite continentur. Quod quidem depositum nec singulis christifidelibus nec ipsis theologis divinum Redemptor concredidit authentice interpretandum, sed soli Ecclesiae Magisterio. Si autem hoc suum munus Ecclesia exercet, sicut saeculorum decursu saepe numero factum est, sive ordinario sive extraordinario eiusdem muneris exercitio, patet omnino falsam esse methodum, qua ex obscuris clara explicentur, quin immo contrarium omnes sequi ordinem necesse esse. Quare Decessor Noster imm. mem. Pius IX, docens nobilissimum theologiae munus illud esse, quod ostendat quomodo ab Ecclesia definita doctrina contineatur in fontibus, non absque gravi causa illa addidit verba: « eo ipso sensu, quo ab Ecclesia definita est ». 611

Ut autem ad novas, quas supra attigimus, opinationes redeamus, plura etiam a nonnullis proponuntur vel mentibus instillantur in detrimentum divinae auctoritatis Sa- 612

(1) *AAS* 42 (1950) 568-578.
(2) Pius IX, *Inter gravissimas*, d. d. 28 Oct. 1870, *Pii IX Pontificis Maximi Acta*, vol. 5, p. 260.

crae Scripturae. Etenim sensum definitionis Concilii Vaticani de Deo Sacrae Scripturae auctore audacter quidam pervertunt; atque sententiam, iam pluries reprobatam, renovant, secundum quam Sacrarum Litterarum immunitas errorum ad ea solummodo, quae de Deo ac de rebus moralibus et religiosis traduntur, pertineat. Immo perperam loquuntur de sensu humano Sacrorum Librorum sub quo sensus eorum divinus lateat, quem solum infallibilem declarant. In Sacra Scriptura interpretanda nullam haberi volunt rationem analogiae fidei ac « traditionis » Ecclesiae; ita ut Sanctorum Patrum et sacri Magisterii doctrina quasi ad trutinam Sacrae Scripturae, ratione mere humana ab exegetis explicatae, sit revocanda, potius quam eadem Sacra Scriptura exponenda sit ad mentem Ecclesiae, quae a Christo Domino totius depositi veritatis divinitus revelatae custos ac interpres constituta est.

613 Ac praeterea sensus litteralis Sacrae Scripturae eiusque expositio a tot tantisque exegetis, vigilante Ecclesia, elaborata, ex commenticiis eorum placitis, novae cedere debent exegesi, quam symbolicam ac spiritualem appellant; et qua Sacra Biblia Veteris Testamenti, quae hodie in Ecclesia tamquam fons clausus lateant, tandem aliquando omnibus aperiantur. Hac ratione asseverant difficultates omnes evanescere, quibus ii tantummodo praepediantur, qui sensui litterali Scripturarum adhaereant.

Quae quidem omnia quam aliena sint a principiis ac normis hermeneuticis a Decessoribus Nostris fel. rec. Leone XIII in Encyclicis Litteris *Providentissimus,* et a Benedicto XV in Enc. Litt. *Spiritus Paraclitus,* itemque a Nobis ipsis in Enc. Litt. *Divino afflante Spiritu* rite statutis nemo est qui non videat.

614 Ac mirum non est huiusmodi novitates, ad omnes fere theologiae partes quod attinet, iam venenosos peperisse fructus. In dubium revocatur humanam rationem, absque divinae « revelationis » divinaeque gratiae auxilio, argumentis ex creatis rebus deductis demonstrare posse Deum personalem exsistere; negatur mundum initium habuisse, atque contenditur creationem mundi necessariam esse, cum ex necessaria liberalitate divini amoris

procedat; aeterna et infallibilis liberarum actionum hominum praescientia Deo item denegatur; quae quidem Vaticani Concilii declarationibus adversantur (1).

Reliquum est ut aliquid de quaestionibus dicamus, 615
quae quamvis spectent ad disciplinas, quae « positivae » nuncupari solent, cum christianae tamen fidei veritatibus plus minusve conectantur. Instanter enim non pauci expostulant ut catholica religio earumdem disciplinarum quam plurimum rationem habeat. Quod sane laude dignum est ubi de factis agitur reapse demonstratis; caute tamen accipiendum est ubi potius de « hypothesibus » sit quaestio, etsi aliquo modo humana scientia innixis, quibus doctrina attingitur in Sacris Litteris vel in « traditione » contenta. Quodsi tales coniecturales opiniones doctrinae a Deo revelatae directe vel indirecte adversentur, tum huiusmodi postulatum nullo modo admitti potest.

Quamobrem Ecclesiae Magisterium non prohibet quo- 616
minus « evolutionismi » doctrina, quatenus nempe de humani corporis origine inquirit ex iam exsistente ac vivente materia oriundi — animas enim a Deo immediate creari catholica fides nos retinere iubet — pro hodierno humanarum disciplinarum et sacrae theologiae statu, investigationibus ac disputationibus peritorum in utroque campo hominum pertractetur; ita quidem ut rationes utriusque opinionis, faventium nempe, vel obstantium, debita cum gravitate, moderatione ac temperantia perpendantur ac diiudicentur; dummodo omnes parati sint ad Ecclesiae iudicio obtemperandum, cui a Christo munus demandatum est et Sacras Scripturas authentice interpretandi et fidei dogmata tuendi (2). Hanc tamen disceptandi libertatem nonnulli temerario ausu transgrediuntur, cum ita sese gerant quasi si ipsa humani corporis origo ex iam exsistente ac vivente materia per

---

(1) Cf. Conc. Vat., Const. *De Fide cath.*, cap. 1, *De Deo rerum omnium creatore. Acta et Decreta Sacrorum Conciliorum recentiorum. Collectio Lacensis,* Friburgi Brisgoviae, 1890, 71 s.

(2) Cf. Allocut. Pont. ad membra Academiae Scientiarum, 30 Nov. 1941; *AAS* 33 (1941) 506.

indicia hucusque reperta ac per ratiocinia ex iisdem indiciis deducta, iam certa omnino sit ac demonstrata; atque ex divinae revelationis fontibus nihil habeatur, quod in hac re maximam moderationem et cautelam exigat.

617 Cum vero de alia coniecturali opinione agitur, videlicet de polygenismo, quem vocant, tum Ecclesiae filii eiusmodi libertate minime fruuntur. Non enim christifideles eam sententiam amplecti possunt, quam qui retinent asseverant vel post Adam hisce in terris veros homines exstitisse, qui non ab eodem prouti omnium protoparente, naturali generatione originem duxerint, vel Adam significare multitudinem quamdam protoparentum; cum nequaquam appareat quomodo huiusmodi sententia componi queat cum iis quae fontes revelatae veritatis et acta Magisterii Ecclesiae proponunt de peccato originali, quod procedit ex peccato vere commisso ab uno Adamo, quodque generatione in omnes transfusum, inest unicuique proprium (1).

618 Quemadmodum autem in biologicis et anthropologicis disciplinis, ita etiam in historicis sunt qui limites et cautelas ab Ecclesia statuta audacter transgrediantur. Ac peculiari modo deploranda est quaedam nimio liberior libros historicos Veteris Testamenti interpretandi ratio, cuius fautores Epistolam haud ita multo ante a Pontificio Consilio de re biblica Archiepiscopo Parisiensi datam ad suam defendendam causam immerito referunt (2). Haec enim Epistula aperte monet undecim priora capita Geneseos, quamvis cum historicae compositionis rationibus proprie non conveniant, quibus eximii rerum gestarum scriptores graeci et latini, vel nostrae aetatis periti usi fuerint, nihilominus quodam vero sensu, exegetis amplius investigando ac determinando, ad genus historiae pertinere; eademque capita, oratione simplici ac figurata mentique populi parum exculti accommodata, tum praeci-

---

(1) Cf. *Rom.* 5, 12-19; *Conc. Trid.*, Sess. V, can. 1-4; CT 5, 239.
(2) Die 16 Ianuarii 1948; *AAS* 40 (1948) 45-48; *EB* nn. 577-581.

puas veritates referre, quibus aeterna nostra procuranda salus innititur, tum etiam popularem descriptionem originis generis humani populique electi. Si quid autem hagiographi antiqui ex narrationibus popularibus hauserint (quod quidem concedi potest), numquam obliviscendum est eos ita egisse divinae inspirationis afflatu adiutos, quo in seligendis ac diiudicandis documentis illis ab omni errore immunes praemuniebantur.

Quae autem ex popularibus narrationibus in Sacris Litteris recepta sunt, ea cum mythologiis aliisve id genus minime aequanda sunt, quae magis ex effusa imaginatione procedunt quam ex illo veritatis ac simplicitatis studio, quod in Sacris Libris Veteris etiam Testamenti adeo elucet ut hagiographi nostri antiquos profanos scriptores aperte praecellere dicendi sint.

Qui in ecclesiasticis institutis docent, noverint se tuta 619
conscientia munus docendi, sibi concreditum, exercere non posse, nisi doctrinae normas, quas ediximus, religiose accipiant atque ad amussim servent in discipulis instituendis. Debitam reverentiam atque obtemperationem, quam in suo adsiduo labore Ecclesiae Magisterio profiteantur oportet, discipulorum quoque mentibus animisque instillent.

Nitantur utique omni vi omnique contentione ut di- 620
sciplinas, quas tradunt, provehant; sed caveant etiam ne limites transgrediantur a Nobis statutos ad veritatem fidei ac doctrinae catholicae tuendam. In quaestiones novas, quas hodierna cultura ac progrediens aetas in medium protulerunt, diligentissimam suam conferant pervestigationem, sed ea qua par est prudentia et cautela; nec denique putent, falso « irenismo » indulgentes, ad Ecclesiae sinum dissidentes et errantes feliciter reduci posse, nisi integra veritas in Ecclesia vigens, absque ulla corruptione detractioneque, sincere omnibus tradatur.

Pius PP. XII

12. Pontificia Commissio de Re Biblica:

Declaratio de libro R. D. Bernardi Bonkamp, cui titulus: Die Psalmen, *9 Iunii 1953* (1)

621 « Opus a R. D. Bernardo Bonkamp editum: Die Psalmen nach dem hebräischen Grundtext. Mit einem Vorwort von Univ. Prof. Dr. A. Allgeier. Verlag Wilhelm Visarius, Freiburg i. Br. (Imprimatur: Freiburg 9. Februar 1949), VI, 643 pp., non satisfacit legibus hermeneuticis catholicis, sed posthabitis traditione catholica et normis Magisterii ecclesiastici, innititur magna ex parte criteriis subiectivis et prorsus arbitrariis. Quare illud opus in Seminaria et in Collegia religiosorum ne introducatur. »

Die autem 9 Iunii 1953, in audientia infrascripto Consultori ab Actis benigne concessa, Ssñus Dominus Noster Pius Pp. XII praedictam Declarationem ratam habuit et publici iuris fieri mandavit.

Romae, die 9 Iunii a. 1953.

Athanasius Miller, O. S. B., *Consultor ab Actis*

13. Instructio:

Ad Excellentissimos locorum ordinarios de consociationibus biblicis et de conventibus ac coetibus eiusdem generis, *15 Decembris 1955* (2)

622 Sanctissimus Dominus Noster Pius Pp. XII fel. reg. in Litteris Encyclicis *Divino afflante Spiritu* d. d. 30 Septembris 1943, inter complura alia quae ad studia biblica rite promovenda conferunt, id quoque paterne hortatus est, ut sacri Antistites Scripturae Sacrae venerationem in christifidelibus sibi commissis satius in dies augere et perficere studeant eiusque cognitionem et amorem efficaciter fovere et excitare nitantur. Pias igitur illas consociationes quae ad Sacrorum Librorum exemplaria diffundenda conditae sunt, intente adiuvent, Sacrae Scripturae, Evan-

---

(1) *AAS* 45 (1953) 432.
(2) *AAS* 48 (1956) 61-64.

geliorum potissimum, cotidianam lectionem et meditationem alloquio et usu commendent, publicas de rebus biblicis dissertationes seu acroases aut ipsi habeant aut ab aliis apprime peritis sacris oratoribus habendas curent, denique commentarios ad quaestiones biblicas ex scientiae ratione tractandas et exponendas editos pro viribus sustentent et inter varios gregis sui coetus et ordines apposite divulgent (1).

Magno cum gaudio haec Pontificia de Re Biblica Com- 623
missio, cui munus studia biblica dirigendi et fovendi peculiari modo concreditum est, variis e nuntiis et fontibus cognitum habet, quanta cum alacritate Excellentissimi Praesules his Summi Pontificis hortationibus obtemperaverint quantumque fructum fidelis populus in haud paucis regionibus ex hoc Sacrorum Librorum renovato studio perceperit. Multis in locis Ordinarii in hac sua rei biblicae cura sollerter iuvantur Consociationibus illis Biblicis quae, ultimis temporibus ortae, tam editis in publicum libris et commentationibus quam publicis conventibus et acroasibus Sacrorum Librorum cognitionem et amorem promovere nituntur. Magno etiam cum fructu « dies biblici », potissimum pro christifidelibus omnibus, celebrantur vel conventus per complures dies protracti (« hebdomades biblicae ») instituuntur, in quibus argumenta ad Sacram Scripturam spectantia amplius et profundius in determinatorum coetuum utilitatem pertractantur.

Nullum est dubium quin his rebus omnibus, dum- 624
modo rite peragantur, Sacrae Scripturae cognitio et amor efficaciter promoveatur et in dies uberius crescat. Attamen, ut hic finis rite obtineatur, omnia magna cum cura et prudentia paranda et dirigenda sunt. Ac primum quidem argumenta in conventibus tractanda apte eligantur oportet, idque maxime ex iis quae ad doctrinam theologicam Sacrorum Librorum profundius cognoscendam et ad cultum ac venerationem Sacrarum Litterarum inter christifideles magis magisque fovendam apte valeant, iis

(1) Cf. *AAS* 35 (1943) 321 ; *EB* n. 566.

tamen non omissis quaestionibus historicis, criticis, litterariis, quae in singulis regionibus maioris momenti sunt aut acrius disputantur. Dein oratores qui in huiusmodi conventibus verba faciunt, rerum de quibus agunt, omni ex parte periti sint oportet, normis a Sancta Sede datis sincere oboedientes, in rebus proponendis prudentes et sobrii, condicionis tam scientificae quam spiritualis audientium omnino conscii. Quantus fructus ex his conventibus hauriatur, si haec omnia diligenter observata fuerint, ex multis relationibus quae ad hanc Pontificiam Commissionem pervenerunt, luculenter apparet.

625 Dolendum tamen est rei nondum in omnibus regionibus normis modo expositis plane satisfieri atque interdum adesse periculum, ne conventus illi a Consociationibus Biblicis vel ab aliis instituti, non omnibus qui intervenerint, satis proficiant, immo quibusdam magis in « destructionem » quam in « aedificationem » cedant (cf. *2 Cor.*, 10, 8). Oratores enim, dicunt, non semper eos esse qui rerum de quibus agunt, omnino periti sint ; quosdam nimis facile sequi auctores minus commendatos vel inconsiderate ac temere admittere et divulgare opiniones dubias aut falsas ; commendare libros vel periodica dubii valoris aut ab auctoritate ecclesiastica non approbata vel etiam reprobata: et haec omnia interdum coram auditoribus qui ad similes quaestiones examinandas et iudicandas nullatenus parati et instructi sint. Accidisse etiam ferunt, ut qui loqueretur, parum attenderit ad normas illas quas Summus Pontifex fel. reg. in Litteris Encyclicis *Humani generis* denuo graviter inculcavit, atque audacter proposuerit sententias a Magisterio Ecclesiae reprobatas, vel etiam sensui litterali, vigilante Ecclesia probe elaborato, novum quendam sensum substituerit quem symbolicum et spiritualem appellant et quo difficultates sensui litterali inhaerentes evanescere temere dictitant [1]. Quae omnia, si coram auditoribus proponantur rei biblicae non omnino peritis, summopere periculosa esse, nemo est quin videat.

---

[1] Cf. *AAS* 42 (1950) 569 s. ; *EB* nn. 612, 613.

Hisce rebus omnibus perpensis, haec Pontificia Commissio de Re Biblica, pro munere ipsi commisso, opportunum censuit in memoriam revocare has Consociationes Biblicas omnesque de re biblica coetus atque conventus, sicut etiam libros et articulos in commentariis et in diariis de eadem re biblica edendos, utpote res religiosas et ad religiosam christifidelium institutionem spectantes, Ordinariorum auctoritati et iurisdictioni subesse. Quod ut in posterum efficacius servari possit, haec statuere et praescribere placuit: 626

1. Omnes Consociationes Biblicae earumque opera et incepta auctoritati et iurisdictioni competentis Ordinarii subsunt. Competens autem Ordinarius, si agitur de Consociationibus vel conventibus quibuslibet dioecesanis, est Ordinarius loci; si agitur de interdioecesanis, ille est Ordinarius in cuius dioecesi Moderator Consociationis sedem habuerit vel conventus aut coetus habendus erit. 627

2. Novae Consociationes Biblicae vel quicumque eiusmodi coetus institui nequeunt sine approbatione competentis Ordinarii, cuius etiam est earum Statuta examinare et approbare. 628

3. Moderator Consociationis vel Praeses cuiuslibet coetus singulis annis de eius statu, membris, actis ad competentem Ordinarium referat. 629

4. Conventus omnes qui pro auditoribus studia Sacrae Scripturae non ex professo colentibus ad argumenta scripturistica tractanda instituuntur, sive « hebdomadae biblicae » sive « dies biblici » qui dicuntur, sine consensu et approbatione competentis Ordinarii haberi nequeunt. Eidem Ordinario tempestive referendum est quae argumenta tractanda videantur et qui oratores ea sint tractaturi. Conventu autem habito is qui ei praefuit, ad eundem Ordinarium breviter referat de rebus tractatis, de disputationibus habitis, de conclusionibus collectis. Eandem relationem mittat etiam ad Rev.mum Secretarium Pontificiae Commissionis de Re biblica, addito programmate conventus et elencho oratorum. 630

631 5. Normis sub n. 4 praescriptis non comprehenduntur illi congressus et conventus qui pro professoribus Sacrae Scripturae aliisque rei biblicae specialiter peritis ad quaestiones scientifice examinandas et disputandas instituuntur. Sed etiam in his conventibus cura habeatur, ut omnia secundum sana et probata principia doctrinae catholicae et normas a Sancta Sede datas peragantur. Extraneis autem qui de coetu professorum aut specialiter peritorum non sint aditus ad huiusmodi congressus ne pateat.

632 6. Quibus munus est conventus, de quibus sub n. 4, praeparandi vel dirigendi, sedulo curent, ut res tractentur quae non adeo curiositati vel rerum novarum studio satisfaciant, sed ad solidam auditorum institutionem in fide et in vita morali et ascetica promovendam et ad Sacrorum Librorum amorem sincerum excitandum et augendum vere conferre posse videantur. Eos autem Oratores eligant qui ad hos fines obtinendos magis apti et condicionis scientificae et spiritualis eorum quibus sermones destinantur, periti et conscii sint. Curent etiam, ut in rebus ipsis tractandis non adeo difficultates et res dubiae proferantur, sed methodo positiva illa exponantur quae clara et explorata sunt. Quodsi coram quibusdam coetibus auditorum etiam difficultates et obiectiones tractandae videantur, quaestione aeque et honeste proposita, solida tradatur responsio, rationibus scientificis rite suffulta.

633 Excellentissimi Ordinarii, pro suo in gregem Christi amore, huic gravi negotio diligenter operam impendant, et si ipsi per se id agere non potuerint, ex propriae dioeceseos sacerdotibus aliquem ex officio constituant, qui rei biblicae probe peritus, solida doctrina theologica ornatus, debita prudentia instructus harum Consociationum et coetuum curam suscipiat ac determinatis temporibus, prout idem Ordinarius statuerit, ad ipsum referat. Idem etiam ea quae de re biblica in libris vel commentationibus sive editis sive edendis tractantur, diligenter examinet, et si quid notandum censuerit, ad eundem Ordinarium referat.

Quae omnia si sedulo et accurate fient, sperare licet fore ut hae utilissimae Consociationes Biblicae et coetus atque conventus uberem fructum ferant ad Verbi Dei cognitionem et amorem in dies magis fovendum, ad studia biblica efficacius promovenda, ad animarum salutem fecundius curandam.

Sanctissimus Dominus Noster Pius Pp. XII hanc Instructionem benigne approbare dignatus est eamque publici iuris fieri mandavit.

Romae, die 15 Decembris a. 1955.

Athanasius Miller, O. S. B., *Consultor ab Actis.*

APPENDIX

RATIO PERICLITANDAE DOCTRINAE

CANDIDATORUM AD ACADEMICOS GRADUS IN SACRA SCRIPTURA, *12 Ianuarii 1911* (1)

634 CUICUMQUE AD ACADEMICOS IN SACRA SCRIPTURA GRADUS, SECUNDUM EA QUAE APOSTOLICIS LITTERIS **Scripturae Sanctae** CONSTITUTA SUNT, LICET CONTENDERE. QUIQUE AD EOS CONTENDIT, EI DISCIPLINARUM CAPITA DEFINIUNTUR, IN QUIBUS APUD COMMISSIONEM BIBLICAM LEGITIMA DOCTRINAE SUAE EXPERIMENTA DABIT.

Iuxta responsum a Pontificia Commissione Biblica die 6 Iulii 1942 datum (cf. *AAS* 34 [1942] 232) programma Prolytatus, uti prius vocabatur, dividitur:

a) in Baccalaureatum.

b) in Licentiam.

CAPUT I (2)

AD BACCALAUREATUM

635 EXPERIMENTUM VERBALE:

I. Graece: Quattuor Evangelia; Epistola secunda epistola ad Corinthios.

---

(1) *AAS* 3 (1911) 47-50.

(2) Nova norma periclitandae doctrinae in *Sacra Scriptura* a Ssmo D. N. Pio Pp. XII die 18 Aprilis a. 1951 approbata; cf. *AAS* 43 (1951) 747-751.

II. **Hebraice : Liber II Samuelis** 1-20 ; **Isaias** 1-14 ; **Ecclesiastes.**

III. **Introductio specialis is singulos libros utriusque Testamenti** (i. e. authenticitas, aetas, argumentum).

CAPUT II.

AD LICENTIAM

A) IN EXPERIMENTO QUOD SCRIPTO FIT: 636

I. **Dissertatio exegetica** (i e. expositio doctrinalis, critica atque philologica) a Candidato eligenda ex tribus pericopis, quae desumuntur ex **Evangeliis et ex Actibus Apostolorum,** de quibus oretenus quoque periculum fieri potest.

II. **Dissertatio de historia biblica. Quaestiones scilicet selectae ex historia Hebraeorum et ex historia evangelica et apostolica, documentis profanis illustrata.** 637

1. Historia Abrahae ; eius relationes cum Babylonia et cum Aegypto. Chanaan tempore Abrahae.

2. Commoratio Hebraeorum in Aegypto ; Moyses.

3. Exodus ; Hebraeorum vicissitudines eorumque ingressus in Chanaan usque ad occupationem Iericho et Hai.

4. Historia Iudicum.

5. Institutio regni Israelitici.

6. Aevum splendoris regni Israelitici ; David et Salomon.

7. Schisma decem tribuum. — Regna Iosaphat, Athaliae, Oziae, Achaz, Ezechiae, Manasses, Iosiae. — Finis regni Iuda.

8. Dynastia Amri eiusque inimici. — Iehu, Manahem, Phacee. — Finis regni Israël.

9. Reditus ab exsilio. Exordium diasporae.

10. Iudaeorum historia tempore Machabaeorum et Hasmonaeorum.

11. Iudaea sub dominatione Romana. — Herodum dynastia.

12. Historia infantiae Christi; chronologia nativitatis Christi.

13. Vitae publicae Christi duratio et ordo chronologicus; praecipua facta ministerii eius in Galilea, Iudaea, Peraea exercitati; rationes oppositionis Iudaeorum.

14. Chronologia mortis Christi. Eius passio et resurrectio.

15. Exordia Ecclesiae Hierosolymitanae et Palaestinensis eiusque sortes usque ad annum 70 p. C.

16. Itinera S. Pauli.

638 III. **Dissertatio de Introductione generali** iuxta materiam appositam:

1. De Bibliorum Sacrorum inspiratione et inerrantia.
2. De sensibus Sacrae Scripturae.
3. De legibus hermeneuticae biblicae.
4. De Encyclicis Pontificiis ad rem biblicam spectantibus.
5. De antiquis Hebraeorum synagogis.
6. De variis Iudaeorum sectis circa tempora Christi.
7. Geographia physica Palaestinae.
8. Topographia Ierusalem, imprimis tempore Christi.

639 IV. Vel **dissertatio de introductione speciali** in sequentes libros:

a) Veteris Testamenti:

1. Pentateuchi.
2. Iob.
3. Psalmorum.
4. Isaiae.

5. Ieremiae.
6. Ezechielis.
7. Danielis.
8. Ecclesiastici.
9. Sapientiae.

b) Novi Testamenti:

1. Ep. ad Romanos.
2. Ep. 1. et 2 ad Corinthios.
3. Ep. ad Galatas.
4. Ep. ad Ephesios.
5. Ep. ad Hebraeos.
6. Apocalypsis.

B) In experimento verbali:

I. **Quaestiones selectae ex historia Hebraeorum et ex historia evangelica et apostolica** (cf. cap. II, A II). 640

II. **Introductionis generalis quaestiones selectae** (cf. cap. II, A III). additis duabus quaestionibus (summatim) nempe: De Calendario et praecipuis Ritibus sacris Hebraeorum. De ponderibus, mensuris et nummis in Sacra Scriptura memoratis.

Caput III.

AD LAUREAM

Iuxta Responsum ab eadem Pontificia Commissione Biblica die 16 Iulii 1939 datum (cf. *AAS* 31 [1939] 320) examina ad obtinendam Lauream penes Pontificiam Commissionem Biblicam ita dividi possunt, ut 641

A) Examen orale seiungere liceat, etiam sat magno temporis intervallo, a defensione theseos.

B) Lectio verum publica (magistralis) aut cum examine orali coniungi possit aut cum defensione theseos ita tamen, ut hanc semper praecedat.

A) Examen scriptum:

642 **Amplior quaedam dissertatio circa thema aliquod maioris momenti, ab ipso Candidato de Commissionis assensu eligendum.**

1. Dissertatio exarari potest in una ex linguis magis usitatis (i e. latina, anglica, gallica, germanica, hispanica, italica).

2. Dissertatio haec ad normam Const. Apost. *Deus scientiarum Dominus,* art. 46 § 1, 1, sive integra sive ex parte (ad minimum 48 paginae in-8°) typis edenda est. Diploma traditur tandem post editionem dissertationis.

B) Examen coram faciendum:

I. **Examen orale:**

643 *a*) **Peritia in primis probanda erit in aliqua ex linguis, praeter hebraicam et biblico-aramaicam, orientalibus, quarum usus maior est,** nempe aramaica extrabiblica, syriaca, accadica, arabica, aethiopica, coptica, vetere aegyptiaca, georgica, armenia, ugaritica.

644 *b*) **Exegesis unius ex sequentibus Veteris Testamenti partibus a Candidato deligendae atque pro arbitrio iudicum exponendae:**

1. Genesis.
2. Exodus, Leviticus et Numeri.
3. Deuteronomium.
4. Iosue.
5. Iudices et Ruth.
6. Paralipomenon, Esdras et Nehemias.
7. Iob.
8. Psalmi.
9. Proverbia.
10. Ecclesiastes, Canticum Canticorum, Sapientia.
11. Ecclesiasticus.
12. Tobias, Iudith, Esther.
13. Isaias.

14. Ieremias cum Lamentationibus et Baruch.
15. Ezechiel.
16. Daniel, Libri Machabaeorum.
17. Prophetae minores.

c) **Exegesis unius ex sequentibus Novi Testamenti partibus a Candidato deligendae atque pro arbitrio iudicum exponendae :** 645

1. Ep. ad Romanos.
2. Ep. 1 et 2 ad Corinthios.
3. Ep. 1 et 2 ad Thessalonicenses ; Ep. ad Galatas.
4. Epistolae captivitatis ; Epistolae pastorales.
5. Ep. ad Hebraeos.
6. Epistolae catholicae.
7. Apocalypsis.

d) **Introductionis generalis questiones selectae ex materia apposita :** 646

1. De historia exegeseos christianae usque ad finem saec. v.: imprimis de scholis exegeticis Alexandrina et Antiochena necnon de operibus exegeticis S. Hieronymi. De exegesi hodierna.

2. De historia canonis Librorum utriusque Testamenti.

3. De origine et auctoritate textus massoretici.

4. De versione septuagintavirali et de aliis versionibus Vulgata antiquioribus, in crisi textuum adhibendis.

5. Vulgatae historia usque ad Alcuinum et Theodulfum inclusive. — Eiusdem authenticitas a Concilio Tridentino declarata, et posteriores emendationes.

6. Notitia praecipuorum documentorum, effossionum et inventionum Sacras Litteras illustrantium.

647 **II. Specimen praelectionis exegeticae e Candidato dandum de argumento mane ipsi designato ex libris V. et N. T. ab ipso propositis.**

648 **III. Dissertationis a Censoribus impugnandae defensio.**

Candidatis ad Baccalaureatum vel Licentiatum, itemque ad Lauream, probandis duplex habetur iudicum sessio: autumnalis, mense novembri (10-30) et aestiva, mense maio (1-30).

Epistolae mittantur ad Reverendissimum. Consultorem ab Actis.

INDEX RERUM

A

Academiae:
examina S. Scripturae 178.
Accomodationes 524, 567.
Actus Apostolorum 396, 410.
auctor 401-403.
tempus compositionis 404.
historica veritas 405-406.
Allegorica enarratio 95.
Analogia fidei 109, 551, 612.
Andreae scripta apocrypha, 22.
Angelicum 532.
Apocalypsis 34.
Apocalypsis Petri 6.
Apocrypha 8.
Apocrypha scriptura 24.
Approximationes 559.
Archaeologia 558.
Ars critica 118, 119, 142, 548, 550.
Arsinoi scripta 7.
Authentia critica 549.
Authentia iuridica 549.

B

Basilides Asianus 7.

C

Canon 1-7, 8-10, 11-13, 14-15, 16-20, 21-22, 26-27, 47, 58-59.
ab Ecclesia statuitur 52-54.
Citationes implicitae 160, 461.
Codices adulterati a Priscillianis 24.
Codices corrupti 23.
Codices falsificati 23.
Comma iohanneum 135-136.
Commissio Pontificia biblica 541.
consultor ab actis 145.
consultores 145.
creatio 137, 148
decisiones 503.
declarationes
de additione var. lect. in editionibus Vulgatae 496.
de libro D.B. Bonkamp 621.
decreta
de opere Fr. Schmidtke 515-519.
de falsa duorum textuum interpretatione 513 s.
de usu versionum s. Scripturae in Ecclesiis 520.
epistola
ad Em.mum Card. Suhard, Arch. Parisiensem, 577-581.
examina
documenta requisita 346.
exitus 365.
expensa 366-368.
lingua 348.
nota 355-364.
Baccalaureatus
tempus 344, 245, 347.
examen viva voce 352, 354.
ad Lauream 521.
condiciones 369.
exitus 381.
expensa 382.
lectio publica 378 s.
materia 371 s.
praeliminare 377.
thesis 370, 373-375.
theseos defensio 378-380.
Licentiae
examina scripta 349-351.
tempus 344, 345, 349.
viva voce 353 s.
gradus accademici 149-157.
doctoris 151.
prolyta 151.
regulares 158 s.
membra 145.

munus 137, 148.
officium catholicorum 146.
organum officiale 281.
ratio ad Pont. Inst. Bibl. 417-432.
responsa
I. De citationibus implicitis 160.
II. De narrationibus specientenus tantum historicis 161.
III. De mosaica authenticitate Pentateuchi 181-184.
IV. De auctore et veritate historica IV Evang. 187-189.
V. De libri Isaiae indole et auctore 276-280.
VI. De charactere hist. trium priorum cap. Gen 324-331.
VII. De auctoribus et tempore compositionis Pss 332-339.
VIII. De Evangelio sec. Matthaeum 383-389.
IX. De Evangeliis sec. Marcum et Lucam 390-398.
X. De quaestione synoptica 399 s.
XI. De libro Actuum Apostolorum 401-406.
XII. De epistolis pastoralibus S. Pauli 407-410.
XIII. De epistola ad Hebraeos 411-413.
XIV. De parousia D.N. I. Chr. in epp. S. Pauli 414-416.
sententiae assensus 268-273.
Consociationes de re biblica 545, 622-633.
argumenta 624.
auditores 631
moderator 629-633.
oratores 624 s.
relatio mittenda 630 s.
statuta examinanda 628.
subsunt iurisdictioni et auctoritati competentis Ordinarii 627.
Correctoria biblica 96.
Critica textus 106, 528 s.

D

Deus auctor S. Scripturae 448.
Deus idem auctor V. et N.T. 38, 39, 40, 47 [cf. 48], 57.
Deus idem priscae legis et Evangeliorum 28, 30.
Didachè Apostolorum 15.
Doctor S. Scripturae munus 175.

E

Editio versionis alexandrinae 98.
Vulgatae 98.
Effossiones 546.
Elementum primarium seu religiosum 454 s.
Elementum secundarium seu profanum 454 s.
Epistola S. Pauli ad Alexandrinos 5.
Epistola ad Hebraeos auctor 411 s.
modus compositionis 413.
Epistola S. Pauli ad Laodicenses 5.
Epistolae pastorales
auctor 407-409.
integritas 408.
tempus compositionis 410.
Eschatologia 224.
Esther 15.
Evangelia
Ordo chronologicus 394.
Quid modernistae 263.
Redactio 206.
sec. Iohannem
auctor et veritas historica 187-189.
miracula 208.
veritas historica 207 s.
sec. Lucam
auctor 390.

authentia Lc 1-2, 392.
Lc 22, 43, 44, 392
tempus compositionis 395 s.
veritas historica 397 s.
sec. Marcum
auctor 390.
authentia Mc 16, 9-20, 391.
tempus compositionis 395.
veritas historica 397 s.
sec. Matthaeum
auctor 383.
lingua 384.
natura 386.
tempus compositionis 385.
textus graecus 387.
veritas historica 388 s.
Evolutionismus 616.
Exegeta
libertas 109, 143.
munus 109.

F

Filius Dei in Evangeliis 221.

G

Gradus accademici
examina
materia 634-638.
Baccalaureatus 534.
Doctor 542.
Effectus 507 s.
Laurea 532.
Licentia 532.
Prolyta 542.
Prolytatus 534.
Genera litteraria 448, 461, 546, 558-560, 580.
Genesis
character historicus
trium priorum capitum 324-331, 579.
cap. 1-11 577, 618.
Gregoriana 532.

H

Hieronymi [S.]
coenobium 543.
societas 478.
sodalitas 544.
Historicitas absoluta 456.
relativa 456.

I

Immunitas ab errore 44, 45, 46, 52, 202, 538 s., 612.
Inerrantia 126 s., 499.
extensio 124.
in rebus historicis 123.
in rebus physicis 121.
Inspiratio 47, 77, 79, 81, 125, 200 s., 448, 538, 556.
extensio 124, 455, 539.
iuxta modernistas 258 s.
Institutum [Pontificium] Biblicum 481, 532, 542, 545.
alumni 314 s., 318.
requisita 422, 428.
auditores 314, 316, 318.
bibliotheca 319-323.
bibliothecarius 308.
conferentiae publicae 303.
erigitur 282-298.
exercitationes practicae 302.
finis 286.
gradus accademici
Baccalaureatus 424.
Laurea 429.
Prolytatus (Licentia) 425.
hospites 314, 317.
lectiones 301.
leges 299-323.
praeses 294, 305 s., 309.
praesidis adiutor et socius a secretis 307.
professores 295, 431.
extraordinarii 312 s.
ordinarii 310 s., 313.
ratio ad P. Com. Bib. 417-432.
studiorum materia 299.
studiorum temporis duratio 423.
Interpretatio 50 s., 73, 78.
allegorica 112.
normae 485.
Interpretum catholicorum auctoritas 113.

Introductio biblica 104.
Irenismus 620.
Isaiae liber indolis et auctor 276-280.

J

Jacobi minoris scripta apocrypha 22.
Judith 15.
Jus iurandum doctoris S. Scripturae 340 s.
Jus jurandum ad modernismi periculum depulsandum 343.

L

Liber
apocryphus 53.
canonicus 77, 79, 81.
non canonicus 11.
sacer 77, 79, 81.
sacer et canonicus 60.
Lingua biblica 562.
studium 41-43, 97, 118, 140, 523, 530 s., 547, 550.

M

Magnificat 393.
Marcionis liber Psalmorum 7.
Matthiae scripta apocrypha 22.
Millenarismus mitigatus 570.
Miltiadis scripta 7.
Miracula 75, 80.
Modi loquendi hyperbolici 559.
Mythi 100.

N

Narrationes populares 618.
Narrationes specietenus historicae 161, 461, 579.

P

Papyri 546.
Parabolae 204.
Paradoxa 559.
Parousia 414-416.
I Thes 4, 15-17 416.
Passiones Martyrum 18.
Pastor Hermas 7, 15.
Patrum auctoritas in rebus physicis 56, 111, 122.
consensus unanimis 62, 78.
interpretes S. Scripturae 37.
quid de S. Scriptura senserint 88.
Pentateuchus
authentia mosaica 181-184, 597.
fontes 577, 580.
quid modernistae 263.
Petri et Iohannis scripta apocrypha [a Leucio], 22.
Polygenismus 617.
Polyglottae 98.
Pontificia Commissio Biblica, vide Commissio
Pontificium Institutum Biblicum, vide Institutum
Presbyteri scripturas legant et intellegant 35.
Prophetia 75.
Psalmi 621.
auctores 332-336.
machabaici 338.
messianici 339.
privati 11.
prophetici 339.
unitas 337.
Psalterium novum extra horas canonicas 576.
in divino officio 571.

R

Regulares gradus accademici 158 s.
Resurrectio 227.

S

Sacerdotes
examina S. Scripturae 609.
Sapientia Salomonis 15.
Sapientia [filii] Sirach 15.
Schola largior 502.
Schola S. Stephani hierosolymitana 541.

Scientia physicorum S. Scripturae doctori utilis 120.
S. Scriptura
abusus 64.
aestimatio 86.
auctores humani 448.
auctoritas integra 116, 562, 612.
canonica 36.
censura praevia 192.
defensio 117.
officium catholicorum 128-130.
Deus auctor 131, 200, 448 ; cf. 38-40, 47, 48, 57.
dictata a Spiritu S. 89.
difficiles quaestiones 564, 600.
dignitas 32, 81.
docentes 71 s.
doctores, ius iurandum dandum 340 s.
fides humana 116.
immunitas ab errore vide sub immunitas
impressiones ab Ecclesia probandae 63.
impressores 63.
in ea non omnia expresse continentur 55.
inerrantia, vide inerrantia
inspiratio, vide inspiratio
interpretatio ab Ecclesia facienda 62, 108, 141, 193, 501, 551.
interpretationes dogmaticae 195.
interpretatio thologica 552.
lectio cotidiana 475, 477, 566, 592, 622.
pia 544.
loci ab Ecclesia authentice declarati 565.
in ministerio Verbi divini 484.
origo divina 538.
iuxta modernistas 257.
praedicatio 65-57, 90.
praestantia 81.
studium 66 s.
in gymnasiis publicis 70.
in monachorum monasteriis 68.
in regularium conventibus 69.
in Seminariis et academiis 103, 108.
promovendum 82 s.
utilitas 84, 86, 89.
veritas absoluta 448, 450, 452, 454.
veritatis historicae fiducia 562.
virtus propria et singularis 87.
Seminarium
alumni melioris spei 606.
periculum S. Scripturae faciant 177.
studium S. Scripturae 176.
bibliotheca biblica 602.
gradus accademici 173.
homilia componenda 608.
lector S. Scripturae 434, 543, 586-590.
duo sint 604.
gradus accademicus requisitus 509, 588.
munus 591-601.
relinquatur totus muneri suo 604.
subsidia conferenda 604.
linguae graecae et hebraicae studium 595.
linguarum studium 172.
S. Scripturae
cursus 433.
studium 532, 567, 582, 610.
materia 163, 167-170.
tempus impendendum 164, 592-607.
Sensus altior et interior 486.
litteralis 112, 524 s., 551 s., 555, 567, 558, 598, 613.
spiritalis 552 s., 599, 613.
theologicus 567.
typicus 486, 524.
Synoptica quaestio 399 s.
duo fontes 400.

T

Textus originalis auctoritas 526.
Textus primogenius 547.
Thomas
  Evangelium 10.
  scripta 22.
Tobias 15.
Traditiones [sine scripto] 57-60, 77, 81.

U

Universitates
  Bononiensis 42.
  Oxoniensis 42.
  Parisiensis 42.
  Salmanticensis 42.

V

Valentini scripta 7.
Versiones
  antiquarum auctoritas 526 s.
  in linguas vernaculas 535-537.
  usus in Ecclesiis 520.
Vulgata 106, 465.
  authenticitas 61, 527, 549.
  editio 60, 274 s., 543.
  usus 526.
  variae lectiones in editionibus V. et N.T 496.

INDEX NOMINUM

A

Adam 486, 617.
Alcuinus 94.
Allgeier A. 621.
Altaner B. 26.
Ambrosius S. 88, 83.
Anapsychia 445.
Andreas Ap. S. 2, 22.
Anselmus Laudunensis 94.
Antonius a Prato Card. Archiep. Senonsis 52.
Appolinarius Laodicensis 444.
Apronius 489.
Arsinous 7.
Asella 445, 492.
Athanasius S. 14 s., 88, 557.
Augustinus S. 81, 84, 87-89, 93, 106, 110-112, 121, 126 s., 131, 451, 455, 460, 462, 468, 489, 525, 539, 547 s., 563, 569.

B

Bacuez D. S.S.S. 497-504.
Baraninas 447.
Baronius Card. 46.
Basilides 7.
Basilius M.S. 92.
Beda Ven. S. 94.
Benedictus XII 45.
Benedictus XV 414-496, 497, 517, 525, 533, 539, 544, 556, 601, 613.
Bernardus S. 95, 467.
Bonifacius S. 20.
Bonkamp B. 621.
Brassac D.S.S.S. 497-504.
Buscoducensis episcopus 520.

C

Cai R. 559.
Cain 45.
Capharnaum 463.
Cassetta Card. 544.
Castellano A. 136.
Celsus haereticus 451.
Clemens V 41-43, 97.
Clemens VI 46.
Clemens VII 52-56.
Clemens VIII 98.
Clemens Al. 92, 113.
Clemens Romanus S. 81, 91.
Colombo S. 117.
Consolator Catholicos Armenorum 46.
Cyprianus 487.
Cyprianus S. 93.
Cyrillus Al. S. 92.
Cyrillus Hier. S. 8-10, 92.

D

Damasus I S. 26, 444-446, 451, 471, 487, 492, 494.
Dardanus 485.
David 332, 335-337, 463, 571.
De Aldama I.A.S.J. 28 s.
Demetrias 464.
Didymus Al. 446, 494.
Dobschütz E. von 26 s.
Durandus de Osca 39.

E

Elias 460, 463.
Elisabeth, uxor Zachariae 393.
Elisaeus 463.
Emmaus 567.
Esdras 338.
Eugenius IV 47-49.
Eusebius Caes. 92, 445 s.
Eustochium 445 s., 451, 468, 475, 488, 492 s.
Eva 486.

F

Fabiola 449, 462.
Faustus 460, 462, 569.
Ferrata D. Card. 158.
Fleming D.O.F.M. 160 s.
Frey J.B. C.S.Sp. 514, 519 s.
Friedberg A. 41, 44.
Funk F.X. 81.

G

Gamaliel 85.
Gasparri P. Card. 432.
Gasquet Aid. O.S.B. Card. 274 s., 543.
Gelasius S. 26 s., 54.
Genesareth lacus 463.
Geruchia 445.
Giustini Ph. 158.
Gregorius X B. 40.
Gregorius M. S. 31-33, 36, 81, 88, 93, 113, 126, 597.
Gregorius Naz. S. 92, 445, 494.
Gregorius Nys. S. 92.

H

Harvey W.W. 81, 108, 385.
Helvidius 449, 459.
Henoch 460.
Hieronymus S. 37, 85 s., 88 s., 93, 106, 108, 110, 440-495, 496, 525, 529 s., 533, 547, 555, 568 s., 571 s., 592, 601.
Hilarius S. 93, 113.
Hippolythus 1.
Honorius I 34.
Hormisdas S. 26.

I-J

Iacob patriarcha 516.
Iacobus minor S. 22.
Janssens L.O.S.B. 184, 189, 280, 281, 331, 339, 389, 400, 410, 413, 416, 496.
Iesus Christus 44, 49, 57, 74 s., 84, 86, 189, 209, 218-229, 459, 462 s., 467 s., 471, 486 ss., 493, 505, 513 s., 524, 546, 552, 559, 566-568, 570 s., 585, 594, 597, 606, 611 s., 616.
Ignatius Antiochenus S. 91.
Innocentius I S. 21-22, 54.
Ioannes XXII 44.
Ioannes Ap. S. 2, 6, 22, 188, 207, 209, 222.
Ioannes Baptista S. 1.
Ioannes Cassianus 442, 494.
Ioannes Chysostomus S. 81, 88, 92, 117, 416, 559.
Ioannes Presbyter 27.
Ionas 463.
Ioseph S. 459.
Ioseph, filius Iacob 516.
Iovinianus 449.
Irenaeus S. 81, 91, 108, 385.
Isaac 516.
Isenbiehl I.L. 74.
Isidorus Hispalensis S. 94.
Iulianus Apostata 451.
Iustinus Martyr S. 91.

L

Laeta 475.
Lamech 45.
Lanfrancus 94.
Leo I S. 23-25, 93.
Leo III S. 35 s.
Leo IV S. 37.
Leo IX S. 38.
Leo X 50 s.
Leo XIII 81-148, 137, 185, 283, 341, 417, 441, 452, 455 s., 474, 481, 486, 498, 500, 503, 517, 523, 525, 529 s., 532 s., 535, 538 s., 542, 544 s., 551, 562, 565, 584, 601, 613.
Leonidas philosophus 22.
Leucius 22.
Liberius S. 11-13.
Lietzmann H. 1 s.
Lot 463.
Lucifer 487.

M

Macchi A. Card. 148, 157, 180.
Machabaei 338.
Manichaei 10, 48.

Mansi 11, 16 19 s., 25 s., 28, 30, 34, 37, 38, 40, 47-49, 50, 51, 52-56, 57-63.
Mansi I.D. 46.
Marcella 445, 450 s., 480, 485, 493.
Marcellinus 445.
Marcion 5, 7.
Marcus Tullius Cicero 468.
Maria Virgo 293, 449, 460, 493.
Martianus Augustus 25.
Mathias 22.
Merry del Val R. Card. 298, 323, 504.
Michael Palaeologus 40.
Miller A. O.S.B. 610, 621, 633.
Monasterium S. Anselmi 186.
Morin G.O.S.B. 448.
Moyses 460, 491, 529, 580.
Miltiades haereticus 7.

N

Nazareth 463.
Nehemias 338.
Nepotianus presbyter 88, 480, 484, 487.
Nicodemus 446.
Ninivitae 463.
Noe 463, 494.

O

Oceanus 444, 446.
Origenes 92, 113, 445 s., 529.

P

Palombelli P. 256.
Pammachius 106, 444, 447, 449, 451, 487.
Pastor Hermas 7, 15.
Paula S. 451, 470, 475, 488, 491, 493.
Paulinus S. 467, 480, 486 s., 488, 490, 563.
Paulus Ap. S. 1, 4, 222, 396 s., 404, 407-416, 447, 480, 486, 566.
Paulus III 57-72.
Pelagius haereticus 473.
Pepe I. 570.
Petrus Ap. S. 3, 22, 85, 246, 389, 397 s.
Petrus Damianus S. 94.
Pius I S. 7.
Pius IV 73, 98.
Pius V S. 571.
Pius VI 74.
Pius IX 75-80, 611.
Pius X S. 149-413, 441, 466, 481, 498, 502 s., 519, 530, 532, 542, 554, 584, 592, 595 s., 597, 602, 605 s.
Pius XI 290, 429, 497-520, 543, 588, 592, 606.
Pius XII 521-648.
Plautus 468.
Polycarpus S. 81, 91.
Porphyrius haereticus 451.
Postumianus 489 s.
Preuschen E. 8, 11, 14, 19, 20, 88.
Principia 445, 475.
Prosper Aquitanus S. 442.

R

Rampolla M. Card. 186.
Raynaldus O. 46.
Regina Saba 463.
Reischl G.C. 8.
Richardson E.C. 443.
Rogatianus 447, 470.
Rufinus 110, 473.
Rupp I. 8.
Rusticus monachus 444, 480, 493.

S

Sagnard F. 385.
Sainte-Marie H. de O.S.B. 571.
Salomon 463.
Schmidtke Fr. 517-519.
Schwartz E. 26.
Segreti R. 74.
Siricius S. 16-20.
Sixtus V 98, 527.
Sodomitae 463.
Suhard E. Card. 577-581, 618.
Sulpitius Severus 442, 489 s.

T

Tertullianus 93, 113.
Theodorus medicus 31.
Theophilus 3.
Theophilus 443, 451, 470.
Theophilus Al. 470.
Thomas 22.
Thomas Aq. S. 22, 96, 114, 121 s., 455, 525, 539, 556, 559.
Timotheus S. 407, 480.
Tisserant E. Card. 533.
Titus S. 407, 480.
Turribius epis. Asturicensis 23 s.

V-W-X-Z

Valafridus Strabo 94.
Verardo A.A. 122.
Vercellone C. 185.
Vigilantius haereticus 472.
Vigouroux F. S.S.S. 184, 189, 280, 281, 331, 339, 389, 400, 497.
Visarius W. 621.
Vitalis 451.
Vogels H.I. 87, 106, 131, 547 s., 569.
Vosté I.M. O.P. 521, 533, 534, 537, 576, 581.
Worsdworth [I]-White [H.I] 547.
Wurm H. 21.
Xenocarides philosophus 22.
Zahn Th. 1, 2, 4.

INDEX LOCORUM

S. SCRIPTURAE

Gen 1-3: 324-331.
Deut 32, 7: 480.
Ios 1, 8: 592.
Ps. 1, 2: 475, 482, 488.
» 2: 336.
» 15: 336.
» 15, 10-11: 513.
» 17: 336.
» 34: 336.
» 50, 8: 476.
» 68: 336.
» 109: 336.
» 118, 2: 134.
» 18: 36.
Prov. 4, 6: 464.
» 4, 8: 464.
» 22, 88: 190, 453, 474.
Cant 1, 7: 54.
Sap 1, 4: 475.
» 16, 20: 482.
Is 7, 14: 74.
» 40-66: 278.
Ier 2, 13: 54.
» 12, 11: 482.
» 23, 29: 87.
Lam 4, 4: 482.
Dan 12, 3: 480, 569.
Ag 2, 12: 480.
Mal 2, 7: 481, 533.
1 Mach 12, 9: 569.
3 Esdr 4, 38: 131.
Matth 5, 18: 463.
» 5, 19: 463.
» 11, 29: 468.
» 12 39, 42: 463.
» 12, 3: 463.
» 13, 13: 53.
» 13, 32: 487.
» 13, 32, 44: 468.
» 14, 33: 389.
» 14, 33: 389.
» 16, 17-19: 389.
» 16, 21: 514.
» 28, 19 s.: 57, 389.
Mc 16, 9-20: 391.
» 16, 15 s.: 57.
Lc 1, 1-4: 401.
» 1, 2: 392.
» 1, 2 s.: 398.
» 9, 25: 514.
» 17, 26: 463.
» 17, 29: 463.
» 17, 32: 463.
» 22, 43 s.: 392.
» 24, 32: 567.
» 24, 45 s.: 463.
Jo 6, 33: 476.
» 6, 69: 568.
» 10, 16: 494.
» 10, 35: 463.
» 14, 26: 53.
» 19, 35: 462.
» 20, 22 s.: 238.
Act 1, 1: 89.
» 1, 1 s.: 396, 401.
» 2, 24-33: 513.
» 13, 35-37: 513.
» 14, 3: 85.
» 22, 3: 86.
» 28, 30 s.: 396.
Rom 1, 3: 57.
» 2, 19 s.: 482.
» 5, 12-19: 617.
» 8, 28: 594.
» 8, 35: 492.
» 15, 4: 440.
1 Cor 1, 30: 568.
» 3, 11: 568.
» 4, 2: 487.
» 9, 22: 118.

» 11, 23-25: 236.
2 Cor 10, 4: 86.
» 10, 8: 625.
Gal 5, 24: 492.
Eph 5, 27: 490.
» 5, 31 s.: 486.
» 6, 13-17: 117.
Phil 3, 8: 492.
Col 2, 10: 568.
» 3, 1: 492.
» 3, 16: 117.
1 Thes 4, 15-17: 416.
1 Tim 1, 7: 53.
» 2, 4: 594.
» 3, 15: 597.
» 4, 16: 89.
» 6, 20: 102.
2 Tim 2, 11: 492.
» 3, 15: 566.
» 3, 16: 52, 84, 486.
» 3, 16 s.: 504, 538.
» 3, 17: 481, 566.
Tit 1, 9: 480.
Heb 1, 1s.: 57.
» 4, 12: 87, 553.
» 4, 15: 559.
Iac 3, 15-17: 134.
» 5, 14 s.: 239.
1 Petr 3, 15: 118.
2 Petr 1, 21: 52.
1 Jo 1, 1-4: 2.
» 5, 7: 135 s.

Finito di stampare il 20 maggio 1961
con i tipi della "Tiferno Grafica,,
di Città di Castello
per conto della Casa Editrice D'Auria
di Napoli